รัฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์
เกียรติตระการ

เนื่องในโอกาสครบ

๖๔ ปี

คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961200132

บ 27527

LG
395.T4
ร361ร
2555

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ในพระบรมราชู-
ปถัมภ์.
รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติ
ตระการ.

รัฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์
เกียรติตระการ

อาศิรวาท

ดั่งหยาดทิพย์โปรยนภาจากแดนสรวง
ธ ทรงเป็นดั่งดวงแก้วปกเกศา
ชนชื่นฉ่ำอิ่มอุ่นพระบุญญา
ธ ทรงเป็นเจษฎาราชาธรรม
สองพระบาท ธ ยาตรย่างไทยสร่างโศก
บุญของโลกไทยอิ่มสุขทุกเช้าค่ำ
บุญของชนภักดิ์พร้อมต่างน้อมนำ
ร้อยกรองคำขอพระองค์ทรงพระเจริญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
(นางสาวปองหทัย มาศิริ ร้อยกรอง)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงครุยดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

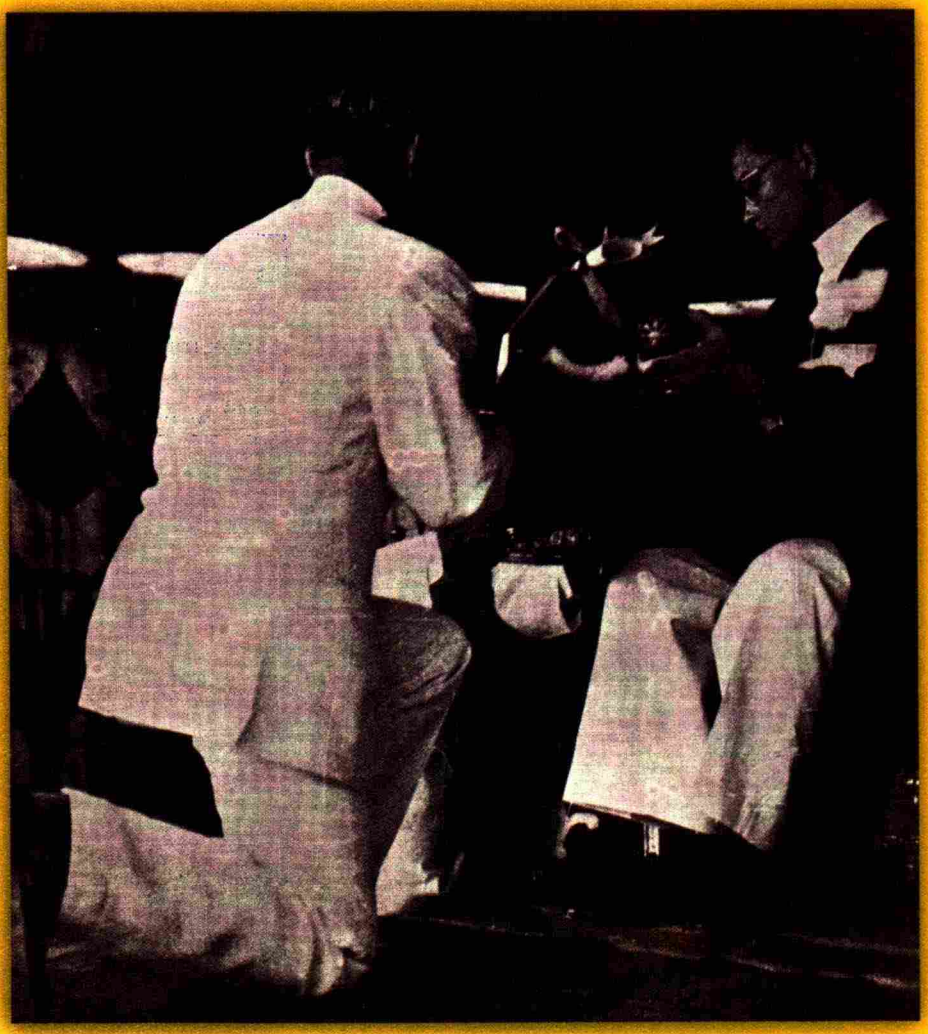

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทูลเกล้าฯ ถวาย

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางรัฐศาสตร์

เมื่อ ๒๙ พฤษภาคม ๒๔๙๓

#73198
วันที่ 31 ม.ค. 58
เลขทะเบียน ป 27527
เลขหมู่ 959.74
ส3417 2505
สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงปลูกต้นยูงทอง

หน้าหอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงเปิดอาคารโดมบริหาร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

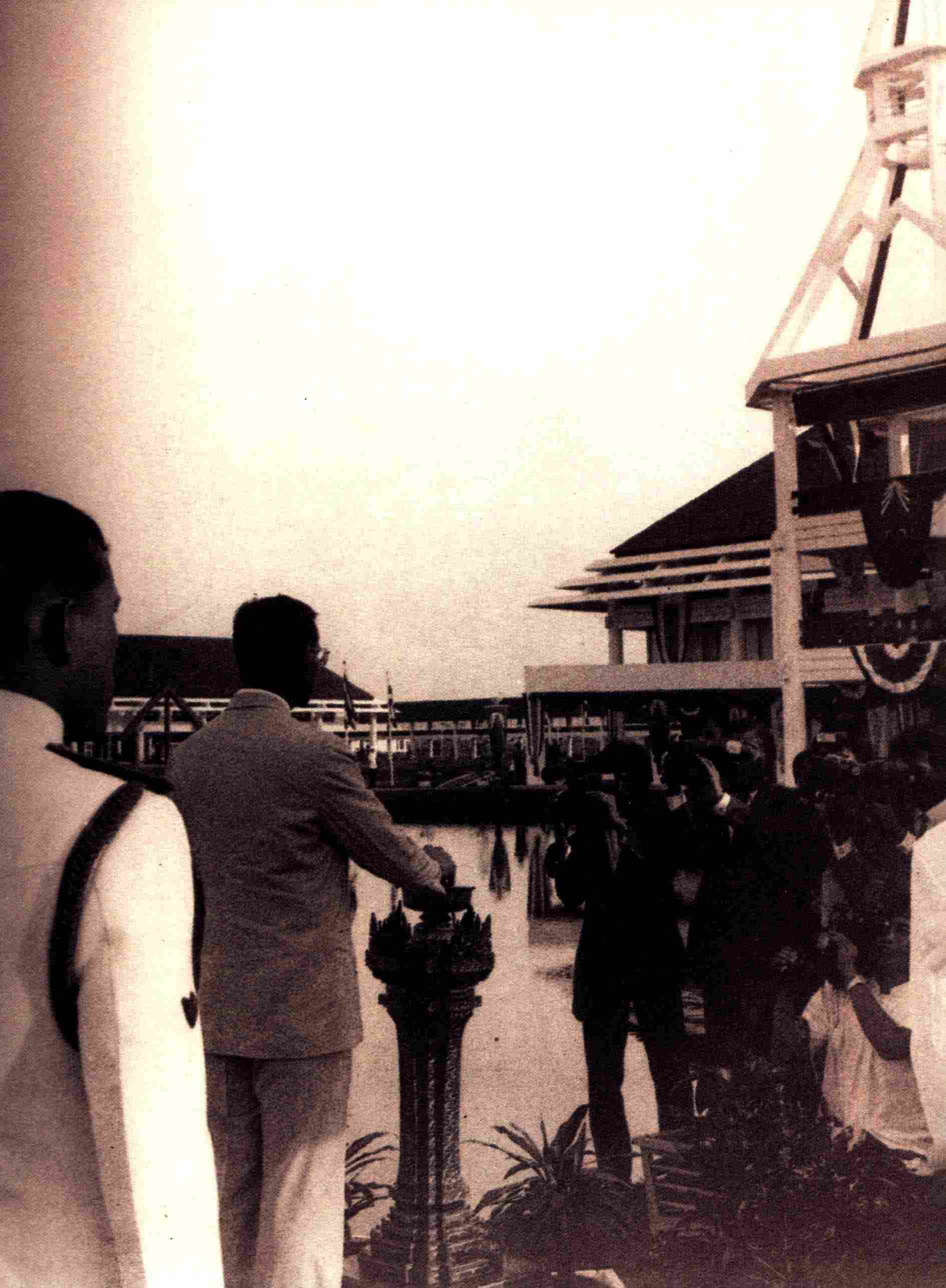

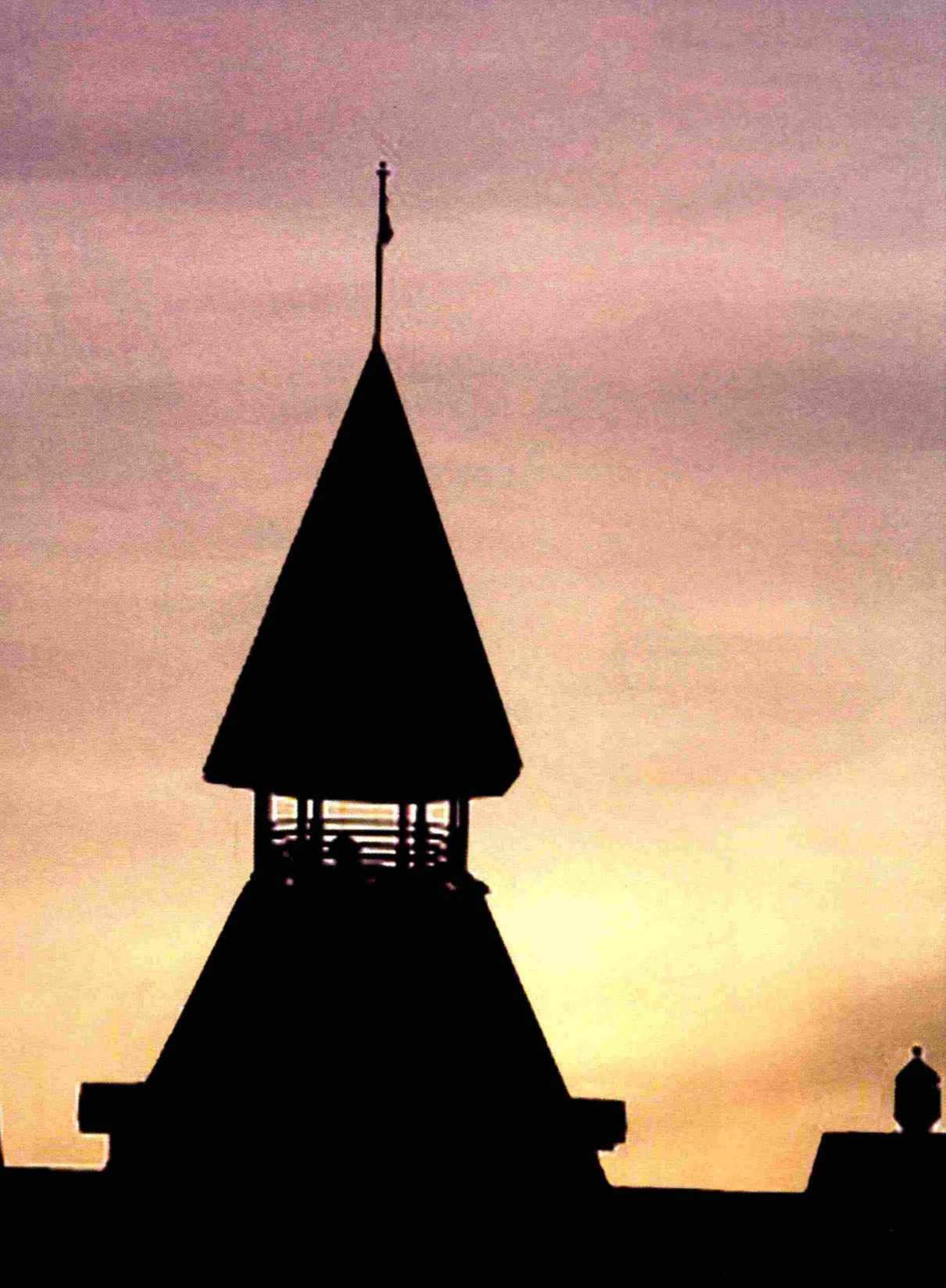

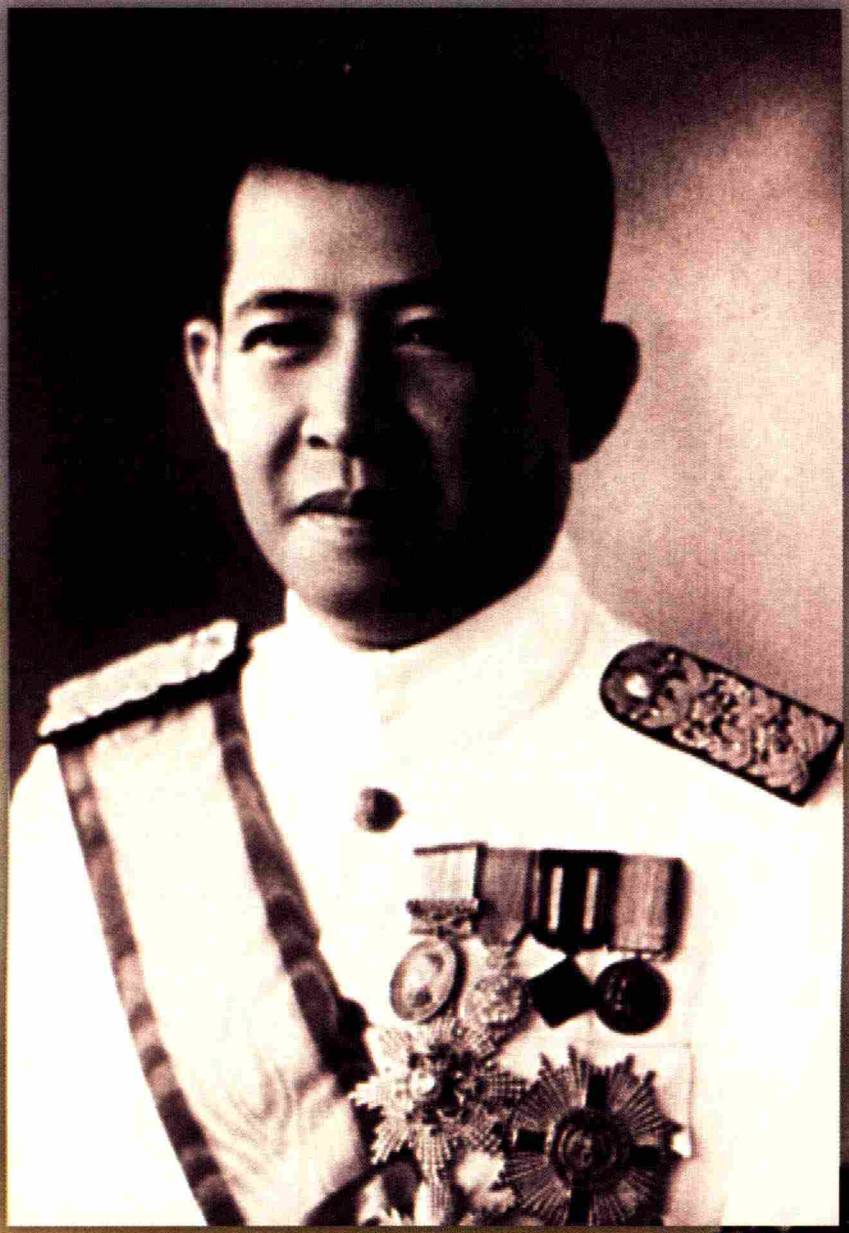

ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์
ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก ชัยนาม
คณบดีคณะรัฐศาสตร์คนแรก (พ.ศ. ๒๔๙๒ - พ.ศ. ๒๔๙๕)

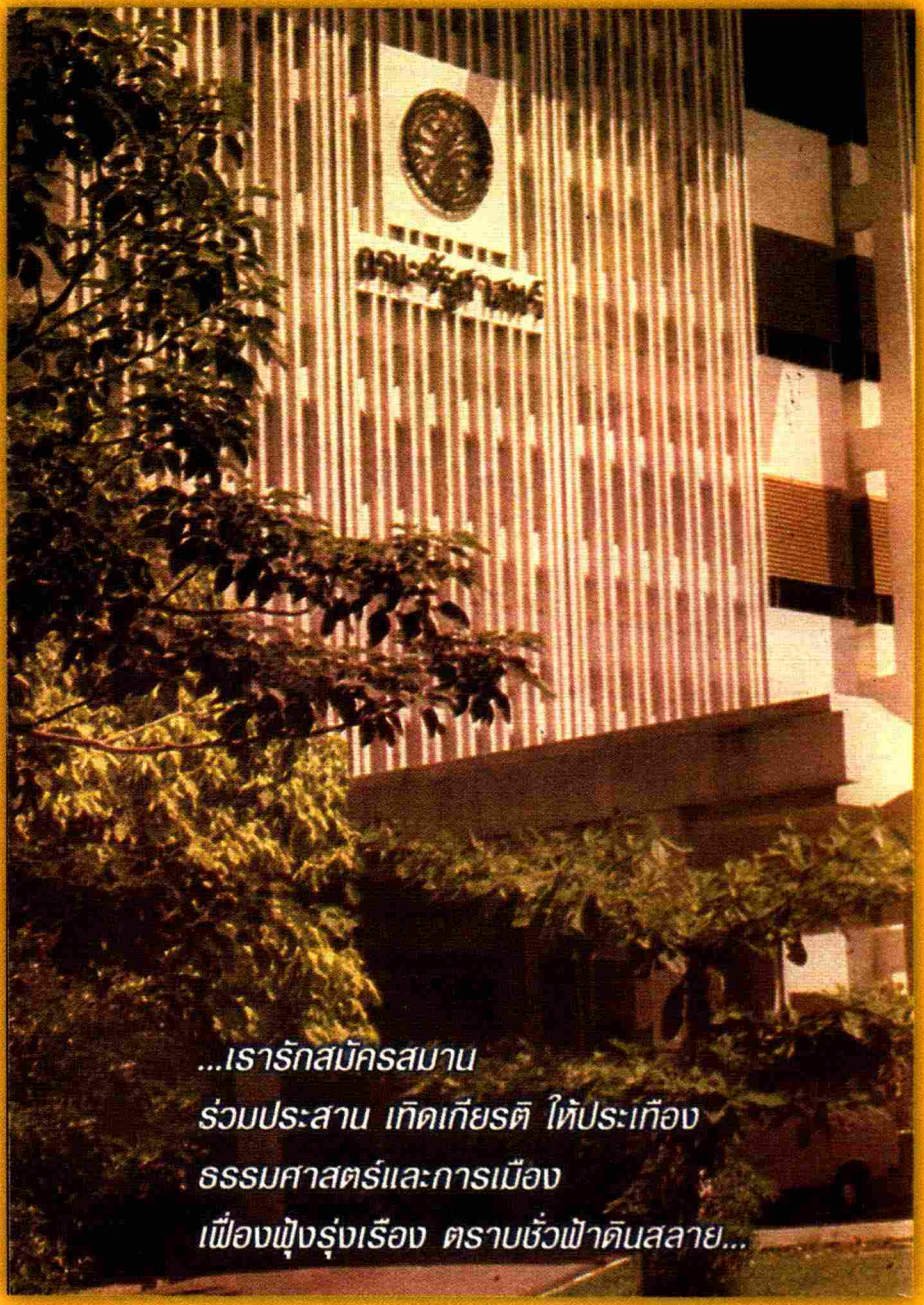

คณะรัฐศาสตร์ในอดีต

เจ้าแม่สิงห์โตทอง

สารบัญ

อาศิรวาท ๒

คำนิยมจากนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๘

สารจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์ ๒๐

สารจากคณบดีคณะรัฐศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ ๒๒

สารจากนายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ๒๔

ทำเนียบคณบดีคณะรัฐศาสตร์ ๒๙

การก่อตั้งคณะรัฐศาสตร์ ๓๓

รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์
จากอดีตสู่ปัจจุบัน ๓๖

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ๔๑

มูลนิธิรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๕๓

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๖๒

ระลึกความหลัง
จากนายกสมาคมรัฐศาสตร์ มธ. ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๖ ๘๔

รายนามศิษย์เก่าดีเด่น
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๘๙

บรรยากาศกิจกรรม “ชาวสิงห์แดง” ๑๐๑

ความหมายแห่งสิงห์ ๑๐๕

โดมธรรมศาสตร์และเจ้าแม่สิงห์โต ๑๑๒

บอกกล่าว เล่าขาน ตำนานแม่สิงห์ ๑๑๔

จดหมายเปิดผนึก...ถึง อาจารย์ดิเรก ชัยนาม ๑๒๐

๖๔ ปี รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ๑๒๗

จดหมายเหตุรัฐศาสตร์ ๑๓๔

บทสัมภาษณ์พิเศษ
"หลากหลายทัศนะเกี่ยวกับสิงห์แดง"
- นายสมบูรณ์ พรหมเมศร์ : อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์
  ผู้แต่งเพลงมาร์ชรัฐศาสตร์ ๑๖๒
- ศาสตราจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร
  นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๖๘
- นายวิเชียร ชวลิต
  ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
  นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ๑๗๖
- พลตำรวจโท ณัฐพงษ์ วัฒนสุคนธ์
  กรมวังผู้ใหญ่ในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ๑๘๒

บทสัมภาษณ์
"อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์"
- ศาสตราจารย์ ดร. ลิขิต ธีรเวคิน ๑๙๐
- รองศาสตราจารย์ ดร. โคริน เฟื่องเกษม ๑๙๖
- รองศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล ๒๐๐
- รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี ๒๐๖
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำนวย สุวรรณกิจบริหาร ๒๑๐
- ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ :
  รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๑๖
- อาจารย์ ดร. เลกสรรค์ ประเสริฐกุล อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ ๒๒๐
- รองศาสตราจารย์ ดร. สุขุม นวลสกุล อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๒๖
- พันโท กมล ประจวบเหมาะ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด, อดีตอธิบดีกรมราชทัณฑ์,
  กรรมการ ป.ป.ช., นายกสมาคมนักปกครองแห่งประเทศไทย ๒๓๔
- คุณจันทนี ธนรักษ์ รองราชเลขาธิการ ๒๓๘
- คุณกฤตวิทย์ ศรีพสุธา รองกรรมการผู้จัดการบริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด ๒๔๔
- พลตำรวจเอก ประทิน สันติประภพ อดีตอธิบดีกรมตำรวจ ๒๕๒

๖๐ ปี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๖๘

คณะทำงานจัดทำหนังสือสิงห์แดง "รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติตระการ" ๒๘๔

ขอขอบพระคุณ ๒๘๘

คำนิยมจากนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารจากอธิการบดี
ศาสตราจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์

คณะรัฐศาสตร์ เป็นหนึ่งในคณะเก่าแก่ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างเกียรติภูมิให้แก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าการมีส่วนร่วมในการสร้างเกียรติภูมิดังกล่าวนั้นต้องอาศัยแรงกาย แรงใจ และความสมัครสมานสามัคคีจากทั้งคณาจารย์ บุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากว่า ๖๐ ปี บุคลากร ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบันของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมอย่างกว้างขวางตลอดมา ดังจะเห็นได้จากผลงานของคณาจารย์ที่เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ รวมทั้งศิษย์เก่าของคณะรัฐศาสตร์จำนวนมากที่มีความรู้ความสามารถและได้ออกไปทำหน้าที่รับใช้สังคมทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ในวาระที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จะมีอายุครบ ๖๔ ปีในปีนี้ ผมขออวยพรและร่วมเป็นกำลังใจให้แก่ประชาคมชาว "สิงห์แดง" ทุกท่าน ผมขอชื่นชมและขอบคุณในบทบาทของสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งในการเป็นข้อกลางร้อยรัดความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับศิษย์เก่า และระหว่างศิษย์เก่าด้วยกันเอง ผมขออวยพรให้คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีความเจริญรุ่งเรือง สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศของเราต่อไป

(ศาสตราจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

รัฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์
เกียรติดระการ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961200132

สารจากคณบดีคณะรัฐศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ

ในวาระที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอายุครบ ๖๔ ปีในปีนี้ ถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่ทางสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดทำหนังสือ "รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติตระการ" เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สิงห์แดง) ให้เป็นรูปเล่ม โดยมีข้อมูลประวัติศาสตร์ของคณะรัฐศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลศิษย์เก่าดีเด่น ฯลฯ นับเป็นหนังสือที่มีคุณค่าและสามารถใช้เป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับพี่น้องชาวสิงห์แดงต่อไปในอนาคต

ในนามของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดิฉันขอขอบพระคุณทางสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันที่ได้ร่วมแรงร่วมใจในทุกๆ ด้านสำหรับการจัดทำหนังสือ "รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติตระการ" เล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อันสะท้อนถึงความสามัคคีของชาวสิงห์แดง ดังคำขวัญของคณะที่ว่า "สามัคคี ประเพณี เป็นพี่น้อง"

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์

สาร

จากนายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์

นับตั้งแต่วันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งถือเป็นวันก่อกำเนิดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้นอย่างเป็นทางการเรื่อยมาจนถึงทุกวันนี้ คณะรัฐศาสตร์ได้ผลิตนักรัฐศาสตร์ หรือ "สิงห์แดง" มากมายที่ออกไปทำงานเพื่อพัฒนาสังคมในทุกภาคส่วนต่างๆ รุ่นแล้วรุ่นเล่า

ความสำเร็จของคณะรัฐศาสตร์ตลอดระยะเวลากว่า ๖๓ ปี ที่ผ่านมาย่อมเต็มไปด้วยประวัติศาสตร์มากมายหลายอย่างจนได้หล่อหลอมให้ชาวสิงห์แดงได้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นแบบอย่างให้แก่คนรุ่นหลังสืบไป

ในฐานะนายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงมีความตั้งใจเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดทำหนังสือขึ้นสักหนึ่งเล่ม ที่ได้รวบรวมข้อมูลประวัติของคณะรัฐศาสตร์ สมาคมรัฐศาสตร์ฯ และเกียรติประวัติของรุ่นพี่สิงห์แดงที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ไว้ให้สิงห์แดงรุ่นหลังได้เห็นภาพเก่าๆ และรับทราบประวัติศาสตร์อันยาวนานของคณะรัฐศาสตร์และรุ่นพี่ ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต หน้าที่การงานได้ในอนาคต

สุดท้ายนี้ ในฐานะศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผมรู้สึกมีความภาคภูมิใจในความเป็นสิงห์แดงของพวกเราทุกคนที่เราต่างมีความรักความสามัคคีไมตรีที่ดีต่อกัน จนคณะรัฐศาสตร์ของพวกเราเป็นที่ประจักษ์แก่สังคม ดั่งเนื้อเพลงในท่อนสุดท้ายของเพลง "มาร์ชรัฐศาสตร์" ว่า "....เรารักสมัครสมาน ร่วมประสานเทิดเกียรติให้ประเทือง ธรรมศาสตร์และการเมือง เฟื่องฟุ้งรุ่งเรืองตราบชั่วฟ้าดินสลาย"

ในโอกาสนี้ ผมขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ท่านเคารพนับถือตลอดจนพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ได้โปรดคุ้มครองและอำนวยพรให้ คณาจารย์ รุ่นพี่ เพื่อน และรุ่นน้องของผมทุกท่านและครอบครัวประสบแต่ความสุขความเจริญ พร้อมด้วยจตุรพิธพรชัยและสัมฤทธิ์ผลในสิ่งอันพึงปรารถนาทุกประการ

(นายวิเชียร ชวลิต)
นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

เรียนรัฐศาสตร์ไปทำไม?

เรียนรัฐศาสตร์ไปทำไม เสียงใครถาม
เรียนตามตามกันไปได้ศึกษา
เรียนเป็นทูตเชี่ยวชาญการเจรจา
เป็นผู้ว่าฯ นักปกครองรับรองดี
เรียนทำงานเอกชนไม่จนยาก
เรียนให้มากงานสนุกก็สุขศรี
เป็นเจ้านายหรือพ่อค้าประชาชี
ขอหน้าที่สมหวังดังเจตนา
“บำบัดทุกข์บำรุงสุข” คือคำขวัญ
ที่สำคัญส่อจิตคิดอาสา
เรียนรัฐศาสตร์ ด้วยความคิดและวิญญา
เพื่อพัฒนาชาติและคนเป็นผลเอยฯ

* ที่มา จากหนังสือรุ่นสิงห์แดงสี่สิบเอ็ด

คุณคือ...ส่วนหนึ่งของอนาคต

สาวหนุ่มเป็นความหวัง แรงพลังของแผ่นดิน
อนาคตกำหนดสิ้น อยู่ในมือนิมิตชัย
มาเรียนมารอบรู้ รับจากครูแล้วจากไป
สำนึกความเป็นไทย สว่างได้ด้วยศีลธรรม
รู้มากเพื่อเอาเปรียบ เก่งเพื่อเหยียบฤาเหยียดย่ำ
รู้ไปมิใช่นำ รู้เพื่อทำประโยชน์ตัว
ขอให้รู้รัฐศาสตร์ รู้ฉลาดหลีกเลี่ยงชั่ว
ช่วยคนอย่าได้กลัว บำบัดทุกข์บำรุงไทย
ให้ศิษย์ที่หนุ่มสาว เป็นหลักน้าวเพื่อนำชัย
ทำเถิดทำเข้าไป ด้วยสัตย์ซื่อบริการ
"สิงห์แดง" จะดีชั่ว อยู่ที่ตัวศิษย์จะสาน
รักชื่อให้ยาวนาน สุขสนานนิรันดร์เอยฯ

ศาสตราจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร
นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สิงห์แดง รุ่น ๑๒

คณะรัฐศาสตร์
อักษรย่อ
คณะรัฐศาสตร์

ทำเนียบคณบดี

ศ. ดิเรก ชัยนาม
๑๙ มิ.ย. ๒๔๙๒ -
๑๙ ม.ค. ๒๔๙๕

ศ. มาลัย หุวะนันทน์
๒๐ ม.ค. ๒๔๙๕ -
๑ ก.ค. ๒๔๙๙

ศ. ทวี แรงขำ
๒ ม.ค. ๒๔๙๙ -
๔ เม.ย. ๒๕๑๒

ศ. ปกรณ์ อังศุสิงห์
๕ เม.ย. ๒๕๑๒ -
๙ ก.พ. ๒๕๑๖

ศ. ดร. กมล เภาพิจิตร
๑๐ ก.พ. ๒๕๑๖ -
๗ พ.ค. ๒๕๑๘

ศ. อนันต์ เกตุวงศ์
๘ พ.ค. ๒๕๑๘ -
๒๒ พ.ค. ๒๕๒๐

ศ. ไพโรจน์ ชัยนาม
๒๓ พ.ค. ๒๕๒๐ -
๕ พ.ค. ๒๕๒๑

ศ. นรนิติ เศรษฐบุตร
๔ เม.ย. ๒๕๒๑ -
๓๐ มิ.ย. ๒๕๒๒

ผศ. ดร. อรุณ รักธรรม
๒๑ ก.ย. ๒๕๒๒ -
๓๐ ต.ค. ๒๕๒๓

อ. ชัช กิจธรรม
๖ มี.ค. ๒๕๒๔ -
๕ มี.ค. ๒๕๒๖

ศ. ดร. ลิขิต ธีรเวคิน
๖ พ.ค. ๒๕๒๖ -
๑๕ พ.ค. ๒๕๒๘

ผศ. ดร. ระดม วงษ์น้อม
๓๑ พ.ค. ๒๕๒๘ -
๓๑ ส.ค. ๒๕๓๐

ศ. ดร. สุรชัย ศิริไกร
๑ ก.ย. ๒๕๓๐ -
๓ ต.ค. ๒๕๓๓

รศ. วิสุทธิ์ โพธิแท่น
๔ ต.ค. ๒๕๓๓ -
๓๑ ต.ค. ๒๕๓๖

ดร. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล
๑ พ.ย. ๒๕๓๖ -
๑ พ.ย. ๒๕๓๘

รศ. ดร. โคริน เฟื่องเกษม
๑๗ ม.ค. ๒๕๓๙ -
๔ มี.ค. ๒๕๔๒

รศ. ดร. เอนก เหล่าธรรมทัศน์
๕ มี.ค. ๒๕๔๒ -
๑๔ ต.ค. ๒๕๔๓

รศ. ดร. โคริน เฟื่องเกษม
๑ ก.พ. ๒๕๔๔ -
๓๑ ม.ค. ๒๕๔๗

ศ. ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์
ตั้งแต่ ๑ ก.พ. ๒๕๔๗ -
๓๑ ม.ค. ๒๕๕๐ และ
ก.พ. ๒๕๕๐ - ๓๑ ม.ค. ๒๕๕๓

รศ. ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ
๑ ก.พ. ๒๕๕๓ - ปัจจุบัน

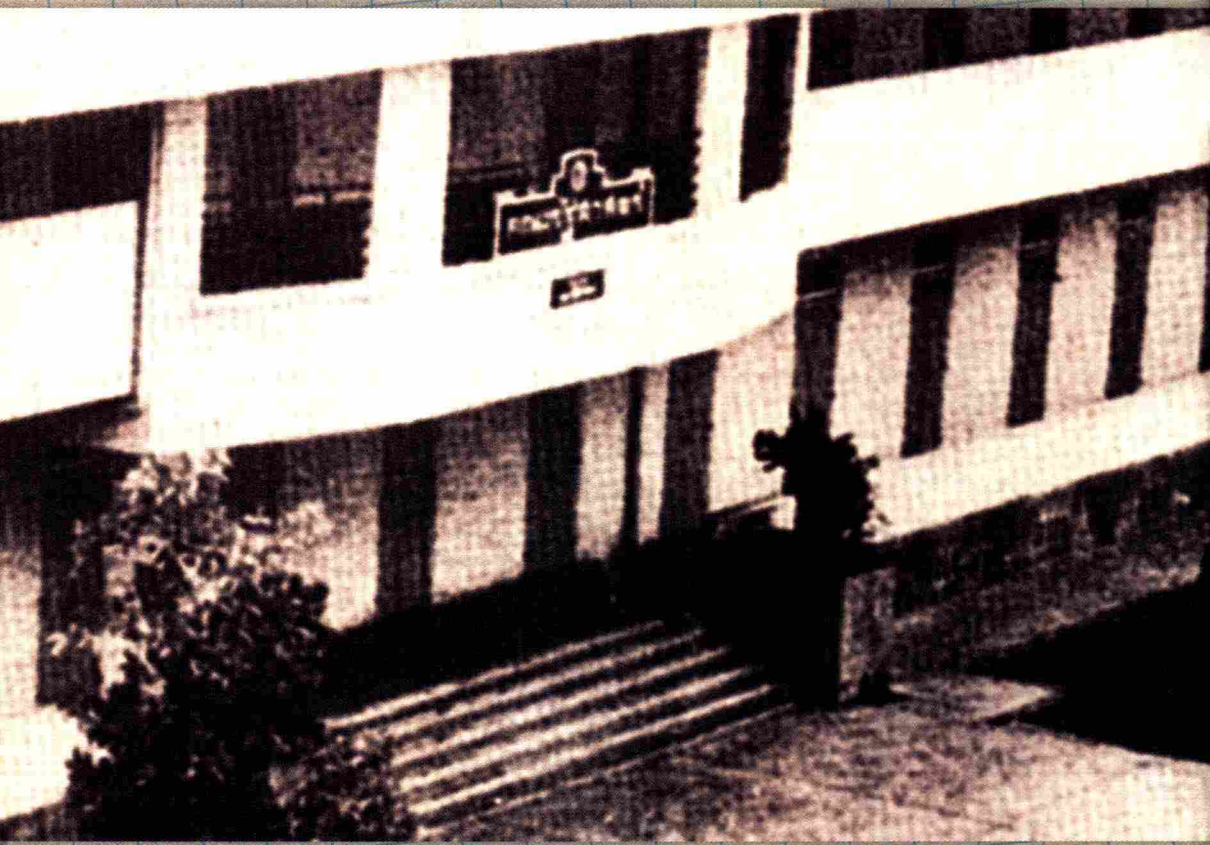

คณะรัฐศาสตร์ในสมัยการก่อตั้ง พ.ศ. ๒๔๙๒

การก่อตั้งคณะรัฐศาสตร์

ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดิเรก ชัยนาม*

ด้วย ร.อ.ชวัติ พิสุทธิพันธุ์ ประธานกรรมการจัดทำหนังสือ "ชุมนุมรัฐศาสตร์บัณฑิต" ได้มาพบข้าพเจ้า และแจ้งว่า คณะบัณฑิตแห่งรัฐศาสตร์จะทำหนังสือชุมนุมรัฐศาสตร์บัณฑิตขึ้น จึงมอบฉันทะให้ธอมาหาข้าพเจ้า ขอให้ช่วยเขียนประวัติของการก่อตั้งคณะรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อนำลงในหนังสือดังกล่าว เพราะข้าพเจ้าได้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะรัฐศาสตร์คนแรก เพื่อเป็นการสนองเจตนาดีนี้ข้าพเจ้ายินดีรับเขียนให้ แต่ต้องขออภัยตัวว่าเนื่องจากเวลาล่วงมาเกือบ ๑๐ ปีแล้ว ข้อความเกี่ยวกับรายละเอียดของเรื่องนี้จึงอาจคลาดเคลื่อนบ้าง แต่อย่างไรก็ดี ในสาระสำคัญนั้นข้าพเจ้าขอรับรองว่าถูกต้องทุกประการ เพราะข้าพเจ้าได้อาศัยเอกสารต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ประกอบการเขียนเรื่องนี้

เมื่อประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ข้าพเจ้าได้รับเชิญจากนายกคณะกรรมการมหาวิทยาลัย (พลเอกมังกร พรหมโยธี) คณบดีมหาวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ดรเดือน บุนนาค) และเลขาธิการมหาวิทยาลัย (อาจารย์วิจิตร ดุลิตานนท์) ในขณะนั้นให้ไปพบ นายกคณะกรรมการได้แจ้งกับข้าพเจ้าว่า คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ลงมติให้ปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยเสียใหม่ และจะให้ก่อตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้นโดยมีนโยบายที่จะให้นักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์นี้มีความรู้ มีความชำนาญในวิชารัฐศาสตร์ (Political Science) ทั่วไปอย่างในนานาประเทศ ไม่มุ่งเฉพาะให้ไปรับราชการในฝ่ายปกครองเท่านั้น แต่มุ่งให้สามารถไปรับราชการได้ทั่ว ๆ ไปทุกแห่ง หรือปฏิบัติงานทั่วไปได้ แม้ไม่รับราชการ นายกคณะกรรมการมหาวิทยาลัยได้ปรึกษากับคณบดีมหาวิทยาลัย และเลขาธิการมหาวิทยาลัยเห็นพ้องกันว่า ควรมอบให้ข้าพเจ้าเป็นผู้พิจารณาดำเนินการในเรื่องนี้

ข้าพเจ้าได้ตอบตกลง และเมื่อรับทราบนโยบายแล้วเช่นนี้ จึงมาพิจารณาว่าในการวางหลักสูตรการศึกษาคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของสภามหาวิทยาลัย ควรวางโดยคำนึงถึงหลักสองประการ คือ ให้นักศึกษามีความรู้ทั้งการปกครอง การปฏิบัติ และทางวิชาการ (academic) ไม่ไช่หนักไปในทางใดทางหนึ่ง และไม่ไช่ให้นักศึกษามีความรู้ถึงกับเป็นนักกฎหมาย เพราะเป็นเรื่องของทางคณะนิติศาสตร์ ซึ่งมุ่งผลิตนักกฎหมายโดยเฉพาะอยู่แล้ว นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงระดับพื้นความ

*คัดจาก ชุมนุมรัฐศาสตร์บัณฑิต ๒๔๙๕-๒๕๐๐, ๒๕๐๑

รู้ของนักศึกษาของเราด้วย โดยพยายามจัดวิชาความรู้ทั่วไปเข้ามาแทรกในหลักสูตร เพราะจะเป็นประโยชน์เมื่อสำเร็จแล้ว แม้เพียงขั้นปริญญาตรีก็จะได้ความรู้ทั่วไปด้วย เป็นกุญแจนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าในอาชีพใด ๆ อย่างที่ในต่างประเทศเรียกกันว่า นักรัฐศาสตร์ (Political Scientist)

นอกจากนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่าในขณะนั้นในมหาวิทยาลัยยังไม่มีภาษาต่างประเทศเป็นวิชาบังคับ ในปัจจุบันนี้ภาษาต่างประเทศเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ เป็นภาษาสากลทั่วไปเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ควรจะจัดเป็นวิชาบังคับในคณะรัฐศาสตร์ เพื่อประโยชน์แก่นักศึกษาเอง ใครไม่รู้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งภาษาก็เท่ากับหูตามืด ไม่สามารถศึกษาวิจัยจากตำราต่างประเทศได้ ตลอดทั้งการสังสรรค์และการเข้าประชุมระหว่างประเทศด้วยซึ่งมีอยู่ทั่วไป

อนึ่ง ในการที่ข้าพเจ้ารับเป็นผู้พิจารณาร่างหลักสูตรเสนอสภามหาวิทยาลัยก็ดีตลอดทั้งรับตำแหน่งคณบดีคณะรัฐศาสตร์ก็ดี ก็เพราะข้าพเจ้ามีความเห็นพ้องด้วยกับสภามหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่งที่จะก่อตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้น เพราะทุกวันนี้การศึกษาวิชารัฐศาสตร์ได้แพร่หลายไปทั่วโลก ในทุกประเทศ การปกครองบ้านเมืองได้ขยายก้าวไปมากมายหลายสาขา ประชาชนพลเมืองสนใจในการบ้านเมือง เพราะอยากช่วยเหลือฉลองคุณชาติบ้านเมืองซึ่งเป็นดินแดนให้กำเนิดแก่ตน ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถาบันการศึกษาขั้นสูงของชาติเช่นมหาวิทยาลัยนี้ จะต้องประสิทธิประสาทวิชานี้ให้แก่ชนชาติของตนเพราะเมื่อเพื่อนร่วมชาติของตนได้รับความรู้ในเรื่องเหล่านี้แล้ว ความเข้าใจในการปกครองบ้านเมือง ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะเป็นนักการเมือง ข้าราชการหรือราษฎรสามัญก็จะเพิ่มพูนขึ้น กิจการบ้านเมืองก็มีแต่จะเจริญวิวัฒนาการ สาธารณมติ (Public Opinion) ในปัญหาต่าง ๆ ของชาติก็จะถูกต้อง

เมื่อมีความคิดดังเช่นมานี้ ข้าพเจ้าจึงนำหลักสูตรของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้น ของมหาวิทยาลัย London School of Economics & Political Science และของมหาวิทยาลัย Harvard แห่งสหรัฐอเมริกา ในหลักสูตรวิจัยในวิชารัฐศาสตร์ (Research in Political Science) มาพิจารณา ประกอบกับหลักฐานซึ่งได้มาจากที่อื่น ๆ อีก ในหลักสูตรของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนี้ ข้าพเจ้าทราบว่ามีนโยบายที่จะผลิตนักศึกษาให้เป็นนักปกครองเป็นส่วนใหญ่เพราะทางราชการมีความต้องการอยู่มาก ส่วนหลักสูตรของ London School of Economics & Political Science ก็ดี ของมหาวิทยาลัย Harvard ก็ดี ก็มุ่งในทางวิชาการเป็นส่วนใหญ่และตามหลักสูตรสันนิษฐานเอาว่าผู้ที่เข้ามาศึกษามีวิชาความรู้ทั่วไปเป็นอย่างดีแล้ว

นอกจากนี้ ข้าพเจ้ายังได้พิจารณารายงานของการประชุมนานาชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๑ ซึ่งองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติจัดให้มีขึ้น เกี่ยวกับการศึกษาวิชารัฐศาสตร์อีกด้วย ในรายงานนี้ตรงกับหลักสูตรของสถาบันดังกล่าวมาแล้วว่า วิชาเหล่านี้จำเป็นสำหรับนักศึกษารัฐศาสตร์ คือ ทฤษฎีการเมือง (ประวัติความคิดทางการเมือง) ระบอบการปกครองประเทศต่าง ๆ ระบบพรรคการเมืองต่าง ๆ การปกครองท้องถิ่น รัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น วิชาเหล่านี้จึงได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรของเราทั้งสิ้น อย่างไรก็ดี ในการวางหลักสูตรคณะรัฐศาสตร์ของเราในขณะนั้น ข้าพเจ้าได้พิจารณาเอาวิชาต่าง ๆ ซึ่งเห็นว่าจำเป็นและเหมาะสมสำหรับนักศึกษาของเราอีกด้วย อาทิ ความรู้ในหลักกฎหมายทั่วไปทั้งแพ่งและอาญา หลักทั่วไปในวิธีพิจารณาทั้งอาญาและแพ่ง ตลอดจนการปฏิบัติงานในด้านสืบสวนสอบสวน หลักกฎหมายปกครอง หลักเศรษฐศาสตร์ทั่ว

ไป ความรู้ทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศ ประวัติศาสตร์สากล ไทย และตะวันออกเฉียงใต้ และ ฯลฯ สำหรับภาษาต่างประเทศนั้นเล่าก็ได้แก่ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส แล้วแต่นักศึกษาจะเลือกเอาภาษาใดภาษาหนึ่ง โดยที่สังเกตว่านักศึกษายังอ่อนในภาษาต่างประเทศอยู่มาก แม้จะสำเร็จมัธยมบริบูรณ์แล้วก็ตามในหลักสูตรจึงได้มีการสอนหลักไวยากรณ์ การสนทนาทั่วไป การโต้ตอบจดหมาย การแปลบทความภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ และจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย การแปลบทความในตำราการเมืองและกฎหมายและเรียงความ เป็นต้น

ข้าพเจ้าขอกล่าวเสียด้วย ณ ที่นี้ว่า ในการร่างหลักสูตรคณะรัฐศาสตร์ในขณะนั้นจนในที่สุดสภามหาวิทยาลัยได้ลงมติเห็นชอบประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ นั้น ข้าพเจ้าได้รับคำแนะนำจากครูบาอาจารย์ ผู้ทรงความรู้หลายท่าน อาทิเช่น ศาสตราจารย์ ม.จ.สกลวรรณากร วรวรรณ ที่ล่วงลับไปแล้ว ศาสตราจารย์ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ อาจารย์ พระยาสุนทรพิพิธ ศาสตราจารย์ ดร.มาลัย หุวะนันทน์ อาจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ศาสตราจารย์ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร์ และอาจารย์ ประเสริฐ ปทุมานนท์ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณเป็นอันมาก

หลักสูตรดังกล่าวนี้ ในสมัยข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งคณบดี ได้มีการแก้ไขปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ แต่เป็นการแก้ไขเล็กน้อยให้เหมาะสม

โดยที่ลักษณะวิชาต่าง ๆ ในคณะรัฐศาสตร์ซึ่งสภามหาวิทยาลัยลงมติให้ใช้เป็นหลักสูตรนี้ สภามหาวิทยาลัยเห็นว่า นอกจากจะเป็นวิชาสำหรับนักรัฐศาสตร์โดยแท้แล้ว แม้ผู้ที่ประสงค์จะศึกษาเป็นนักการทูตก็เหมาะสม จึงลงมติว่า ต่อไปผู้ที่จะศึกษาเพื่อรับปริญญาโททางการทูต จะต้องเป็นผู้ที่สำเร็จได้รับปริญญาตรีจากคณะรัฐศาสตร์มาแล้วอีกด้วย ●

รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์
จากอดีตสู่ปัจจุบัน

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒ ตามข้อบังคับเพิ่มเติมว่าด้วยการแบ่งแยกการศึกษาเป็น ๔ คณะและกำหนดสมัยการศึกษาและการสอบไล่ พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งตราขึ้นโดยคณะกรรมการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในเวลานั้น ซึ่งมี พลเอก มังกร พรหมโยธี เป็นนายกกรรมการ เนื่องจากในเวลานั้นเกิดความผันผวนทางการเมืองอย่างรุนแรงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้หลักสูตรธรรมศาสตรบัณฑิต (ธ.บ.) ในเวลานั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการของระบบราชการและสาขาวิชาชีพอื่นๆ ได้ จึงต้องมีการแบ่งแยกการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่งผลให้มีการจัดตั้งคณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ ขึ้นพร้อมกันเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒

คณะรัฐศาสตร์ในช่วงเริ่มก่อตั้ง มีคณบดีคนแรกคือ ศาสตราจารย์ดิเรก ชัยนาม และคณะกรรมการร่างหลักสูตรท่านอื่น ได้แก่ ศาสตราจารย์เสริม วินิจฉัยกุล ศาสตราจารย์ทวี แรงขำ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ศาสตราจารย์ หม่อมเจ้าลักษณเลิศ ชยางกูร ศาสตราจารย์ ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ และ ดร. ยวด เลิศฤทธิ์ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายประเทศ รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากผู้เชี่ยวชาญของมูลนิธิฟุลไบร์ท ซึ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงนั้นด้วย ในสมัยนั้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยังมีความเป็นตลาดวิชาอยู่ ผู้ที่มาลงทะเบียนเรียนจึงมาจากคนหลายกลุ่ม หลายระดับ แต่ทุกคนก็รู้จักกันทั่วถึง (สัมภาษณ์นายสมบูรณ์ พรหมเมศร์, ๒ กันยายน ๒๕๕๕) เมื่อนักศึกษาเข้ามาเรียนชั้นปีที่ ๑ จะต้องเรียนรวมกันในคณะศิลปศาสตร์เพื่อเรียนวิชาพื้นฐาน (สัมภาษณ์นายวิเชียร ชวลิต, ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕) เมื่อขึ้นปีที่ ๒ จึงจะแยกย้ายกันไปเรียนตามคณะที่ตนสังกัด ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขึ้น คำว่า “การเมือง” ถูกตัดออกไปจากชื่อมหาวิทยาลัยและความเป็นตลาดวิชาหมดไป (ฝ่ายวางแผนและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑)

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ได้มีการเปิดแผนกประจำ ซึ่งนักศึกษาจะอยู่พักประจำภายในมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาจะได้รับการศึกษาด้านวิชาการและได้รับการอบรมด้านระเบียบวินัยเป็นอย่างดี อีก ๒ ปีถัดมา คือใน พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ได้รับความช่วยเหลือด้านวิชาการโดยตรงจากสหรัฐอเมริกา จึงได้มีการเปิดแผนกวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในระดับชั้นปริญญาโท โดยทำการเรียนการสอนทั้งแบบภาษาอังกฤษและภาษาไทย (ซึ่งต่อมาแผนกวิชารัฐประศาสนศาสตร์ได้โอนย้ายไปเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ใน พ.ศ. ๒๕๐๙) และใน พ.ศ. ๒๕๐๒ คณะรัฐศาสตร์ได้มีมติให้จัดตั้งแผนกวิชาการทูตในระดับปริญญาตรีเป็นครั้งแรก ภายหลังจากที่มีการเรียนการสอนในระดับชั้นปริญญาโทมาแล้วระยะหนึ่ง

จุดเปลี่ยนที่สำคัญในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี คือในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้มีการจัดตั้งแผนกวิชาบริหารรัฐกิจ และแผนกวิชารัฐศาสตร์ศึกษาในระดับปริญญาตรีเพิ่มเติม โดยผู้ที่ก่อตั้งหลักสูตรบริหารรัฐกิจในเวลานั้นคือ ศาสตราจารย์ ดร. กมล เภาพิจิตร (ต่อมาเป็นคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘) (สัมภาษณ์รองศาสตราจารย์สุขุม นวลสกุล, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕) ส่วนผู้ที่ก่อตั้งหลักสูตรรัฐศาสตร์ศึกษาคือ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก (สัมภาษณ์นายนัที เปรมรัศมี, กันยายน ๒๕๕๕) แต่เปิดได้ไม่นานก็ยุบไป ทำให้เหลือเพียง ๒ สาขา คือการเมืองการปกครอง การระหว่างประเทศ และบริหารรัฐกิจเช่นปัจจุบัน

การเรียนการสอนในช่วงทศวรรษแรกๆ ของคณะรัฐศาสตร์ คณาจารย์ชั้นผู้ใหญ่โดยมากจะมีประสบการณ์ในการทำงาน คือเคยเป็นข้าราชการด้วย เช่น ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ซึ่งเคยรับราชการอยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศ อาจารย์ ดร. ชำนาญ ยุวบูรณ์ ซึ่งต่อมาเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือศาสตราจารย์ดิเรก ชัยนาม เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาต้องการเข้าไปทำงานรับราชการ (สัมภาษณ์นางสาวเย็นฤดี วงศ์พุฒ, กันยายน ๒๕๕๕)

และในช่วงทศวรรษแรกๆ ของคณะรัฐศาสตร์ กลุ่มกิจกรรมที่นับว่ามีชื่อเสียงมาก คือกลุ่มเชียร์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด่นที่สุดและเป็นหลักของคณะ ซึ่งคณะรัฐศาสตร์ได้รับรางวัลชนะเลิศติดต่อกันมาหลายปี จนกระทั่งมีการปลูกฝังกันว่า "ใครอยู่รัฐศาสตร์แล้วต้องเอาถ้วยเชียร์กลับมาให้ได้" เนื่องจากมีการประกวดกองเชียร์ในการแข่งขันกรีฑาประจำปี (สัมภาษณ์รองศาสตราจารย์สุขุม นวลสกุล, ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบท ซึ่งในระยะแรกเป็นค่ายร่วม ๕ สถาบัน ต่อมาเมื่อรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้จัดทำแผนการสนับสนุนด้านเยาวชนและให้เงินอุดหนุนการจัดค่ายอาสาพัฒนาชนบท ทำให้แต่ละมหาวิทยาลัยจัดค่ายอาสาพัฒนาชนบทเป็นของตนเอง (สัมภาษณ์นางสาวเย็นฤดี วงศ์พุฒ, กันยายน ๒๕๕๕) นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมประเพณีสิงห์แดง - สิงห์ดำ ซึ่งยังคงจัดอยู่จนถึงปัจจุบัน

ใน พ.ศ. ๒๕๑๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้รับโอนกรรมสิทธิ์การครอบครองที่ดินทุ่งรังสิตจากกระทรวงอุตสาหกรรม ในเวลาต่อมา ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อธิการบดีได้กำหนดแนวทางสำหรับการขยายมหาวิทยาลัยไปรังสิตว่า "ควรเริ่มดำเนินการตามที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในอดีตได้จัดหาที่ไว้แล้ว... ในระยะแรกนั้นเห็นควรว่าน่าจะได้ขยายการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ไปให้ถึงขั้นปริญญาตรี" ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๒๖ มีมติให้ขยายการศึกษาไปรังสิตและให้จัดเตรียมพื้นที่สำหรับก่อสร้างอาคารสถานที่พร้อมจัดทำหลักสูตรคณะวิทยาศาสตร์ จัดเตรียมการบริการและสวัสดิการ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๗ มหาวิทยาลัยเริ่มก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ ๕ หลัง ขณะเดียวกันได้ของบประมาณปี ๒๕๒๘ ก่อสร้างอาคารเรียนรวม อาคารวิจัย สนามกีฬาในร่ม และหอพักสำหรับนักศึกษาด้วย และมหาวิทยาลัยได้กำหนดให้นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งของทุกคณะต้องเรียนวิชาพื้นฐานร่วมกันเป็นเวลา ๑ ปีที่ศูนย์รังสิต ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๒๙ เป็นต้นมา (ฝ่ายวางแผนและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑) สมัยเมื่อแรกก่อตั้งศูนย์รังสิตยังไม่มีอาคารเรียนมากเหมือนเช่นปัจจุบัน รวมถึงหอพักชาย - หญิง มีรถประจำทางวิ่งรับ - ส่งอยู่สายเดียวคือสาย ๒๙ มีร้านอาหารเพียงไม่กี่ร้านนอกจากโรงอาหารกลางและร้านอาหารในสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) ซึ่งสิงห์แดงรุ่นที่เรียนธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต รุ่นแรกคือสิงห์แดง ๒๘ (สัมภาษณ์นายวิโรจน์ บูรณะตระกูล, กันยายน ๒๕๕๕)

หลังจากที่สงครามเย็นสิ้นสุดลงใน พ.ศ. ๒๕๒๔ นำไปสู่กระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเริ่มเข้ามาในประเทศไทย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรพิเศษในระดับปริญญาโท ได้แก่

๑. หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาการเมืองการปกครองสำหรับผู้บริหาร (MPE) จัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้ย้ายมาที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต และใน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ย้ายไปจัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์พัทยา

๒. หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับผู้บริหาร (EPA) จัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

๓. หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาคภาษาอังกฤษ (MIR) จัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ใน พ.ศ. ๒๕๔๒ เนื่องในวาระที่การสถาปนาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ครบรอบ ๕๐ ปี จึงได้มีแนวคิดและการเตรียมการที่จะยกร่างหลักสูตรในระดับปริญญาเอกด้านรัฐศาสตร์อีกครั้ง และได้เปิดการเรียนการสอนที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์ใน พ.ศ. ๒๕๔๕

ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งที่ ๖/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดให้คณะทางสังคมศาสตร์ขยายการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีไปศูนย์รังสิตพร้อมกัน โดยกำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่รับเข้าในปีการศึกษา ๒๕๔๙ ของทุกคณะเรียนที่ศูนย์รังสิตทั้ง ๔ ชั้นปี ทำให้มหาวิทยาลัยเร่งพัฒนาศูนย์รังสิตให้เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบเพื่อรองรับการขยายการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี จากท่าพระจันทร์ไปที่ศูนย์รังสิต ทำให้ศูนย์รังสิตมีความพร้อมสมบูรณ์ในทุกๆ ด้านดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และใน พ.ศ. ๒๕๕๒ คณะรัฐศาสตร์ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่ คือหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตควบรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการระหว่างประเทศภาคภาษาอังกฤษ (BMIR) เป็นครั้งแรกในไทย โดยจัดการเรียนการสอนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

แม้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๔ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต้องประสบเหตุอุทกภัย และอาคารเรียนคณะรัฐศาสตร์ได้รับความเสียหาย แต่ก็ได้มีการบูรณะซ่อมแซมห้องอเนกประสงค์ (Common Room) ชั้น ๑ ซึ่งถูกน้ำท่วมเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เพื่อให้เป็นแหล่งสมาคมและสถานที่ทำกิจกรรมของคณะรัฐศาสตร์ในโอกาสต่างๆ ต่อไป

ในปีนี้ คณะรัฐศาสตร์มีอายุ ๖๔ ปี กว่าที่คณะรัฐศาสตร์จะก้าวถึงจุดของความสำเร็จในวันนี้ ก็ได้ผลิตบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิตออกไปรับใช้สังคมเป็นจำนวนมาก เป็นหลักของวงการและสาขาอาชีพต่างๆ เพื่อให้เกียรติคุณแห่ง “สิงห์แดง” ขจรขจายไปทั่วประเทศไทย สมดังปรัชญาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ว่า **“เป็นเลิศ เป็นธรรมร่วมนำสังคม”**

นายฉัตรวัฒน์ หวังศิริกำโชค ผู้รวบรวม
นายสมเกียรติ สมคำ ผู้ตรวจทาน

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

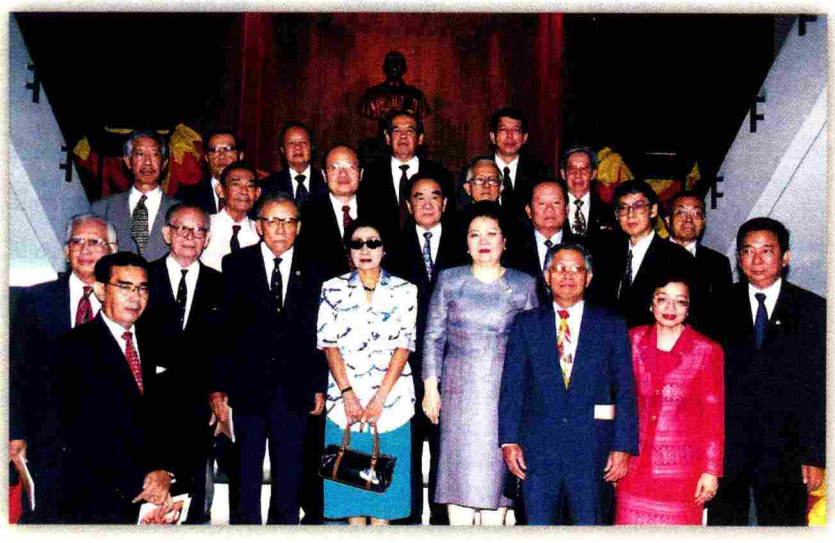

พิธีเปิดสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ทะเบียนเลขที่ จ.๙๓๓/๒๕๕๔ ส.ค.๖

ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนการแต่งตั้งกรรมการของสมาคมขึ้นใหม่ทั้งชุด

ใบสำคัญฉบับนี้ออกให้เพื่อแสดงว่า สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานใหญ่ของสมาคมตั้งอยู่ ณ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีการแต่งตั้งกรรมการของสมาคมขึ้นใหม่ทั้งชุด และนายทะเบียนสมาคมกรุงเทพมหานคร ได้รับจดทะเบียนการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ทั้งชุด ตามมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ดังต่อไปนี้

๑.	นายวิเชียร	ชวลิต	นายกสมาคม
๒.	นายสุรพล	พงษ์ทัดศิริกุล	อุปนายก
๓.	นางเพียงใจ	วิศรุตรัตน	อุปนายก
๔.	นายเอนก	เพิ่มวงศ์เสนีย์	อุปนายก
๕.	นายขวัญชัย	วงศ์นิติกร	กรรมการและฝ่ายจัดหารายได้
๖.	นางเสาวนีย์	กมลบุตร	กรรมการและฝ่ายจัดหารายได้
๗.	นายจีรศักดิ์	สุคนธชาติ	กรรมการและฝ่ายจัดหารายได้
๘.	นางสนองนุช	ชาญวีรกูล	กรรมการและฝ่ายจัดหารายได้
๙.	นายสุหัตถ์	สังขญา	กรรมการและฝ่ายจัดหารายได้
๑๐.	นายพูลพันธ์	ไกรเสริม	กรรมการและฝ่ายกิจกรรมพิเศษ
๑๑.	นายจีระวัฒน์	สีนะกนิษฐ์	กรรมการและฝ่ายกิจกรรมพิเศษ
๑๒.	นายธงชัย	กิติคุณานนท์	กรรมการและฝ่ายกิจกรรมพิเศษ
๑๓.	นายศตพงษ์	สุนทรารักษ์	กรรมการและฝ่ายกิจกรรมพิเศษ

/ ๑๔. นายชาติชาย...

๑๔. นายชาติชาย	อุทัยพันธ์	กรรมการและฝ่ายประชาสัมพันธ์
๑๕. นายชาญนะ	เอี่ยมแสง	กรรมการและฝ่ายประชาสัมพันธ์
๑๖. นางสุวัฒนี	ไชยนันทน์	กรรมการและฝ่ายประชาสัมพันธ์
๑๗. นางสาวสุรีย์	วัชนะประพันธ์	กรรมการและฝ่ายประชาสัมพันธ์
๑๘. นายสมเกียรติ	ถาวรวิศิษฐพร	กรรมการและฝ่ายประชาสัมพันธ์
๑๙. นายสุรชัย	ขันอาสา	กรรมการและฝ่ายวิชาการ
๒๐. นายปัญญรักษ์	พูลทรัพย์	กรรมการและฝ่ายวิชาการ
๒๑. นายมานิต	เตชอภิโชค	กรรมการและฝ่ายปฏิคม
๒๒. นายจิรายุ	นันท์ธราธร	กรรมการและฝ่ายปฏิคม
๒๓. นายพงษ์พัฒน์	วงศ์ตระกูล	กรรมการและฝ่ายปฏิคม
๒๔. นายธวัชชัย	สวัสดิ์สาลี	กรรมการและฝ่ายทะเบียน
๒๕. นายธนา	ยันตรโกวิท	กรรมการและฝ่ายทะเบียน
๒๖. นายดุษฎี	คงศรี	กรรมการและฝ่ายการเงิน
๒๗. นายเตชา	พฤกษ์พัฒนรักษ์	กรรมการและฝ่ายการเงิน
๒๘. นายวิสิษฏ์	พวงเพชร	กรรมการและฝ่ายเลขาธิการ
๒๙. นายอาจณรงค์	สัตยพานิช	กรรมการและฝ่ายเลขาธิการ
๓๐. นายกมลโลจฒน์	เชียงวงค์	กรรมการและฝ่ายเลขาธิการ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

(นายสุรพงษ์ สายโอภาศ)
ผู้อำนวยการส่วนอำนวยความเป็นธรรม รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง
นายทะเบียนสมาคมกรุงเทพมหานคร

ข้อบังคับ

ของ

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หมวด 1

ชื่อและวัตถุประสงค์

ข้อ 1. ให้สมาคมนี้ชื่อว่า "สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" และในภาษาอังกฤษให้เรียกและเขียนว่า Political Science Association of Thammasat University เรียกและเขียนชื่อย่อในภาษาไทยว่า "ส.ร.ม.ธ." และในภาษาอังกฤษเรียกและเขียนชื่อย่อว่า POSA TU เครื่องหมายของสมาคม ฯ เป็นรูปธรรมจักรมีรูปสิงห์อยู่กลางจารึกอักษรว่า "สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์"

ข้อ 2. สำนักงานของสมาคมตั้งอยู่ ณ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือ ณ สถานที่ซึ่งได้แจ้งจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ 3. วัตถุประสงค์ของสมาคม ฯ มีดังต่อไปนี้คือ

(1) ส่งเสริมสามัคคีธรรมและยกฐานะเกียรติของสมาชิก

(2) ส่งเสริมและเผยแพร่วิทยาการ

(3) เป็นศูนย์กลางในการอำนวยประโยชน์และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิก

(4) บำเพ็ญสาธารณประโยชน์

(5) อุดหนุนและส่งเสริมการศึกษาแก่นักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(6) ส่งเสริมความเจริญให้แก่คณะรัฐศาสตร์และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หมวด 2

สมาชิก

ข้อ 4. สมาชิกของสมาคม ฯ นี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

(1) สมาชิกสามัญได้แก่

ก. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นปริญญาตรีขึ้นไปในคณะรัฐศาสตร์ หรือเคยเป็นนักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ได้พ้นสภาพจากการเป็นนักศึกษาไปแล้ว

ข. ผู้เป็นหรือเคยเป็นอาจารย์ผู้บรรยายในคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ค. ผู้ได้รับปริญญากิตติมศักดิ์จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

(2) สมาชิกกิตติมศักดิ์ คือผู้ที่คณะกรรมการโดยเสียงข้างมากได้พิจารณาเห็นสมควรเชิญมาเป็นสมาชิก

(3) สมาชิกสมทบ ได้แก่นักศึกษาปัจจุบันของคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหรือสนใจในกิจการของสมาคม ฯ ซึ่งสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสมาคม ฯ

ข้อ 5. ผู้ประสงค์จะเข้าเป็นสมาชิกสามัญหรือสมาชิกสมทบให้ยื่นใบสมัครตามระเบียบ ว่าด้วยการสมัครเป็นสมาชิกที่สมาคม ฯ กราบขึ้นไว้ต่อเลขาธิการสมาคม ฯ เพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณา เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณารับหรือไม่รับบุคคลใดเป็นสมาชิกแล้ว ให้ถือเป็นที่สุด

เมื่อ คณะกรรมการได้พิจารณารับบุคคลใดเป็นสมาชิกต้องทำเป็นหนังสือสมาคม แจ้งให้ผู้สมัครทราบ และติดประกาศ ณ ที่ทำการสมาคม ฯ ไม่น้อยกว่า 30 วัน เพื่อให้สมาชิกได้ทราบโดยทั่วกัน

สมาชิกภาพของสมาชิกเริ่มต้นเมื่อคณะกรรมการมีมติอนุมัติรับเป็นสมาชิก และสมาชิกได้เสียค่าบำรุงสมาคมคราวเดียวตลอดชีพเป็นเงิน 100 บาท

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติไม่ยอมรับผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ผู้สมัครนั้นยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกประเภทนั้นไม่ได้ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่เลขาธิการสมาคม ฯ แจ้งวันไม่ยอมรับ และถ้าคณะกรรมการมีมติไม่ยอมรับผู้ใดเป็นสมาชิกถึง 3 คราวแล้ว ผู้นั้นหมดสิทธิที่จะขอเป็นสมาชิกต่อไป

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกสมทบจะต้องมีสมาชิกสามัญหรือสมาชิกกิตติมศักดิ์รับรองเป็นจำนวนอย่างน้อย 1 คน

ข้อ 6. คุณสมบัติของสมาชิก

ก. เป็นผู้มีคุณสมบัติตามข้อ 4

ข. เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย

ค. ไม่เป็นโรคสังคมรังเกียจ

ง. ไม่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลายหรือไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

จ. ไม่ประพฤติตนในทางที่เป็นปรปักษ์หรืออันอาจนำความเสื่อมเสียมาสู่สมาคม ฯ

<u>หมวด 3</u>

สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

ข้อ 7. สมาชิกสามัญมีสิทธิดังต่อไปนี้

(1) มีสิทธิประกับเครื่องหมายของสมาคม ฯ ในโอกาสอันสมควร

(2) มีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญและประชุมใหญ่วิสามัญได้

(3) มีสิทธิเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการของสมาคม ฯ ต่อคณะกรรมการบริหารหรือที่ประชุมใหญ่

(4) มีสิทธิสอบถามกิจการและทรัพย์ของสมาคม ฯ ต่อคณะกรรมการบริหาร

(5) มีสิทธิใช้ประโยชน์ในสถานที่ของสมาคม ฯ เพื่อการกีฬา การบันเทิง และอื่น ๆ และได้รับผลปฏิบัติโดยเสมอภาค

(6) มีสิทธิได้รับข่าวสารและเอกสารทางวิชาการของสมาคม ฯ

(7) มีสิทธิเลือกตั้ง และมีสิทธิได้รับเลือกตั้งตลอดจนสิทธิอื่น ๆ ในฐานะเป็นสมาชิกของสมาคม ฯ โดยเท่าเทียมกัน แต่สิทธิดังกล่าวนี้จะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้สมัครเป็นสมาชิกแล้ว เป็นเวลาไม่

น้อยกว่า 30 วัน (เว้นแต่ในการเลือกตั้งครั้งแรกของสมาคม ฯ)

สมาชิกสมทบและสมาชิกกิตติมศักดิ์มีสิทธิหน้าที่ต่อสมาคม ฯ เหมือนสมาชิกสามัญทุกประการ เว้นแต่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งหรือรับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารของสมาคม ฯ เท่านั้น

ข้อ 8. สมาชิกมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์และระเบียบข้อบังคับของสมาคม ฯ

(2) รักษาคุณความดีและไม่ประพฤติตนให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่สมาคม ฯ

(3) ช่วยส่งเสริมและร่วมมือในกิจการของสมาคม ฯ ให้เจริญก้าวหน้า

หมวด 4

การสิ้นสุดจากสมาชิกภาพ

ข้อ 9. สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อ

(1) ตาย

(2) ลาออก

(3) ถูกลบชื่อออกเนื่องจากขาดคุณสมบัติตามข้อ 6 ทั้งนี้ให้นายทะเบียนประกาศรายชื่อผู้ที่สิ้นสุดสมาชิกภาพเป็นคราว ๆ ไป

ข้อ 10. สมาชิกผู้ใดประสงค์จะลาออกจากสมาชิกภาพก็ย่อมทำได้ โดยแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือไปยังเลขาธิการสมาคม ฯ และสมาชิกผู้นั้นขาดจากสมาชิกภาพเมื่อคณะกรรมการอนุมัติแล้ว

ข้อ 11. ผู้ถูกลบชื่อไม่มีสิทธิเป็นสมาชิกอีกจนกว่าจะพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ถูกลบชื่อ ถ้าคณะกรรมการได้พิจารณาคำร้องขอสมัคร และไม่ยอมรับผู้นั้นเข้าเป็นสมาชิกแล้ว ผู้สมัครจะยื่นคำร้องใหม่อีกเพียงครั้งเดียว เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการวินิจฉัยไม่ยอมรับ

หากคณะกรรมการหรือที่ประชุมใหญ่ยอมรับเข้าเป็นสมาชิกแล้ว ต้องถือเสมือนเป็นสมาชิกใหม่

ข้อ 12. คะแนนเสียงของคณะกรรมการในการลบชื่อสมาชิกต้องมีจำนวน 2 ใน 3 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

หมวด 5

คณะกรรมการ

ข้อ 13. คณะกรรมการของสมาคม ฯ ประกอบด้วยบุคคลจำนวน 30 คน ที่ได้รับเลือกจากสมาชิกสามัญโดยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) ให้มีการเลือกตั้งนายกสมาคม ฯ 1 คน จากสมาชิกในที่ประชุมใหญ่โดยการเสนอชื่อและลงคะแนนลับ การเสนอชื่อต้องมีผู้รับรองอย่างน้อย 24 คน และถ้าคะแนนในการเลือกตั้งรอบแรกไม่มีผู้เข้าสมัครคนใดได้เสียงเกินกว่าร้อยละ 40 ของผู้ที่เข้าร่วมประชุมใหญ่ ก็ให้มีการลงคะแนนลับอีกครั้งหนึ่งระหว่างผู้ที่ได้คะแนนเสียงสูงสุด 2 อันดับ ผลการเลือกตั้งครั้งหลังนี้ให้ถือคะแนนเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์และผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับการเลือกตั้งให้เป็นนายกสมาคม ฯ จะต้องมาปรากฏตัวในที่ประชุมใหญ่ หรือถ้าไม่สามารถ

ปรากฏตัวได้ก็จะต้องมีการแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร

(2) ในการเลือกตั้งคราวเดียวกันนี้ให้มีการเลือกตั้งกรรมการกลางจำนวน 14 จากสมาชิกสามัญในที่ประชุมใหญ่โดยวิธีลงคะแนนลับ การเสนอชื่อต้องมีผู้รับรองอย่างน้อย 12 คน การเลือกตั้งกรรมการให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์

(3) หลังจากการเลือกตั้งนายกสมาคม ฯ แล้วให้นายกสมาคม ฯ แต่งตั้งกรรมการกลางจากสมาชิกสามัญอีก 15 คน และแจ้งให้สมาชิกทราบภายใน 30 วัน กรรมการทั้งกล่าวนี้ดำรงตำแหน่งตลอดระยะเวลาสมาคม ฯ อยู่ในตำแหน่ง

ข้อ 14. หลังจากการเลือกตั้งแล้ว 15 วัน นายกสมาคม ฯ ต้องดำเนินการแต่งตั้งกรรมการบริหารจากคณะกรรมการกลางเข้าทำหน้าที่บริหารกิจการของสมาคม ฯ ในตำแหน่งอุปนายกเลขาธิการ เหรัญญิก ปฏิคม นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ บรรณาการ บรรณารักษ์ และตำแหน่งอื่นตามแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร กรรมการบริหารทั้งกล่าวนี้ ดำรงตำแหน่งตลอดระยะเวลาที่นายกสมาคม ฯ อยู่ในตำแหน่ง

ข้อ 15. นายกสมาคม ฯ จะให้กรรมการบริหารผู้ใดพ้นจากตำแหน่งและแต่งตั้งกรรมการอื่นแทนก็ได้ กรรมการบริหารที่พ้นตำแหน่งเช่นว่ามานี้ยังคงเป็นกรรมการกลางอยู่

ข้อ 16. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินกิจการของสมาคม ฯ ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อบังคับนี้

ข้อ 17. ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกระเบียบปฏิบัติของสมาคม ฯ ได้โดยไม่ขัดต่อวัตถุประสงค์และข้อบังคับของสมาคม ฯ ที่ใช้อยู่ในขณะนั้น

ข้อ 18. ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาจากผู้มีเกียรติอันควรแก่ตำแหน่งที่ปรึกษาของสมาคม ฯ ตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร

มติของคณะกรรมการในการแต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษาดังกล่าวนี้ ต้องมีคะแนนเสียงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งคณะ

กรรมการที่ปรึกษาไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนและอยู่ในตำแหน่งเท่ากับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของกรรมการชุดที่แต่งตั้งตน

ข้อ 19. คณะกรรมการบริหาร จะแต่งตั้งสมาชิกสามัญเป็นอนุกรรมการมีจำนวนตามสมควรก็ได้ ทั้งนี้เพื่อดำเนินการใด ๆ ของสมาคม ฯ ให้อนุกรรมการพ้นตำแหน่งเมื่องานนั้น ๆ สิ้นสุดลงหรือเมื่อคณะกรรมการบริหารพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ 20. คณะกรรมการสมาคม ฯ ดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี

ถ้าตำแหน่งใดว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระ ให้นายกสมาคม ฯ แต่งตั้งสมาชิกสามัญผู้ใดผู้หนึ่งที่เห็นสมควรเข้าเป็นกรรมการแทนตามจำนวนที่ขาดแต่กรรมการที่เข้ามารับตำแหน่งแทนจะอยู่ได้เพียงจำนวนเวลาตามวาระของผู้ซึ่งตนแทนเท่านั้น

ถ้าตำแหน่งนายกสมาคม ฯ ว่างลง ให้อุปนายกรักษาการแทนไปจนกว่านายกสมาคม ฯ คนใหม่เข้ารับมอบหมายหน้าที่

เมื่อตำแหน่งนายกสมาคม ฯ ว่างลง ก่อนครบกำหนดออกตามวาระไม่น้อยกว่า 20 วัน ให้จัดให้มีการเลือกตั้งนายกสมาคม ฯ คนใหม่ ภายใน 45 วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งและอยู่ในตำแหน่งได้เพียงจำนวนเวลาตามวาระของนายกสมาคม ฯ ที่ตนแทน

ข้อ 21. ผู้ที่ออกจากตำแหน่งกรรมการไปแล้ว มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการต่อไปได้

ข้อ 22. คณะกรรมการอาจจัดตั้งสาขาสมาคม ฯ หรือแผนกใดแผนกหนึ่งขึ้น เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสมาคม ฯ และให้มีอำนาจทั้งกรรมการดำเนินกิจการของสาขาและแผนกนั้น ๆ ทั้งมีอำนาจตราระเบียบการสำหรับสาขาหรือแผนกนั้น ๆ ได้โดยไม่ขัดต่อข้อบังคับของสมาคม ฯ

คณะกรรมการมีอำนาจเลิกล้มสาขาสมาคม ฯ และแผนกใด ๆ ของสมาคม ฯ ได้ทรัพย์สินของสาขาและแผนกดังกล่าวแล้วให้ตกเป็นของสมาคม ฯ

ข้อ 23. นายกสมาคม ฯ มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมการบริหารกิจการของสมาคม ฯ ให้ดำเนินไปตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการ

(2) เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในกิจกรรมทั้งปวงของสมาคม ฯ และเป็นผู้แทนของสมาคม ฯ ตามกฎหมาย

(3) เป็นผู้เรียกและเป็นประธานการประชุมกรรมการของสมาคม ฯ ตามข้อบังคับที่ 25 และ 26

(4) เป็นผู้เรียกและเป็นประธานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ตามข้อบังคับที่ 38 และการประชุมใหญ่วิสามัญตามข้อบังคับที่ 45

(5) มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอน ลงโทษพนักงานของสมาคม ฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(6) มีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานของสมาคม ฯ ในกรณีที่นายกสมาคม ฯ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้อุปนายกทำหน้าที่แทน

ข้อ 24. ในการประชุมคณะกรรมการถ้านายกสมาคม ฯ ไม่อยู่ หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้อุปนายกปฏิบัติหน้าที่แทน

ในกรณีที่นายกสมาคม ฯ และอุปนายกไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมคณะกรรมการเลือกกรรมการผู้หนึ่งที่เห็นสมควร ทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุมแทน

ข้อ 25. ให้มีการประชุมคณะกรรมการของสมาคม ฯ ตามปกติอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อตรวจการเงิน และการดำเนินงานของสมาคม ฯ เว้นไว้แต่กรณีจำเป็นที่ไม่อาจเรียกประชุมได้หรือไม่มีเรื่องประชุม แต่ต้องไม่เกิน 2 เดือนต่อครั้ง

ข้อ 26. กรรมการจำนวน 1 ใน 3 มีสิทธิขอร้องให้เรียกประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาข้อเสนอใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสมาคม ฯ ได้ให้นายกสมาคม ฯ เรียกประชุมคณะกรรมการตามคำขอทันที แต่ต้องนัดหมายให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 5 วัน

ข้อ 27. การประชุมคณะกรรมการทุกคราวต้องมีกรรมการประชุมไม่ต่ำกว่า 1 ใน 3 จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 28. การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษาใด ๆ ให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ โดยผู้มาประชุมคนหนึ่งย่อมมีเสียงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานออกเสียงชี้ขาด

การลงคะแนนเสียงในที่ประชุมคณะกรรมการนั้น ให้ใช้วิธียกมือ แต่ถ้ากรรมการ 3 คน ร้องให้ลงคะแนนลับก็ให้ประธานสั่งให้ลงคะแนนลับ

ข้อ 29. กรรมการย่อมพ้นจากตำแหน่งโดยเหตุดังนี้

(1) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออก

(2) ถึงคราวออกตามวาระ

(3) ขาดจากสมาชิกภาพ

(4) ขาดการประชุม 3 ครั้ง ติดต่อกันโดย

– ไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร

ในระหว่างที่คณะกรรมการใหม่ยังมิได้รับตำแหน่ง ให้คณะกรรมการชุดเดิมบริหารงานไปพลางก่อน จนกว่าจะมอบหมายหน้าที่กันเสร็จภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกิน 30 วัน

คณะกรรมการสมาคม ฯ ถ้าตำแหน่งใดว่างลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกตามวาระให้นายกสมาคม ฯ แต่งตั้งสมาชิกสามัญผู้ใดผู้หนึ่งเข้าเป็นกรรมการแทนตามจำนวนที่ขาดแต่กรรมการที่เข้ามารับตำแหน่งแทนจะอยู่ได้เพียงจำนวนเวลาตามวาระของผู้ซึ่งตนแทนเท่านั้น

ข้อ 30. คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) บริหารกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อบังคับของสมาคม ฯ

(2) พยายามหาทางส่งเสริมกิจการของสมาคม ฯ ให้เจริญก้าวหน้า

(3) รับผิดชอบในประกาศแจ้งความการจดทะเบียน และการทำนิติกรรมต่าง ๆ

(4) รับผิดชอบการเงิน สมุดบัญชี และเอกสารทั้งปวงของสมาคม ฯ

(5) ทำรายงานกิจการประจำปี และบัญชีงบดุลเสนอต่อที่ประชุมใหญ่สามัญ

(6) ดำเนินกิจการตามความจำเป็นและเหมาะสมเพื่อสมาคม ฯ

หมวด 6

การเงินและการบัญชี

ข้อ 31. การเงินของสมาคม ฯ นั้น ต้องรักษาไว้เป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบสองของรายได้ และการจ่ายเงินทุนสำรองจะต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ และต้องฝากไว้ในธนาคารออมสินของรัฐบาล หรือฝากประจำในธนาคารอื่นใดที่คณะกรรมการเห็นชอบ

ข้อ 32. ให้เหรัญญิกจัดให้มีบัญชีการเงินของสมาคม ฯ พร้อมด้วยใบสำคัญและหลักฐานให้ถูกต้องตามหลักวิชาการบัญชี

การรับเงินทุกประเภท ให้เหรัญญิกออกใบเสร็จรับเงินไว้เป็นหลักฐาน การจ่ายเงินทุกรายต้องมีใบสำคัญ

อันมีรายการจำนวนเงินถูกต้องซึ่งได้รับอนุมัติจากนายกสมาคม ฯ

หลักฐานการรับจ่ายต้องเก็บรักษาไว้เพื่อการตรวจสอบโดยเรียบร้อยครบถ้วนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ข้อ 33. เงินของสมาคม ฯ นั้น เมื่อเกินกว่า 10,000 บาท ให้ฝากธนาคารซึ่ง คณะ กรรมการได้กำหนดไว้ในท้องที่ที่โอกาสอำนวย และจะต้องกระทำในนามของสมาคม ฯ

ข้อ 34. ในกรณีจำเป็นอันรีบด่วน นายกสมาคม ฯ มีอำนาจสั่งจ่ายเงินเพื่อกิจการของสมาคม ฯ ได้คราวละไม่เกิน 30,000 บาท และต้องเสนอในที่ประชุมกรรมการคราวต่อไป ถ้าหากเกินกว่า 30,000 บาท จะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการก่อน และคณะกรรมการจะอนุมัติให้จ่ายเงินได้ครั้งละไม่เกิน 100,000 บาท ถ้าจำเป็นต้องเกินกว่านั้น จะต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ของสมาคม ฯ

นายกสมาคม ฯ อาจจะมอบหมายให้เลขาธิการสมาคม ฯ มีอำนาจสั่งจ่ายเงินในกรณีจำเป็นและรีบด่วนเพื่อกิจการของสมาคม ฯ ได้ในวงเงินครั้งละไม่เกิน 10,000 บาท

ข้อ 35. บรรดาทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคทิศหรือมอบให้เป็นสมบัติของสมาคม ฯ จะต้องมีทะเบียนและลงบัญชีเป็นทรัพย์สินของสมาคม ฯ ให้ถูกต้อง และทรัพย์สินดังกล่าวนี้ถ้ามีมูลค่าเป็นจำนวน 30,000 บาท ขึ้นไป จะนำไปจำหน่ายจ่ายโอนต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ไม่รวมถึงทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคเป็นวิทยาทาน

ข้อ 36. ให้นายกสมาคม ฯ หรืออุปนายกกับเหรัญญิกร่วมกันรักษาและทำหน้าที่เบิกจ่ายเงินตามที่กล่าวมาในนามของสมาคม ฯ ตามมติของคณะกรรมการที่ได้ให้อำนาจวงเงินไว้

การลงนามในตั๋วเงินหรือเช็คของสมาคม ฯ จะต้องมีลายเซ็นของนายกสมาคมหรืออุปนายกสมาคมที่ได้รับมอบหมายกับเหรัญญิก หรือผู้ทำการแทนที่ได้รับมอบหมายจากเหรัญญิก พร้อมประทับตราของสมาคม ฯ

ให้นายกสมาคม ฯ หรืออุปนายกกับเหรัญญิกร่วมกันรับผิดชอบรักษาหลักฐานเกี่ยวกับการเงินและหลักทรัพย์ของสมาคม ฯ

ข้อ 37. ให้ที่ประชุมใหญ่ตั้งผู้ซึ่งมีความรู้การบัญชีและมิใช่กรรมการ หรือเจ้าหน้าที่สมาคมเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของสมาคม ฯ 1 คน

ให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีรายละเอียดและงบดุลเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ทุกรอบปีการบัญชี โดยผ่านการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีและให้คำรับรองแล้ว

รอบปีการบัญชีให้สิ้นสุดในวันที่ 30 กันยายน

หมวด 7

การประชุมใหญ่

ข้อ 38. ให้นายกสมาคม ฯ จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญปีละครั้ง (ตามมติของคณะกรรมการภายใน 120 วัน นับแต่วันครบรอบปีการบัญชี)

ข้อ 39. เลขาธิการสมาคม ฯ จะต้องแจ้งวันนัดประชุมให้สมาชิกทราบโดยวิธีที่ 1 และวิธีอื่น ๆ อีกอย่างน้อย 1 วิธี ก่อนหน้าการประชุมใหญ่นั้นไม่น้อยกว่า 15 วัน กล่าวคือ

(1) ส่งหนังสือถึงสมาชิกทุกคนโดยทางไปรษณีย์หรือคนส่ง ในประการหลังนี้ต้องให้มีหลักฐานการรับไว้ด้วย

(2) ประกาศทางวิทยุกระจายเสียงไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง

(3) ประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง

(4) วิธีอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นชอบ

ข้อ 40. ให้นายกสมาคม ฯ จัดให้มีการปิดประกาศสำเนางบดุลและบัญชีรายละเอียดการเงินไว้ ณ ที่ทำการสมาคม ฯ ก่อนหน้าการประชุมใหญ่สามัญไม่น้อยกว่า 15 วัน

ข้อ 41. ก่อนที่จะดำเนินการประชุมใหญ่ให้เลือกตั้งประธานที่ประชุมก่อนทุกครั้ง

ข้อ 42. ที่ประชุมใหญ่มีอำนาจดังนี้

(1) เลือกตั้งนายกสมาคม ฯ กรรมการ และผู้ตรวจสอบบัญชีกิตติมศักดิ์

(2) อนุมัติงบดุลและบัญชีการเงินทั้งปวง

(3) พิจารณาและอนุมัติเรื่องใด ๆ ที่คณะกรรมการนำขึ้นปรึกษา

(4) พิจารณาความเห็นชอบสมาชิกซึ่งยื่นไว้โดยชอบด้วยข้อบังคับนี้

หากที่ประชุมใหญ่ไม่มีมติให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการเป็นประการใดแล้ว ให้ถือว่าเป็นข้อยุติที่คณะกรรมการต้องปฏิบัติตาม

ข้อ 43. สมาชิกสามัญมีสิทธิลงคะแนนเสียงเท่ากันคนละหนึ่งเสียง

การออกเสียงลงคะแนน เป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกจะแต่งตั้งตัวแทนไม่ได้

สมาชิกสมทบและสมาชิกกิตติมศักดิ์ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม

ข้อ 44. การออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมใหญ่ให้ใช้วิธียกมือ เว้นแต่สมาชิกเกินกว่า 1 ใน 3 ของผู้มาประชุมร้องขอให้ลงคะแนนลับ

ข้อ 45. การประชุมใหญ่วิสามัญอาจมีขึ้นได้ดังต่อไปนี้

(1) คณะกรรมการโดยมติเสียงข้างมากขอให้มีการประชุม

(2) สมาชิกสามัญไม่น้อยกว่า 50 คน ลงชื่อร้องขอให้มีการประชุมเมื่อนายกสมาคม ฯ ได้รับคำขอเช่นนี้ให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญ โดยกำหนดนัดประชุมภายใน 60 วัน

ข้อ 46. ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี หรือการประชุมใหญ่วิสามัญ จะต้องมีสมาชิกสามัญเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 100 คน จึงจะถือว่าครบองค์ประชุม แต่ถ้าเมื่อถึงกำหนดเวลาประชุมยังมีสมาชิกสามัญเข้าร่วมประชุมไม่ครบองค์ประชุม ก็ให้ขยายเวลาออกไปอีกพอสมควร แต่เมื่อครบกำหนดเวลาขยายออกไปแล้วยังมีสมาชิกสามัญเข้าร่วมประชุมไม่ครบองค์ประชุม ก็ให้เลื่อนการประชุมคราวนั้นไป และจัดให้มีการประชุมใหม่อีกครั้งหนึ่ง หลังจากเวลาได้ล่วงเลยมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 วัน แต่ต้องไม่เกิน 45 วัน นับแต่วันเลื่อนประชุมครั้งแรก ยกเว้นการประชุมใหญ่วิสามัญที่เกิดขึ้นจากการร้องขอของสมาชิกก็ไม่ต้องจัดประชุมใหม่ให้ถือว่าการประชุมเป็นอันยกเลิก

มติที่ประชุม ให้ถือตามเสียงข้างมาก หากคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด

ข้อ 47. การแก้ไขข้อบังคับและการรับร่างข้อบังคับใหม่ต้องได้รับคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของสมาชิกสามัญจากที่ประชุมใหญ่

การแก้ไขข้อบังคับและการร่างข้อบังคับใหม่ จะกระทำได้โดยมติของคณะกรรมการ หรือ โดยสมาชิกซึ่งต้องมีสมาชิกสามัญร่วมลงลายมือชื่อรับรองไม่ต่ำกว่า 1 ใน 5 ของสมาชิกทั้งหมด ทำหนังสือร่างข้อบังคับใหม่เป็นลายลักษณ์อักษร เสนอต่อนายกสมาคม ฯ ล่วงหน้าก่อนการประชุมใหญ่อย่างน้อย 60 วัน

ให้คณะกรรมการส่งร่างข้อบังคับใหม่ไปยังสมาชิกโดยทางไปรษณีย์ล่วงหน้าก่อนวันกำหนดประชุมใหญ่ เพื่อพิจารณารับร่างนี้ไม่น้อยกว่า 30 วัน

หมวด 8

การเลิกสมาคม ฯ

ข้อ 48. สมาคม ฯ นี้ จะเลิกได้ก็แต่โดยมติของที่ประชุมใหญ่ซึ่งมีคะแนนเสียง 3 ใน 4 ของผู้ที่มาประชุม หรือโดยคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ 49. การชำระบัญชีของสมาคม ฯ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาเลิกสมาคม ฯ

ข้อ 50. บรรดาทรัพย์สินของสมาคม ฯ ที่เหลืออยู่ให้ตกเป็นของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยจัดสรรเพื่อประโยชน์ให้แก่คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อ 51. สมาชิกย่อมมีความรับผิดชอบเพียงเท่าจำนวนเงินที่ค้างชำระอยู่ต่อสมาคม ฯ

หมวด 9

เบ็ดเตล็ด

ข้อ 52. ในการประชุมทุกประเภท ให้เลขานุการที่ประชุมโดยตำแหน่ง มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่จะจัดระเบียบวาระการประชุมส่งแก่สมาชิก หรือกรรมการแล้วแต่กรณีก่อนการประชุมล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 5 วัน เว้นแต่จะเป็นประชุมคณะกรรมการเป็นการด่วน

หากเลขาธิการหรือรองเลขาธิการไม่อาจทำได้ให้นายกสมาคม ฯ ตั้งกรรมการคนหนึ่งทำการแทน

ข้อ 53. ถ้ามีกรณีใดที่นอกเหนือไปจากข้อบังคับนี้ ให้คณะกรรมการบริหารดำเนินไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีนิยม

ข้อ 54. ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 15 เดือนพฤษภาคม พุทธศักราช 2511 เป็นต้นไป

มูลนิธิรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มูลนิธิรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีนามย่อว่า ม.ร.ข. ตั้งอยู่ที่เลขที่ ๒ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ได้ก่อตั้งขึ้นโดยคุณสุขวิท รังสิตพล ด้วยเงินกองทุนเป็นจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าแสนบาท) โดยมีวัตถุประสงค์การก่อตั้งมูลนิธิคือ

๑. สนับสนุนดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามที่คณะกรรมการมูลนิธิจะเห็นสมควร

๒. ให้การสงเคราะห์ด้านสวัสดิการแก่สมาชิกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และครอบครัว ตลอดจนนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามที่คณะกรรมการมูลนิธิจะพิจารณาเห็นสมควร

๓. ยกย่องเชิดชูสมาชิกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวม

๔. เพื่อดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ เพื่อสาธารณประโยชน์

๕. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใดๆ

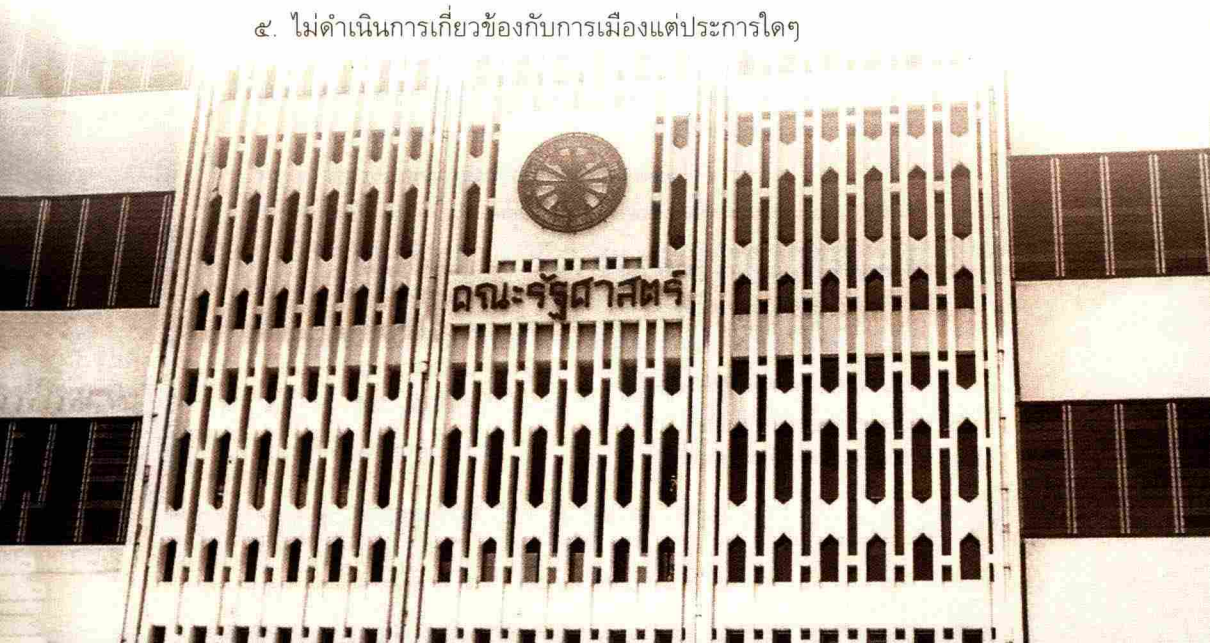

ตราสาร

มูลนิธิรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หมวดที่ 1

ชื่อเครื่องหมายและสำนักงานที่ตั้ง

ข้อ 1. มูลนิธินี้ชื่อว่า มูลนิธิรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ย่อว่า ม.ร.ธ. เรียกเป็นภาษาอังกฤษ
ว่า
ย่อว่า

ข้อ 2. เครื่องหมายของมูลนิธินี้คือ ตรงตราธรรมจักร มีตัวสังห์อยู่กึ่งกลางธรรมจักร และมีข้อความ "มูลนิธิ
รัฐศาสตร์" อยู่ส่วนบนภายในวงกลมธรรมจักร และข้อความ "แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" อยู่ส่วน
ล่างภายในวงกลมธรรมจักร

ข้อ 3. สำนักงานของมูลนิธิตั้งอยู่ที่ เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร

หมวดที่ 2

วัตถุประสงค์

ข้อ 4. วัตถุประสงค์ของมูลนิธินี้ คือ

4.1 สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามที่คณะกรรมการ
มูลนิธิจะเห็นสมควร

4.2 ให้การสงเคราะห์ด้านสวัสดิการแก่สมาชิกสมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศิษย์
เก่าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และครอบครัว ตลอดจนนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามที่คณะกรรมการมูลนิธิจะพิจารณาเห็นสมควร

4.3 ยกย่องเชิดชูสมาชิกสมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศิษย์เก่าคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีผลงานดีเด่นเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยส่วนรวม

4.4 เพื่อดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์

4.5 ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

หมวดที่ 3

ทุนทรัพย์ ทรัพย์สิน และการได้มาซึ่งทรัพย์สิน

ข้อ 5. ทรัพย์สินของมูลนิธิมีทุนเริ่มแรก คือ เงินสด จำนวน 500,000 บาท (ห้าแสนบาทถ้วน)

ข้อ 6. มูลนิธิอาจได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยวิธีต่อไปนี้

6.1 เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้โดยพินัยกรรมหรือนิติกรรมอื่น ๆ โดยมิได้มีเงื่อนไขผูกพันให้มูลนิธิ
ต้องรับผิดชอบในหนี้สินหรือภาระติดพันอื่นใด

6.2 เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้มีจิตศรัทธามอบให้

6.3 ดอกผลซึ่งเกิดจากทรัพย์สินของมูลนิธิ

หมวดที่ 4

คุณสมบัติ และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ

ข้อ 7. กรรมการของมูลนิธิต้องมีคุณสมบัติดังนี้

7.1 มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์

7.2 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

7.3 ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

ข้อ 8. กรรมการของมูลนิธิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

8.1 ถึงคราวออกตามวาระ

8.2 ตายหรือลาออก

8.3 ขาดคุณสมบัติตามตราสารข้อ 7

8.4 เป็นผู้มีความประพฤติและปฏิบัติตนเป็นที่เสื่อมเสีย และคณะกรรมการมูลนิธิมีมติให้ออกโดยมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของคณะกรรมการมูลนิธิ

หมวดที่ 5

การดำเนินงานของคณะกรรมการมูลนิธิ

ข้อ 9. มูลนิธินี้ดำเนินการโดยคณะกรรมการมูลนิธิ มีจำนวนไม่น้อยกว่า 15 คน แต่ไม่เกิน 25 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการมูลนิธิ รองประธานกรรมการมูลนิธิ เลขานุการมูลนิธิ เหรัญญิก และตำแหน่งอื่น ๆ ตามแต่คณะกรรมการมูลนิธิจะเห็นสมควร

ข้อ 10. ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการผู้ริเริ่มจัดตั้งมูลนิธิเป็นผู้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานของมูลนิธิขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการมูลนิธิ และกรรมการอื่น ๆ ตามจำนวนที่เห็นสมควรตามตราสาร

ข้อ 11. วิธีเลือกตั้งกรรมการมูลนิธิให้ปฏิบัติดังนี้

ให้คณะกรรมการมูลนิธิชุดที่ดำรงตำแหน่งอยู่เลือกตั้งประธานกรรมการมูลนิธิ และกรรมการอื่น ๆ ตามจำนวนที่เห็นสมควรตามตราสาร

ข้อ 12. กรรมการดำเนินงานมูลนิธิอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ข้อ 13. เพื่อให้การดำเนินงานของมูลนิธิได้เป็นไปโดยติดต่อกัน เมื่อคณะกรรมการดำเนินงานของมูลนิธิได้ปฏิบัติหน้าที่มาครบ 2 ปี ให้มีการจับสลากออกไปหนึ่งในสองของจำนวนกรรมการมูลนิธิที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการดำเนินงานของมูลนิธิครั้งแรก

ข้อ 14. การเลือกตั้งคณะกรรมการมูลนิธิ ให้ถือเสียงข้างมากของที่ประชุมคณะกรรมการมูลนิธิเป็นมติของที่ประชุม

ข้อ 15. กรรมการมูลนิธิที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระหรือโดยการจับสลากในวาระแรก อาจได้รับเลือกเข้าเป็นกรรมการมูลนิธิได้อีก

ข้อ 16. ถ้าตำแหน่งกรรมการมูลนิธิว่างลง ให้คณะกรรมการมูลนิธิที่เหลืออยู่ทั้งบุคคลอื่นเป็นกรรมการมูลนิธิแทนตำแหน่งที่ว่าง กรรมการมูลนิธิผู้ได้รับการตั้งซ่อม อยู่ในตำแหน่งเท่าวาระของผู้ที่ตนแทน

หมวดที่ 6
อำนาจหน้าที่คณะกรรมการมูลนิธิ

ข้อ 17. คณะกรรมการมูลนิธิมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของมูลนิธิ ตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิและภายใต้ข้อบังคับตราสารนี้ ให้มีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

17.1 กำหนดนโยบายของมูลนิธิ และดำเนินการตามนโยบายนั้น

17.2 ควบคุมการเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ ของมูลนิธิ

17.3 เสนอรายงานกิจการ รายงานการเงิน และบัญชีงบดุล รายได้ – รายจ่าย ต่อกระทรวงมหาดไทย

17.4 ดำเนินการให้เป็นไปตามมติที่ประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ และวัตถุประสงค์ของตราสารนี้

17.5 ตราระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของมูลนิธิ

17.6 แต่งตั้งหรือถอดถอนคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อดำเนินการเฉพาะอย่างของมูลนิธิ ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการมูลนิธิ

17.7 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือบุคคลที่ทำประโยชน์ให้มูลนิธิเป็นพิเศษ เป็นกรรมการกิตติมศักดิ์

17.8 เชิญผู้ทรงเกียรติเป็นผู้อุปถัมภ์มูลนิธิ

17.9 เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการมูลนิธิ

17.10 แต่งตั้งหรือถอดถอนเจ้าหน้าที่ประจำของมูลนิธิ

มติให้ดำเนินการตามข้อ 17.7, 17.8 และ 17.9 ต้องเป็นมติเสียงข้างมากของที่ประชุม และที่ปรึกษาตามข้อ 17.9 ย่อมเป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการมูลนิธิที่เชิญเท่านั้น

ข้อ 18. ประธานกรรมการมูลนิธิมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

18.1 เป็นประธานของการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ

18.2 สั่งเรียกประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ

18.3 เป็นผู้แทนของมูลนิธิในการติดต่อกับบุคคลภายนอก และในการทำนิติกรรมใด ๆ ของมูลนิธิ หรือการลงลายมือชื่อในเอกสาร ตราสาร และสรรพหนังสืออันเป็นหลักฐานของมูลนิธิ และในการออกตั๋วนั้น เมื่อประธานกรรมการมูลนิธิ หรือผู้ทำการแทน หรือกรรมการมูลนิธิ 2 คน ได้ลงลายมือชื่อแล้วจึงเป็นอันใช้ได้

18.4 ปฏิบัติการอื่น ๆ ตามตราสาร และมติของคณะกรรมการมูลนิธิ

ข้อ 19. ให้รองประธานกรรมการมูลนิธิทำหน้าที่แทนประธานกรรมการมูลนิธิ เมื่อประธานไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือในกรณีที่ประธานมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ 20. ถ้าประธานกรรมการมูลนิธิและรองประธานกรรมการมูลนิธิไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ที่ประชุมเลือกตั้งกรรมการมูลนิธิคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

ข้อ 21. เลขานุการมูลนิธิมีหน้าที่ควบคุมกิจการ และดำเนินงานประจำของมูลนิธิ ติดต่อประสานงานทั่วไป รักษาระเบียบข้อบังคับของมูลนิธิ นัดประชุมกรรมการตามคำสั่งของประธานกรรมการมูลนิธิ และทำรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานกิจการของมูลนิธิ

ข้อ 22. เหรัญญิกมีหน้าที่ควบคุมการเงิน ทรัพย์สินของมูลนิธิ ตลอดจนบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการมูลนิธิกำหนด

ข้อ 23. สำหรับกรรมการตำแหน่งอื่น ๆ ให้มีหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมูลนิธิกำหนด โดยทำเป็นคำสั่งระบุอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน

ข้อ 24. คณะกรรมการมูลนิธิมีสิทธิเข้าร่วมประชุมกรรมการ หรืออนุกรรมการอื่น ๆ ของมูลนิธิได้

หมวดที่ 7
อนุกรรมการ

ข้อ 25. คณะกรรมการมูลนิธิอาจแต่งตั้งหรือถอดถอนอนุกรรมการได้ตามความเหมาะสม โดยจะแต่งตั้งให้เป็นคณะอนุกรรมการประจำ หรือเพื่อการใดเป็นกรณีพิเศษเฉพาะกรณีก็ได้ และในกรณีที่คณะกรรมการมูลนิธิไม่ได้แต่งตั้งประธานอนุกรรมการ เลขานุการ หรืออนุกรรมการในตำแหน่งอื่นไว้ ก็ให้อนุกรรมการและคณะแต่งตั้งกันเองดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้

ข้อ 26. อนุกรรมการอยู่ในตำแหน่งจนกว่าจะเสร็จงานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ ส่วนคณะอนุกรรมการประจำอยู่ในตำแหน่งตามเวลาที่คณะกรรมการมูลนิธิกำหนด ซึ่งถ้ามิได้กำหนดไว้ก็ให้อยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าวาระของคณะกรรมการมูลนิธิซึ่งเป็นผู้แต่งตั้ง และอนุกรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

26.1 อนุกรรมการมีหน้าที่ดำเนินการตามที่คณะกรรมการมูลนิธิมอบหมาย

26.2 อนุกรรมการมีหน้าที่เสนอความคิดเห็นต่อคณะกรรมการมูลนิธิเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมาย

หมวดที่ 8
การประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ

ข้อ 27. คณะกรรมการมูลนิธิจะต้องจัดให้มีการประชุมสามัญประจำปีทุก ๆ ปี ภายในเดือนมกราคม และต้องมีกรรมการมูลนิธิเข้าประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 28. การประชุมวิสามัญอาจมีได้เมื่อประธานกรรมการมูลนิธิ หรือเมื่อคณะกรรมการมูลนิธิตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแสดงความประสงค์ไปยังประธานกรรมการมูลนิธิ หรือผู้ทำการแทน ขอให้มีการประชุมก็ให้เรียกประชุมวิสามัญได้

ข้อ 29. กำหนดการประชุมและองค์ประชุมของคณะอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการมูลนิธิจะกำหนด ซึ่งถ้ามิได้กำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกำหนดการประชุม ให้คณะอนุกรรมการตกลงกันเอง และในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประชุม ให้ใช้ข้อ 27 บังคับโดยอนุโลม

ข้อ 30. ในการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิหรือคณะอนุกรรมการ หากมิได้มีข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น มติของที่ประชุมให้ถือเอากะแนนเสียงข้างมาก ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมเป็นผู้ชี้ขาด กิจการใดที่เป็นงานประจำหรือเป็นกิจการเล็กน้อย ประธานกรรมการมูลนิธิมีอำนาจสั่งให้ใช้วิธีสอบถามมติทางหนังสือแทนการเรียกประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ แต่ประธานกรรมการมูลนิธิต้องรายงานต่อที่ประชุม คณะกรรมการมูลนิธิ ในคราวต่อไป ถึงมติและกิจการที่ได้ดำเนินการไปตามมตินั้น กิจการใดเป็นงานประจำ หรือเป็นกิจการเล็กน้อยหรือไม่ ย่อมอยู่ในดุลพินิจของประธานกรรมการมูลนิธิ

ข้อ 31. ในการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิหรือคณะอนุกรรมการ ประธานกรรมการมูลนิธิหรือประธานที่ประชุมมีอำนาจเชิญหรืออนุญาตให้บุคคลที่เห็นสมควรเข้าร่วมประชุมในฐานะแขกผู้มีเกียรติ หรือผู้สังเกตการณ์หรือเพื่อชี้แจงหรือเพื่อให้คำปรึกษาแก่ที่ประชุมได้

หมวดที่ 9
การเงิน

ข้อ 32. ประธานกรรมการมูลนิธิหรือรองประธานกรรมการมูลนิธิในกรณีทำหน้าที่แทนมีอำนาจสั่งจ่ายเงินได้คราวละไม่เกิน 50,000 บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน) ถ้าเกินกว่าจำนวนดังกล่าวต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการมูลนิธิโดยเสียงข้างมาก เว้นแต่กรณีจำเป็นและเร่งด่วนให้อยู่ในดุลพินิจของประธานกรรมการมูลนิธิที่จะอนุมัติให้จ่ายได้ แล้วต้องรายงานให้คณะกรรมการมูลนิธิทราบในการประชุมคราวต่อไป

ข้อ 33. เหรัญญิกมีอำนาจเก็บรักษาเงินสดได้ครั้งละไม่เกิน 10,000บาท(หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

ข้อ 34. เงินสดของมูลนิธิหรือเอกสารสิทธิ ต้องนำฝากไว้กับธนาคาร หรือสถาบันการเงินอื่นใดที่รัฐบาลให้การค้ำประกัน แล้วแต่คณะกรรมการมูลนิธิจะเห็นสมควร

ข้อ 35. การสั่งจ่ายเงินโดยเช็คหรือตั๋วสั่งจ่ายเงิน จะต้องมีลายมือชื่อของประธานกรรมการมูลนิธิหรือผู้ทำการแทนกับเจ้าพนักงานหรือเหรัญญิกลงนามทุกครั้งจึงจะเบิกจ่ายได้

ข้อ 36. ในการใช้จ่ายเงินของมูลนิธิ ให้จ่ายเพียงดอกผลอันเกิดจากทรัพย์สินที่เป็นทุนของมูลนิธิ และเงินที่ผู้บริจาคมิได้แสดงเจตนาให้เป็นเงินสมทบทุนโดยเฉพาะ

ข้อ 37. ให้คณะกรรมการมูลนิธิวางระเบียบเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และทรัพย์สินของมูลนิธิ ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับและจ่ายเงินนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ

ข้อ 38. ให้มีผู้สอบบัญชีของมูลนิธิ ซึ่งคณะกรรมการมูลนิธิเห็นชอบและแต่งตั้งจากบุคคลที่มิใช่กรรมการหรือ

เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ โดยจะให้ดำรงตำแหน่งกิตติมศักดิ์หรือได้รับค่าตอบแทนอย่างไรสุดแต่ที่ประชุมคณะกรรมการมูลนิธิจะกำหนด

ข้อ 39. ผู้สอบบัญชีมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบบัญชีของมูลนิธิ และรับรองบัญชีงบดุลประจำปีที่คณะกรรมการมูลนิธิจะต้องรายงานต่อกระทรวงมหาดไทย ผู้สอบบัญชีมีสิทธิตรวจสอบบัญชีหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสอบถามกรรมการมูลนิธิและเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิในเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และเอกสารดังกล่าวได้

หมวดที่ 10
การแก้ไขเพิ่มเติมตราสาร

ข้อ 40. การแก้ไขเพิ่มเติมตราสารจะกระทำได้โดยเฉพาะที่ประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ ซึ่งต้องมีกรรมการมูลนิธิเข้าประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด และมติให้แก้ไขหรือเพิ่มเติมตราสารต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่เข้าประชุม

หมวดที่ 11
การเลิกมูลนิธิ

ข้อ 41. ถ้ามูลนิธิต้องเลิกล้มไปโดยมติของคณะกรรมการหรือโดยเหตุใดก็ตาม ทรัพย์สินทั้งหมดของมูลนิธิที่เหลืออยู่ให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตามที่คณะกรรมการมูลนิธิกำหนด

ข้อ 42. การสิ้นสุดของมูลนิธินั้นนอกจากที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้ว ให้มูลนิธิเป็นอันสิ้นสุดลงโดยต้องให้ศาลสั่งเลิกด้วยเหตุต่อไปนี้

42.1 เมื่อมูลนิธิได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นนิติบุคคลแล้วไม่ได้รับทรัพย์สินตามคำมั่นเต็มจำนวน

42.2 เมื่อกรรมการมูลนิธิจำนวนสองในสามมีมติให้ยกเลิก

42.3 เมื่อมูลนิธิไม่อาจหากรรมการได้ครบตามจำนวนกรรมการที่กำหนดไว้ในตราสาร

42.4 เมื่อมูลนิธิไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ

หมวดที่ 12
บทเบ็ดเตล็ด

ข้อ 43. การตีความในตราสารของมูลนิธิ หากเป็นที่สงสัยให้คณะกรรมการมูลนิธิโดยเสียงข้างมากของจำนวนกรรมการที่มีอยู่เป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 44. ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมูลนิธิมาใช้บังคับ ในเมื่อตราสารของมูลนิธิมิได้กำหนดไว้

ข้อ 45. มูลนิธิจะต้องไม่ทำการค้ากำไร และจะต้องไม่ดำเนินการนอกเหนือไปจากตราสารที่กำหนดไว้

ลงนาม ..... ผู้จัดทำตราสาร

(นายชาลี สินธุนาวา)

ตำแหน่ง กรรมการมูลนิธิ ฯ

นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	สิงห์แดงรุ่นที่
๑.	นายเด่นพงษ์ พลละคร	๑
๒.	นายเชาวน์วัศ สุดลาภา	๔
๓.	ว่าที่ ร.ต. เสมอใจ พุ่มพวง	๑
๔.	พล.ต.ท. กริช ปัจฉิมสวัสดิ์	(ปริญญาโทภาคค่ำ)
๕.	นายอนันต์ อนันตกูล	๒
๖.	ว่าที่เรือตรี บุญสิน จตุรพฤกษ์ ร.น.	๖
๗.	นายประจวบ ไชยสาส์น	๑๔
๘.	นายเชาว์ สายเชื้อ	๑
๙.	นายสุขวิช รังสิตพล	๙
๑๐.	นายสมศักดิ์ ประสงค์ผล	๙
๑๑.	พันโท กมล ประจวบเหมาะ	๖
๑๒.	นายผัน จันทรปาน	๑๐
๑๓.	นายประสงค์ รณะนันทน์	๑๐
๑๔.	นายอภัย จันทนจุลกะ	๑๓
๑๕.	คุณหญิงณฐษนนท์ ทวีสิน	๑๖
๑๖.	นายชาญชัย สุนทรมัฏฐ์	๑๖
๑๗.	นายนัที เปรมรัศมี	๑๙
๑๘.	นายไพรัตน์ สกลพันธุ์	๒๑
๑๙.	นายวิเชียร ชวลิต	๒๕

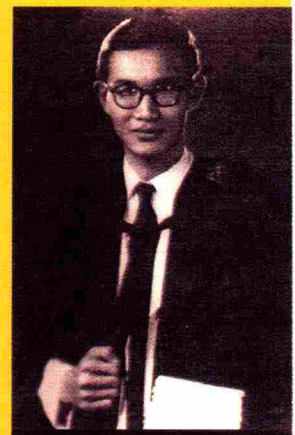

๐๑

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑

นายเด่นพงษ์ พลละคร

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- ปลัดอำเภอตรี
- หัวหน้ากองแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย
- ผู้จัดการฝ่ายบุคคล บริษัท เชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด
- ประธานสถาบันการจัดการงานบุคคล (IPM)

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๒

๐๒

นายเชาวน์วัศ สุดลาภา

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ระดับปริญญาเอกชั้น Diploma จากกรุงบอนน์ ประเทศเยอรมนีตะวันตก
- ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัย ๒ แห่ง ในประเทศสหรัฐอเมริกา
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น ๒๘

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๑๑	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (จอมพล ประภาส จารุเสถียร)
พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๐๙	นายอำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๒	ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕๑๕	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๖	เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (จอมพล ประภาส จารุเสถียร) ในรัฐบาลของจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. ๒๕๑๙ - ๒๕๒๐	ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา
พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๒	ผู้ว่าราชการจังหวัดลพบุรี
พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๒๔	ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (แต่งตั้ง)
พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๖	ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๓๑	ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี
พ.ศ. ๒๕๓๑	รองหัวหน้าพรรคกิจสังคม
พ.ศ. ๒๕๓๕	รองประธานสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๕	ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายการต่างประเทศ
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๘	ประธานคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๓

๐๓

ว่าที่ร้อยตรี เสมอใจ พุ่มพวง

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- รองปลัดกรุงเทพมหานคร
- ปลัดกรุงเทพมหานคร

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๔

๐๔

พลตำรวจโท กริช ปัจฉิมสวัสดิ์

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย

๐๕

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๕

นายอนันต์ อนันตกูล

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๔๙๗ รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมดี) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๖	นายอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา นายอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๑๘	ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ
พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๐	ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๒	เลขาธิการคณะรัฐมนตรี
พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๔	ปลัดกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๔	ที่ปรึกษาประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๖	ปลัดกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕๒๙ - ๒๕๔๓	สมาชิกวุฒิสภากรรมการร่างกฎหมาย
พ.ศ. ๒๕๔๓	เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์
พ.ศ. ๒๕๔๔	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๖

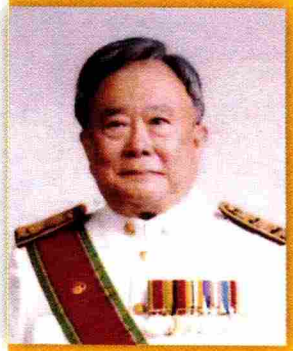

๐๖

ว่าที่เรือตรี บุญสิน จตุรพฤกษ์ ร.น.

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- คณะผู้แทนเยาวชนไทยที่เดินทางไปเชื่อมสัมพันธ์กับจีน
- ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
- อดีตสมาชิกวุฒิสภา

๐๗

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๗

นายประจวบ ไชยสาส์น

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
- นายกสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง (ปัจจุบัน)

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๘

๐๘

นายเชาว์ สายเชื้อ

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๕

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔	เอกอัครราชทูต ประเทศฟิลิปปินส์
พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๓๐	เอกอัครราชทูต ประเทศเนเธอร์แลนด์
	ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๙

นายสุขวิช รังสิตพล

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๓
- ปริญญาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๓๐	สมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๓๔	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองนายกรัฐมนตรี (สมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี)
พ.ศ. ๒๕๓๕	สมาชิกวุฒิสภา

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๐

๑๐

นายสมศักดิ์ ประสงค์ผล

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- รองผู้ว่าการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.)

๑๑

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๑

พันโท กมล ประจวบเหมาะ

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การทูต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ดูงานด้านการต่อต้านสงครามกองโจรและสงครามจิตวิทยา ประเทศสหรัฐอเมริกา
- ดูงานตีความภาพถ่ายทางอากาศ การข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรอง ประเทศอังกฤษ

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- นายทหารการข่าว กองการข่าว กองวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร
- ผู้บังคับการกองพันทหารราบ โรงเรียนการข่าวกรอง และโรงเรียนรักษาความปลอดภัย
- ผู้อำนวยการกองการข่าวและการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ผู้ช่วยหัวหน้าสำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ
- ผู้แทนประเทศไทยในการประชุม สปอ. และสหประชาชาติ
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม
- ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร
- ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
- อธิบดีกรมราชทัณฑ์
- สมาชิกวุฒิสภา
- กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๒

๑๒

นายผัน จันทรปาน

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ ๓๒

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- รองผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี
- ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง
- ผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส
- อธิบดีกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย
- ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- ตุลาการศาลปกครองสูงสุด
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

๑๓

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๓

นายประสงค์ รณะนันทน์

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๓ ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๔

๑๔

นายอภัย จันทนจุลกะ

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น ๓๓
- หลักสูตรนักปกครองระดับสูง วิทยาลัยการปกครอง (รุ่นที่ ๗)
- หลักสูตรนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง (รุ่นที่ ๑๑)

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี
- ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก
- อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
- อธิบดีกรมราชทัณฑ์
- รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
- อธิบดีกรมการปกครอง
- ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- ปลัดกระทรวงแรงงาน
- ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ (๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๗)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (รัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์)

๑๕

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๕

คุณหญิงณฐษนนท์ ทวีสิน

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ระดับปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยแคนซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา
- หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๙ จากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- ผู้อำนวยการกองกลาง
- ผู้อำนวยการกองงบประมาณ
- ผู้อำนวยการสำนักรักษาความสะอาด
- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาชุมชน
- ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร
- รองปลัดกรุงเทพมหานคร
- ปลัดกรุงเทพมหานคร

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๖

๑๖

นายชาญชัย สุนทรมัฏฐ์

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต Middle Tennessee State University U.S.A.

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐ อธิบดีกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๑ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ กรรมการธนาคารออมสิน

๑๗

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๗

นายนัที เปรมรัศมี

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมดี) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- โรงเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๒๖ กระทรวงมหาดไทย
- นักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๓๖ สำนักงานคณะกรรมการพลเรือน
- หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่น ๔๕

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานสารสนเทศ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- ที่ปรึกษาประจำสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
- รองปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๘

๑๘

นายไพรัตน์ สกลพันธุ์

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- โรงเรียนนายอำเภอ รุ่นที่ ๒๓ กระทรวงมหาดไทย
- หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่น ๔๓

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- รองผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์
- ผู้ว่าราชการจังหวัดมุกดาหาร
- ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองบัวลำภู
- ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร
- ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก
- อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

๑๙

ประวัตินายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๙

นายวิเชียร ชวลิต

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปริญญาตรี นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ปริญญาโท รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ ๓๑
- หลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๓๓
- หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บยส.) รุ่นที่ ๗
- หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.)

การดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

- ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติกร
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ
- ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ
- ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์
- อธิบดีกรมพัฒนาชุมชน
- ปลัดกระทรวงมหาดไทย
- ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายข้าราชการประจำ
- ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

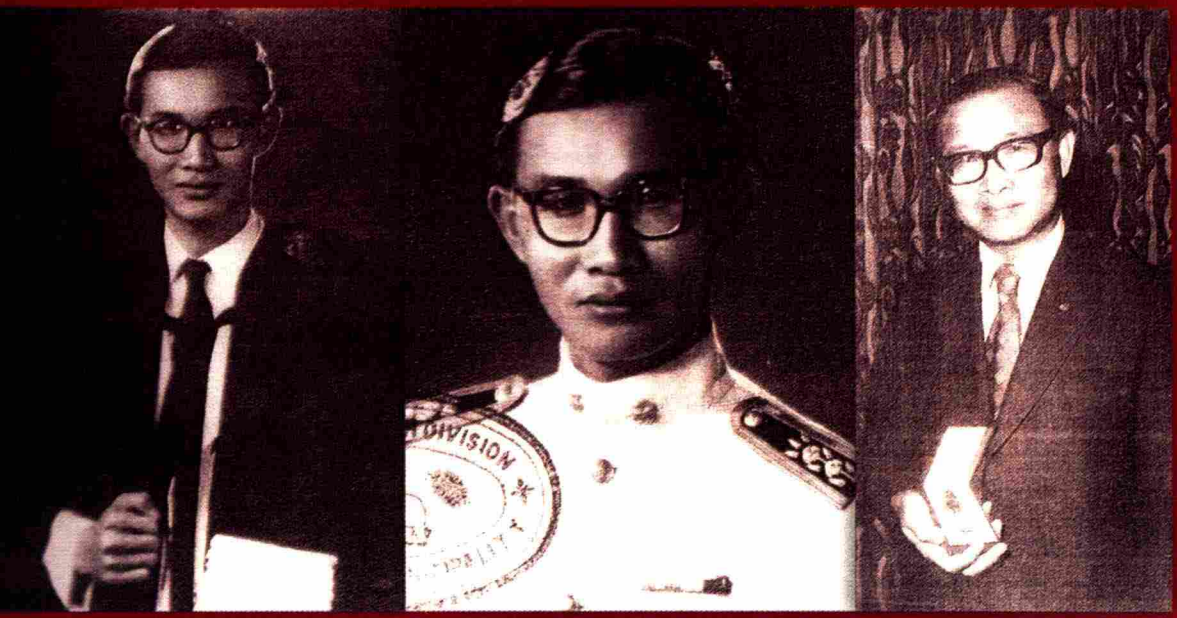

นายเด่นพงษ์ พลละคร

นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์คนแรก (พ.ศ. ๒๕๑๑)

คำไว้อาลัย

เด่นพงษ์ พลละคร

คำไว้อาลัยคุณเด่นพงษ์ พลละคร

ผมรู้สึกเสียใจอย่างที่สุด เมื่อทราบว่าคุณเด่นพงษ์เพื่อนรักถึงแก่กรรม จำได้ว่าเราพบกันเมื่อเดือนก่อนนี้ในงาน เด่นบอกเพื่อนว่าไม่ค่อยสบายแต่ยังไหวอยู่ พอมาทราบจาก พล.ต.ต.ไพโรจน์ว่าเด่นเสียชีวิต ทำให้ผมและเพื่อนๆใจหาย และอาลัยในการจากไปอย่างยิ่ง

เด่นเป็นคนดี ระหว่างเป็นผู้อำนวยการกอง กรมประชาสงเคราะห์ ก็เป็นที่รักใคร่นับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นที่เชื่อถือของผู้บังคับบัญชาระดับสูงมาตลอด แต่เพื่อนเป็นคนเก่ง จึงออกไปทำงานบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย นับเป็นบริษัทใหญ่ในเมืองไทย เป็นที่รักใคร่ นับถือ ศรัทธาของเจ้าหน้าที่ฝรั่งอย่างมาก ตำแหน่งของเด่นเป็นถึงผู้จัดการฝ่ายบุคคลของบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย ซึ่งนับว่ามีเกียรติสูงยิ่ง สำหรับเพื่อนๆรุ่นเดียวกันและน้องๆ

เด่นพงษ์ให้ความรัก และดูแลช่วยเหลืออยู่เสมอ เป็นคนมีน้ำใจดีแก่ทุกคน การจากไปของเด่นแม้ว่าจะเป็นธรรมดาของมนุษย์ทุกคน แต่ความรักและอาลัยในความดีของเพื่อน ก็ยอมเป็นความเสียใจอย่างยิ่งสำหรับเพื่อนที่รักใคร่กันมาตลอดเวลา 50 กว่าปี

ขออำนาจคุณพระรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้คุ้มครองรักษาดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของเพื่อนรัก ได้สถิตย์อยู่ในสรวงสวรรค์ทิพย์วิมานตามปรารถนาของเพื่อนเถิด

ด้วยความรักและอาลัยเพื่อน

(เจริญจิตต์ ณ สงขลา)

อดีตปลัดกระทรวงมหาดไทย

อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

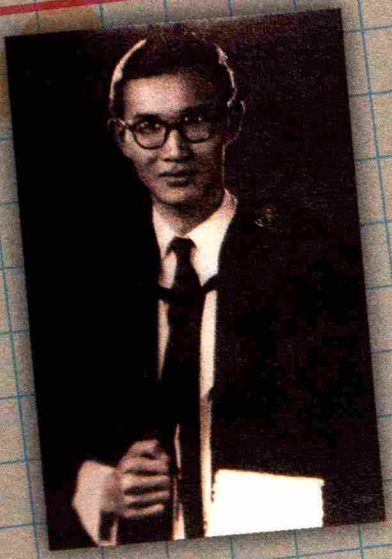

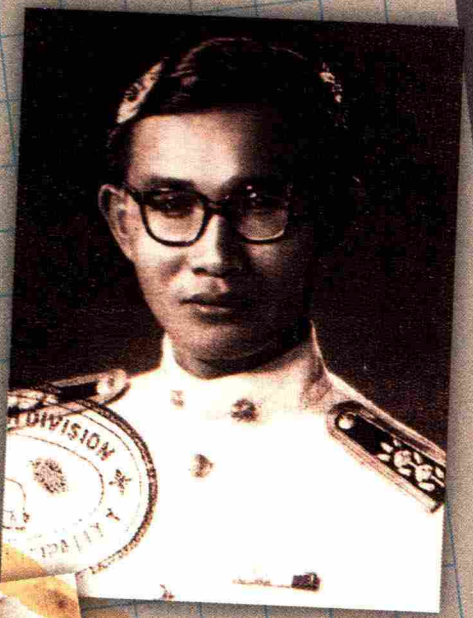
DIVISION

CHURCHILL

ระลึกความหลัง

จากนายกสมาคมรัฐศาสตร์ มธ. ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๖

ผมได้รับเลือกตั้งเป็น นายกสมาคมรัฐศาสตร์ มธ.
ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๖
และผมมีความภูมิใจว่า นี่คือตำแหน่งเกียรติยศ
ที่ผมได้ระลึกอยู่ตลอดเวลาตราบจนทุกวันนี้
ผมจบมัธยม ๘ จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพญาไท
แผนกวิทยาศาสตร์ ได้สอบเข้าศึกษาต่อในคณะรัฐศาสตร์
มธ. รุ่น ๖ หมายเลขประจำตัว ๔๔๙/ร
ในหลักสูตรประจำกินนอน
ที่ได้เข้าอยู่หอพักพร้อมกับรุ่น ๕

พวกเรามีความภูมิใจต่อเหล่าคณาจารย์ที่ล้วนแต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ในส่วนราชการต่างๆ ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ในการทำงาน อันมีคุณค่าอย่างยิ่งเมื่อพวกเราได้ออกไปทำงาน และผมได้จดจำมาตราบทุกวันนี้

นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ และนักศึกษาธรรมศาสตร์คณะอื่นๆ ล้วนแต่ต้องร่วมในกิจกรรมนักศึกษาของสโมสรนักศึกษาในด้านต่างๆ ตั้งแต่การร่วมแข่งขันกีฬา กรีฑาทุกประเภท การประกวดกองเชียร์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมโต้วาที ละคร การท่องเที่ยว การออกวารสารข่าวสาร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเรามีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนนักศึกษาในคณะอื่นๆ ที่ทำให้นักศึกษาธรรมศาสตร์มีวิสัยทัศน์กว้างไกลกว่าการศึกษาเล่าเรียนอยู่เพียงในชั้นเรียน ที่ผมมีความประทับใจคือ มโนธรรมที่ชาวธรรมศาสตร์ยึดมั่น **เรารักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์ สอนให้เรารักประชาชน**

แม้ประชากรสิงห์แดงแต่ละรุ่นมีน้อยนิด เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาในคณะอื่นๆ แต่พวกเราก็ได้รับคัดเลือกให้ไปทำหน้าที่ตัวแทนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในด้านการกีฬา และกิจกรรมอื่นๆ จำนวนไม่น้อย เช่น พล.ต.อ. ประทิน สันติประภพ ชนะเลิศ ๑๐๐ เมตรชาย ทำลายสถิติประเทศไทยในการแข่งขันกรีฑามหาวิทยาลัย รวมทั้งการร่วมทีมรักบี้ของสโมสรธรรมศาสตร์ในตำแหน่ง Fly half พ.ท. กมล ประจวบเหมาะ ที่เป็นกองหน้าทีมรักบี้ธรรมศาสตร์มาโดยตลอด เช่นเดียวกับ คุณพูลศักดิ์ สัตยานุรักษ์ ประตูฟุตบอล ในการแข่งขันฟุตบอลประเพณีจุฬาฯ - ธรรมศาสตร์ คุณบรรจง ธรรมโชติ ชนะเลิศการวิ่งค้ำถ่อระหว่างคณะ และยังมีเพื่อนสิงห์แดงอีกหลายคนที่ผมไม่ได้กล่าวถึงในโอกาสนี้

ผมได้รับเลือกจากสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ทำหน้าที่ประธานบาสเกตบอล สโมสร มธ. ซึ่งผมได้รับความร่วมแรงร่วมใจจากผู้ร่วมทีมบาสเกตบอล มธ. อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ ร.อ. ฉัตร ศรียานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในขณะนั้น ได้สนับสนุนให้เปลี่ยนสนามบาสเกตบอลพื้นดินอัดแน่นเป็นสนามพื้นแอสฟัลต์ พร้อมโคมไฟที่ทันสมัย ซึ่งทำให้นักบาสเกตบอล มธ.ทุกคนสามารถใช้เวลาฝึกซ้อมได้ ทั้ง เช้า บ่าย เย็น กลางคืน ผมได้นำทีมบาสเกตบอลธรรมศาสตร์ออกแข่งขันในจังหวัดต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เล่นของเรา จากเวียงจันทน์ เชียงใหม่ หนองคาย จรดหาดใหญ่ รวมทั้งพนมเปญ ที่ ดร. อรุณ ภาณุพงศ์ อุปทูตไทยขณะนั้นได้ให้การต้อนรับพวกเราอย่างดียิ่ง และเมืองไซ่ง่อน ดาลัต เวียดนาม โดยประธานาธิบดี โง ดินห์ เนียม ได้ให้เกียรติเลี้ยงรับรองคณะบาสเกตบอล มธ. ด้วย

ปีนั้นทีมบาสเกตบอลธรรมศาสตร์ได้ก้าวขึ้นสู่ทีมชนะเลิศมหาวิทยาลัยเป็นปีแรก และได้ดำรงตำแหน่งชนะเลิศติดต่อกันมาอีกร่วม ๑๐ ปี

ผมขอคารวะผู้ร่วมทีมและผู้สนับสนุนทุกๆ ท่านไว้ ณ ที่นี้อีกครั้งหนึ่งครับ

การศึกษาปีสุดท้ายในคณะรัฐศาสตร์ มธ. ผมได้รับคัดเลือกให้ร่วมอยู่ในคณะนักศึกษา ๗ คน จากธรรมศาสตร์ ๔ คน จุฬาฯ ๑ คน เกษตรฯ ๑ คน ศิลปากร ๑ คน ภายใต้การประสานงานของคุณสังข์ พัธโนทัย และการสนับสนุนของ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ในการจัดทำหนังสือเดินทาง และการสนับสนุนของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในการเดินทางไปร่วมประชุมเยาวชนสากล ณ กรุงมอสโคว์ โดยมีเส้นทางการเดินทาง คือ กรุงเทพฯ / ฮ่องกง / กวางตุ้ง / ปักกิ่ง / มอสโก / บูคาเรสต์ / บูดาเปสต์ / ปราก / มอสโคว์ / ปักกิ่ง / คุนหมิง / สิบสองปันนา / หนานหนิง / ฮานอย / เวียงจันทน์ / กรุงเทพฯ รวมเป็นเวลาทั้งสิ้นร่วม ๓ เดือนเศษ

ระหว่างการเดินทาง พวกเราได้รับทราบข่าวการยึดอำนาจของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในระหว่างอยู่บนรถไฟโดยสารทรานส์ไซบีเรีย จากมอสโคว์ / ปักกิ่ง เมื่อผมเดินทางถึงกรุงเทพฯ จึงได้เข้าพบ ร.อ. ฉัตร ศรียานนท์ ซึ่งได้ดำเนินการให้ผมได้สอบวิชาต่างๆ ของคณะรัฐศาสตร์ในปีสุดท้าย ผ่านไปเรียบร้อยทุกวิชา จำได้ว่า ผมและคุณจรินทร์ กาญจโนมัย ได้เข้าฝึกอบรมวิชาทหารที่กองทัพเรือ ท่าราชวรดิฐ จนได้รับพระราชทานยศ ว่าที่เรือตรี ในเวลาต่อมา

ขณะนั้น กระทรวงมหาดไทยยังไม่เปิดรับบรรจุปลัดอำเภอ พี่ชรินทร์ เผ่าวิบูลย์ หัวหน้ากองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย ได้ชักชวนให้ผมไปทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวการเมืองและข่าวต่างประเทศ ซึ่งเป็นห้วงเวลาที่ทำให้ผมมีโอกาสสัมผัสกับชีวิตของผู้คนในวงการการเมือง ธุรกิจข่าวสารบันเทิง และอื่นๆ หน้าที่ของผู้สื่อข่าวทำให้ผมมีความตื่นเต้นไปกับวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายอาชีพ ที่เกือบจะไม่อาจปล่อยวางการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวลงไปได้ โดยเฉพาะเมื่อได้มีโอกาสพูดคุยกับบุคคลชั้นนำของวงการสื่อสารมวลชนในยุคนั้น คุณบุศย์ สิมะเสถียร บรรณาธิการหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย คุณบุญธรรม หัวหน้าข่างต่างประเทศ คุณอาประยูร จรรยาวงศ์ ผู้มีอัจฉริยภาพการเขียนการ์ตูนการเมือง พี่วิเชียร พี่นเรศ พี่เทพชู พี่นิภา สุขกิจ รัฐศาสตร์รุ่นพี่ของผม พี่อุทธรณ์ พลกุล พี่อิศรา อมันตกุล พี่สุวัฒน์ วรดิลก คุณเท่ห์ จงคดีกิจ แห่งบางกอกโพสต์ และเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกับผม โรม บุนนาค ปรีชา สามัคคีธรรม ศรี อินทปันตี ฯลฯ

วิถีชีวิตของผมได้โคจรสู่ราศีสิงห์ เมื่อผมผ่านการสอบคัดเลือกปลัดอำเภอใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ผมได้เริ่มรับราชการอยู่ในกรมการปกครอง และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ ท่านชำนาญ ยุวบูรณ์ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนที่หนึ่ง ได้อนุมัติรับโอนผมไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าเขตบางรัก ผมได้โยกย้ายไปตามวิถีชีวิตราชการ และได้ลาออกจากข้าราชการกรุงเทพมหานครระดับ ๑๐ ในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ใน พ.ศ. ๒๕๓๓ เพื่อไปประกอบอาชีพส่วนตัว เมื่ออายุ ๕๕ ปี

ณ วันนี้ผมขอปวารณาให้สมาคมรัฐศาสตร์ มธ. ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เป็นศูนย์กลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเหล่าคณาจารย์ ศิษยานุศิษย์ ในทุกสาขาอาชีพ ภายใต้บรรยากาศของพี่น้องผองเพื่อน และเป็นพื้นที่กลางที่จะต่อยอดความคิดต่างๆ เพื่อประโยชน์ของพี่น้องชาวไทยยิ่งๆ ขึ้น

โอกาสนี้ ผมขอคารวะแด่สิงห์แดง ผองพี่ เพื่อน และน้องๆ ผู้ประกอบคุณความดีไว้แด่แผ่นดินนี้ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ที่นับวันจะเพิ่มทวีมากขึ้น

ด้วยความปรารถนาดีจากผม

ว่าที่เรือตรี บุญสิน จตุรพฤกษ์ ร.น.
นายกสมาคมรัฐศาสตร์ มธ. ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๖
Email : jatoorapreuk@hotmail.com Mobile : ๐๘-๑๘๓๕-๓๔๘๓

“สามัคคี ประเพณี เป็นพี่น้อง”

รัฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์
เกียรติตระการ

รายนามศิษย์เก่าดีเด่น

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายนามศิษย์เก่าดีเด่น
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี ๒๕๒๗ - ๒๕๕๔

๑. นายกนก ยะสารวรรณ [B07 ; ; HN 2536]
๒. นายกนกพันธุ์ จุลเกษม [B25 ; ; HN 2549]
๓. พ.ท. กมล ประจวบเหมาะ [B06 ; MA2503 ; HN 2534]
๔. พล.ต.ต. กมล โพธิยพ [B20 ; ; HN 2548]
๕. นายกระจ่าง พูลพิพัฒน์ [B03 ; ; HN 2530]
๖. นายกฤตวิทย์ ศรีพสุธา [B10 ; ; HN 2535]
๗. นางกฤษณา จันทรประภา [B22 ; MA2517 ; HN 2554]
๘. น.ส. กันยา ใจมั่น [B20 ; ; HN 2549]
๙. นางกาญจนาภา กี่หมัน [B18 ; ; HN 2549]
๑๐. นายกาศิวัฒน์ ปะรักกะมานนท์ [B20 ; ; HN 2550]
๑๑. นายกิตติ ลิ้มชัยกิจ [B20 ; ; HN 2546]
๑๒. นางกุลชลี เตียวตระกูล [B20 ; ; HN 2548]
๑๓. นายเกษม แช่มช้อย [B17 ; EPA02 ; HN 2544]
๑๔. นายเกษม วัฒนธรรม [B21 ; ; HN 2551]
๑๕. รศ. ดร. เกษียร เตชะพีระ [B27 ; ; HN 2554]
๑๖. นายโกศล วิชิตธนาฤกษ์ [B22 ; MA2517 ; HN 2551]
๑๗. นายโกสินทร์ เกษทอง [B13 ; ; HN 2537]
๑๘. น.ส. ขวัญใจ เอมใจ [B37 ; ; HN 2553]
๑๘. นายขวัญชัย วงศ์นิติกร [B26 ; ; HN 2552]
๒๐. นายขวัญชัย วศวงศ์ [B13 ; MA2508 ; HN 2544]
๒๑. พล.ต.ต. เขจร ศิริวรรณ [B18 ; ; HN 2531]
๒๒. นายเคน สันติธรรม [B20 ; MA2516 ; HN 2546]
๒๓. รศ. ดร. โครินฯ เฟื่องเกษม [B17 ; ; HN 2543]
๒๔. นายจเด็จ อินสว่าง [B17 ; MA2512 ; HN 2543]
๒๕. นายจตุรงค์ ปัญญาดิลก [EPA12 ; HN 2552]
๒๖. ผศ. จรัล ดิษฐาอภิชัย [B19 ; ; HN 2547]

๒๗. คุณจันทนี ธนรักษ์ [B21 ; ; HN 2544]
๒๘. น.ส. จันทร์ทิพา ภู่ตระกูล [B21 ; ; HN 2553]
๒๙. นายจาตุรนต์ อรรถวิภาคไพศาลย์ [B14 ; ; HN 2537]
๓๐. นายจารึก ปริญญาพล [B17 ; ; HN 2534]
๓๑. นายจำเนียร ชวนะพงศ์ [B01 ; ; HN 2533]
๓๒. นายจำลอง ศรีประสาธน์ [B11 ; ; HN 2542]
๓๓. น.อ. จิรพล เกื้อด้วง [MPE11 ; HN 2554]
๓๔. นางจิราภรณ์ เกษรสุจริต [B20 ; ; HN 2552]
๓๕. นายจีรศักดิ์ สุคนธชาติ [B26 ; ; HN 2552]
๓๖. นายจุฑาธวัช อินทรสุขศรี [B18 ; ; HN 2545]
๓๗. นางจุฑารัตน์ ธนไพศาลกิจ [B23 ; MA2518 ; HN 2543]
๓๘. นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ [B26 ; ; HN 2534]
๓๙. นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา [B01 ; ; HN 2528]
๔๐. นายเจริญรัตน์ ชูติกาญจน์ [EPA06 ; HN 2553]
๔๑. ดร. เฉลิม อาจารีย์ [B11 ; ; HN 2533]
๔๒. นายชลอ เฟื่องอารมย์ [B07 ; ; HN 2531]
๔๓. ผศ. ดร. ชลัช จงสืบพันธ์ [B19 ; ; HN 2538-9]
๔๔. นายชวลิต เศรษฐเมธีกุล [EPA11 ; HN 2546]
๔๕. น.ส. ชะไม สงวนพันธุ์ [B17 ; ; HN 2547]
๔๖. นายชัชวาล อภิบาลศรี [B10 ; ; HN 2533]
๔๗. นายชัชเวทย์ ชาติสุวรรณ [B19 ; ; HN 2546]
๔๘. พล.ต.ต. ชัยทัต รุ่งแจ้ง [B22 ; ; HN 2553]
๔๙. พล.ต.ต. ชัยเทพ ยิ้มละมัย [B20 ; EPA03 ; HN 2546]
๕๐. นายชัยนันท์ เฟื่องเกษม [B17 ; ; HN 2537]
๕๑. พล.ต.ท. ชัยวัฒน์ โชติมา [B21 ; ; HN 2547]
๕๒. รศ. ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ [B24 ; ; HN 2549]
๕๓. นายชัยสงค์ ชูฤทธิ์ [B21 ; ; HN 2553]
๕๔. นายชัยสิริ อนะมาน [B19 ; ; HN 2545]
๕๕. พล.ต.ต. ชาญ ชุณหวงศ์ [B20 ; ; HN 2552]

๕๖. นายชาญชัย สุนทรมัฏฐ์ [B16 ; ; HN 2536]
๕๗. นายชาญณรงค์ เตชะรัชต์กิจ [B19 ; ; HN 2549]
๕๘. นายชาญยุทธ โฆศิรินนท์ [B20 ; ; HN 2550]
๕๙. ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ [B12 ; ; HN 2530]
๖๐. พล.ต.ท. ดร. ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ [B18 ; ; HN 2534]
๖๑. พล.ต. ชาติชาย อุปพงศ์ [B01 ; MA2496 ; HN 2531]
๖๒. นายชาลี สินธุนาวา [B12 ; ; HN 2537]
๖๓. ร.ท. ชินวุฒิ นเรศเสนีย์ [EPA06 ; HN 2547]
๖๔. นางชูจิรา กองแก้ว [B21 ; ; HN 2548]
๖๕. นายเชาวน์ สายเชื้อ [B01 ; ; HN 2527]
๖๖. นายเชาวน์วัศ สุดลาภา [B04 ; MA2499 ; HN 2529]
๖๗. ดร. เชาวนะ ไตรมาศ [B33 ; ; HN 2552]
๖๘. พล.ต. เชิดชาย เหล่าหล้า [B02 ; MA2502 ; HN 2531]
๖๙. นายเชิดศักดิ์ ชูศรี [B22 ; MA2517 ; HN 2544]
๗๐. นายไชยวัฒน์ ฉลองพันธรัตน์ [B20 ; EPA02 ; HN 2540]
๗๑. นายไชยา จินดาวงศ์ [B03 ; MA2499 ; HN 2532]
๗๒. นางฐิติพร บุญเรืองขาว [B22 ; ; HN 2552]
๗๓. นางณภัทร ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม [B22 ; ; HN 2550]
๗๔. ดร. ณรงค์ สินสวัสดิ์ [B12 ; ; HN 2549]
๗๕. นายณรงค์ชัย ศิริรัตน์มานะวงศ์ [B31 ; MA2526 ; HN 2551]
๗๖. คุณหญิงณฐษนนท์ ทวีสิน [B16 ; ; HN 2533]
๗๗. พล.ต.ท. ณัฐพงษ์ วัฒนสุคนธ์ [B19 ; ; HN 2550]
๗๘. พล.ต.(ญ) ดวงกมล สุคนธทรัพย์ [B26 ; ; HN 2554]
๗๙. นางดารวัลย์ อาสภวิริยะ [B21 ; EPA09 ; HN 2548]
๘๐. นายดำริห์ สุตเตมีย์ [EPA02 ; HN 2554]
๘๑. รศ. ดร. เดชา สังขวรรณ [B22 ; MA2516 ; HN 2540]
๘๒. นายเด่นพงษ์ พลละคร [B01 ; MA2496 ; HN 2545]
๘๓. นายทรงพล ทิมาศาสตร์ [B18 ; ; HN 2550]
๘๔. นายทองทวี พิมเสน [B21 ; EPA03 ; HN 2553]

๘๕. นายธงชัย ลำดับวงศ์ [B10 ; ; HN 2540]
๘๖. รศ. ดร. ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ [B16 ; ; HN 2552]
๘๗. นายธนรัตน์ ธนพุทธิ [B21 ; MA2517 ; HN 2546]
๘๘. นายธนาพล ตันบุญเพิ่ม [MPE03 ; HN 2542]
๘๙. นายธนู ชลารักษ์ [B01 ; ; HN 2532]
๙๐. ศ. ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ [B20 ; ; HN 2553]
๙๑. นายธวัชชัย ฟักอังกูร [B21 ; ; HN 2546]
๙๒. นายธวัชชัย สวัสดิ์สาลี [B23 ; ; HN 2553]
๙๓. นายธีรกุล นิยม [B26 ; ; HN 2550]
๙๔. นายธีระ มินทราศักดิ์ [B23 ; ; HN 2554]
๙๕. นายธีระชัย เธียรสรรชัย [B21 ; ; HN 2547]
๙๖. รศ. ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ [B29 ; ; HN 2547]
๙๗. นายนพดล เฮงเจริญ [B19 ; MA2514 ; HN 2533]
๙๘. นายนพพร จันทรถง [B14 ; ; HN 2547]
๙๙. ศ. ดร. นรนิติ เศรษฐบุตร [B12 ; ; HN 2528,2543]
๑๐๐. นายนรินทร์ พรธรรม [B11 ; ; HN 2536]
๑๐๑. นายนรินทร์ พานิชกิจ [B16 ; MA2511 ; HN 2531]
๑๐๒. นายนรินทร์ เหล่าอารยะ [MPE10 ; HN 2549]
๑๐๓. นายนัที เปรมรัศมี [B19 ; ; HN 2536]
๑๐๔. น.ส. นันทนา ขัมพานนท์ [B18 ; ; HN 2549]
๑๐๕. นายนาวิน ขันธหิรัญ [B15 ; ; HN 2546]
๑๐๖. นายนิคม รัฐอมฤต [B15 ; MA25** ; HN 2551]
๑๐๗. พล.อ.ต. นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ [B16 ; ; HN 2547]
๑๐๘. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ [EPA14 ; HN 2553]
๑๐๙. นายนิมิตร จิวะสันติการ [MPE01 ; HN 2551]
๑๑๐. นายนิวัฒน์ พิบูลย์ [B05 ; ; HN 2531]
๑๑๑. นายบุญทัน ไพรัชวินิจฉัย [B13 ; ; HN 2540]
๑๑๒. ร.ต. บุญยง วัฒนพงศ์ [B04 ; ; HN 2532]
๑๑๓. พล.อ. บุญศักดิ์ กำแหงฤทธิรงค์ [EPA01 ; HN 2542]

๑๑๔. ร.ต. เบญจกุล มะกะระธัช [B06 ; MA2501 ; HN 2537]
๑๑๕. นายประจวบ ไชยสาส์น [B14 ; ; HN 2528,2529]
๑๑๖. นายประเจียด สกุลวงศ์ [B08 ; ; HN 2535]
๑๑๗. นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ [MPE11 ; HN 2552]
๑๑๘. พล.ต.อ. ประทิน สันติประภพ [B06 ; ; HN 2530]
๑๑๙. นายประพันธ์ ชลวีระวงศ์ [B14 ; EPA04 ; HN 2530]
๑๒๐. นายประมวล รุจนเสรี [B10 ; ; HN 2538-9]
๑๒๑. นายประสงค์ พิทูรกิจจา [B18 ; EPA01 ; HN 2544]
๑๒๒. นายประสงค์ รณะนันท์ [B10 ; ; HN 2534]
๑๒๓. นายประสาน สุขรังสรรค์ [B07 ; ; HN 2537]
๑๒๔. พล.อ.ต. ประเสริฐ สมรรคจันทร์ [B01 ; ; HN 2530]
๑๒๕. ศ. ดร. ปรัชญา เวสารัชช์ [B15 ; MA2510 ; HN 2535]
๑๒๖. นางปราณีต ถาวร [B15 ; ; HN 2537]
๑๒๗. นางปริศนา พงษ์ทัดศิริกุล [B22 ; MA2518 ; HN 2547]
๑๒๘. นายปรีชา ปิติสันต์ [B15 ; ; HN 2544]
๑๒๙. นายปรีชา เลิศกมลมาศ [B21 ; EPA02 ; HN 2548]
๑๓๐. นายปรีดา มุตตาหารัช [B01 ; ; HN 2532]
๑๓๑. ร.ต. ปรีดา อภิรัตน์ [B06 ; MA2502 ; HN 2535]
๑๓๒. นายปรีดี บุญโญภาส [B14 ; ; HN 2537]
๑๓๓. นายผัน จันทรปาน [B10 ; MA2506 ; HN 2534]
๑๓๔. นายพงศ์ศักติ์ เสมสันต์ [MA2518 ; HN 2549]
๑๓๕. นายพงษ์ศักดิ์ ดิษยทัต [B13 ; ; HN 2543]
๑๓๖. นายพจน์ อินทุวงศ์ [B13 ; ; HN 2537]
๑๓๗. นายพรชัย วีระณรงค์ [B20 ; MA2521 ; HN 2532]
๑๓๘. นางพรทิวา นาคาศัย [EPA16 ; HN 2552]
๑๓๙. พล.ต.ต. พรภัทร์ สุยะนันทน์ [B18 ; EPA01 ; HN 2535]
๑๔๐. นางพันธุ์ทิพย์ กาญจนโชติ [B21 ; ; HN 2547]
๑๔๑. นายพิชวัฒน์ ชมชื่น [B19 ; ; HN 2536]
๑๔๒. นายพิชัย ไชยพจน์พานิช [B18 ; MA2517 ; HN 2536]

๑๔๓. นายพิชิต จงสถิตย์วัฒนา [B22 ; ; HN 2554]
๑๔๔. นายพิเชียร คูสมิทธิ์ [B16 ; ; HN 2548]
๑๔๕. นายพินิจ พิชยกัลป์ [B17 ; ; HN 2550]
๑๔๖. น.ส. พิไลพรรณ ตรีรัตน์ [B19 ; ; HN 2537]
๑๔๗. นายพิสิฐ เกตุผาสุข [B16 ; ; HN 2545]
๑๔๘. นายพิสิษฐ์ สืบมา [B07 ; ; HN 2534]
๑๔๙. พล.ต.ท. พูลสวัสดิ์ ลาลาภ [B14 ; MA2509 ; HN 2546]
๑๕๐. นางเพ็ญโฉม อินเจริญศักดิ์ [B19 ; ; HN 2534]
๑๕๑. น.ส. เพ็ญภัค รัตนคำฟู [MPE06 ; HN 2553]
๑๕๒. นางเพลินพิศ โพธิกานนท์ [B16 ; ; HN 2543]
๑๕๓. นางเพียงใจ วิศรุตรัตน [B22 ; ; HN 2554]
๑๕๔. นายไพรัตน์ สกลพันธุ์ [B21 ; ; HN 2552]
๑๕๕. พล.ต.ต. ไพโรจน์ ศิริโรจน์ [B01 ; MA2496 ; HN 2544]
๑๕๖. ว่าที่ ร.ต. ไพโรจน์ สุวรรณฉวี [B20 ; MA2515 ; HN 2534]
๑๕๗. รศ. ดร. ไพศาล สุริยะมงคล [B17 ; ; HN 2537]
๑๕๘. นายไพสิทธิ์ กนกเวชยันต์ [EPA02 ; HN 2547]
๑๕๙. นางภรณี ลีนุตพงษ์ [EPA04 ; HN 2550]
๑๖๐. พล.ท.(ญ) ภัทราวรรณ ตระกูลทอง [B12 ; ; HN 2543]
๑๖๑. พล.ต. ภัสสร อิศรางกูร ณ.อยุธยา [EPA08 ; HN 2547]
๑๖๒. นายภาณุ อุทัยรัตน์ [B27 ; ; HN 2551]
๑๖๓. นายภิรมย์ สิมะเสถียร [B17 ; MA2512 ; HN 2545]
๑๖๔. พล.ต.ต. ภูวดล กระแสอินทร์ [B16 ; ; HN 2551]
๑๖๕. นายมานิตย์ ลือประไพ [B17 ; ; HN 2547]
๑๖๖. นายเมฆินทร์ เมธาวิกูล [B20 ; MA2515 ; HN 2537]
๑๖๗. นายไมตรี จุลดุลย์ [B11 ; MA2507 ; HN 2534]
๑๖๘. นายยงยุทธ ติยะไพรัช [MPE02 ; HN 2544]
๑๖๙. ร.ต. ยอดชาย ชูศรี [B17 ; ; HN 2544]
๑๗๐. นายยิ่งศักดิ์ โค้วสุรัตน์ [B20 ; ; HN 2545]
๑๗๑. น.ส. เย็นฤดี วงศ์พุฒ [B16 ; ; HN 2553]

๑๗๒. นางระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช [B21 ; ; HN 2546]
๑๗๓. ร.ต. รักษา โภคาสถิตย์ [B06 ; ; HN 2536]
๑๗๔. นางรัชฎา ถาวรเวช [B21 ; ; HN 2551]
๑๗๕. นายรัฐกิจ มานะทัต [MA2519 ; HN 2552]
๑๗๖. นายรัฐพล มีธนาถาวร [B20 ; EPA02 ; HN 2534]
๑๗๗. พล.ต.ต. ราเชนทร์ รื่นกมล [B20 ; EPA05 ; HN 2551]
๑๗๘. นางลดาวัลลิ์ วงศ์ศรีวงศ์ [EPA06 ; HN 2540]
๑๗๙. นางลัดดาวัลย์ เผ่าวิบูลย์ [B20 ; ; HN 2554]
๑๘๐. นางวรรณวิไล พรหมลักขโณ [B22 ; MA2517 ; HN 2535]
๑๘๑. นายวรวีร์ วีระสัมพันธ์ [B21 ; ; HN 2551]
๑๘๒. พล.ต.ต. วราฤทธิ์ จารุวัสตร์ [B10 ; ; HN 2536]
๑๘๓. น.ส. วริมา โพธิสมบัติ [B13 ; ; HN 2537]
๑๘๔. น.ส. วลัยรัตน์ ศรีอรุณ [B21 ; ; HN 2552]
๑๘๕. นายวัชระ เพชรพรหมศร [B45 ; ; HN 2551]
๑๘๖. นายวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล [B27 ; EPA08 ; HN 2552]
๑๘๗. นายวาสิต พยัคฆบุตร [B23 ; ; HN 2554]
๑๘๘. ร.ต. วิจิตร อยู่สุภาพ [EPA01 ; HN 2543]
๑๘๙. นายวิชม ทองสงค์ [B18 ; ; HN 2547]
๑๙๐. ร.ต.ต. วิชิต ชินสมบูรณ์ [B14 ; ; HN 2530]
๑๙๑. นายวิเชียร เปาอินทร์ [B10 ; ; HN 2543]
๑๙๒. นายวิทย์ รายนานนท์ [B12 ; ; HN 2534]
๑๙๓. นายวิทย์ ลิมานนท์วราไชย [B14 ; ; HN 2547]
๑๙๔. น.พ. วิทิต อรรถเวชกุล [EPA05 ; HN 2549]
๑๙๕. นายวิรัช อยู่ถาวร [B12 ; ; HN 2546]
๑๙๖. นายวิริย์ ทรรทรานนท์ [B12 ; ; HN 2538-9]
๑๙๗. รศ. วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน [B20 ; ; HN 2536]
๑๙๘. นายวิเศษ ภาณุทัต [B14 ; ; HN 2540]
๑๙๙. รศ. วิสุทธิ์ โพธิแท่น [B19 ; ; HN 2534]
๒๐๐. นายวิสุทธิ์ สิงห์ขจรวรกุล [B07 ; ; HN 2535]

๒๐๑. นายวีระ ธีรภัทรานนท์ [B26 ; ; HN 2538-9]
๒๐๒. นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ [EPA10 ; HN 2550]
๒๐๓. พล.ต.ต. วีระ อนันตกูล [B10 ; ; HN 2547]
๒๐๔. นายไวพจน์ สุวรรณโมลี [B06 ; MA2501 ; HN 2531]
๒๐๕. นายศรศิลป์ พลเตชา [B18 ; EPA02 ; HN 2547]
๒๐๖. ดร. ศรีประภา เพชรมีศรี [B28 ; ; HN 2553]
๒๐๗. น.ส. ศรีสุดา ราตรี [B21 ; ; HN 2551]
๒๐๘. นายศักดิ์สิทธิ์ ศรีสอน [B12 ; ; HN 2533]
๒๐๙. ดร. ศิระ ชวนะวิรัช [B11 ; ; HN 2542]
๒๑๐. พล.ต. ดร. ศุภลักษณ์ สุวรรณะชฎ [B17 ; ; HN 2548]
๒๑๑. นายเศกสรรค์ บางสมบุญ [EPA06 ; HN 2551]
๒๑๒. นายสงคราม ชื่นภิบาล [B12 ; ; HN 2533]
๒๑๓. นายสมชาย ชุ่มรัตน์ [B20 ; ; HN 2535,2545]
๒๑๔. นายสมชาย เสียงหลาย [EPA04 ; HN 2552]
๒๑๕. นายสมนึก พิมลเสถียร [B18 ; ; HN 2547]
๒๑๖. นายสมบูรณ์ ไทยวัชรามาศ [B02 ; ; HN 2530]
๒๑๗. นายสมบูรณ์ พรหมเมศร์ [B01 ; ; HN 2549]
๒๑๘. นายสมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร [B12 ; ; HN 2530]
๒๑๙. พล.ท. สมพงษ์ กิตติวัฒน์ [B01 ; ; HN 2532]
๒๒๐. นายสมพัฒน์ แก้วพิจิตร [B31 ; ; HN 2551]
๒๒๑. นายสมโภชน์ จูฑะโยธิน [B11 ; ; HN 2537]
๒๒๒. นายสมโภชน์ นพคุณ [B18 ; ; HN 2551]
๒๒๓. นายสมลักษณ์ หิรัญบูรณะ [B20 ; MA2516 ; HN 2536]
๒๒๔. นายสมศักดิ์ ตันสัจจา [B13 ; ; HN 2544]
๒๒๕. นายสมศักดิ์ ประสงค์ผล [B09 ; ; HN 2529]
๒๒๖. นายสมศักดิ์ สุริยวงศ์ [B23 ; MA2518 ; HN 2548]
๒๒๗. รศ. สร้อยตระกูล อรรถมานะ [B17 ; ; HN 2548]
๒๒๘. นายสวัสดิ์ กฤตรัชตนันต์ [B11 ; ; HN 2543]
๒๒๙. นายสว่าง ศรีศกุน [B14 ; ; HN 2546]

๒๓๐. นายสันติ ทักราล [MA2518 ; HN 2544]
๒๓๑. นายสันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์ [B20 ; ; HN 2547]
๒๓๒. นายสามารถ แก้วมีชัย [B22 ; ; HN 2551]
๒๓๓. นายสาโรช คัชมาตย์ [B16 ; MA2511 ; HN 2540]
๒๓๔. น.ส. สิบพัน วนวิสุทธิ์ [B25 ; MA2520 ; HN 2554]
๒๓๕. นายสุขวิช รังสิตพล [B09 ; ; HN 2527,2537]
๒๓๖. นายสุขสันต์ วิเวกเมธากร [B17 ; ; HN 2546]
๒๓๗. รศ. สุขุม นวลสกุล [B15 ; ; HN 2527]
๒๓๘. นายสุขุมรัฏฐ์ สาริบุตร [B16 ; EPA03 ; HN 2548]
๒๓๙. นายสุจริต ปัจฉิมนันท์ [B18 ; EPA01 ; HN 2532]
๒๔๐. ดร. สุชาติ ประจิมทิศ [B12 ; ; HN 2542]
๒๔๑. นายสุทธิชัย ทรรศนสฤษดิ์ [B13 ; ; HN 2542]
๒๔๒. นายสุทิน อุทัยธำรง [B20 ; ; HN 2550]
๒๔๓. นายสุเทพ โกมลภมร [B20 ; ; HN 2553]
๒๔๔. นายสุนทร ริ้วเหลือง [B14 ; ; HN 2546]
๒๔๕. นายสุพจน์ ธีระเกาศัลย์ [B21 ; ; HN 2536]
๒๔๖. นายสุพจน์ โพธิ์ทองคำ [B13 ; ; HN 2553]
๒๔๗. นายสุพัฒน์ จิตรานุเคราะห์ [B22 ; MA2517 ; HN 2548]
๒๔๘. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ [EPA09 ; HN 2545]
๒๔๙. นายสุเมธ ศรีพงษ์ [B17 ; ; HN 2553]
๒๕๐. นายสุรชัย ขันอาสา [B27 ; ; HN 2554]
๒๕๑. ศ. ดร. สุรชัย ศิริไกร [B18 ; ; HN 2542]
๒๕๒. นายสุรเดช ฉายะเกษตริน [B21 ; EPA04 ; HN 2552]
๒๕๓. นายสุรพล พงษ์ทัดศิริกุล [B22 ; ; HN 2550]
๒๕๔. นายสุรพล สันติโชตินันท์ [MPE16 ; HN 2553]
๒๕๕. นายสุรสีห์ ชุมสาย [B21 ; ; HN 2547]
๒๕๖. ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ [B20 ; ; Ph.DH 56 (2552) HN 2532]
๒๕๗. นายสุริยะ โรจนพุทธิ [B12 ; MA2508 ; HN 2538-9]
๒๕๘. นายสุวัฒน์ ตันประวัติ [B19 ; ; HN 2551]

๒๕๙. นายสุวิทย์ สายเชื้อ [B21 ; ; HN 2549]
๒๖๐. นางสุวิมล ภูมิสิงหราช [B19 ; ; HN 2548]
๒๖๑. ดร. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล [B20 ; ; HN 2546]
๒๖๒. นายเสนอ จันทรา [B18 ; MA2513 ; HN 2548]
๒๖๓. ว่าที่ ร.ต. เสมอใจ พุ่มพวง [B01 ; ; HN 2528]
๒๖๔. นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช [B18 ; MA2513 ; HN 2531]
๒๖๕. นางเสาวนีย์ กมลบุตร [B23 ; MA2518 ; HN 2547]
๒๖๖. ร.ต. ไสว พราหมณี [B07 ; MA2503 ; HN 2533]
๒๖๗. นายองอาจ คล้ามไพบูลย์ [EPA08 ; HN 2553]
๒๖๘. นายอดิศักดิ์ ภาณุพงศ์ [B19 ; ; HN 2535]
๒๖๙. นายอดุล จันทรศักดิ์ [EPA04 ; HN 2553]
๒๗๐. ศ. อนันต์ เกตุวงศ์ [B07 ; ; HN 2537]
๒๗๑. นายอนันต์ ศิริภัสราภรณ์ [B18 ; EPA04 ; HN 2531]
๒๗๒. นายอนันต์ อนันตกูล [B02 ; ; Ph.DH 39 (2528) HN 2527]
๒๗๓. นายอนุวัฒน์ ธรมธัช [B16 ; ; HN 2535]
๒๗๔. ศ. ดร. อนุสรณ์ ลิ่มมณี [B22 ; MA2517 ; HN 2544]
๒๗๕. นายอภัย จันทนจุลกะ [B13 ; MA2508 ; HN 2536]
๒๗๖. พล.ท. อภิชัย พิณสายแก้ว [EPA14 ; HN 2551]
๒๗๗. นางอมรา พวงชมภู [B27 ; ; HN 2552]
๒๗๘. นางอรกิติ ชาตรูปะมัย [B11 ; ; HN 2532]
๒๗๙. ดร. อรพินท์ สพโชคชัย [B23 ; ; HN 2547]
๒๘๐. นายอรรถชัย บุรกรรมโกวิท [B20 ; ; HN 2548]
๒๘๑. นายอรัญ สุวรรณบุบผา [B11 ; ; HN 2534]
๒๘๒. ศ. ดร. อรุณ รักธรรม [B11 ; ; HN 2529]
๒๘๓. นายอลงกรณ์ พลบุตร [B27 ; ; HN 2536]
๒๘๔. นางอัชฌา ทวีติยานนท์ [B20 ; ; HN 2547]
๒๘๕. นายอานนท์ พรหมนารท [B17 ; ; HN 2549]
๒๘๖. ดร. อานันท์ กาญจนพันธ์ [B18 ; ; HN 2550]
๒๘๗. นายอำนวย สินธพพันธุ์ [B09 ; ; HN 2537]

๒๘๘. นายอำพล สิงหโกวินท์ [B08 ; ; HN 2535]

๒๘๙. นายอิทธิพล ตรีวัฒน์สุวรรณ [MPE15 ; HN 2552]

๒๙๐. พล.ต.ต. อุดมเดช กปิตถา ณ อยุธยา [B20 ; ; HN 2549]

๒๙๑. นายอุดร ตันติสุนทร [MPE11 ; HN 2548]

๒๙๒. นายอุ้ม เมาลานนท์ [B20 ; ; HN 2547]

๒๙๓. นางอุมาสีวี สอาดเอี่ยม [B21 ; ; HN 2550]

๒๙๔. ดร. เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์ [B24 ; ; HN 2549]

หมายเหตุ : คำย่อ

B : ปริญญาตรีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

MA : ปริญญาโทภาคปกติคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

HN : ศิษย์เก่าดีเด่นคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ / ตัวเลขที่ตามหลังเป็น พ.ศ. ที่ได้รับ

EPA, MPE } ปริญญาโทภาคพิเศษ

บรรยากาศกิจกรรม
"ชาวสิงห์แดง"

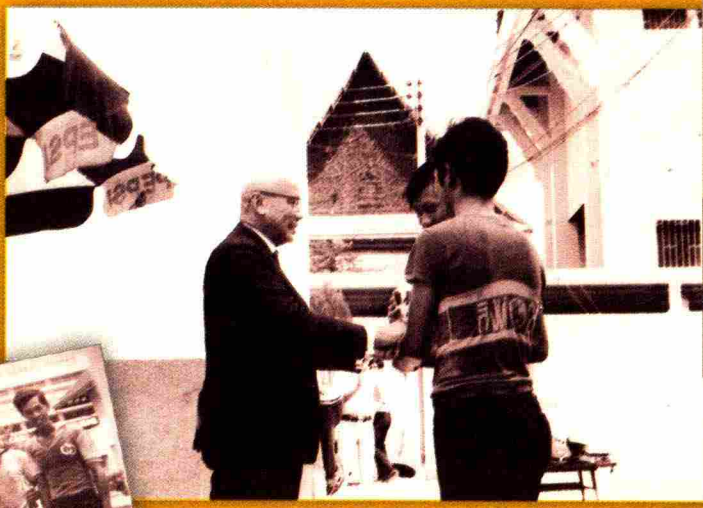

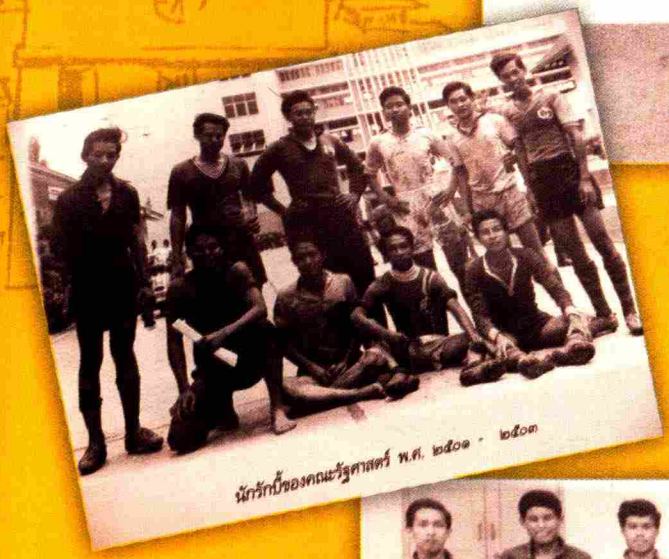

กลุ่มกิจกรรมในคณะรัฐศาสตร์
ตั้งแต่อดีต

กลุ่มกิจกรรมในคณะรัฐศาสตร์ตั้งแต่อดีต

ภาพจาก : พลตำรวจโท ณัฐพงษ์ วัฒน์สุคนธ์
สิงห์แดง ๑๙

“จะสร้างนามรัฐศาสตร์ประกาศไกล...”

...ศักดิ์สิงห์เรารักยิ่งชีวี...

๒๐

ความหมายแห่งสิงห์

ธนธี บางยี่ขัน (สิงห์ ๑๒)

๑. คำนำ

ขึ้นต้นชื่อเรื่องนี้อาจทำให้พี่ ๆ น้อง ๆ สงสัยว่า พวกเราชาวสิงห์แดงจะไม่รู้ความหมายเชียวหรือ พวกเราก็ล้วนเลือดสิงห์แดงเข้มข้นกว่าน้ำ (เหล้า) กันทั้งนั้น แม้ว่าบางคนจะแก่ เฒ่าจะหลุดหรือหักไปบ้าง (หนุ่ม ๆ ก็หลุดได้ หักได้ ใช่จะเป็นเมื่อแก่ทุกคน) สิงห์ก็ยังคงเป็นสิงห์อยู่นั่นเอง เพราะแม้รอยเท้าที่เหยียบย่างไป หรือสาปสิงห์ (หอม ๆ) ที่ลอยทั้งทวนลมตามลมไปทุกแห่งหนแม้วันนี้ย่อมทำให้พวกเราทั้งเองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่า สิงห์แดงคือใคร ?

ผมขึ้นต้นเพียงยืดยาวก็เพราะพี่ ๆ น้อง ๆ ชาวสิงห์แดงขอให้เขียนอะไรเกี่ยวกับความหลังหน่อยเถิด โดยท่านอธิการบดี ม.รามฯ นามปากกา "สิงห์โดม" ไหรมาบอกว่าได้ไปประชุมเรื่อง จัดงานวันสิงห์คืนถิ่น ประจำปี ๒๘ ที่มีคุณประจวบ ไชยสาส์น (สิงห์แดงแห่งพรรคชาติไทย-ขาดคะวันออกเฉียงเหนือ) นายกสิงห์อาสา-(ตร) เป็นประธานจัดงาน และจะจัดพิมพ์หนังสือด้วย ดังนั้นผมจึงรีบรับคำทันที และขอใช้ชื่อเรื่องที่จะเขียนต่อไปนี้ว่า "ความหมายแห่งสิงห์"

๒. คำจำกัดความ

ความหมายแห่งสิงห์ ขอนี้ต้องการขยายคำว่าสิงห์ให้เข้าใจทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม สิงห์ในที่นี้หมายถึงสัตว์ในนิยายโบราณที่กล่าวกันว่ามีอยู่ในป่าหิมพานต์คือราชสีห์ ซึ่งถือกันว่าเป็นจ้าวป่า เป็นผู้ปกครอง เป็นผู้มีอำนาจยิ่งกว่าสรรพสัตว์ทั้งปวงและสิงห์ในเรื่องนี้หมายเฉพาะชาวสิงห์แดง คือ พวกเราชาวรัฐศาสตร์ มธก. ซึ่งมีประเพณียึดเอาจ้าวแม่สิงห์ไตทอง (ของเก่าวังหน้าดูกันมาถึงธรรมศาสตร์และคณะรัฐศาสตร์) เป็นที่ยึดเหนี่ยว มีสัญญลักษณ์ของคณะเป็นรูปสิงห์ผงาด ตัวทอง (ไม่มีรูปยาวเฉียดกุยข้างเดียวยกหาง) ยืนขาหน้าอยู่ในท่า เฝ้นโผนประดับไปด้วยลวดลายกนกสวยงาม

คำว่าพวกเราชาวรัฐศาสตร์นี้หมายรวมถึง ครูบาอาจารย์ ข้าราชการ บุคลากรทุกคน หรือคณะบุคคลในคณะรัฐศาสตร์ และที่เกี่ยวข้องซึ่งแล้วแต่ว่าพวกเราสิงห์รุ่นจะเกี่ยวข้องมากน้อย ทั้งที่เคยอุ้มชู ดูแล อุปการะ จุดหนุน เอาใจช่วยพวกเราในทุก ๆ เรื่อง

๓. แบบอย่างของสิงห์ทั้งหลาย

บุคคลต่อไปนี้เป็นเปรียบบุคคลที่ผมใคร่ขอคารวะยิ่งท่านเพื่อรำลึก และอาจเกี่ยวกับการสำเร็จถึงเพื่อน ๆ บ้าง พี่ ๆ บ้าง ที่ขออภัยไว้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตามเป็นการกล่าวถึงอย่างคร่าว ๆ และพี่ ๆ น้อง ๆ ของผม

ธนธี บางยี่ขัน ๔๒๗/ร รัฐศาสตร์ มธ. รุ่น ๑๒
ปัจจุบันเป็นรองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เราล้วนเป็นชาวสิงห์ (ยกเว้นผู้ใช้รหัสวิทยุสิงห์ ๑ ในวันที่ ๙ ก.ย. ๒๔) ที่จริงพวกเราเคยจัดงานวันสิงห์คืนถ้ำกันมาหลายหน แต่บางท่านก็คืนไปบ้านเก่าแล้ว เลยไม่ได้มาบางท่านก็ติดราชการ ติดธุระ บางท่านก็มาแต่ก็เมานั่นก็เป็นสิงห์ประเภทหนึ่งของเรา คือ "สิงห์ขี้เมา" และที่จริงในสมัยที่ผมยังเรียนอยู่เรามีกลุ่มของเราซึ่งพอใจใช้ชื่อว่า "สิงห์คาวบอย" โดยมีพี่อรุณ เที่ยงตรง เป็นประธานอาวุโส ประกอบด้วยสมาชิกปี ๔, ๓, ๒, ๑ เราพอใจจะร่วมกันเสพสุราอะกิน ร้องเพลง เล่นดนตรี ยี่เก ลำตัด เตะบอลส์ (สนามเล็ก) จัดงานคณะ งานการกุศล งานปีใหม่ งานบวชนาค โกนจุก แต่งงาน งานศพ เราพาคณะของเราไป ในช่วงชีวิตที่กล่าวถึงนี้อยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๐๗ ที่ผมเรียนปี ๑-๔ และวนเวียนกลับมาเรียนปริญญาโทอีกใน พ.ศ. ๒๕๑๐-๑๒ ทำให้ผมจำได้ถึงครูบาอาจารย์และเหตุการณ์เก่า ๆ ที่ใครนำมาเล่าใหม่ เพื่อว่าจะได้อุทาหรณ์บ้าง โดยเฉพาะจากอาจารย์ของเราบางท่านที่จะขอยกมาเป็นแบบอย่างต่อไปนี้

๓.๑ ศ.ทวี แรงขำ

ในบรรดาคณาจารย์เท่าที่ผมรู้จัก เมื่อได้เข้าเรียนในคณะรัฐศาสตร์ตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ หลายท่านทำให้ผมและเพื่อน ๆ ประทับใจ เพราะท่านเหล่านั้นได้ให้คติการดำเนินชีวิตแก่ลูกศิษย์ ปลูกฝังคุณธรรม ศีลธรรม-จรรยา ถ่ายทอดวิชา ให้เราจนสามารถดำรงตนอยู่ได้จนถึงวันนี้ ก็เพราะมีแบบอย่างที่ดีของพวกเราชาวสิงห์ทุกรุ่น กล่าวคืออาจารย์ก็เป็นแบบแก่ศิษย์ ศิษย์รุ่นพี่ก็เป็นแบบแก่ศิษย์รุ่นน้อง สิงห์แดงเราเป็นเช่นนี้มามิใช่หรือ ?

ท่านแรกที่ขอกล่าวถึงก่อน คือ ศ.ทวี แรงขำ ท่านเป็นคณบดีฯ และเป็น รมช. มหาดไทยด้วย แม้ภาระรับผิดชอบท่านจะมากและในสายตาศิษย์อย่างเรา ท่านจะมิได้มาคลุกคลีด้วยมากนัก แต่ก็ทราบว่าท่านคอยติดตามดูแล ห่วงใย เมตตาศิษย์ คือพวกเราอยู่เสมอไม่เคยทอดทิ้ง ภาพพจน์ของท่านก็คือ ท่านวางตัวเป็นผู้ใหญ่ ใจเย็น ยิ้มเสมอ ท่านคณบดีฯ สอนวิชาสถิติเบื้องต้น รวมทั้งวิชารัฐศาสตร์ เช่น การปกครองท้องที่ และการเป็นนักปกครองที่ดีแก่พวกเรา ผมจำได้แม่นยำและจดไว้ในการบรรยายของ ศ.ดร.เอ็ย ณ. บางช้าง (บรรยายชั้นปริญญาโท วิชาสถิติ) ศ.ดร.เอิบ ยกย่อง ศ.ทวี มาก ว่าท่านเรียนหนังสือเก่ง เป็นนักสถิติคนสำคัญของประเทศไทย เมื่อ อ.ทวีไปเรียนที่อเมริกา (ได้ทุนไป) นั้นทางมหาวิทยาลัย จอห์น ฮอบกิ้น เขายกย่องท่านให้เป็น Little Leed หรือ ลีดน้อย เพราะท่านเก่งวิชาสถิติที่ ดร.Leed สอน จนอาจารย์และมหาวิทยาลัยยกย่องท่าน อนึ่ง ลูกศิษย์ลูกหามักตามท่านไปฝึกหัดเล่น บริด ที่บ้าน (ปากซอยสายน้ำผึ้ง ถนนสุขุมวิท) ท่านอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู จนเก่งกันไปก็มาก รุ่นพี่ผมคนหนึ่งก็ได้แต่งงานกับลูกสาวท่าน และขณะนี้ก็เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่อยู่ในกระทรวงมหาดไทย ที่จริงลูกสาวท่านก็เป็นรัฐศาสตร์หญิง (การทูตรุ่นแรกของพวกเรา) ที่ผมรักและนับถือมากคนหนึ่งในบรรดารุ่นพี่ (สิงห์สาว) ที่มีอยู่จำนวนน้อย แต่คุณภาพสูงมากของพวกเราสมัยนั้น (เช่น เชียร์ก็เก่ง, กีฬาก็เล่นทุกชนิด)

ศ.ทวี แรงขำ ท่านเป็นแบบอย่างแห่งนักวิชาการ และปฏิบัติการ ท่านรับใช้บ้านเมืองมามาก และเมตตา อบรม สั่งสอน ดูแล ช่วยเหลือศิษย์อยู่เสมอ ผมเองเมื่อแต่งงานและไปกราบลาท่านไปเรียนต่อท่านได้กรุณาให้โอวาท และมอบพระเลี่ยงลำพูนเลี่ยมขอบทองให้องค์หนึ่ง ผมยังแขวนอยู่จนทุกวันนี้ และจดจำโอวาทของท่านไว้ไม่ลืม ท่านกล่าวว่า เป็นพระประจำตระกูลของท่าน (จว.ลำพูน) และให้จดจำไว้ว่าคนเราไม่ว่าจะเกิดมายากดีมีจนอย่างไรถ้ามีความมานะพยายามพากเพียรใฝ่หาความรู้ มีความประพฤติดีแล้ว ก็อาจยกฐานะของตนให้สูงขึ้นได้ โอวาทของท่านภายหลังผมได้ค้นคว้าก็พบคำสอนในภาษาบาลี แปลความตรงกันว่า **"คนเรามิได้ดีได้ด้วยโคตรหรือทรัพย์ แต่ดีได้ด้วยการงาน ธรรมะ ศีล และการเลี้ยงชีพที่ชอบ"**

๓.๒ อาจารย์ท่านที่สอง คือ ศ.พันตรี ม.จ.ลักษณ เลิศชยางกูร

อาจารย์ที่ผมเคารพและจำประทับใจ ไม่ลืมเลือนเลย โดยเฉพาะน้ำพระทัยอันเมตตาไม่มีขอบเขตของท่านที่มีต่อศิษย์ และบุคลิกภาพอันสง่างามของท่าน ปรัชญาการดำรงชีวิตตลอดจนพฤติกรรมการเอื้ออาทรต่อศิษย์ของท่านรุ่นแล้วรุ่นเล่า ทำให้ผมและพวกเราได้แบบอย่างที่ดีหลายอย่างไปจากท่าน ผมอาจเป็นศิษย์คนหนึ่งที่เคยได้เฝ้าใกล้ชิดท่านอยู่ระยะหนึ่ง แล้วก็ห่างท่านไปจนตราบวาระสุดท้ายของท่าน แต่ที่จริงใจผมอยู่กับท่านตลอดเวลา

อาจารย์หม่อมเป็นชื่อที่ใคร ๆ ใช้เรียกท่าน ท่านเป็นหม่อมเจ้า ท่านมีลูกศิษย์ทั้งทหารและพลเรือน และท่านเคยเป็นเสธฯทหาร เคยสอนโรงเรียนเสธฯ ต่อมามาสอนในมหาวิทยาลัยผมเคยไปช่วยย้ายของ (ย้ายวัง) ที่วังซอยทองหล่อ ถนนสุขุมวิท โดยมี อ.คำรงค์ ลัทธพิพัฒน์ ไปช่วยด้วย (ขณะนั้นไปเป็นอาจารย์ รป.ศ.) ท่านย้ายจากซอยทองหล่อไปอยู่ที่หมู่บ้านพิบูลย์เวศน์ คลองตัน (สุขุมวิท ๗๑) เมื่อ อ.คำรงค์ยิงตัวตายก็เลยทำให้ผมคิดถึงคำของอาจารย์หม่อมอีกมากเช่นท่านตรัสว่า ถ้าท่านมีอำนาจเพื่อแก้ปัญหาเมืองไทยสงสัยว่าจะต้องยิงพวกทำลายชาติเสียเป็นตัวอย่างหลายคน สมัยเรียนหนังสือกับท่าน (ท่านสอนประวัติศาสตร์สากล ซึ่งต่อมา อ.ดร.บรรจบ สอน และวิชาภูมิรัฐศาสตร์) ท่านสอนไปเรื่อย ๆ ทรงบรรยายฟังเพลินดี เช่นเล่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศให้ศิษย์ฟัง เกร็ดต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์สากลและไทย ผมและเพื่อนชอบฟังเพราะท่านเป็นพหูสูต โดยเฉพาะเรื่องการเดินทางโดยทางเรือไปศึกษาต่อในยุโรปและในรัสเซีย (ในสมัยพระเจ้าซาร์) อาจารย์หม่อมเชี่ยวชาญ และตรัสได้หลายภาษา โดยเฉพาะรุสเซีย เยอรมัน และฝรั่งเศส ทราบว่าอาจารย์จบจากยุโรปมาเป็นนายทหารยศพันตรี ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านมีชื่อเสียง และเรียนเก่งเป็นครูบาอาจารย์ทั้งฝ่ายทหาร และพลเรือน หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ท่านลาออกมาเป็นอาจารย์ธรรมศาสตร์และเป็นที่รู้กันอยู่ว่าอาจารย์โปรดพวกเรา อยู่ใกล้ชิด สนิทสนม คลุกคลีกับพวกเรามากที่สุด อาจารย์จึงผูกพันกับพวกเราหลายรุ่นมาตลอดจนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เลิกจ้าง (มีพระชนม์เกิน ๖๕ ปี) ในรุ่นของผมก็มีความผูกพันกับท่านมาก ผมเองกล้ายืนยันได้ว่าทุกลมหายใจเข้าออกท่านมีแต่พวกเรา จะยากดีมีจนอย่างไร ศิษย์กับอาจารย์ไม่เคยขาดกัน มีศิษย์รัฐศาสตร์อีกหลายคนในหลาย ๆ รุ่น ที่เคยติดตามรับใช้ใกล้ชิดอาจารย์ (ตั้งแต่รุ่นหนึ่งถึงประมาณรุ่น ๒๐ กว่า) ภายหลังท่านมิได้ไปสอนและถึงแก่การสิ้นชีพิตักษัย ใน พ.ศ. ๒๕๑๔

อาจารย์หม่อมของพวกเราเป็นแบบอย่างของอาจารย์อีกท่านหนึ่งที่ใกล้ชิดกับศิษย์ อบรมบ่มนิสัยศิษย์ให้เป็นคนดีมีความกตัญญูต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผมจำโอวาทที่ตรัสแก่ผมได้แม่นยำ เมื่อคราวรับทุน สปอ. และทุนภูมิพล (แต่งเรียงความ) ผมเอาเงินไปเลี้ยงเหล้าเพื่อนที่ท่าพระจันทร์ ป่าย ๆ กลับมาเฝ้าเข้าใจว่าทรงได้กลิ่น (เหล้า) เรียกผมไปสั่งว่าให้เอาเงินที่พระราชทานรางวัลไปใช้ให้เป็นประโยชน์ และให้รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อเราให้มาก ปกติอาจารย์จะมีอารมณ์ดีกับศิษย์อยู่เสมอทรงเมตตาแนะนำตักเตือนช่วยเหลือศิษย์ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนทั้งในขณะเรียนอยู่และจบไปทำงานแล้ว อาจารย์เป็นผู้มีบุคลิกภาพสง่างาม ทรงพร้อมไปด้วยเกียรติยศและชาติตระกูล คุณธรรม ความรู้ ท่วงทีวาจาและบุคลิกภาพที่ผมชมชอบอยู่ในใจและชอบที่สุดก็คือท่าทรงคาบไปป์ ผมเห็นว่าเท่ห์ที่สุด เคยตรัสกับผมและเพื่อน ๆ ขณะยืนคุยด้วยหน้าคณะ และเห็นอาจารย์ท่านหนึ่ง (อย่าเอ่ยชื่อเลยถ้าเอ่ยเป็นต้องร้องอ้อ) เพิ่งจบ ดร.มาจากเมืองนอกใหม่ ๆ หัดคาบไปป์ไว้ตรงมุมปาก ผมมองดูว่ามันห้อย ๆ และปากแบะยังไงชอบกล ท่านหันมาตรัสกับพวกเราว่า พวกนักเรียนไทยหัวนอกกลับมาใหม่ ๆ เพิ่งหัดสูบไป๊อย่างฝรั่ง ดูท่ามันไม่ได้เรื่อง (สูบไม่เป็นแต่อยากโก้) บางคนคาบไป๊ดูเหมือนสุนัขคาบกระดูก ท่านเปรียบเทียบได้สะใจพวกเราชะมัด แต่ท่า

สูบไปของท่านถึงอย่างไร ผมขอยืนยันว่าดูนุ่มนวลเป็นธรรมชาติ สง่างามมาก ตอนโตแล้ว (จบแล้ว) อยากจะขอประทานเป็นที่ระลึกสักอันก็ไม่กล้ากลัวท่านดุเอา เพราะเป็นของโปรดของท่าน แบบอย่างอีกประการหนึ่งก็คือ ท่านตรัสเสมอว่าท่านช่วยคนที่มีความผิด คนอื่นอาจจะว่าหาว่าท่านช่วยคนผิด คนเกเรแต่ท่านมิได้คิดเช่นนั้น ท่านคิดว่าทุกคนเป็นลูกศิษย์ ลูกศิษย์ที่เขาดีแล้วก็ส่งเสริมไปไม่ต้องดูแลห่วงใยกังวลช่วยเหลือมากแต่ลูกศิษย์ที่มีทุกข์ร้อนหรือเกเรท่านต้องช่วยเขามากหน่อย สั่งสอนอบรมเอาใจใส่ให้มากกว่าศิษย์ที่ดี ๆ เพื่อเขาจะได้กลับตัวเป็นคนดี เป็นกำลังแก่หมู่คณะและประเทศชาตินั่นเอง (ศิษย์คนไหนที่ท่านเคยช่วยชุบชีวิตไว้ก็โปรดเข้าใจบางคนอาจจะแอบร้องไห้คิดถึงท่าน) ผมเองหลังแต่งงานแล้วลาออกจากราชการก็ไปกราบขอพรท่าน และลาไปเรียนต่อ กลับมาก็มั่ว ๆ แต่ปัญหามากมาย (พ.ศ. ๒๕๑๔-๑๖) เลยห่าง ๆ ท่านไป แต่ถึงห่างอย่างไรใจผมก็อยู่กับท่าน มีทุกข์ยากเดือดร้อนแสนสาหัสท่านก็ทรงทราบแม้จะไม่ไปเฝ้าท่าน ท่านก็มักตรัสถึงผมกับรุ่นพี่หรือเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่ไปเฝ้า ทำให้ผมซาบซึ้งว่า อาจารย์ทรงเป็นห่วงศิษย์ ทรงมีเมตตา และเอาใจใส่ศิษย์แม้แต่ในขณะบั้นปลายชีวิตที่ผมทราบว่า อาจารย์ก็ไม่ใคร่สบายและลำบากไม่น้อยในการที่ทรงดำรงอยู่ในโลกแห่งความสับสนขณะนั้น อาจารย์เป็นแบบอย่างของศิษย์ ในความประพฤติทั้งกาย วาจา ใจ มีเกียรติยศ และคุณธรรมเป็นที่ปรากฏแก่ผู้ที่เคยเกี่ยวข้องและศิษย์ทุกรุ่นสมแล้วที่อาจารย์จะเป็นแบบอย่างแก่พวกเราชาวสิงห์ทั้งหลาย

๓.๓ อาจารย์ท่านที่สาม คือ ศ.พันเอก ดร.บรรจบ อิศดุลย์

ท่านเป็นอาจารย์ที่เป็นที่เคารพสักการะและเป็นแบบอย่างอีกคนหนึ่งของพวกเราในด้านความขยันหมั่นเพียรในการศึกษา การงานและการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย ท่านเป็นอาจารย์ที่มีภูมิปัญญาและความรู้แน่นมาก (แม้จะจบตรี, โท เอก ในประเทศไทย) ท่านเป็นอาจารย์ที่มีคุณธรรมและมีความรักใคร่เอ็นดูศิษย์ทุกรุ่นที่ท่านเคยสอนมา โดยเฉพาะตั้งแต่รุ่น ผมคือ รุ่น ๑๒ จนถึง รุ่น ๒๐ กว่า ๆ ท่านสนิทสนมมาก (ที่จริงสนิทสนมตั้งแต่เริ่มมีทุนเพื่อนช่วยเพื่อนและอาจารย์เป็นผู้ควบคุมกองทุนนี้) อ.ดร.บรรจบ หรือป้าจบของลูก ๆ หรือลูกศิษย์จำนวนมากที่ชอบชักดาบเงินที่ยืมไป เป็นอีกท่านหนึ่งซึ่งอยู่ในใจของศิษย์ทุกรุ่นที่เคยใกล้ชิด คลุกคลีกับท่านพวกเราถือกันเงียบ ๆ ว่า ท่านเป็นตัวตายตัวแทนของ อ.หม่อม เมตตาอันสูงของอาจารย์การดำรงชีวิตของอาจารย์เป็นแบบอย่างที่ผมจำไม่ลืม (เรื่องนี้ ดร.ณรงค์ สินสวัสดิ์ ได้เขียนไว้แล้วในหนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพอาจารย์) เช่นเมื่อผมทราบว่าอาจารย์ไม่ได้ไปสอนที่ธรรมศาสตร์แล้วก็ไปเยี่ยมท่าน ไปติดต่อราชการบ้าง บางทีก็ไปรบกวนท่าน อาจารย์ได้ให้คติชีวิตและพูดอะไรบางอย่างที่น่าจดจำ เช่น บอกผมว่า **"ไม่ช่วยพวกเราแล้วอาจารย์จะไปช่วยหมาที่ไหน"** ในช่วง ๒๕๑๙-๒๖ บางทีตอนปีใหม่ผมเอาเค็กฝรั่งไปให้อาจารย์เพื่อเป็นการไปกราบอวยพรปีใหม่ อาจารย์ก็มอบของกินแบบไทย ๆ มาให้บอกว่าภริยาของท่านทำเอง ซึ่งความจริงก็คือเมี่ยงคำ (ของโปรดของพวกเราหน้าว่าวสนามหลวงสมัยก่อน) ทำให้ผมนึกถึงคำที่หลวงพ่อองค์หนึ่งของผมแห่งวัดดาวดึงษาราม แขวงบางขันท่านเคยสอนไว้ว่า คนไทยแต่โบราณนิยมให้ของขวัญกันในเทศกาลเป็นขนมไทยรสหวานมันเหนียวเช่นข้าวเหนียวแดง กระยาสารท หรือกาละแม เป็นต้น ท่านกล่าวว่าขนมนี้มีความหมาย เพราะมันเหนียวผูกพันใจคนคนไทยสมัยก่อนจึงคบกันนานยืดยาว เหนียวแน่น ไม่เหมือนสมัยใหม่ให้ขนมเค็กขนมฝรั่งกันมันยุ่ยการผูกสัมพันธ์กันจึงไม่ใคร่เหนียวแน่น พวกเรามีความผูกพันกับ อ.หม่อมอย่างไร ก็มีความผูกพันกับ อ.บรรจบอย่างนั้น ไม่เปลี่ยนแปร เมตตาคุณธรรม ความรู้ ที่ท่านให้เรา และความดีของท่าน พระคุณของท่าน พวกเราแต่ละรุ่นที่เคยได้ผูกพันเกี่ยวข้องกับท่านก็คงจดจำได้ไม่มีวันลืม

๓.๔ ศ.พระยาสุนทรพิพิธ

อ.พระยาสุนทรพิพิธ ท่านเป็นอาจารย์ของอาจารย์กล่าวคือ ท่านเป็นอาจารย์ของคณบดีฯ (ศ.ทวี แรงข้า) และท่านอาวุโสกว่า อ.หม่อม ท่านมาเป็นอาจารย์สอนพวกเรา อยู่หลายปีจนมหาวิทยาลัยเลิกจ้าง (อายุเกิน ๖๕) อาจารย์เป็นนักปกครองเก่า และเมื่อคราวฉลองกรุงฯ ๒๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ทางราชการได้ประกาศเกียรติคุณให้ท่านเป็นคนหนึ่งในบรรดานักปกครองดีเด่นของกรุงรัตนโกสินทร์ (ซึ่งมีอยู่ไม่กี่คน) ท่านมาสอนวิชาปกครองท้องที่ วิชาวัฒนธรรม และช่วยสอนพิเศษพวกเราด้วย (เช่น การแต่งฉันทลักษณ์)

ผมเองและเพื่อนประทับใจในตัวอาจารย์มากโดยเฉพาะบุคลิกท่าทางอันสง่างามสมเป็นนักปกครองของท่าน ความซื่อสัตย์ สุจริต ในการทำงาน คุณธรรม ความรู้ และการดำรงชีวิตอันเป็นแบบอย่างของท่าน (ท่านเคยมีอำนาจ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแต่อายุประมาณ ๒๐ กว่า ๆ เคยเป็น อธิบดีกรมการปกครองเป็น รมต. มหาดไทย แต่ท่านก็มิได้ร่ำรวยเหมือนใคร ๆ)

เรื่องความรู้ในการปกครอง, การบริหาร ท่านมีอยู่จนพวกเราไม่รู้ว่าจะตักตวงอย่างไรได้หมด ท่านเมตตากรุณาแก่พวกเรามาก (บางคนก็ถูกท่านสอบสวนความประพฤติและคดีต่าง ๆ และพวกเราก็รอดพ้นด้วยคุณธรรมของท่าน) ท่านจากครอบครัวญาติมิตรและศิษย์ทั้งหลายไปแล้วเช่นกัน อาจารย์เป็นแบบอย่างของอาจารย์ที่ทรงความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่มีคุณค่าต่อวงการนักปกครองมากที่สุดท่านหนึ่งของเราและของชาติไทย

๓.๕ อาจารย์ พ.ต.ต.ยุทธพงศ์ พงศ์สวัสดิ์

ใครไม่เคยอ่านหนังสือแปลเรื่องสิ้นชาติ (เขียนโดย เหงียนเกากี) ซึ่งคุณพินิจ พงศ์สวัสดิ์ บุตรชายของท่าน (รุ่นเดียวกับพวกผม) เป็นผู้แปลก็ควรไปหาอ่านเสีย คุณพินิจ (ถึงแก่กรรมแล้ว) เป็นบุตรชายของท่าน อ.ยุทธพงศ์ ซึ่งผมเคยเรียนวิชาสืบสวนสอบสวนกับท่าน บรรดารุ่นพี่ ๆ ของเรารู้จักท่านดี ท่านเป็นคนพูดน้อย (คิดว่าดุ) แต่ที่จริงใจดี และท่านเป็นอาจารย์ผู้ปกครองควบคุมดูแลนักเรียนหอ (หอพักรัฐศาสตร์) ผมและเพื่อนเข้ามาเรียนปี ๒๕๐๒ หอพักถูกมหาวิทยาลัยยุบแล้ว แต่ได้แอบมานอนกับรุ่นพี่ หน ๒ หน ก่อนที่รุ่นพี่จะย้ายออกไปหมด (ปิดหอ) สำหรับ อ.ยุทธพงศ์นั้น ท่านเป็นตัวอย่างของอาจารย์ที่อดทนกระทำตามหน้าที่มาโดยตลอด (โปรดหาอ่านประวัติชีวิตการต่อสู้ของท่าน ในหนังสือที่ระลึกคณะรัฐศาสตร์ ท่านเขียนเอง เรื่อง "ชีวิตหนึ่ง") อาจารย์ได้ย้ายไปทำงานที่อื่น (กตป.) แต่ยังคงมาสอนพิเศษพวกเรา และในที่สุดอาจารย์ก็ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ อาจารย์เป็นตำรวจเก่า มาช่วยเป็นอาจารย์ผลิตบัณฑิตรัฐศาสตร์ตามนโยบายของรัฐบาล อาจารย์ทำงานโดยไม่ท้อแท้หรือสิ้นหวัง แม้จะไม่สามารถปรับเป็นชั้นพิเศษได้ (เพราะว่ามีวุฒิไม่เทียบเท่าปริญญาทั้งที่จบ-สมัยสงคราม) แต่อาจารย์ก็กล่าวว่า ภูมิใจมากที่ได้มีศิษย์และชื่นใจมากเมื่อศิษย์ให้ความเคารพรัก หรือไปหาท่านที่ กตป. สี่แยกคอกวัว (ซึ่งผมจำแม่นยำว่าถูกเผาเมื่อมีการจลาจลใหญ่ ๑๔ ต.ค. ๑๖) อาจารย์จากพวกเราไปอีกท่านหนึ่งเช่นกัน แต่คุณงาม ความดี ที่มีต่อศิษย์แบบอย่างการต่อสู้ชีวิตทั้งส่วนตนและราชการ ยังเป็นอุทาหรณ์ให้ศิษย์จำนวนไม่น้อยคิดอยู่อย่างสิงห์เช่นอาจารย์ และในสังคมของเราทุกวันนี้จะหาบุคคลใจเด็ดเดี่ยวอย่างอาจารย์ได้น้อยนัก

๔. สรุป

ในบรรดาคณาจารย์ที่เป็นแบบอย่างแก่ชีวิตของพวกเราที่กล่าวมารวม ๕ ท่าน อาจารย์พระยาสุนทรพิพิธ, อ.หม่อม, อาจารย์บรรจบ อาจารย์ยุทธพงศ์ ได้จากพวกเราไปสู่สุคติแล้ว ที่กล้ากล่าวว่าอาจารย์ไปสู่สุคติก็เพราะว่าท่านเป็นอาจารย์ที่มีเมตตา คุณธรรม เช่นพรหมวิหารธรรมทุกท่าน จิตใจที่ดีงามของท่านย่อมนำท่านไปสู่สุคติสมดังบาลีว่า เมื่อจิตใจไม่เศร้าหมอง สุคติเป็นอันหวังได้ (จิตฺเต อสงฺกิลิฏฺเฐ สุคติ ปาฏิกงฺขา) แม้ท่านจะจากพวกเราไป ท่านก็ยังคงเป็นอาจารย์สิงห์ (ของสิงห์ทั้งหนุ่มและแก่) ที่อมตะต่อไป

เมื่อเดือน ส.ค. ๒๔ ผมได้รับเชิญจากน้อง ๆ ที่คณะรัฐศาสตร์ให้ไปคุยกันโดยที่น้อง ๆ บอกว่าได้ปรึกษาท่านคณบดีฯ และอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ปรากฏว่าวันนั้น น้อง ๆ ขอให้ช่วยแจกแหวนสิงห์ด้วยซึ่งน้องถือกันว่าเป็นประเพณีที่ทำให้กับน้องใหม่ (ปี ๑) ผมก็เลยเล่าให้น้องฟังว่าแต่ก่อนเราทำเนคไทท์ (เก็บเงินกันรวมไปทำมาแล้วจัดพิธีแจก) แล้วเรียนเชิญอาจารย์อาวุโสมาแจกให้น้อง ๆ และเชิญท่านให้โอวาท อาจารย์ทุกท่านที่ผมเล่าความหลังมาล้วนเคยมีความเมตตากรุณามาร่วมพิธีเช่นว่านี้ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะท่านคณบดีฯ อ.หม่อม อ.พระยาสุนทรพิพิธ และรุ่นต่อมา อ.บรรจบ เมื่อผมมาพบน้อง ๆ และต้องคุยกันผมจึงบอกกับน้อง ๆ ว่า ความหมายแห่งสิงห์มันไม่ได้อยู่ที่เนคไทท์ หรือแหวนสิงห์เพราะของเหล่านี้มันเป็นวัตถุ แต่ความหมายแห่งสิงห์แท้จริงมันอยู่ที่ใจของเรา วัตถุมันเป็นรูปร่างมันเป็นสัญญลักษณ์ของสังคม ของหมู่คณะ เป็นที่รวมความหมายความสามัคคีของพวกเรา มันเป็นอุบายของผู้นำที่จะหาอะไรมาเป็นสัญญลักษณ์ของหมู่คณะเพื่อจะนำไปสู่การรวมพลังรวมใจ (สามัคคีแห่งเรียวแรงแห่งจิตใจ และแห่งคุณธรรม) ในที่สุด ขอให้พวกเรามีความเข้าใจให้ดีให้ลึกซึ้งอย่ามองตื้น ๆ หรือผิวเผิน ความรักหมู่คณะการร่วมกันสามัคคีกระทำแต่ความดี เพื่อส่วนรวม เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง อย่างไรก็ตาม ถ้าพวกเราไม่รู้จักตัวเอง (ทำความดี รักษาความดีเพื่อตัวเอง) และหมู่คณะย่อย ๆ เสียแล้ว เมื่อจบออกไปก็คงไม่รู้จักรักประเทศชาติอันเป็นหมู่คณะใหญ่เป็นแน่ พวกเราทุกคนเมื่อครั้งเรียนอยู่ในสถาบันแห่งนี้จะคิดอย่างที่ผมกล่าวมาหรือไม่ ผมก็ไม่อาจทราบได้ และไม่ประกันว่า ผมคิดถูกหรือผิดแต่บัดนี้ พวกเรามารวมกันอีกครั้งในวันสิงห์คืนถ้ำ ผมคิดว่าพวกเราควรกลับมาสำรวจตัวเองตรวจความเป็นสิงห์ของเรา เพื่อให้เข้าใจความหมายแห่งสิงห์ให้ตรงกันสักที ทั้ง ๆ ที่เรารับการถ่ายทอดแบบอย่างแห่งสิงห์ในด้านต่าง ๆ จากครูบาอาจารย์ออกไปต่อสู้ชีวิตกันมาแล้วอย่างโชกโชนหรือชอกช้ำหรือสมปรารถนาก็ตาม กลับคืนถ้ำมาครั้งนี้ทบทวนอดีต คิดถึงปัจจุบัน ฝันถึงอนาคตกันสักนิดเถิดว่า สิงห์แดงพวกเรา เคยเป็นมาอย่างไร ปัจจุบันเป็นอย่างไรและในอนาคตชาวสิงห์ทั้งหลายจะเป็นอย่างไร ควรทำอะไร ? และพวกเราแท้จริงสิงห์แดงนี้ น้องพี่มีความหมายและเข้าใจความหมายว่าอย่างไร ?

คณะไหน “รัฐศาสตร์”

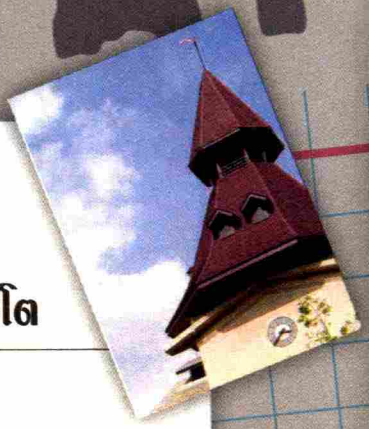

โดมธรรมศาสตร์และเจ้าแม่สิงห์โต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาไทยยุคเริ่มแรกและถือเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่สองของประเทศไทย โดยมีสัญลักษณ์ที่รู้จักกันทั่วไปคือ **"โดม"** หรือเรียกให้เฉพาะเจาะจงว่า **"โดมธรรมศาสตร์"** เมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้สถาปนาในวันที่ 27 มิถุนายน 2477 นั้น เดิมที่ดิน ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย (บริเวณท่าพระจันทร์) คือ วังหน้าหรือพระบรมราชวังสมเด็จพระบวรราชเจ้ากรมพระราชวัง บวร-มหาสุรสิงหนาท ต่อมาเป็นที่ตั้งกองทัพทหารราบที่ 4 และที่ 5 ซึ่งมหาวิทยาลัยซื้อด้วยวิธีผ่อนกับกระทรวงกลาโหม กระทรวงการคลังประเมินราคาไว้เป็นเงิน 749,518 บาท แต่คณะรัฐมนตรีให้ลดราคาลงมาเหลือ 500,000 บาท โดยให้มหาวิทยาลัย ออกเงินซื้อ 300,000 บาท และกระทรวงการคลังออกเงินอุดหนุน 200,000 บาท ในส่วนของมหาวิทยาลัยได้ชำระหนี้อยู่ถึง 6 ปี ยังคงมีหนี้จำนวน 172,174.48 บาท คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติยกหนี้ทั้งหมดเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2481

โดมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มิได้นำแนวคิดหรือลอกเลียนแบบจากประเทศในแถบตะวันตกเป็นภูมิปัญญาของคนไทยทั้งหมดเพราะสมัยผู้ประศาสตน์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้มอบให้ "นายหมิว อภัยวงศ์" ออกแบบตึกโดมโดยใช้หลักประหยัด สวยงาม และทันสมัย ด้วยการรวมอาคาร 4 หลังให้กลายเป็นอาคารใหม่หลังเดียว นายหมิว อภัยวงศ์ ดำเนินการรวมอาคาร แล้วปรากฏว่าตรงกลางควรมีสัญลักษณ์ที่โดดเด่น และขณะที่พิจารณาออกแบบนั้นได้เหลือบเห็นปลายดินสอเลยคิดว่าสิ่งที่น่าจะเป็นสัญลักษณ์ คือ รูปทรงของปลายดินสอ "โดมธรรมศาสตร์" จึงเกิดขึ้นด้วยเหตุผล ดังกล่าวนี้ โดมธรรมศาสตร์ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และชาวธรรมศาสตร์ ยั่งยืนมาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และคงมีต่อไปในอนาคต

และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวธรรมศาสตร์ โดยเฉพาะชาวสิงห์แดง หรือผู้ที่ศึกษาคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นับถือกราบไหว้กันมานาน คือ **"เจ้าแม่สิงห์โต"**

"เจ้าแม่สิงห์โต" ท่านสถิตอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่ก่อนตั้งมหาวิทยาลัยปัจจุบันอยู่หลังตึก 60 ปี ตรงข้ามตึกรัฐศาสตร์ คาดหมายว่าสมัยโบราณเมื่อคนไทยค้าขายกับจีน พระเจ้าแผ่นดินทรงแต่งตั้งเจ้านาย หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นคณะนำสินค้าบรรทุกเรือสำเภาแบบที่วัดยานนาวาไปขาย เที่ยวกลับก็ซื้อสินค้าบรรทุกเรือกลับมาด้วย ส่วนใหญ่เป็นเครื่องปั้นลายคราม ผ้าไหม ผ้าแพร ซึ่งบรรทุกเต็มลำแล้วเรือยังเบาอยู่เมื่อถูกพายุหรือคลื่นลมย่อมโคลงและจมง่าย จำเป็นต้องหาสินค้าที่มีน้ำหนักเพื่อถ่วงเรือกันโคลงเรียกว่าอับเฉา ซึ่งก็จะเป็นหินแกะสลักรูปเทพเจ้าต่างๆ รูปสัตว์ และอื่นๆรูปเทพเจ้าก็นำไปไว้ในวัดเป็นส่วนใหญ่ เช่น วัดพระแก้ว วัดโพธิ์ เป็นต้น ส่วนรูปสัตว์ มีหลายชนิดรวมทั้งสิงโต ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์เทพนิยาย มีไว้เพื่อเสริมบารมีเจ้านายตามคตินิยมของจีน

สิงห์โตหินนั้นจะมีเป็นคู่เมื่อบรรทุกจากจีนมาไทยเรือจะเล่นจากปากอ่าวเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยามาถึงคลองบางกอกน้อย อันเป็นทางสามแพร่ง จึงขนสินค้าขึ้นจากเรือ มีเรื่องเล่ากันว่าได้ยกสิงห์โตตัวผู้ขึ้นไว้บนฝั่งด้านธนบุรีแต่ด้วยน้ำหนักมากไม่มีเครื่องมือในการยกจึงทำให้พลัดตกน้ำ ไม่อาจงมขึ้นมาได้คงเหลือตัวเมียนำมาถวายเจ้านายและตั้งไว้ที่ท่าน้ำภายในบริเวณ "วังหน้า" สิงห์โตหินตัวเมียที่สถิตอยู่นี้เดิมหันหน้าไปทางสนามหลวงคือหันหลังลงน้ำ แต่ตอนหลังหันหน้ากลับมาทางแม่น้ำได้เองโดยไม่มีใครขยับ และวันดีคืนดีสิงห์โตตัวผู้ที่จมอยู่ฝั่งธนบุรีก็ส่งสายตา 2 ดวง เป็นแสงโชติช่วงขึ้นมาเสมือนมองหาสิงห์โตตัวเมียที่พลัดพรากกันมาหลายสิบปี จึงเป็นเหตุของเสียงลือเสียงเล่าอ้างว่าสิงห์โตมีฤทธิ์ มีอภินิหาร และศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการเซ่นไหว้กันเรื่อยมาและเรียกขานท่านว่า **"เจ้าแม่สิงห์โต"** เดิมเจ้าแม่สิงห์โตไม่มีศาล เนื่องจากมิใช่สิ่งศักดิ์สิทธิ์นับถือของไทย แต่เมื่อมีคนกราบไหว้รวมทั้งสมประสงค์ตามที่บนบานศาลกล่าวเรื่องเดือดร้อนได้ จึงสร้างศาลชั่วคราวและพัฒนาเป็นตึกอย่างในปัจจุบันนี้

บอกกล่าว เล่าขาน
ตำนานแม่สิงห์

"สิงห์โตหิน" หรือ "เจ้าแม่สิงโต"

ที่อ้าปากแยกเขี้ยวอยู่ในศาลคอนกรีตอยู่ที่ริมน้ำเจ้าพระยาติดกับมหาวิทยาลัย ปัจจุบันนี้ไม่มีใครรู้แน่ว่ามาสถิตตั้งแต่เมื่อไร รู้แต่ว่ามีอยู่ก่อนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองจะย้ายมาอยู่ที่ท่าพระจันทร์นานแล้ว ถ้าจะให้เดาก็เห็นจะอยู่ในยุคต้นๆ กรุงรัตนโกสินทร์โน่น แต่ถ้าจะถามว่าได้มาจากไหนล่ะ ตอบได้ทันทีว่าได้มาจากเมืองจีนแผ่นดินใหญ่

เขาเล่าว่าสมัยโบราณเมืองไทยเราได้ติดต่อทำมาค้าขายกับเมืองจีน โดยพระเจ้าแผ่นดินตั้งเจ้านายหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นคณะนำสินค้าบรรทุกเรือสำเภา มีสามใบเป็นทำนองค้าขายกันระหว่างรัฐต่อรัฐ การเดินทางไปค้าขายในแต่ละเที่ยวนั้นต้องรอนแรมไปในทะเลเป็นแรมเดือนๆ ซ้ำร้ายอาจถูกมรสุม สำเภาจมลงในทะเล สินค้าที่มีค่าคงทนถาวรกลายเป็นทรัพย์ใต้ทะเลไป

เขาเล่าอีกว่าเมื่อพ่อค้าศักดินาของไทยเรานำสินค้าไปขายเมืองจีนหมดแล้วจะเอาเรือกลับเปล่าๆ ก็เสียเที่ยวผิดวิสัยของพ่อค้า จึงซื้อสินค้าบรรทุกเรือมาด้วย สินค้าที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของเมืองจีนสมัยโน้นก็มีเครื่องปั้นลายครามหรือที่เรียกว่า 'เครื่องกังไส' เช่น ถ้วย จาน ชาม ถ้วยชา กาน้ำ ซึ่งเป็นเครื่องปั้นที่สวดลายสวยงาม มีชื่อเสียงมากเดี๋ยวนี้ก็ยังดังอยู่ แต่สินค้าต่างๆ ล้วนเป็นของเบา แม้จะบรรทุกจนเต็มลำเรือน้ำหนักก็ยังไม่พอ เมื่อเรือถูกพายุหรือคลื่นก็โคลงเคลงและจมได้ง่าย จึงจำเป็นต้องหาซื้อสินค้าที่มีน้ำหนักมากๆ ครั้นจะหาของหนักๆ โดยไม่ต้องซื้อหา เช่น อิฐ หิน ดิน ทราย บรรทุกลงเรือก็จะกลายเป็นคนปัญญาอ่อนไป ผลที่สุดจึงได้ซื้อหินสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ

เจ้าแม่สิงโตนอกจากจะเป็นนักใบ้หวย และช่วยเหลือนักศึกษาให้สอบได้แล้ว ยังเป็นหมอรักษาโรคอีกด้วย ใครปวดหัวตัวร้อน หรือเป็นโรคอะไร จะมาขอน้ำมนต์ไปกินก็หายกันเป็นส่วนมาก แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเองก็เคยบนบานหลายครั้งหลายคราจนนับไม่ถ้วน

เช่น สิงโตแยกเขี้ยวบ้าง อมลูกรอกบ้าง และเป็นรูป 'เซียน' บ้าง การซื้อสมัยโน้นนิยมซื้อเป็นคู่ๆ อย่างสิงโตหินก็ซื้อกันทั้งตัวเมียและตัวผู้ เป็นต้น

สิงโตหินที่กลายมาเป็นเจ้าแม่ที่สถิตอยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ทำนองเดียวกัน ไหนๆ จะซื้อก็ซื้อเป็นคู่จะได้เป็นเพื่อนหรือเป็นคู่ตุนาหงันแก้เหงา ยามพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนมาอยู่แดนไกล

ครั้นเรือสำเภาเดินทางมาถึงปากอ่าว เข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา จนกลายเป็นทางสามแพร่ง ทางน้ำ เรือก็คงจอดแถวหน้าสถานีรถไฟธนบุรี นั่นแหละ แล้วก็ขนสินค้ารวมทั้งสิงโตหินด้วย ลงจากเรือ แต่สิงโตเป็นของที่มีน้ำหนักมาก ลูกเรือหรือกรรมกรแบกหามอาจทำพลาดพลั้งอีท่าไหนไม่ทราบสิงโตตัวผู้พลัดตกลงไปในน้ำ สิงโตคงว่ายน้ำไม่เป็น ปั้นจั่นสมัยโน้นก็ยังไม่มีใช้จึงทิ้งจมอยู่ในน้ำมาจนบัดนี้

หรืออีกทีสิงโตมีฤทธิ์เห็นว่าได้เหน็ดเหนื่อยมากลางทะเลเป็นเดือนๆ แม้อากาศทะเลจะบริสุทธิ์ แต่ก็มีธาตุเกลือปนมากับอากาศด้วย จึงทำให้เหนียวเนื้อเหนอะตัว เมื่อเดินทางมาถึงปากคลองบางกอกน้อย ซึ่งเป็นน้ำจืดเลยถือโอกาสลงสรงน้ำจืดให้ชื่นกายสบายทรวง เมื่อเขาดำน้ำลงค้นหาก็แกล้งหลบเล่นซ่อนหาพาสนุกตามประสาสิงโต แต่ครั้นเขาค้นหาไม่เจอก็อ่อนใจแล้วก็เลยปล่อยทิ้งไว้ เพราะที่ซื้อมาก็ไม่คิดว่าสินค้าที่นำมาจะมีสนนราคาอะไร เอามาเพื่อเป็นอับเฉาเรือดังกล่าวแล้ว แต่สิงโตตัวผู้คงมีกรรมเก่า เมื่อคนเขางมจากน้ำขึ้นมาก็หนี

ครั้นพอเขาทอดทิ้งจะขึ้นจากน้ำด้วยตนเอง ก็ปีนตลิ่งไม่ไหวเพราะน้ำหนักตัวมาก ผลที่สุดก็เลยจำเป็นต้องสิงสถิตเป็นเจ้าพ่ออยู่ใต้น้ำปากคลองบางกอกน้อยมาจนปัจจุบันนี้

เขาเล่าต่ออีกว่า สิงโตตัวเมียที่เอาลงจากเรือและตั้งไว้บนตลิ่งฝั่งพระนคร ในที่ซึ่งเป็นวังหน้าในสมัยก่อนโน้น ขณะที่ขนสิงโตตัวเมียลงจากเรือนั้น ได้หันหน้าสิงโตไปทางทิศตะวันออก คือหันออกมาทางด้านสนามหลวง แต่ครั้นกาลเวลาผ่านไป กลับมีคนเห็นว่าสิงโตตัวเมียได้หันหน้าไปทางแม่น้ำได้เองโดยไม่มีใครทำอะไรเลย

ยิ่งกว่านั้น วันดีคืนดียังมีคนเห็นเหมือนดวงไฟพวยพุ่งขึ้นจากแม่น้ำเป็นสองดวงคู่กัน แล้วแสงนั้นพุ่งสาดมาทางสิงโตตัวเมียด้วย ทีนี้ละได้เรื่อง เขาเล่าว่าแสงนั้นออกมาจากตาของสิงโตตัวผู้ที่จมอยู่ใต้น้ำ เป็นการค้นหาสิงโตตัวเมียด้วยความระลึกถึงคะนึงหา ส่วนแม่สิงโตนั้นเล่า เมื่อหันหน้ามาทางแม่น้ำก็หวังที่จะได้พบประสบพักตร์สิงโตตัวผู้อยู่ทุกคืนวัน

ตอนที่สองนี้จะเป็นเรื่องของคนเล่าจริงๆ เพราะตอนที่แล้วเป็นเพียงกล่าวว่า 'เขาเล่าว่า' โดยไม่รู้แหล่งต้นตอที่แน่นอน คนที่จะเล่าให้ฟังคือ คุณอยู่ ล้วนเกลี้ยงหอม แม้จะเกษียณไปแล้วก็ยังป้วนเปี้ยนอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกวันต้นเดือน

คุณอยู่ ล้วนเกลี้ยงหอม เล่าให้ฟังว่า เมื่อตนเองยังอยู่ในวัยฉกรรจ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๘ โน้น ตอนนั้นยังทำงานอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาก่อนจะโอนมาอยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เคยเห็นสิงโตหิน ๒ ตัว ตัวหนึ่งนั่งอยู่ริมตลิ่งฝั่งพระนคร ขะเง้อหน้าไปทางฝั่งธนบุรี อีกตัวหนึ่งนั่งอยู่ริมตลิ่งฝั่งธนบุรี ขะเง้อหน้ามาทางพระนคร แต่ตัวที่อยู่ฟากฝั่งโน้นใกล้กะเต็มที เพราะเห็นตัวเอียงๆ เพราะน้ำเซาะริมตลิ่งเข้าไปทุกที เมื่อย้ายมาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ไม่เห็นสิงโตฝั่งธนบุรีเสียแล้ว ก็คงโจนลงน้ำไปพร้อมกับตลิ่งนั่นแหละ คุณอยู่ยังเล่าต่อไปอีกว่า แต่ก่อนนี้แม่น้ำเจ้าพระยาตอนหลังวัดสังเวชวิทยาราม แผ่นดินโค้งนูนยื่นออกมา จึงทำให้สายน้ำพุ่งไปปะทะกับตลิ่งปากคลองบางกอกน้อยหน้าสถานีรถไฟ พอดีกับสายน้ำในคลองพุ่งออกมาบรรจบกันเป็นทางสามแพร่ง ทำให้น้ำหมุนวนอยู่ทั้งวันทั้งคืน เรือแพผ่านต้องระวังสายน้ำ มิฉะนั้นก็มีหวังล่ม คุณอยู่เล่าพร้อมกับสันนิษฐานว่า แต่ก่อนนี้ที่ดินในมหาวิทยาลัยและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นของวังหน้าทั้งหมด และคงเข้าใจว่าสิงโตก็คงเกิดในสมัยวังหน้า โดยคนจีนนำมาถวายเจ้านายเพื่อแก้เคล็ดตาม

ประเพณีของชาวจีน เพราะคนจีนถือว่าทางสามแพร่งไม่เป็นมงคล ถ้าใครมีที่อยู่อาศัยหรือตั้งห้างร้านอยู่ตรงทางสามแพร่งต้องหาสิงโตมาติดหน้าบ้านเป็นการแก้เคล็ด ซึ่งเรายังเห็นอยู่ทั่วไป แต่วังหน้าอยู่ตรงทางสามแพร่งทางน้ำ การที่จะเอาภาพสิงโตมาตั้งไว้กลางแจ้งมันก็ไม่เหมาะ จึงหาสิงโตหินมาตั้งไว้ตรงทางสามแพร่งทางน้ำทั้งสองฝั่ง แต่สิงโตตัวที่อยู่บนฝั่งธนบุรีถูกกระแสน้ำเซาะตลิ่งทุกวันทุกคืน นานเข้าตลิ่งก็พัง สิงโตลงน้ำไปพร้อมกับตลิ่ง เพื่อเป็นเครื่องประกอบการสันนิษฐานที่ว่าสิงโตหินนี้มีคนจีนที่เคารพเจ้านายวังหน้านำมาถวายเป็นการแก้เคล็ดดังกล่าว ผม(ผู้เขียน)ได้ไปคุยกับพระภิกษุสมศักดิ์ ดีประทีป ที่คณะ ๒๕ วัดมหาธาตุ ท่านเล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณ ๔๐ กว่าปีมาแล้ว สมัยสโมสรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองตั้งอยู่ริมน้ำที่เป็นโรงอาหารอยู่เดี๋ยวนี้ พระสมศักดิ์เคยเป็นเด็กมาร์คเกอร์ประจำโต๊ะบิลเลียดสโมสร สมัยนั้นสิงโตฝั่งธนไม่มีแล้ว มีแต่ตัวอยู่ฝั่งพระนคร และมีป้ายภาษาจีนปักอยู่ข้างๆ สิงโต ตอนนั้นสิงโตยังไม่มีศาล นั่งตากแดดตากฝนอยู่เดียวดาย สิงโตเพิ่งจะมีเพิงหลังคาสังกะสีก็สมัยทหารกรมการรักษาดินแดนมายึดที่นี่ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

ตอนที่ป้ายภาษาจีนปักอยู่ข้างสิงโตนั้น เรือแพที่บรรทุกข้าวบ้าง ทรายบ้าง บรรทุกสินค้าขึ้นล่องผ่านมา ถ้าเป็นเรือของพ่อค้าคนจีนจะมีการจุดประทัดดังหูดับตับไหม้ เป็นการแสดงความเคารพสิงโตด้วย แต่ตอนหลังมีมือดีมาถอดป้ายภาษาจีนทิ้ง คงจะหนวกหูเสียงประทัดนั่นเอง ตอนหลังมาเสียงประทัดจึงเงียบหายไป

ทีนี้ก็มาถึงตอนสิงโตหินกลายเป็นเจ้าแม่สิงโตกันบ้าง ดังที่เล่ามาแล้วว่าสิงโตตัวเมียที่ตั้งไว้ฝั่งพระนคร เดิมตั้งหันหน้าไปทางสนามหลวง แล้วตอนหลังสิงโตกลับหันหน้ามาทางแม่น้ำได้เอง และถึงวันดีคืนดี สิงโตตัวที่อยู่ในน้ำก็ส่งสายตาสองดวงเป็นแสงโชติช่วงขึ้นมาควานหาสิงโตตัวเมียบนฝั่ง ทั้ง ๒ เรื่องนี้แหละเป็นต้นเหตุของเสียงลือเสียงเล่าอ้างว่าสิงโตมีฤทธิ์ ก็มีการนับถือเคารพกราบไหว้ ผลที่สุดก็มีการบนบาน เริ่มด้วยการขอหวยก่อน และทีนี้แหละสิงโตก็กลายมาเป็น 'เจ้าแม่' ขึ้นมาเต็มตัว

เจ้าแม่สิงโตนอกจากจะเป็นนักใบ้หวยและช่วยเหลือนักศึกษาให้สอบได้แล้ว ยังเป็นหมอรักษาโรคอีกด้วย ใครปวดหัวตัวร้อน หรือเป็นโรคอะไรจะมาขอน้ำมนต์ไปกิน ก็หายกันเป็นส่วนมาก แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเองก็เคยบนบานหลายครั้งหลายคราจนนับไม่ถ้วน เช่น การพาคณะข้าราชการไปทอดกฐินบ้าง ผ้าป่าบ้าง ทัศนาจรบ้าง ปีละไม่ต่ำกว่า ๒ - ๓ ครั้ง ก็เห็นรอดปลอดภัยมาทุกครั้ง เมื่อกลับมาก็แก้บนด้วยพวงมาลัย ๗ สี เนื้อวัวสด ๑ กิโลกรัม และลืมไม่ได้คือ เหล้าขาว ๑ ขวด

มีอยู่ครั้งหนึ่งได้พาพรรคพวกข้าราชการไปทอดกฐินที่วัดป่าคา อยุธยา ผม (ผู้เขียน) ก็บนเจ้าแม่เช่นเคย ขอให้การเดินทางไปทำบุญครั้งนี้ จงเดินทางไปและกลับโดยความสันติภาพ ขอให้แคล้วคลาดจากอุปัทวเหตุทั้งปวง แต่พอถึงขากลับมีนักดนตรีไทยคนหนึ่งลงมาจากชั้นดาดฟ้าจะมาเข้าห้องน้ำท้ายเรือชั้นล่าง พอดีห้องน้ำยังไม่ว่าง จึงมานั่งอยู่บนกราบเรือ หลังพิงเสาเรือประกอบกับมึนเมาด้วยจึงพลัดตกลงไปในแม่น้ำหายไป กว่าจะมีคนรู้เรื่องร้องเอะอะออกมาเรือก็วิ่งไปไกลพอสมควร ผมจึงสั่งให้เรือย้อนกลับไปรับคนตกน้ำ กว่าจะช่วยขึ้นมาได้ก็เกือบครึ่งชั่วโมงเพราะเรือเสียเวลาตีวงกลับลำ ตอนหลังคนที่ตกน้ำเล่าให้ฟังว่า จมลงไปในน้ำนานเท่าไรไม่ทราบ แต่มารู้สึกตัวเหมือนมีคนมาดึงมือขึ้นมาโผล่ผิวน้ำ พอโผล่ขึ้นมาก็พอดีเรือมารับแต่ก็เหนื่อยเกือบขาดใจ ผมเลยเล่าให้ฟังว่านั่นแหละเจ้าแม่สิงโตช่วยไว้ เพราะผมบนเขาไว้นั่นเอง

ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่สิงโตตอนหลังๆ มีอยู่ ๒ เรื่อง เรื่องแรกเมื่อสัก ๕ - ๖ ปีมาแล้ว มหาวิทยาลัยได้สร้างศาลคอนกรีตให้เจ้าแม่เสร็จแล้วจะย้ายสิงโตมาอยู่ในศาล แต่ไม่มีใครกล้าย้าย มีอาจารย์หัวนอกท่านหนึ่งเป็นคนไม่เชื่อถือเรื่องเช่นนี้สั่งให้ช่างก่อสร้างใช้ลวดสลิงผูกคอสิงโตแล้วยกด้วยปั้นจั่น ไม่บอกกล่าวขอขมาลาโทษก่อน ต่อจากนั้นไม่นานอาจารย์ท่านนั้นขับรถไปชุกใต้ท้องรถสิบล้อซึ่งจอดอยู่ ปรากฏว่าคอเกือบขาดและขาดใจตายคาพวงมาลัยรถนั่นเอง

อีกรายหนึ่ง เมื่อประมาณปี ๒๕๒๕ นี้เอง คุณเบน ศรีบัณฑิต หัวหน้างานอาคารสถานที่มหาวิทยาลัยได้ย้ายที่ทำงานไปอยู่ใกล้ๆ กับเจ้าแม่ ไปบนอะไรก็ไม่ทราบแล้วไม่แก้บน เดินอยู่ในบ้านของตัวเองล้มลงแขนหัก ๓ ท่อน ต่อมามีแม่ค้าในโรงอาหารเข้าทรงบอกว่า แขนที่หักเพราะบนแล้วไม่ไปแก้บนกับเจ้าแม่ พอถึงกลางปี ๒๕๒๖ คุณเบนนั่งรถไปกับเพื่อน รถสิบล้อจอดอยู่ดีๆ ใกล้กับเชิงสะพานปิ่นเกล้า ฝั่งธนฯ นี่เอง เพื่อนเกิดขับรถไปชนท้ายสิบล้อเข้าอีก คุณเบนแขนหัก ซี่โครงหัก ๓ ซี่ ขาหัก คางยุบ อยู่โรงพยาบาลได้ ๗๐ วันก็เสียชีวิต นอกจากเรื่องที่เล่ามาแล้วยังมีเกร็ดเล็กๆ น้อยๆ อีกมากมาย แต่เห็นว่าเรื่องมันชักจะยาวเกินไป จึงขอยุติเรื่องศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าแม่สิงโตหินไว้เพียงเท่านี้

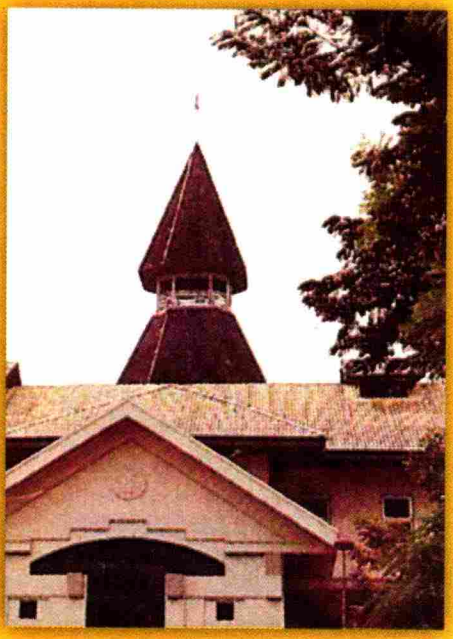

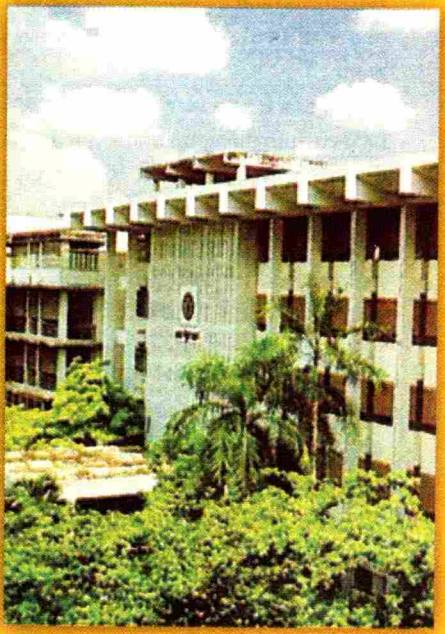

จดหมายเปิดผนึก...ถึง อาจารย์ดิเรก ชัยนาม

สนามฟุตบอลหลังตึกโดม ท่าพระจันทร์
เสาร์ 23 พฤศจิกายน 2545
เวลาประมาณ 3 ทุ่มเศษ
กราบอาจารย์ที่เคารพรักยิ่ง

วันนี้เป็นวันที่ผมตื่นเต้น ดีใจ ภูมิใจ หยิ่งทรนง และเป็นสุขมากที่สุดในชีวิตของผม ขณะที่ผมกำลังนั่งชมการแสดงจุดพลุฝรั่งประเภทต่างๆ กว่า 100 ชุด ขึ้นบนท้องฟ้าหน้าตึกโดมในวันสิงห์คืนถ้ำ ประจำปี 2545 มันเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ ความรัก ความสามัคคี และความรุ่งเรืองของคณะรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อาจารย์ได้ปลุกปล้ำขึ้นมาด้วยมือของอาจารย์เอง

ดังนั้น วันนี้ผมจึงขอเขียนถึงอาจารย์ เพื่อระบายความรู้สึกดีๆ ที่ผมมีต่อคณะรัฐศาสตร์ ต่ออาจารย์ที่เคารพยิ่งของผมและต่อชาวสิงห์แดงทุกคน

เมื่อต้น ปี 2492 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีดำริจะปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใหม่ โดยจัดตั้งคณะศึกษาเป็น 4 คณะ คือ รัฐศาสตร์ บัญชี เศรษฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ แทนหลักสูตรธรรมศาสตร์บัณฑิต และหลักสูตรพาณิชยศาสตร์และการบัญชีเดิม นายกคณะกรรมการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ขณะนั้น จึงได้เรียนเชิญอาจารย์ให้ไปพบและขอให้รับผิดชอบในการจัดตั้งคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งอาจารย์ก็ได้เห็นชอบและรับสนองนโยบายนั้น คือ "จะให้นักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์นี้มีความรู้ มีความชำนาญในวิชารัฐศาสตร์ (Political Science) ทั่วไปอย่างในนานาประเทศ ไม่มุ่งเฉพาะให้ไปรับราชการในฝ่ายปกครองเท่านั้น แต่มุ่งให้สามารถไปรับราชการได้ทั่วๆ ไปทุกแห่ง หรือปฏิบัติงานทั่วไปได้ แม้ไม่รับราชการ"

ผมยังจำภาพวันแรกที่อาจารย์มาปฐมนิเทศพวกเรารัฐศาสตร์วันแรก เมื่อ 14 มิถุนายน 2492 ณ ห้องบรรยาย ซึ่งเคยเป็นตึกเตรียมปริญญาริมสนามฟุตบอล ด้านวัดมหาธาตุใกล้หัวมุมต้นมะขาม ทางออกท้องสนามหลวง โดยท่านเน้นให้พวกเราชาวสิงห์แดงมีความมานะพยายาม มุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้อย่างเต็มความสามารถ ให้เป็นนักรัฐศาสตร์ไม่ใช่แต่เพียงนักปกครองอย่างเดียว และขอให้ทุกคนมีความรักสามัคคีกัน ให้มี Esprit de Corps อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

อาจารย์ครับ พวกเราชาวสิงห์แดงทุกคนทุกรุ่นได้สืบสานปรัชญาและแนวปฏิบัติดังกล่าวของอาจารย์มาโดยตลอด แม้กาลเวลาจะผ่านไป 53 ปีแล้ว เลือดสิงห์แดงก็ยังเข้มข้นอยู่ตามเดิมครับ และที่น่าภูมิใจมากที่สุด คือ บรรดาสิงห์แดงของอาจารย์ได้รับความสำเร็จในอาชีพการงานหลากหลายสาขาจริงๆ แม้ส่วนใหญ่จะอยู่ในสายมหาดไทย แต่ก็มีหลายรายแยกย้ายกันไปอยู่ในกระทรวง ทบวง กรม อื่นๆ และแม้องค์การเอกชน ซึ่งต่างคนต่างก็ได้รับความสำเร็จพอสมควร เช่น กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และอื่นๆ หลายคนเป็นรัฐมนตรีว่าการ ช่วยว่าการเป็นเอกอัครราชทูต เป็นผู้บริหารระดับสูงในบริษัทเอกชน และองค์การรัฐวิสาหกิจ ซึ่งผมคงไม่

สามารถเอ่ยนามได้ทุกคน เพราะหลายคนอยู่ในรุ่นหลังจากที่ท่านอาจารย์เป็นคณบดี ยังไงๆ อาจารย์ก็คงไม่รู้จัก

อาจารย์ครับ เมื่อผมจบปริญญาตรีใหม่ๆ อาจารย์คงจะยังจำได้ ตอนนั้นอาจารย์พ้นจากความเป็นคณบดีแล้ว ไปทำงานเป็นประธานบริษัทอยู่แถวสี่พระยา ผมปรารภกับอาจารย์ว่าผมอยากจะลองทำงานบริษัทเอกชนดู อาจารย์ก็กรุณาแนะนำให้ผมได้พบกับ Mr. D. J. Evans ผู้จัดการใหญ่ บริษัท เชลล์ แห่งประเทศไทย ขณะนั้น แต่เขาบอกให้ผมฝึกฝนภาษาอังกฤษให้ดีก่อน ผมจึงต้องเปลี่ยนไปรับราชการที่กรมประชาสงเคราะห์โดยเลือกแผนกการต่างประเทศ กองแรงงาน (ขณะนั้น) ทำให้ผมจำเป็นต้องพัฒนาตัวเองเรื่องภาษาอังกฤษมากขึ้น และสามารถสอบชิงทุนไปศึกษาและดูงานต่อในต่างประเทศได้ในที่สุด โดยได้มีโอกาสไปเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับ อาจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งเป็นอาจารย์และกรรมการคณะรัฐศาสตร์ในขณะนั้น คือ London School of Economics มหาวิทยาลัยลอนดอน ซึ่งอาจารย์ได้นำเอาหลักสูตรการเรียนการสอนของเขามาเป็นต้นแบบการเรียนการสอนในคณะรัฐศาสตร์ของเราระยะแรกด้วย ยิ่งทำให้ผมภูมิใจมากขึ้นที่ได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนนี้

ขณะที่ผมศึกษาอยู่ที่อังกฤษ ผมได้ทราบว่าอาจารย์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตประจำกรุงบอนน์ สาธารณรัฐเยอรมัน ผมจึงได้ติดต่อกับ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ซึ่งขณะนั้นศึกษาปริญญาเอกทางกฎหมายอยู่ที่นั่นว่า ผมอยากไปเยี่ยม อาจารย์ดิเรก จะไปด้วยกันไหม อาจารย์ปรีดี เกษมทรัพย์ (ภายหลังได้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ตอบตกลงและบอกว่ากำลังจะมาเที่ยวลอนดอนอยู่แล้ว ให้ผมพาเที่ยวลอนดอนก่อน แล้วค่อยข้ามไปเยอรมันเพื่อกราบเยี่ยม อาจารย์ดิเรก ด้วยกัน

อาจารย์คงจำได้ วันนั้นเป็นระยะปิดภาคเรียนฤดูร้อน อากาศกรุงบอนน์กำลังดี ผม และ ดร.ปรีดี กราบเยี่ยมอาจารย์ที่ทำเนียบเอกอัครราชทูตที่กรุงบอนน์ด้วยกัน อาจารย์แต่งสูทสีดำสง่างามแบบผู้ดีอังกฤษเดินคู่กับ คุณหญิงปุ้ย ชัยนาม ออกมาต้อนรับพวกผม และพาเดินชมวิวบริเวณทำเนียบริมแม่น้ำดานูป อันสวยงาม ก่อนพาเข้าไปรับประทานอาหารกลางวันในทำเนียบ เป็นภาพที่ผมยังจำติดตา สุขภาพอาจารย์ยังดีมาก พูดคุยสอบถามทุกข์สุขกับพวกเราด้วยเมตตา เสียงอาจารย์แหบเครือแต่ก็หนักแน่นเช่นเคย และยังกระเซ้าผมว่า ยังอยากทำงานกับ บริษัทเชลล์ อยู่หรือเปล่า ผมได้เรียนอาจารย์ว่า ยังคงคิดอยู่แต่คงต้องใช้ทุนหลวงก่อน

ผมกลับจากอังกฤษแล้วก็ยังคงทำงานในกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โดยได้นำความรู้ที่เล่าเรียนมาพัฒนาต่อไปในสังคม โดยเฉพาะวิชาความรู้ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารจัดการทั่วไป ได้จัดหลักสูตรการฝึกอบรมให้เจ้าของและผู้จัดการสถานประกอบการ เรื่องการแรงงานสัมพันธ์ การจัดการธุรกิจ อุตสาหกรรม และการบริหารสหภาพแรงงานได้เขียนตำรา 2 เล่ม คือ จิตวิทยา อุตสาหกรรมและสหภาพแรงงาน และได้นำเข้ามาสอนในหลักสูตรชั้นปริญญาตรี ทั้งที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รามคำแหง จุฬาลงกรณ์ และมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จนกระทั่งได้มีการก่อตั้งสมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย และสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทยในที่สุด และผมก็ได้เข้าบริหารเป็นนายกสมาคมและกรรมการบริหารทั้ง 2 สถาบันตลอดมา

งานที่ผมภูมิใจอย่างหนึ่งในฐานะลูกศิษย์ของอาจารย์ก็คือ ผมได้เป็นหนึ่งในคณะผู้ผลักดัน

และก่อตั้งกรมแรงงานขึ้นจนสำเร็จ (ทั้งที่อยากให้เป็นกระทรวงแรงงาน) และได้เป็นหัวหน้ากองหนึ่งในกรมนั้นอยู่ 3 ปี ก่อนจะลาออกจากราชการเพื่อไปทำงานที่ บริษัท เชลล์ แห่งประเทศไทย ตามที่เคยได้ปรึกษาหารือกับอาจารย์เอาไว้

ขณะทำงานเป็นผู้บริหารอยู่เชลล์ ผมก็เสนอตัวรับใช้ชาวสิงห์แดง โดยรับอาสาเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นนายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นคนแรกสมัยเมื่ออาจารย์ทวีแรงขำเป็นคณบดี เมื่ออาจารย์มีปัญหาเรื่องสุขภาพ ผมก็ได้แวะเวียนไปเยี่ยมอาจารย์ที่บ้านซอยอารีย์ สุขุมวิท เสมอ แม้เมื่ออาจารย์เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศิริราช ผมก็ได้ไปคอยรับใช้ประสานงานระหว่างโรงพยาบาลกับทางบ้าน จนสนิทสนมกับ คุณหญิงปุ๋ย มากเป็นพิเศษ ระยะหลังๆ เมื่ออาการป่วยของอาจารย์หนักขึ้น ต้องนอนรับการผ่าตัดและรักษาที่โรงพยาบาลเป็นเวลาติดต่อกันเป็นเดือน พวกเราก็เวียนไปเยี่ยมและชวนอาจารย์พูดคุยให้ลืมความเจ็บปวด แต่อาจารย์เข้มแข็งมาก พยายามพร่ำสอน เรื่องอาชีพการงาน ให้กำลังใจ และเล่าเรื่องเก่าๆ ให้พวกเราฟังเสมอ โดยเฉพาะระยะนั้นอาจารย์กำลังรับเขียนหนังสือชุดไทยกับสงครามโลกครั้งที่ 2 อยู่ และแล้วเสร็จออกจำหน่ายก่อนอาจารย์จะจากพวกเราไป ผมก็ได้รับความกรุณาจากอาจารย์ให้ไว้เป็นที่ระลึก 1 ชุด **อาจารย์หม่อมเจ้าลักษณเลิศชยางกูร** ซึ่งไปเยี่ยมอาจารย์ที่โรงพยาบาลศิริราชบ่อยๆ และเจอผมเสมอ อาจารย์หม่อมเจ้าจะชอบพูดตลกๆ ให้อาจารย์ดิเรกหัวเราะ ทั้งๆ ที่ระยะนั้นอาจารย์ซูบผอมลงมาก ผมยังจำได้ว่า วันหนึ่งคณะข้าราชการจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้อันเชิญเหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานมามอบให้อาจารย์ที่โรงพยาบาล ซึ่งอาจารย์ต้องแต่งสูทรับพระราชทานด้วยความปลื้มปิติยินดีก่อนสิ้นใจเพียงไม่ถึงเดือน

แม้สิ้นอาจารย์แล้วผมก็ยังไปมาหาสู่เยี่ยมคารวะ คุณหญิงปุ๋ย ในวันสงกรานต์และวันปีใหม่อยู่เสมอ ทั้งยังได้หารือเรื่องตู้หนังสือของอาจารย์ที่จะมอบให้ห้องสมุด คณะรัฐศาสตร์ด้วย อาจารย์ครับ ผมได้ทดแทนบุญคุณของอาจารย์ด้วยการรับใช้ คุณหญิงปุ๋ย ต่อมาจนท่านสิ้นใจเช่นกัน

เมื่อมีการจัดตั้งมูลนิธิดิเรก ชัยนาม ผมก็ได้รับเชิญจาก อาจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม เป็นกรรมการมูลนิธิ และช่วยกันบริหารกิจการมูลนิธิต่อมาจนต้องเลิกกิจการเมื่ออาจารย์ไพโรจน์เองถึงแก่กรรมลง

พวกผมและเพื่อนรุ่นแรกๆ โดยเฉพาะ **พล.ต.ต.ไพโรจน์ ศิริโรจน์** ได้คอยติดตามเยี่ยมเยียนรับใช้อาจารย์ประจำคณะท่านอื่นๆ อีกเท่าที่จะทำได้ เช่น **อาจารย์ ม.จ.ลักษณเลิศชยางกูร, อาจารย์ประเสริฐ ปทุมมานนท์, อาจารย์ยวด เลิศฤทธิ์** และ**อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์**

โดยเฉพาะอาจารย์ป๋วย เมื่อผมย้ายไปประจำทำงานที่เชลล์ลอนดอน ผมก็ได้แวะเวียนกราบเยี่ยมอาจารย์เสมอ แม้เมื่อท่านไปเป็นอาจารย์พิเศษสอนอยู่ที่ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ผมก็ได้ไปนอนคุยกับท่านที่นั่นเพื่อให้กำลังใจ หลังจากที่ต้องจากเมืองไทยไปเพราะภัยการเมือง และผมยังเคยเชิญอาจารย์ไปเยี่ยมเป็นเกียรติแก่ผมและครอบครัวที่แฟลตในลอนดอนเสมอ หลังจากนั้นทุกครั้งที่ผมกลับไปทำธุรกิจของบริษัทที่ลอนดอน และแม้เมื่อเกษียณอายุงานแล้วผมก็ยังแวะไปเยี่ยมและซื้อของฝากอาจารย์ป๋วยเสมอมา จนอวสานต์แห่งชีวิตของท่าน

อาจารย์ครับ บัดนี้เวลาได้ล่วงเลยมากว่า 50 ปีแล้ว คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ของเราได้เจริญเติบโตก้าวหน้าไปไกลเกินคาด ผลิตผลของสำนักนี้ได้รับความสำเร็จสมกับปณิธานของอาจารย์แล้ว ได้เป็นแม้กระทั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เอกอัครราชทูตประจำสำนักเซนต์เจมส์ ตำแหน่งที่อาจารย์เคยเป็นมาก่อน สิ่งเหล่านี้เองทำให้ผมคิดถึงอาจารย์ และเขียนถึงอาจารย์ในวันนี้ เพื่อจะเรียนให้อาจารย์ได้ทราบถึงความสำเร็จของคณะรัฐศาสตร์ที่ท่านอาจารย์ได้ปลุกปล้ำสร้างขึ้นมากับมือเอง

ในงานวันนี้อีกนั่นแหละที่ทำให้ผมได้เห็นว่า Esprit de Corps ที่อาจารย์อยากเห็น และอยากให้มั่นคงอยู่กับคณะรัฐศาสตร์มันได้เกิดขึ้นแล้วและผมเชื่อว่ามันจะคงอยู่ต่อไปตลอดกาลอย่างแน่นอน วันนี้ผมได้เห็นความยิ่งใหญ่ของการจัดงานวันสิงห์คืนถิ่น ทั้งๆ ที่ฝนตกหนัก น้ำเจิ่งนองสนามฟุตบอลมาแต่กลางวัน แต่งานจะไม่เลิก งานจะต้องมีต่อไป เพราะสิงห์แดงทั่วประเทศตั้งใจไว้แล้ว คณะกรรมการจัดงานแต่ละคนซึ่งเป็นสิงห์แดงลูกแม่โดมผลิตภัณฑ์ของอาจารย์ทั้งนั้น ต่างมุ่งมั่นว่างานจะต้องดำเนินต่อไป สิงห์แดงจะไม่ยอมแพ้ พวกเราต่างพากันเอากระสอบทรายจำนวนหมื่นๆ กระสอบมาสร้างเป็นทางเดินระหว่างโต๊ะอาหาร ลานแสดงกลางแจ้งปูด้วยผ้ายางเต็มสนามฟุตบอล ได้ซื้อถุงพลาสติกให้ผู้เข้ามาร่วมงานสวมครอบรองเท้าและขากางเกงไม่ให้เปื้อนโคลน ทั้งสิงห์หญิงสิงห์ชาย ต่างร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ทั้งวัยเด็กวัยผู้ใหญ่ มากันเพียบ ไม่แคร์สนามแฉะ ไม่บ่นว่าจะเปียกฝน ทั้งๆ ที่อย่างกับเดินบนท้องนาหน้าฤดูปักดำ ถ้าอาจารย์ได้มาเห็นภาพลูกศิษย์ของอาจารย์ประพฤติปฏิบัติต่อกันในวันนั้นแล้วอาจารย์จะชื่นใจยิ่งกว่าที่ผมบรรยายให้อาจารย์ฟังอีก และผมเชื่อว่าคนที่ไม่ได้มางานวันนั้นคงจะรู้สึกเสียใจแม้จนวันนี้

คืนนี้สิงห์แดงที่เป็นรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง รองปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด ฯลฯ เดินคลุกโคลนมอมแมมกันเป็นเรื่องสนุก หลายคนต้องถูกโยกย้ายข้ามกระทรวง ข้ามกรม ข้ามจังหวัด หรือข้ามหน่วยงาน หลายคนไม่เคยคิดว่าจะต้องถูกย้ายหรือแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งเหล่านั้น จึงวิ่งเต้นแนะนำรุ่นพี่รุ่นน้องกันอย่างสนุกสนาน เพราะเขาจัดโต๊ะไว้เป็นกลุ่มเป็นรุ่น ใครรู้จักใคร อยากจะแนะนำให้ได้รู้จักกับใครในรุ่นอื่น ในที่ทำงานใหม่ ก็วิ่งหากันเป็นโต๊ะเป็นกลุ่มๆ อย่างพี่อย่างน้อง เพื่อเวลาไปปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานเดียวกันก็จะได้ร่วมมือช่วยเหลือประสานงานกันได้สะดวกขึ้น ตัวผมเองก็ได้พยายามแนะนำให้รุ่นพี่ได้รู้จักกับรุ่นน้อง และให้รุ่นน้องได้รู้จักรุ่นพี่ที่โยกย้ายกันใหม่ๆ หลายคู่ เป็นความสุขใจอย่างหนึ่งที่ได้ทำให้พวกเราได้สนิทสนมกันยิ่งขึ้น

แต่ผมก็มีเรื่องเศร้าจะเล่าให้อาจารย์ฟังเหมือนกันครับ คือ ลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ของอาจารย์หลายคนก็ได้ล้มหายตายจากไปเหมือนกัน เริ่มตั้งแต่ **พลัง จรัสศรี** เลขประจำตัว 1/ร อดีตปลัดอำเภอสวรรคโลก สุโขทัย, **เสมอใจ พุ่มพวง** 2/ร อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร, **สมศักดิ์ พันธเสน** 131/ร, **ประถม ศิริมาลา** 27/ร, **เติมศักดิ์ สมันตรัฐ** 86/ร, **สมพงษ์ เวชสาร** 39/ร, บุญสม ผลโปการ 63/ร และ **อร่าม เอี่ยมอรุณ** เป็นต้น เพราะขณะนี้พวกเรารุ่น 1 ก็อายุปาเข้าไปคนละ 70–75 ปีแล้ว แต่ก็ยังพยายามไปร่วมงานคณะอยู่ตลอดเวลา

ขณะนี้นอกจากจะมีสมาคมรัฐศาสตร์แล้ว พวกผมยังได้จัดให้มีการพบปะกินข้าวกลางวันกันทุกวันศุกร์ต้นเดือน ที่ห้องอาหารราชตฤณมัยสมาคม

นางเล้ง ที่อาจารย์เคยพาพวกผมไปดูอาจารย์เล่นกอล์ฟและเลี้ยงกาแฟบ่อยๆ นั่นเอง ซึ่งชมรมนี้ผมก็ได้มีส่วนสร้างให้เกิดขึ้นมา ตั้งแต่ปี 2528 ขณะนี้ก็มีสมาชิกมากขึ้น เพราะเราพยายามให้มีกิจกรรมแปลกๆ อยู่เสมอ

อาจารย์ครับ ผมได้เล่า.....ให้อาจารย์ฟังมามากแล้ว ทั้งนี้เพื่อจะให้อาจารย์ได้ร่วมดีใจในความสำเร็จของคณะเรา และพวกผมเชื่อว่าอุดมการณ์ที่อาจารย์ได้ให้ไว้กับพวกเรามื่อ 50 ปีก่อน จะอยู่กับพวกเราตลอดไป พวกเราจะรักใคร่ ช่วยเหลือกัน สมัครสมานสามัคคี จะรักษาชื่อเสียงคุณความดีของคณะเราไว้ยิ่งชีวิต ขอให้อาจารย์วางใจได้ และขอให้อาจารย์จงหลับเป็นสุขเถิด พวกเรายังคงเทิดทูนคุณความดีของอาจารย์อยู่เสมอชั่วชีวิต

กราบมาด้วยความเคารพรักยิ่ง

เด่นพนธ์ พลสวัสดิ์ 68/ร
รัฐศาสตร์บัณฑิต รุ่น 1

มาร์ชรัฐศาสตร์

คำร้อง สมบูรณ์ พรหมเมศร์
ทำนอง สังข์ วสัตถวาสี

เรารัฐศาสตร์...เปรื่องปราดในสรรพวิชา
มานะเรียนในการศึกษา
เพื่อความก้าวหน้าของประชาชาติไทย
เรารัฐศาสตร์...องอาจไม่หวาดใดๆ
การปกครองของชาวประชา
แม้นยากนานาเราจะฟันและฝ่าไป
การทูตผูกพัน เจริญสันถวไมตรีทั่วไป
นำประชาชาติไทย
ก้าวไปไกลสู่ความรุ่งเรือง
เรารักสมัครสมาน
ร่วมประสานเทิดเกียรติให้ประเทือง
ธรรมศาสตร์และการเมือง
เฟื่องฟุ้งรุ่งเรืองตราบชั่วฟ้าดินสลาย

การแข่งขันกีฬาภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปี ๒๕๐๖

รุ่นพี่พาน้องใหม่รุ่น ๑๓ ไปเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี
ภาพนี้ถ่ายที่พระปฐมเจดีย์ปี ๒๕๐๔

สิงห์แดง

รัฐ เรียนเร่งรอบรู้
ศาสตร์ สิทธิ์ปกครองคน
ธรรม ชัยเข่นหลักทน
ศาสตร์ ศิลปปัญญาแม้น
เรียนรัฐในรอบรู้
ปกครองทั้งมณฑล
ขจัดทุกข์และโรคา
สุขสันต์คือธงชัย
รับราชเสนอกิจ
ทำใดให้ปรองดอง
เจรจาด้วยถ้อยเหตุ
ทูตถ้วนล้วนส่งศรี
ธรรมะคือธงชัย
กล้าสู้ไม่สู่ลม
มาหมื่นจะยืนรอ
ปราบได้ปราบประสาน
รุ่นแล้วก็รุ่นเล่า
หนุนก่อให้พอเพียง
ตัวตายมีตัวแทน
ทำต่อให้เป็นเยี่ยง
สนุกกับหน้าที่
ทำงานบูชาครู

เริงชน
เขตแคว้น
เทียบสู้ อธรรมนา
แจ่มจ้าพโยมไทย
เพื่อเชิดชูนิยมชน
สำเร็จผลชนสุขใจ
ให้ประชาสุขสมัย
ศาสตร์สิทธิ์ให้นักปกครอง
ด้วยดวงจิตตอบสนอง
ดิเรกลาภแก่บุรี
เนื่องวิเทศกรณี
สวัสดิชื่อกระฉ่อนชม
ยิ่งหลักใจใครจะข่ม
กระแสเหี้ยมทุรพาล
ไม่ย่อท้อเนื่องเป็นงาน
เพื่อสถานประชาเวียง
เวียนกันเฝ้าไม่หลีกเลี่ยง
เพื่อรักจริงเหล่าสิงห์แดง
ก่อเป็นแกนประสานเสียง
แก่เหล่าน้องที่มองดู
จนหรือมีก็ยังสู้
ให้เลื่องรู้รัฐศาสตร์เอยฯ

นรนิติ เศรษฐบุตร

๖๔ ปี
รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

จากโรงเรียนผลิตข้าราชการสู่การสร้างประชาสังคม

คณะรัฐศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทยได้สถาปนามาครบรอบ ๖๔ ปี ในวันนี้ ๖๔ ปีอาจจะไม่ยาวนานนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ของสังคมที่มีพัฒนาการมานับร้อยๆ ปี

แต่สำหรับสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งซึ่งผลิตลูกศิษย์ออกไปเป็นนักการเมือง นักปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด เอกอัครราชทูต เป็นผู้บริหารระดับสูงของหลายกระทรวง ทบวง กรม เป็นข้าราชการที่เป็นจักรกลสำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นนักคิด นักวิชาการ และนักเปลี่ยนแปลงสังคมมากมายเช่นนี้ เวลาหกสิบสี่ปีก็ยาวนานพอที่สมาชิกของคณะและประเทศชาติจะภาคภูมิใจ

๖๔ ปีของคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ คือ ๖๔ ปีแห่งการคลี่คลายเปลี่ยนแปลงและก้าวไปข้างหน้าของสังคมและการเมืองไทยด้วย

จำเดิมแต่การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองใน พ.ศ. ๒๔๗๗ ก็มีการจัดสอนวิชารัฐศาสตร์และการทูตแล้ว นอกเหนือไปจากการสอนนิติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ โดยจัดการสอนอยู่ภายใต้หลักสูตรธรรมศาสตรบัณฑิต และควบคู่กันไปก็ได้จัดสอนรัฐศาสตร์และการทูตในระดับปริญญาโทไปด้วย ดังจะเห็นเป็นตัวอย่างว่า วิเชียร วัฒนคุณ ได้รับปริญญามหาบัณฑิตทางการทูต ชำนาญ ยุวบูรณ์ และศักดิ์ ไทยวัฒน์ได้รับปริญญามหาบัณฑิตทางรัฐศาสตร์ตั้งแต่ก่อนจะมีคณะรัฐศาสตร์ใน พ.ศ. ๒๔๙๒ ด้วยซ้ำ

การศึกษารัฐศาสตร์ในยุคแรกตามหลักสูตร มธก. ๒๔๗๗ เป็นการศึกษาตามแนวทางกฎหมายสถาบัน มีความเกี่ยวพันและใกล้เคียงกับวิชานิติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ว่า ดิเรก ชัยนาม ซึ่งภายหลังเป็นคณบดีคนแรกของคณะรัฐศาสตร์ ก็เป็นผู้บรรยายลักษณะวิชากฎหมายการเลือกตั้ง และระเบียบวิธีปฏิบัติราชการของทบวงการเมืองมาตั้งแต่ปี ๒๔๘๒ แล้ว

ต่อมามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้รับผลกระทบอย่างมากจากเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการรัฐประหารปี ๒๔๙๐ กบฏวังหลวง ในปี ๒๔๙๒ และกบฏสันติภาพ ในปี ๒๔๙๕ ด้วย อาจารย์และผู้บริหารหลายท่านมีบทบาทหรือส่วนร่วมทางการเมืองมากมายจนชาญวิทย์ เกษตรศิริ เรียกยุค ๒๔๙๐ - ๒๕๐๐ ว่า สมัยมรสุมการเมือง

เหตุนี้ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในช่วงนี้จึงถูกดึงเข้าสู่ทิศทางของการสร้างข้าราชการแบบใหม่มากกว่าการศึกษาเพื่อความรอบรู้ของพลเมืองตามปรัชญาเดิม และแนวคิดหรืออิทธิพลของระบบการศึกษาแบบอเมริกันค่อยๆ เข้ามาแทนที่ระบบการศึกษาแบบยุโรปภาคพื้นทวีป ซึ่งเคยมีอิทธิพลเหนือมหาวิทยาลัยมาตั้งแต่การก่อตั้ง

ลุ พ.ศ. ๒๔๙๒ คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองตระหนักว่าเวลานั้นสถานการณ์ทางการเมืองได้เปลี่ยนแปลงไป มหาวิทยาลัยต้องเผชิญกับการบีบคั้นอย่างหนักจากระบบราชการ-ทหาร และต้องรับการหลั่งไหลเข้ามาของกระแสวิทยาการแบบอเมริกัน จึงเสนอให้เปลี่ยนโครงสร้างของมหาวิทยาลัยเสียใหม่ คือ แยกมหาวิทยาลัยออกเป็นคณะต่างๆ แทนที่จะอยู่ภายใต้หลักสูตรธรรมศาสตรบัณฑิตร่วมกันเช่นเดิม

เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒ นายกคณะกรรมการมหาวิทยาลัยได้ออกประกาศแบ่งมหาวิทยาลัยออกเป็น ๔ คณะ เรียงตามลำดับตัวอักษร คือ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ โดยกำหนดให้แต่ละคณะมี “หลักสูตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการจริงๆ ...” มุ่งหมายที่จะสร้าง “ผู้ที่มีความรู้เหมาะสมในอันที่จะไปปฏิบัติงานในการที่จะต้องใช้ความรู้ในวิชาชีพนั้นๆ ...” กล่าวได้ว่าทุกคณะล้วนถูกกำหนดให้สร้างหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเรียนเฉพาะด้าน และการเรียนแบบเต็มเวลานั่นเอง

แต่ในระยะ ๑๐ ปีแรกของการแยกมาจัดตั้งเป็นคณะรัฐศาสตร์นั้น หลักสูตรของคณะก็ยังคงใช้วิชาที่เคยบรรจุอยู่ในหลักสูตรธรรมศาสตรบัณฑิตเป็นส่วนใหญ่ และระหว่างคณะนิติศาสตร์กับคณะรัฐศาสตร์นั้นมีวิชาเรียนที่แตกต่างกันอยู่เพียง ๕ วิชาในจำนวน ๓๐ วิชาเศษ

คณบดีท่านแรกของคณะรัฐศาสตร์คือ ศาสตราจารย์ดิเรก ชัยนาม เนติบัณฑิตไทย หนึ่งในสมาชิกคณะราษฎร ผู้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ท่านเป็นนักการทูตสายเสรีไทยคนสำคัญในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ และเป็นบุคคลที่กลุ่มกบฏ

วังหลวง ปี ๒๔๙๒ ประกาศทางสถานีวิทยุแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ภายในเวลา ๓ ปีเศษ จากความผันผวนและขัดแย้งทางการเมืองในช่วง พ.ศ. ๒๔๙๔ - พ.ศ. ๒๔๙๕ ก็มีผลให้สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ศาสตราจารย์ดิเรกพ้นจากตำแหน่งคณบดีคณะรัฐศาสตร์พร้อมกับคณบดีคณะนิติศาสตร์ โดยเหตุผลว่า ไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างจริงจังที่จะควบคุมนักศึกษามิให้ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ในเหตุการณ์กบฏสันติภาพ ๒๔๙๕ นั้น นักศึกษาที่ถูกจับกุมส่วนใหญ่มาจากคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ และเมื่อศาสตราจารย์ดิเรกพ้นจากตำแหน่งคณบดีแล้ว นายมาลัย หุวะนันท์ ก็ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณบดีคนต่อมา

คณะรัฐศาสตร์ในยุคแรกๆ มีจำนวนนักศึกษาไม่มากนัก คือ รุ่นละไม่ถึง ๑๐๐ คน แต่มีนักศึกษาระดับปริญญาโทจำนวนไม่น้อยกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

นอกจากคณะจะผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตแล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๙๗ นายชำนาญ ยุวบูรณ์ ก็สำเร็จการศึกษารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตเป็นคนแรก และ ผอ. บรรจบ อิศดุลย์ เป็นรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตคนที่ ๒ ก่อนที่จะไม่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกของคณะรัฐศาสตร์อีกเลยจนปัจจุบันนี้

ในช่วงปลายทศวรรษที่ ๒๔๙๐ จนถึงต้นทศวรรษ ๒๕๐๐ คณะรัฐศาสตร์เป็นคณะของลูกผู้ชาย ที่มุ่งสู่ชีวิตรับราชการโดยแท้ ทั้งนี้เนื่องจากพลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ อธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อยู่ระยะหนึ่ง ได้วางรากฐานการฝึกฝนนักศึกษารัฐศาสตร์ที่แตกต่างไปจากประเพณีการศึกษา

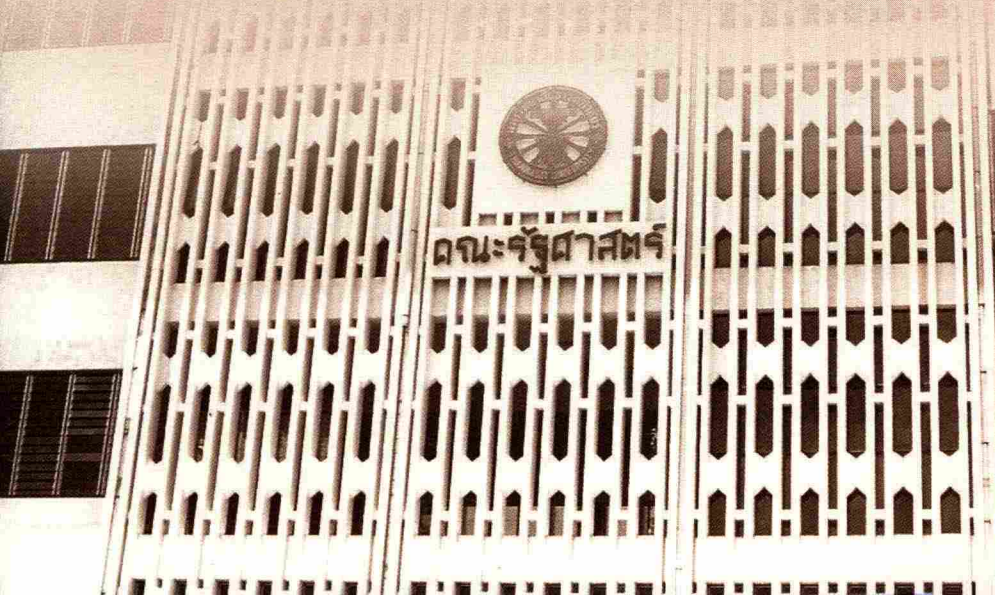

ในแบบตลาดวิชาแบบเดิมของธรรมศาสตร์ กล่าวคือ นักศึกษาชายของคณะรัฐศาสตร์เป็นนักศึกษาคณะเดียวที่อยู่กินนอนที่หอพักในมหาวิทยาลัย บริเวณริมน้ำด้านท่าพระอาทิตย์ เพื่อจะได้ฝึกฝนระเบียบวินัยและการกีฬาเป็นการเฉพาะ มีการแต่งเครื่องแบบ มีครูฝึกที่เป็นนายตำรวจ ตลอดจนมีการเดินแถวไปเข้าห้องเรียน เน้นความเป็นเลิศด้านกีฬาและกิจกรรมเชียร์ จนได้รับตำแหน่งชนะเลิศด้านการเชียร์ติดต่อกันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๙ - พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งความรักใคร่ผูกพันกลมเกลียวของนักศึกษารัฐศาสตร์รุ่นแรกๆ เช่นนี้ได้กลายเป็นตำนานเล่าสืบต่อกันมาถึงทุกวันนี้ทีเดียว

คณะรัฐศาสตร์ในยุค ๒๕ ปีแรกมีบทบาทในการสร้างผู้มีความรู้ความสามารถเข้าสู่ระบบราชการ รองรับการขยายอำนาจหน้าที่ของรัฐในภารกิจใหม่ๆ ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสองสายงานสำคัญ คือกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งกรมตำรวจ และสายงานของกระทรวงการต่างประเทศ ในแง่ของเนื้อหาหลักสูตรการศึกษาอาจกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาด้านการบริหาร การปกครอง และการทูตมากกว่าที่จะเรียกได้ว่า เป็นการศึกษาศาสตร์ทางการเมืองในความหมายที่ใช้กันในระยะหลัง

บัณฑิตผู้จบการศึกษาในรุ่นแรกๆ เหล่านี้ ต่อมาปรากฏนามเป็นข้าราชการระดับสูงมากมาย อาทิ เชาวน์ สายเชื้อ เจริญสุข ศิลาพันธุ์ เจริญจิตต์ ณ สงขลา ชาติชาย อุปพงษ์ และเสมอใจ พุ่มพวง แห่งรุ่นที่ ๑ หรืออนันต์ อนันตกูล สมบูรณ์ ไทยวัชรามาศ ชาญ พันธุมรัตน์ แห่งรุ่นที่ ๒ และไพฑูรย์ สุนทรวิภาต สนอง รอดโพธิ์ทอง แห่งรุ่นที่ ๓ เป็นต้น

การขยายมิติหรือขอบเขตการศึกษารัฐศาสตร์ออกสู่ความหมายแห่งศาสตร์ทางการเมืองที่กว้างขวางขึ้นน่าจะเป็นผลจากความสนใจในประเทศไทยต่อปรัชญาความคิดทฤษฎีการเมืองตะวันตก ระบบการเมืองและสถาบันการเมืองของบรรดาประเทศต่างๆ ในเชิงเปรียบเทียบ ตลอดจนได้รับกระแสวิชาการจากสหรัฐฯ ที่สนใจเรื่องการสร้างทฤษฎีเพื่อการวิเคราะห์ ในช่วงนี้จึงได้มีอาจารย์ซึ่งจบการศึกษาจากต่างประเทศจำนวนมากเข้ามาสู่คณะ อาทิ เสน่ห์ จามริก พงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย ปราโมทย์ นาครทรรพ มนตรี เจนวิทย์การทักษ์ เฉลิมเตียรณ สมบัติ จันทรวงศ์ ลิขิต ธีรเวคิน นรนิติ เศรษฐบุตร ชัช กิจธรรม ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ นักรัฐศาสตร์ซึ่งปัจจุบันถือได้ว่าเป็นรุ่นใหญ่เหล่านี้ ทำให้การศึกษารัฐศาสตร์ไทยมีคำถามใหม่ๆ ที่ท้าทายความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมือง ผู้นำทางการเมือง พลังนอกระบบราชการต่างๆ และในช่วงนี้เช่นกันที่ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ได้ก่อตั้งสาขารัฐศาสตร์ศึกษาขึ้นในคณะ

นักศึกษารัฐศาสตร์จำนวนหนึ่งเปิดใจรับกระแสความคิดเสรีนิยมท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางการเมืองแบบอำมาตยาธิปไตย และวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยที่เรียกกันว่า "ยุคสายลมแสงแดด" การศึกษาในคณะโดยเฉพาะในสาขารัฐศาสตร์ศึกษาได้จุดประเด็นใหม่ๆ ในการมองปัญหาการเมืองการบริหารของประเทศ พร้อมทั้งเสนอทางเลือกใหม่ๆ ที่ท้าทายต่อประเพณีการสร้างคนเข้าสู่ระบบราชการที่เป็นมากว่า ๒๐ ปี นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์ระบบการเมืองในขณะนั้นที่ขาดสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักศึกษารัฐศาสตร์บางคนได้มีส่วนในการตั้งกลุ่มสภาหน้าโดม ซึ่งกลายเป็นหน่ออ่อนของขบวนการนักศึกษาแห่งยุค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ บางส่วนสนใจการค้นคว้า การอ่าน และการวิจัยอย่างเอาจริงเอาจัง พัฒนาตนเองเป็นนักวิชาการ นักคิดนักเคลื่อนไหวทางสังคม อาทิ อานันท์ กาญจนพันธ์ เสกสรร ประเสริฐกุล สุรินทร์ พิศสุวรรณ เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ จรัล ดิษฐาอภิชัย และพรชัย วีระณรงค์ เป็นต้น

แม้ว่าต่อมาสาขารัฐศาสตร์ศึกษาจะเลือนหายไป แต่ประเพณีใหม่ทางวิชาการที่สำนักนี้สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสาระหลักสูตร วิธีการเรียนการสอนแบบตั้งคำถาม อภิปราย ถกเถียง การวิจารณ์ ได้ฝังแน่นลงรากอยู่ที่คณะรัฐศาสตร์แห่งนี้มากทีเดียว

หลังจากช่วงเวลาแห่งความขัดแย้งทางการเมืองที่แหลมคมในยุคหลัง ๒๕๑๖ ความคิดทวนกระแสแบบเอกนิยมในแนวทางสังคมนิยมปะทะกับความคิดอนุรักษ์นิยมและอำนาจนิยมของระบบเก่าอย่างรุนแรง แต่คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ กลับโดดเด่นยิ่งในวงวิชาการ ด้วยการปรากฏตัวของสิ่งที่เรียกว่า **"รัฐศาสตร์ทวนกระแส"** สังคมไทยบัดนี้ได้ก้าวเข้าสู่ยุคสมัยแห่งความหลากหลายทางความคิดแล้ว ในยุคนี้อาจารย์และนักศึกษาของคณะจำนวนหนึ่งจึงพยายามสำรวจและศึกษาการเมืองในความหมายที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งย้อนกลับไปศึกษาผลงานความคิดคลาสสิกของนักปรัชญาคนสำคัญๆ เพื่อจะตอบคำถามพื้นฐานของการเมืองร่วมสมัยให้ได้ และยังมีการสำรวจพรมแดนใหม่ นำประเด็นใหม่ๆ เข้าสู่การศึกษาวิเคราะห์ทางรัฐศาสตร์อย่างลุ่มลึกและบ่อยครั้งแหวกแนว ส่งผลให้คำถามในการศึกษาทางรัฐศาสตร์ในระยะหลังขยายตัวครอบคลุมไปแทบจะทุกปริมณฑลของสังคมจนแทบจะหาขอบเขตไม่ได้ จึงในช่วงนี้เองที่ความรู้ ความคิด และการท้าทายจากงานของคณาจารย์บางท่าน เช่น ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ เกษียร เตชะพีระ ธเนศ วงศ์ยานนาวา ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้สั่นสะเทือนวงวิชาการรัฐศาสตร์ไทยอย่างทรงพลัง

ขณะที่รัฐศาสตร์ทวนกระแสได้เปล่งประกายท้าทายความคิดหลักในสังคมไทย ก็มีนักรัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกจำนวนหนึ่งซึ่งเชื่อมโยงความรู้ความคิดของตนเข้าสู่โลกแห่งความเป็นจริงของสังคมการเมืองไทย สามารถสร้างงานวิจัยและหนังสือที่มีคุณภาพมากมาย เผยแพร่ความรู้และแง่คิดใหม่ๆ ให้กับสังคมไทยมากมาย อาทิ การเสนอการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ของการปฏิวัติ ๒๔๗๕ อย่างสมดุล และเพียบพร้อมด้วยหลักฐานข้อมูลอ้างอิงของนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเลือกตั้งในยุคประชาธิปไตยหลัง ๒๕๓๑ ของสมบัติ จันทรวงศ์ ที่ได้รับรางวัลงานวิจัยยอดเยี่ยมประจำปีหรือหนังสือเรื่อง "สองนัครา ประชาธิปไตย" ของอเนก เหล่าธรรมทัศน์ ที่อธิบายถึงความแตกต่างในการมองและในการใช้ประชาธิปไตยของคนในเมืองและคนในชนบท ซึ่งเริ่มนำเสนอขึ้นมาในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๖ - พ.ศ. ๒๕๓๗ ก็จัดอยู่ในงานประเภทนี้

ในสาขาการทูต - ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็เช่นกัน มีคณาจารย์หลายท่าน อาทิ จุลชีพ ชินวรรโณ สุรชัย ศิริไกร โครินเฟื่องเกษม และสีดา สอนศรี เป็นต้น ได้ผลิตงานวิจัย ตำรา และหนังสือจำนวนหนึ่งที่มีคุณภาพและสามารถประสานทฤษฎีกับการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ในขณะที่คณาจารย์ทางสาขาบริหารรัฐกิจก็ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงในทางวิชาการ และสิ่งที่สมาชิกของสาขาวิชานี้ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ก็คือการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทสำหรับผู้บริหาร ซึ่งเรียกกันง่ายๆ ว่าหลักสูตร EPA ขึ้นในปี ๒๕๓๒ ซึ่งหลักสูตร EPA นี้ต่อมาได้กลายเป็นแม่แบบให้กับหลักสูตรปริญญาโทสาขาการเมืองการปกครองสำหรับนักบริหาร หรือ MPE ซึ่งเปิดสอนที่จังหวัดลำปาง และหลักสูตรปริญญาโทภาคภาษาอังกฤษสาขาการระหว่างประเทศ หรือ MIR

ในด้านความสำเร็จของคณะที่วัดได้จากความสำเร็จของศิษย์เก่า ในช่วงสองทศวรรษหลังสุดนี้ กล่าวได้ว่าคณะไม่เพียงมีชื่อในวงการข้าราชการ วงการการทูต วงการการศึกษา และวงการรัฐวิสาหกิจเท่านั้น ลูกศิษย์รัฐศาสตร์จำนวนหนึ่งยังได้ก้าวเข้าสู่เวทีการเมือง เข้าสู่รัฐสภา เข้าสู่คณะรัฐมนตรี สร้างผลงานและเกียรติภูมิให้คณะ อาทิ ประจวบ ไชยสาส์น อดีตหัวหน้าพรรคเสรีธรรม อดีตรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย และรัฐมนตรีหลายกระทรวง สุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียน จุรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มิพักต้องกล่าวถึงสุขวิช รังสิตพล อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อมีการปฏิรูปการเมือง คณาจารย์ของคณะรัฐศาสตร์ส่วนหนึ่งได้มีส่วนร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ คือ ศ. ดร. ลิขิต ธีรเวคิน และ รศ. วิสุทธิ์ โพธิแท่น และศิษย์เก่าของคณะอีกหลายท่านได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในองค์กรใหม่ๆ เพื่อการปฏิรูปทางการเมือง เช่น เชาวน์ สายเชื้อ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ อนันต์ เกตุวงศ์ ตุลาการรัฐธรรมนูญ นพดล เฮงเจริญ เลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญ วิสุทธิ์ โพธิแท่น กรรมการการเลือกตั้ง วิจิตร อยู่สุภาพ เลขาธิการคณะกรรมการเลือกตั้ง เป็นต้น

แม้ว่าคณะรัฐศาสตร์แห่งนี้จะสร้างคนและผลงานขึ้นมามหาศาลในรอบกึ่งศตวรรษแรก แต่คณะจะต้องก้าวต่อไปไม่หยุดยั้ง ภารกิจของคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ในกึ่งศตวรรษที่สอง ก็คือการรื้อฟื้นหลักสูตรปริญญาเอกขึ้นมาใหม่ เร่งสร้างดุษฎีบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความเป็นเลิศทางวิชาการขึ้นมาให้จงได้ นี่คือสิ่งที่คณะขอให้สัญญาแก่ประชาคมธรรมศาสตร์และสังคมไทย

แต่ยิ่งไปกว่านั้น คณะจะนำพาสังคมการเมืองไทยไปสู่ทิศทางใหม่อีกทิศทางหนึ่ง นั่นคือ การสร้างความเข้มแข็งกับภาคประชาสังคม คือ การสร้างการเมืองของพลเมือง นี่คือปณิธานของคณะรัฐศาสตร์ซึ่งกำลังจะย่างเข้าสู่ปีที่ ๖๕ และปณิธานเช่นนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักคิดและนักปฏิบัติเพื่อบ้านเมืองหลายท่าน เช่น ศ. ประเวศ วะสี ราษฎรอาวุโส ซึ่งท่านผู้นี้กำลังร่วมคิดร่วมทำกับคณะในการฝึกอบรมผู้นำประชาสังคม หรือ Civic Entrepreneur อยู่ในขณะนี้ หรือเช่นที่ ประมวล รุจนเสรี อดีตอธิบดีกรมการปกครอง กรรมการประจำคณะ และศิษย์เก่าผู้หนึ่งเอง ก็ระบุไว้ในการประชุมกรรมการประจำคณะของเราครั้งหนึ่งว่า "คณะรัฐศาสตร์ในยุคใหม่นี้ ไม่ว่าจะสร้างบุคลากรไปสู่สาขาอาชีพใดก็ตาม แต่สิ่งสำคัญที่สุด คณะควรสร้างให้บัณฑิตรุ่นใหม่มีสำนึกหรือมีจิตใจเพื่อรับใช้สาธารณชน มุ่งทำอะไรเพื่อสาธารณประโยชน์ (public หรือ civic mind)"

คณะรัฐศาสตร์ในทศวรรษหน้า ต้องเร่งระดมความกระตือรือร้น ความหลากหลาย และแนวความคิดต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทย ไปสู่การสร้างองค์ความรู้และวิธีคิด ตลอดจนโลกทัศน์ที่เอื้ออำนวยต่อประชาสังคม เร่งสร้างภูมิปัญญาอันเป็นพื้นฐานแห่งการเข้าใจปัญหาร่วมกัน สร้างรากฐานของการพัฒนาการเมืองของการพัฒนาพลเมืองไทยในศตวรรษหน้า

และนี่คือ เส้นทางของคณะรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวาระครบ ๖๔ ปี ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

จดหมายเหตุรัฐศาสตร์

ชุดนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์สมัยก่อน เสื้อขาว กางเกงขาว
เข็มขัดคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นชุดประจำคณะ

ภาพบรรยากาศ ประกวดกีฬาสียุคสายลม - แสงแดด
ที่มีพี่สุขุม นวลสกุล เป็นประธานเชียร์

กองดุริยางค์ของคณะรัฐศาสตร์

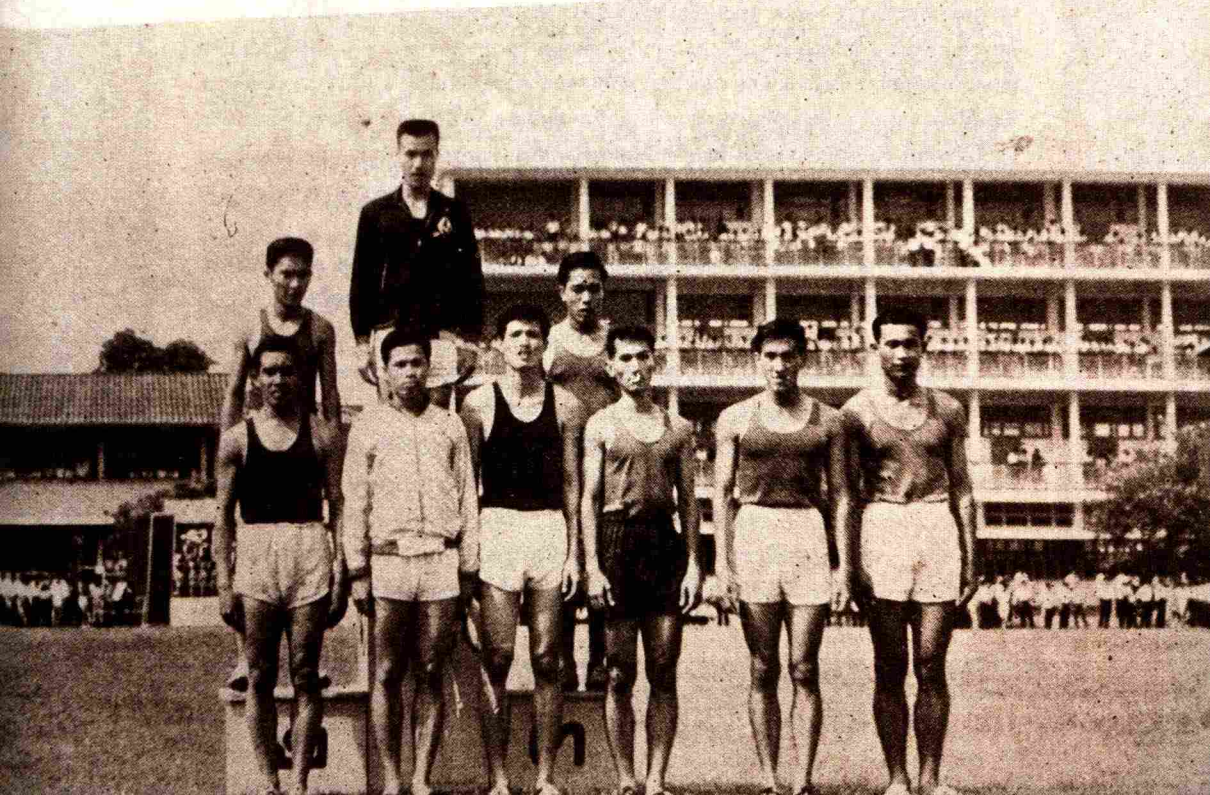

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประกาศ
เรื่อง การรับสมัครนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะรัฐศาสตร์ เป็นประเภทประจำกินนอน

โดยที่สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เห็นเป็นการสมควรปรับปรุงวิธีการศึกษาในคณะรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยในปัจจุบันนี้ให้เหมาะสมแก่กาลสมัยและให้เจริญยิ่งขึ้น เพื่อจัดให้ผู้สำเร็จการศึกษาในคณะรัฐศาสตร์นี้ได้รับความรู้ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยประการหนึ่ง และให้ได้รับการอบรมทางวัฒนธรรม สามัคคีธรรม ศีลธรรม วินัยและหน้าที่พลเมืองอีกประการหนึ่ง โดยมุ่งหวังที่จะให้เป็นผู้มีคุณวุฒิ คุณสมบัติและบุคคลิกภาพเหมาะสมแก่การเป็นข้าราชการที่ดี เพื่อเป็นประโยชน์และกำลังในการบริหารงานของประเทศชาติสืบไป

สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงได้ปรึกษาลงมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๔๙๖ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๖ ให้ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอน พุทธศักราช ๒๔๙๖ โดยให้ใช้วิธีสอบคัดเลือกเพื่อรับผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ ๑ เป็นจำนวนจำกัดและจัดให้นักศึกษาเหล่านี้เป็นนักศึกษาประเภทประจำกินนอนในสถานที่ซึ่งมหาวิทยาลัยจะได้จัดให้มีขึ้น และให้ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอนมีคุณสมบัติและวิทยฐานะตามข้อบังคับดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่สมัยการศึกษาปีพุทธศักราช ๒๔๙๖ เป็นต้นไป

ส่วนนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะรัฐศาสตร์ซึ่งยังกำลังศึกษาอยู่ในขณะนี้นั้น ย่อมมีสิทธิที่จะศึกษาได้ต่อไปจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายใต้ระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
อธิการบดี

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการสมัครเข้าเป็นนักศึกษา ชั้นปริญญาตรี ในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอน พุทธศักราช ๒๔๙๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พุทธศักราช ๒๔๙๕ สภามหาวิทยาลัยเห็นสมควรออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าด้วยการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี ในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอน ดังนี้

ข้อ ๑. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี ในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอน พุทธศักราช ๒๔๙๖"

ข้อ ๒. ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓. การสมัครเข้าศึกษา ให้เริ่มเปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่ ๒๐ มีนาคม จนถึงวันที่ ๔ เมษายน ทุกปี

ข้อ ๔. ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาต้องเป็นชายโสด มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน ๒๕ ปีบริบูรณ์ นับถึงวันสุดท้ายของวันประกาศเปิดรับสมัคร มีความสูงไม่ต่ำกว่า ๑๕๘ ซ.ม. วัดรอบอกไม่น้อยกว่า ๗๗ ซ.ม. แต่ถ้าขนาดของส่วนใดส่วนหนึ่งน้อยกว่าที่กำหนดไว้ไม่เกิน ๒ ซ.ม. ก็ให้ใช้โดยอนุโลมในเมื่อจำนวนรวมไม่น้อยกว่า ๒๓๕ ซ.ม.

นอกจากที่กล่าวข้างต้นผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาต้องมีความรู้สอบไล่ได้ประโยคเตรียมอุดมศึกษา หรือประโยคอาชีวศึกษาชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ หรือประกาศนียบัตรอื่น ๆ ที่สภามหาวิทยาลัยนี้เทียบเท่า

ข้อ ๕. ให้ผู้สมัครเข้าศึกษายื่นใบสมัคร ใบรับรองตามแบบพิมพ์ของมหาวิทยาลัย ใบสำคัญแสดงพื้นความรู้ และใบรับรองของแพทย์แผนปัจจุบันชั้น ๑ ที่ประจำอยู่ ณ สถานพยาบาลของรัฐบาล หรือเทศบาล พร้อมด้วยรูปถ่ายขนาด ๔ ซ.ม. x ๕ ซ.ม. (๑ ๑/๒ x ๒ นิ้ว) จำนวน ๖ รูป ถ่ายแล้วไม่เกิน ๖ เดือนต่อเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียน สำนักงานเลขาธิการด้วยตนเอง

ผู้รับรองความประพฤติจะต้องเป็นเนติบัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน หรือผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือผู้ที่ได้รับปริญญาใดปริญญาหนึ่งแห่งมหาวิทยาลัยนี้ หรือข้าราชการตั้งแต่ชั้นประจำแผนกขึ้นไป

ข้อ ๖. ถ้าปรากฏว่า มีผู้สมัครเข้าศึกษาเกินกว่า ๖๐ นาย ให้คณะรัฐศาสตร์จัดให้มีการสอบคัดเลือกตามหลักสูตรที่วางไว้เพื่อการนี้ แต่ถ้าปรากฏว่ามีผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาเป็นจำนวน ๖๐ นาย หรือน้อยกว่าก็ไม่ต้องมีการสอบคัดเลือกในลักษณะวิชาอื่น ๆ แต่ให้มีการสอบการพลศึกษาและสัมภาษณ์ เมื่อผู้สมัครเข้าศึกษาสอบผ่านการคัดเลือกแล้วจึงจะถือว่าได้รับอนุญาตให้เข้าเป็นนักศึกษาตามข้อบังคับนี้

ข้อ ๗. ให้ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าเป็นนักศึกษาตามข้อบังคับนี้ ประจำกินนอนในสถานที่ซึ่งมหาวิทยาลัยจัดให้มีขึ้น และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัยทุกประการ

ข้อ ๘. ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าเป็นนักศึกษานี้ จะต้องนำเงินค่าขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาค่า

กินนอน รวมทั้งค่าซักฟอก ค่าบำรุงสโมสร ค่าบำรุงห้องสมุดของคณะ และค่าประกันของเสียหาย ไปชำระต่อเจ้าหน้าที่กองคลัง สำนักงานเลขาธิการภายในกำหนด ๑๕ วันนับแต่วันประกาศแจ้งผลการสอบคัดเลือก เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าวแล้ว มหาวิทยาลัยจะได้รับขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีต่อไป

ข้อ ๙. การกำหนดอัตราและการชำระเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ดังกล่าวในข้อ ๘. ให้เป็นไปตามประกาศของอธิการบดี

ถ้านักศึกษาผู้ใดค้างชำระเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร อธิการบดีอาจพิจารณาจำหน่ายชื่อนักศึกษาผู้นั้นออกจากทะเบียนนักศึกษาก็ได้

ข้อ ๑๐. ให้อธิการบดีรักษาการให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้ และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจวางระเบียบประกาศ กำหนดการต่าง ๆ ได้.

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

พลเอก ม. พรหมโยธี
นายกสภามหาวิทยาลัย

คณาจารย์ในอดีต

คณาจารย์ในอดีต

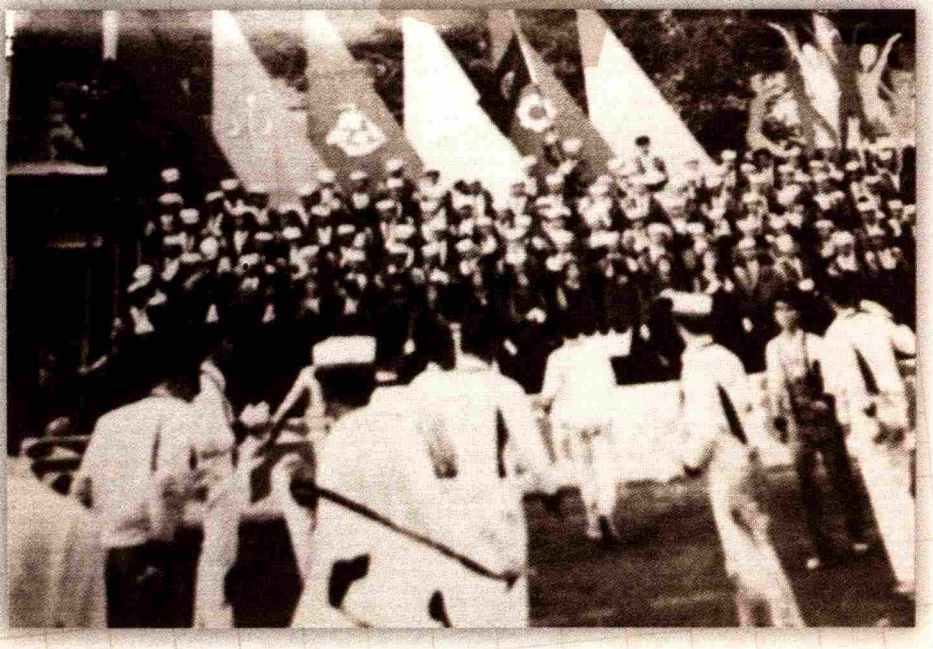

สิงห์อะไร : สิงห์แดง

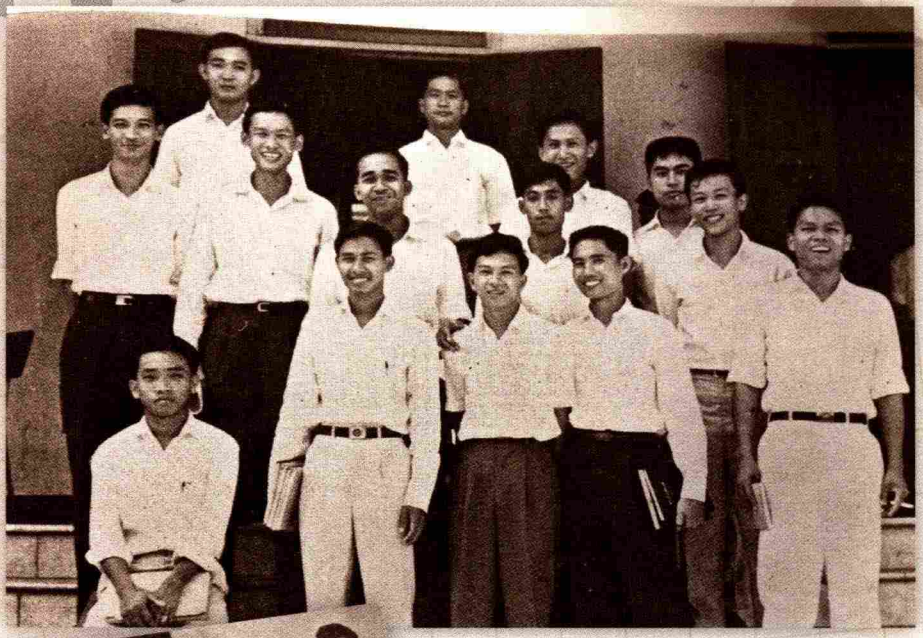

เรารัฐศาสตร์

ปราดเปรื่องในสรรพวิชา

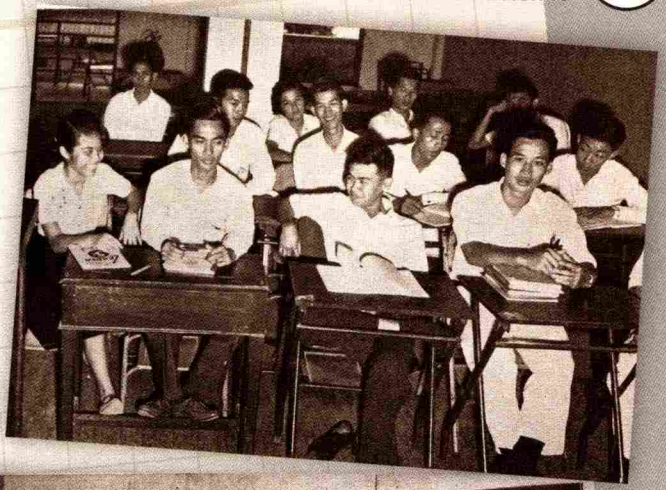

มานะเรียนในการศึกษา เพื่อความก้าวหน้า ของประชาชาติไทย

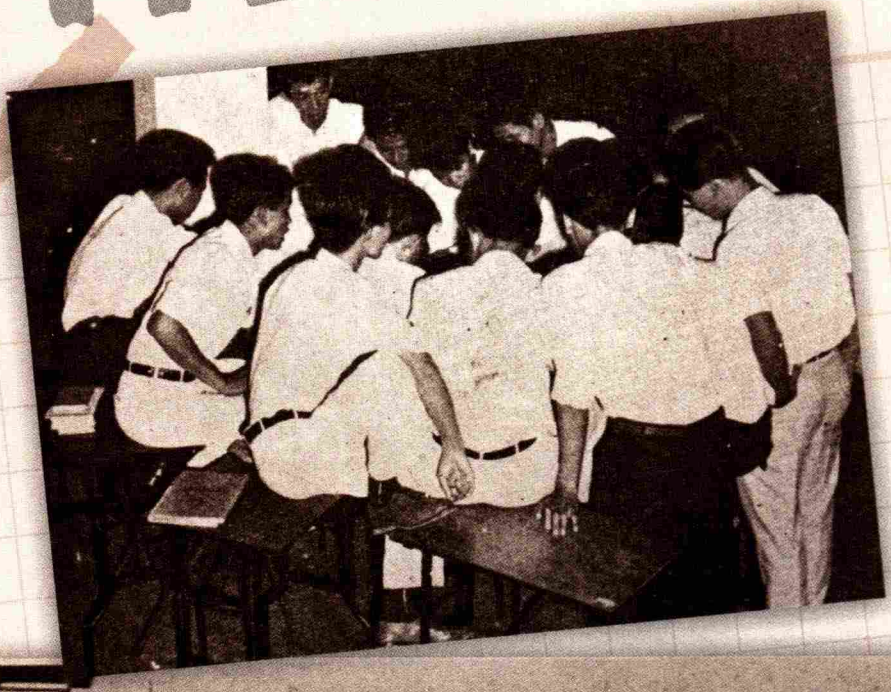

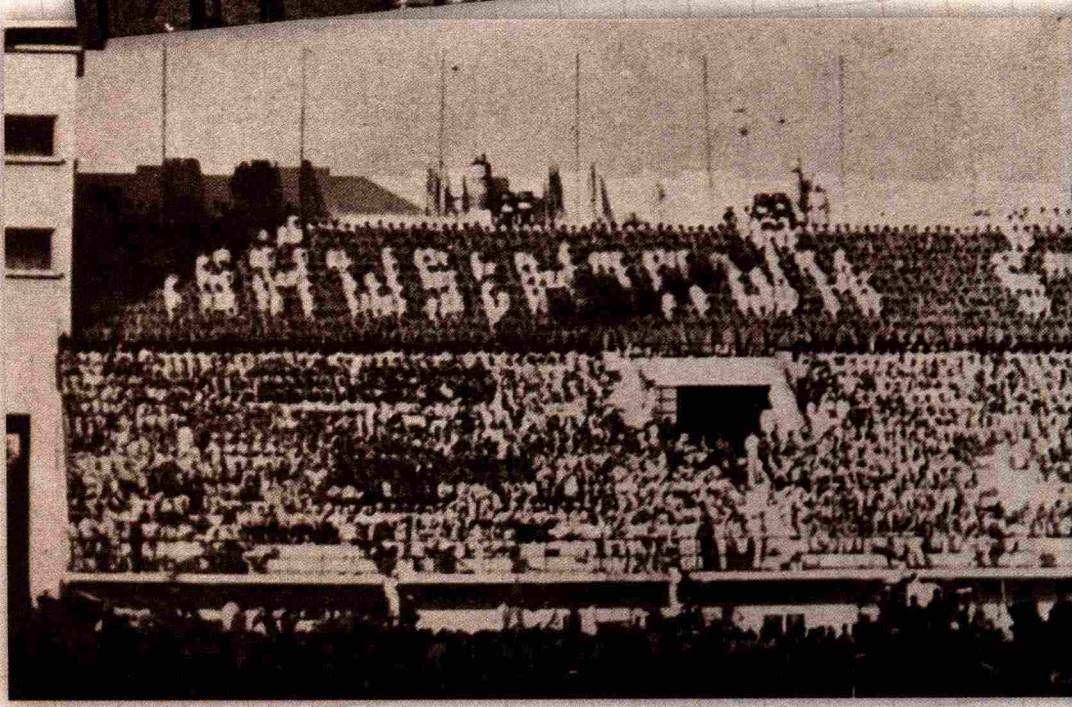

กีฬาเราก็รุ่ง

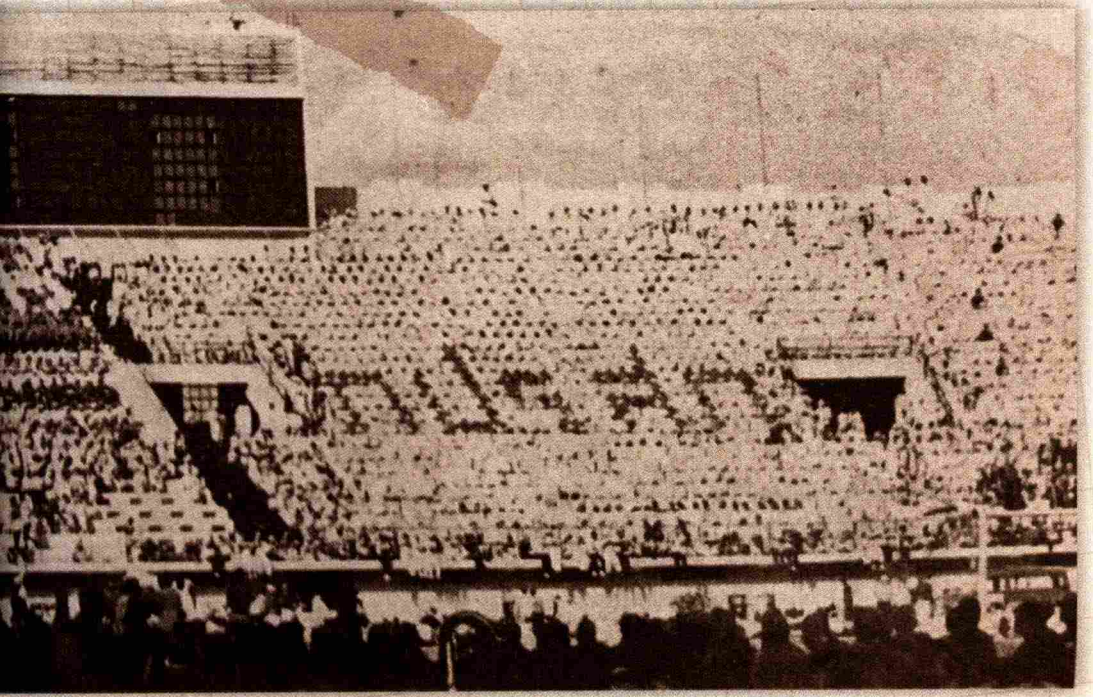

ฟุตบอลประเพณี ธรรมศาสตร์ - จุฬาฯ

บันทึก
เรื่อง การศึกษาของคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดตั้งคณะรัฐศาสตร์ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๒ โดยเปิดการศึกษาทั่วไป เหมือนดังการศึกษาของคณะอื่น ๆ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ นายพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการมหาดไทย ในฐานะรองอธิการบดีและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยได้เสนอให้ปรับปรุงการศึกษาของคณะรัฐศาสตร์ขึ้นโดยมุ่งหวังที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง**โดยจัดให้การศึกษาในคณะนี้เป็นประเภทประจำกินนอน เพื่อให้มีการฝึกอบรมความรู้พิเศษ วัฒนธรรม สามัคคีธรรม ศีลธรรมและวินัย สภามหาวิทยาลัยได้ประชุมปรึกษาลงมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๔๙๖ เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๔๙๖** ให้ดำเนินการตามข้อเสนอนั้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้ปรับปรุงจัดการศึกษาของคณะรัฐศาสตร์เป็นประเภทประจำกินนอนตั้งแต่บัดนั้นมา โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

การรับสมัคร

การรับผู้รับสมัครเข้าเป็นนักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ ใช้วิธีสอบคัดเลือก นอกจากวิชาบางอย่างแล้วได้มีการสอบคัดเลือกทางพลศึกษาด้วยและผู้รับสมัครในจำนวนจำกัด ตั้งแต่รับสมัครมาได้รับสมัครให้เข้าศึกษามีจำนวนดังนี้

พ.ศ.	จำนวนผู้สมัคร	จำนวนผู้สอบคัดเลือกได้
๒๔๙๖	๗๔	๒๓
๒๔๙๗	๑๓๔	๓๕
๒๔๙๘	๑๓๐	๔๒
๒๔๙๙	๑๒๕	๔๕
๒๕๐๐	๑๕๒	๕๓

ระเบียบการอยู่หอพัก

มหาวิทยาลัยได้ตราระเบียบการปฏิบัติภายในหอพักขึ้น กำหนดถึงการปกครองบังคับบัญชา การจัดเครื่องใช้และการเก็บรักษา มรรยาทของนักศึกษาภายในหอพัก การรักษาความสะอาด การแต่งกายของนักศึกษา การลาและการเยี่ยม ระเบียบเบ็ดเตล็ดและวินัยของนักศึกษา (เอกสารหมายเลข ๑)

นอกจากนี้ยังมีระเบียบซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะรัฐศาสตร์ เรื่องกำหนดเวลาให้นักศึกษาปฏิบัติ (เอกสารหมายเลข ๒) ข้อปฏิบัติภายในตึกนอน (เอกสารหมายเลข ๓) ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับห้องน้ำและส้วม (เอกสารหมายเลข ๔) ระเบียบภายในห้องอาหาร (เอกสารหมายเลข ๕) ข้อปฏิบัติภายในห้องบรรยาย (เอกสารหมายเลข ๖) ประกาศกำหนดการแต่งกาย (เอกสารหมายเลข ๗)

ทั้งนี้เป็นระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้นสำหรับนักศึกษาประเภทประจำกินนอนเป็นการฝึกให้อยู่ในระเบียบวินัย ซึ่งแตกต่างกับนักศึกษาทั่วไป

หลักสูตรการศึกษา

หลักสูตรสำหรับคณะรัฐศาสตร์ก็ได้ปรับปรุงขึ้นโดยมุ่งที่จะให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีความรู้หนักไปในหน้าที่ปกครอง จึงได้กำหนดวิชาการปกครองท้องที่ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของอำเภอไว้ทุกปี ตั้งแต่ปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๔ และได้กำหนดวิชาการสืบสวน-สอบสวน และการป้องกันอาชญากรรมไว้ในหลักสูตรปีที่ ๔ ถึง ๙๐ ช.ม. ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้มีความรู้เพียงพอที่จะรับราชการฝ่ายปกครองได้ (เอกสารหมายเลข ๘)

การฝึกอบรมพิเศษ

นอกจากหลักสูตรการศึกษาทางวิชาการดังกล่าวยังได้จัดให้มีการฝึกทางพลศึกษาเกี่ยวด้วยวิชาการป้องกันตัว ได้แก่วิชามวย ยูโด ฟันดาบ เป็นประจำตามตารางฝึก (เอกสารหมายเลข ๙) และได้มีการอบรมเป็นพิเศษทางวัฒนธรรม ศีลธรรมและความรู้พิเศษ โดยคณบดี อาจารย์ผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้เชิญมาเป็นครั้งคราว ทั้งนี้เป็นการปฏิบัติต่อนักศึกษาประเภทประจำกินนอนที่ผิดแผกแตกต่างจากนักศึกษาทั่วไป.

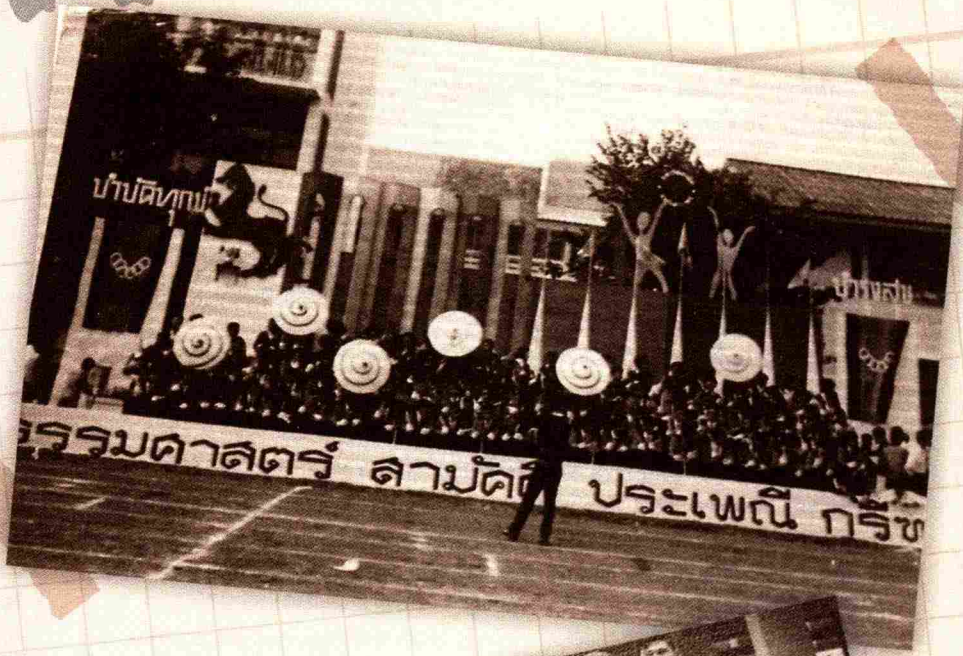

ระเบียบการปฏิบัติภายในหอพักของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ประเภทประจำกินนอน

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๗ และข้อ ๑๑ แห่งข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยการสมัครเข้าเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอน พุทธศักราช ๒๔๙๖ มหาวิทยาลัยเห็นเป็นการสมควรให้นักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอนได้ปฏิบัติให้เป็นการถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัยและวินัยนักศึกษา จึงให้วางระเบียบการปฏิบัติภายในหอพักไว้ดังนี้

ข้อ ๑. **การปกครองบังคับบัญชา**

ให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ประเภทประจำกินนอนฟังคำบังคับบัญชาจากผู้มีตำแหน่งต่อไปนี้

๑. นายกสภามหาวิทยาลัย
๒. อธิการบดี
๓. รองอธิการบดี
๔. คณบดีคณะรัฐศาสตร์
๕. อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์
๖. อาจารย์ผู้ปกครอง
๗. เลขาธิการหรือรองเลขาธิการ
๘. ครูเวรหรือเจ้าหน้าที่เวรประจำหอพัก
๙. หัวหน้านักศึกษาประจำหอพัก
๑๐. หัวหน้าตอนหรือหมวด

ข้อ ๒. **การจัดเครื่องใช้และการเก็บรักษา**

นักศึกษาทุกคนจะต้องให้มีสิ่งของเครื่องใช้โดยครบถ้วนตามที่อาจารย์ผู้ปกครองจะได้กำหนดให้มี และจะต้องรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวทุกอย่างให้สะอาดเรียบร้อยและปฏิบัติการเก็บรักษาให้เป็นระเบียบตามที่อาจารย์ผู้ปกครองจะได้กำหนดขึ้น

ข้อ ๓. **มารยาทของนักศึกษาภายในหอพัก**

นักศึกษาทุกคนต้องวางตนให้มีมารยาทที่ดีต่อเพื่อนฝูง มีการสมาคมภายในหมู่คณะและรักษาเกียรติของนักศึกษา ของหมู่คณะ และของมหาวิทยาลัย และให้ปฏิบัติตามที่อาจารย์ได้แนะนำตักเตือน

ข้อ ๔. **การรักษาความสะอาด**

นักศึกษาทุกคนต้องช่วยกันรักษาสิ่งพัสดุของหอพักและหอพัก ตลอดทั้งบริเวณของหอพักให้สะอาดอยู่เสมอ โดยปฏิบัติตามระเบียบการปฏิบัติที่อาจารย์ผู้ปกครองจะวางขึ้น

ข้อ ๕. **การแต่งกายของนักศึกษา**

ให้นักศึกษาปฏิบัติการแต่งกายให้เป็นไปตามระเบียบที่อาจารย์ผู้ปกครองจะได้วางระเบียบให้ปฏิบัติต่อไป

ข้อ ๖. **การรักษาระเบียบเวลา**

ให้นักศึกษาทุกคนปฏิบัติตนให้เคร่งครัดตามกำหนดเวลาที่อาจารย์ผู้ปกครองกำหนดให้ปฏิบัติ

ข้อ ๗. **ระเบียบการลาและการเยี่ยม**

นักศึกษาทุกคนจะออกจากหอพักหรือมหาวิทยาลัยได้จะต้องได้รับอนุญาตการลาเป็นหลักฐานจากอาจารย์ผู้ปกครองหรือผู้แทนและการลานี้ให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อาจารย์ผู้ปกครองจะได้กำหนดขึ้น

ในการเยี่ยมนักศึกษาจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อาจารย์ผู้ปกครองจะได้กำหนดขึ้น

ข้อ ๘. **ระเบียบเบ็ดเตล็ด**

ห้ามนักศึกษานำศาสตราวุธ สุราหรือของมึนเมา หรือของเสพติดให้โทษและภาพลิ่งของอันลามกซึ่งเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีเข้ามาในหอพักหรือมหาวิทยาลัยเป็นอันขาด

ข้อ ๙. **วินัยของนักศึกษา**

การลงโทษนักศึกษาผู้ฝ่าฝืนระเบียบการปฏิบัติภายในหอพักนี้ ให้กระทำได้ตามวิธีดังนี้

ก. เตือนต่อหน้าที่ประชุม

ข. ห้ามการลาโดยมีกำหนด

ค. กักบริเวณในวันหยุดราชการ

อำนาจการลงโทษดังกล่าวนี้ให้เป็นอำนาจของคณบดีคณะรัฐศาสตร์หรืออาจารย์ผู้ปกครอง

ข้อ ๑๐. ให้คณบดีคณะรัฐศาสตร์และอาจารย์ผู้ปกครองเป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามระเบียบการนี้และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจวางระเบียบ ประกาศ กำหนดการต่าง ๆ ได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๔๙๗

จอมพล ป. พิบูลสงคราม
อธิการบดี

คณะรัฐศาสตร์
เรื่อง กำหนดเวลาให้นักศึกษาปฏิบัติ

๑. เวลา ๐๕.๓๐ น. ให้ตื่นนอนพร้อมกันเมื่อตื่นแล้วให้รีบเก็บเครื่องนอนอย่างเคร่า ๆแล้วรีบล้างหน้าแต่งกายสำหรับเล่นกีฬา ลงไปเข้าแถวที่หน้าตึกนอนเพื่อเล่นกีฬาตามที่ครูพลศึกษาจะได้กำหนดให้

๒. เวลา ๐๖.๐๐ น. ให้ครูพลศึกษากำหนดให้นักศึกษาได้เล่นกีฬาทุกคนจนถึงเวลา๐๗.๐๐น. ให้เลิกแล้วไปอาบน้ำ เก็บเครื่องนอน เครื่องใช้ให้เรียบร้อยแล้วแต่งกายสำหรับเข้าฟังบรรยายต่อไป

๓. เวลา ๐๗.๓๐ น. ให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยให้สัญญาณไปรับประทานอาหารเช้าพร้อมกัน เสร็จแล้วให้ไปจัดเครื่องเรียนเพื่อรอเข้าฟังบรรยายที่หน้าห้องเรียน

๔. เวลา ๑๒.๐๐ น. ให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยให้สัญญาณเพื่อไปรับประทานอาหารกลางวันพร้อมกัน เสร็จแล้วพักผ่อนตามลำพัง ห้ามเข้าห้องนอน เมื่อจวนเวลาฟังคำบรรยายในตอนบ่ายให้ไปรอยังหน้าห้องเรียนเพื่อเตรียมเข้าฟังคำบรรยายต่อไป

๕. เวลาเรียนตอนบ่าย (๑๖.๐๐ น.) แล้วให้ขึ้นหอพักเปลี่ยนเครื่องแต่งกายสำหรับเล่นกีฬา ให้ครูพลศึกษาเป็นผู้กำหนดให้นักศึกษาได้เล่นกีฬาทุกคนจนถึงเวลา ๑๗.๓๐ น. ให้เลิกและอาบน้ำเปลี่ยนเป็นแต่งกายลำลอง

๖. เวลา ๑๘.๐๐ น. ให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยให้สัญญาณไปรับประทานอาหารเย็นพร้อมกัน เสร็จแล้วพักผ่อนตามลำพัง

๗. เวลา ๑๙.๐๐ น. ให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยให้สัญญาณให้นักศึกษาเข้าห้องเรียนเพื่อทบทวนตำราตามลำพังหรือรับการอบรมพิเศษ

๘. เวลา ๒๑.๐๐ น. ให้เลิกทบทวนตำรา (ครูเวรให้สัญญาณ) ให้นักศึกษากลับไปหอพักเพื่อเตรียมตัวสวดมนต์ไหว้พระ

๙. เวลา ๒๑.๓๐ น. ให้หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยเรียกแถว แล้วนำสวดมนต์ไหว้พระตามแบบสวดมนต์ไหว้พระของลูกเสือ เสร็จแล้วเตรียมตัวนอน

๑๐. เวลา ๒๒.๐๐ น. ให้ทุกคนนอน ห้ามพูดคุยหรือดูตำราอีก

๑๑. การเข้าห้องบรรยายให้หัวหน้าตอนหรือผู้ช่วยเรียกเข้าห้องก่อนเวลา ๕ นาที

๑๒. ในวันหยุดวันพระหรือวันอาทิตย์จะปล่อยให้กลับบ้านเวลา ๑๘.๓๐ น.ของวันก่อนวันหยุดและให้กลับถึงมหาวิทยาลัยในวันหยุดนั้น เวลา ๑๘.๐๐ น. เว้นแต่วันหยุดราชการอื่นจะได้กำหนดให้ทราบเป็นคราว ๆ (อาจารย์ผู้ปกครองเป็นผู้แจ้ง)

ข้อปฏิบัติภายในตึกนอน

๑. ห้ามสูบบุหรี่หรือชีดไฟภายในตึกนอน
๒. ห้ามกินอาหารในตึกนอน
๓. ห้ามปิดกระดาษหรือเขียนข้อความใด ๆ ภายในบริเวณตึกนอน
๔. ทุกคนต้องช่วยกันรักษาความสะอาดของตึกนอนให้สะอาดอยู่เสมอ
๕. เมื่อมีสัญญาณให้นอน ต้องขึ้นเตียงนอนทันที ห้ามคุยหรือหยอกล้อกัน
๖. ก่อนมีสัญญาณปลุก ห้ามลุกจากที่นอน เว้นแต่มีความจำเป็นเกิดขึ้น
๗. ห้ามเปิดไฟดวงอื่น นอกจากดวงที่เจ้าหน้าที่ได้จัดการเปิดไว้ให้
๘. ผู้ที่ออกจากห้องนอนคนสุดท้ายต้องเป็นผู้ปิดไฟที่เปิดไว้ทุกครั้ง

สั่ง ณ วันที่ มิถุนายน ๒๕๐๐

พ.ต.ต.ยุทธพงษ์ พงษ์สวัสดิ์
อาจารย์ผู้ปกครอง

ข้อปฏิบัติเกี่ยวแก่ห้องน้ำ และส้วม

การใช้ห้องน้ำ

๑. ต้องใช้ห้องน้ำตามเวลากำหนด ตามปกติใช้ตอนเช้าแต่เวลา ๐๕.๓๐ น. ถึง ๐๗.๓๐ น. ตอนเย็นแต่เวลา ๑๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๒๑.๓๐ น.

๒. การใช้น้ำในห้อง ถ้าต้องตักจากภาชนะที่เก็บน้ำ ต้องใช้ขันตัก ถ้าใช้จากก๊อก เมื่อเปิดใช้แล้วต้องปิดก๊อกทันที

๓. ต้องช่วยกันรักษาห้องน้ำให้สะอาดอยู่เสมอ

๔. เมื่อเสร็จแล้วต้องรีบออกทันที เพื่อผู้อื่นจะเข้าใช้ต่อไป

๕. ห้ามอาบน้ำบนตึกนอน

การใช้ส้วมและที่ปัสสาวะ

๑. ต้องถ่ายให้ลงในที่ อย่าถ่ายให้เลอะเทอะและต้องทิ้งกระดาษให้ลงช่อง

๒. เมื่อถ่ายแล้วต้องเปิดน้ำล้างให้สะอาด

๓. นอกจากกระดาษชำระหรือล้างด้วยน้ำแล้ว ห้ามใช้สิ่งอื่นแทน

๔. ก่อนถ่ายปัสสาวะให้เปิดน้ำก๊อกให้ไหลน้อย ๆ เมื่อถ่ายเสร็จแล้วให้เปิดน้ำให้ไหลแรง ๆ แล้วปิดก๊อก ต้องระวังถ่ายให้ลงอ่างรองรับ

๕. อย่าบ้วนน้ำลาย เสมหะ หรือทิ้งก้นบุหรี่ลงในอ่างรองปัสสาวะหรือในบริเวณห้องส้วม (เว้นแต่จะมีที่รองรับ) และต้องช่วยกันรักษาความสะอาดให้สะอาดอยู่เสมอ

สั่ง ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๐

พ.ต.ต.ยุทธพงษ์ พงษ์สวัสดิ์
อาจารย์ผู้ปกครอง

ระเบียบภายในห้องอาหาร

๑. เมื่อเข้านั่งประจำที่เรียบร้อยแล้วต้องนั่งตัวตรงจนกว่าจะได้รับคำสั่งว่า "กินได้" จึงลงมือหยิบจานตักอาหารและเริ่มรับประทานต่อไป

๒. ขณะที่กำลังรับประทานอาหารต้องรักษามารยาทให้สุภาพเรียบร้อยและช่วยกันรักษาความสะอาดของห้องอาหารด้วย

๓. เมื่อรับประทานเสร็จแล้วต้องนั่งรออยู่จนกว่าจะได้รับคำสั่งว่า "ไปได้" จึงให้ทุก ๆ คนค่อยลุกเดินออกจากห้องอาหารไปอย่างสุภาพ

สั่ง ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๐

พ.ต.ต.ยุทธพงษ์ พงษ์สวัสดิ์
อาจารย์ผู้ปกครอง

ข้อปฏิบัติภายในห้องบรรยาย

๑. เมื่อมีสัญญาณหรือหัวหน้าตอนเรียกเข้าห้องบรรยาย ให้ทุกคนเข้านั่งประจำที่ของตน ห้ามส่งเสียงใด ๆ

๒. เมื่ออาจารย์เข้าไปในห้องให้หัวหน้าตอนบอกทำความเคารพโดยใช้คำบอกว่า "นักศึกษาตรง" เสร็จแล้วบอก "นั่ง"

๓. เมื่อจบการบรรยาย อาจารย์จะออกจากห้องไป ให้หัวหน้าตอนบอกทำความเคารพอีกครั้งหนึ่ง

๔. ขณะที่อาจารย์กำลังทำการบรรยาย ห้ามลุกจากที่หรือออกนอกห้อง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอาจารย์ผู้บรรยายก่อน

๕. เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนหรืออาจารย์ออกไปนอกห้องแล้วจึงให้นักศึกษาออกจากห้องได้

๖. ถ้าเป็นการอยู่ในห้องบรรยายเพื่อทบทวนตำราตามลำพังจะออกจากห้องได้ต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าตอนหรือครูเวรก่อน

สั่ง ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๐

พ.ต.ต.ยุทธพงษ์ พงษ์สวัสดิ์
อาจารย์ผู้ปกครอง

ประกาศ
เรื่อง กำหนดการแต่งกาย

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๖ แห่งระเบียบการปฏิบัติภายในหอพักของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ประเภทประจำกินนอน อาจารย์ผู้ปกครองเห็นสมควรวางระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาประจำหอพักไว้ ดังนี้

๑. เวลาเรียนหรือฟังคำบรรยายให้นักศึกษาแต่งกายด้วยกางเกงสากลขายาวสีขาว สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาว (ห้ามพับหรือม้วนแขน) ผูกผ้าผูกคอสีของคณะ สอดชายไว้ในเสื้อ สวมถุงเท้าและรองเท้าหนังสีดำหรือสีน้ำตาล

๒. เวลาออกนอกบริเวณมหาวิทยาลัยให้แต่งกายตามแบบสากลนิยมให้เรียบร้อย

๓. เวลาเล่นกีฬาให้แต่งกายด้วยกางเกงขาสั้น สวมเสื้อยืดมีแขนหรือไม่มีแขน (ตามแต่โอกาส) และสวมรองเท้าพื้นยาง

๔. การแต่งกายลำลองให้แต่งด้วยกางเกงนอนสีขาว สวมเสื้อเชิ้ตหรือเสื้อยืดมีแขนและสวมรองเท้า

๕. ห้ามปรากฏกายนอกห้องโดยไม่สวมเสื้อชั้นใน เว้นแต่เวลาไปอาบน้ำ แต่ต้องคลุมผ้าเช็ดตัวให้เรียบร้อย

๖. นักศึกษาทุกคนต้องสวมรองเท้าเสมอ ห้ามเดินเท้าเปล่า

๗. ให้ครูเวรหรือหัวเน้าเวรหรือหัวหน้าตอนเป็นผู้ควบคุมให้นักศึกษาปฏิบัติตามระเบียบนี้โดยเคร่งครัด

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๐๐

พ.ต.ต.ยุทธพงษ์ พงษ์สวัสดิ์
อาจารย์ผู้ปกครอง

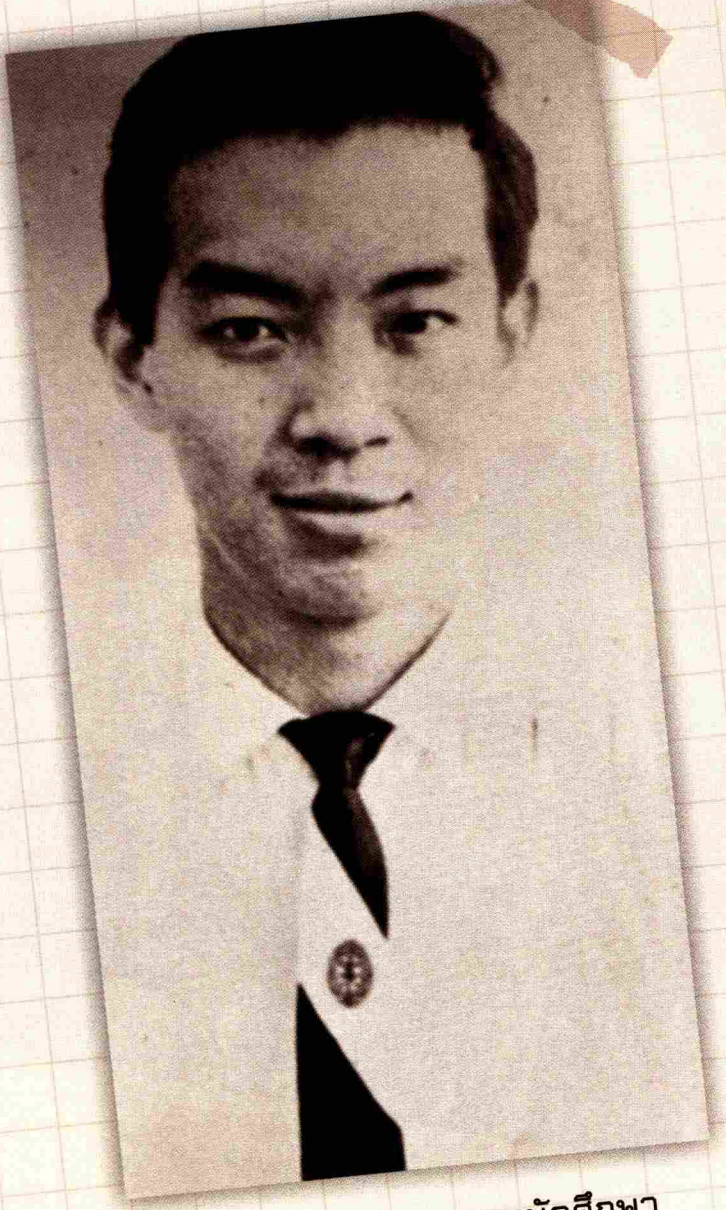

ภาพการแต่งกายของนักศึกษา
คณะรัฐศาสตร์สมัยก่อน

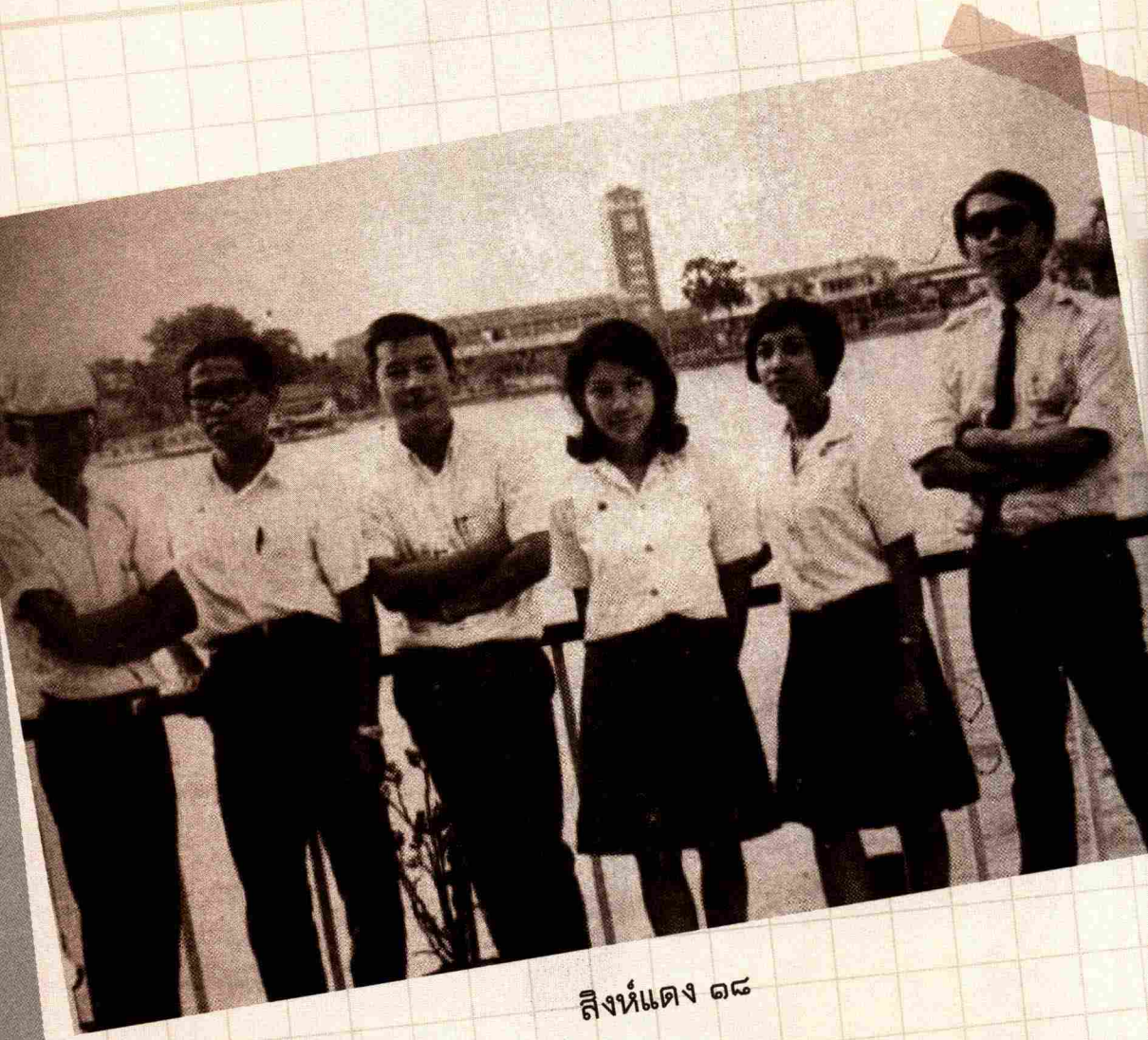

สิงห์แดง ๑๘

ประกาศคณะรัฐศาสตร์

ให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ฝึกพลศึกษาตามวันและเวลาดังข้างล่างนี้

จันทร์	เวลา	๑๖.๐๐ – ๑๘.๐๐	น.	ปีที่ ๑
อังคาร	เวลา	๑๖.๐๐ – ๑๘.๐๐	น.	ปีที่ ๓
พุธ	เวลา	๑๖.๐๐ – ๑๘.๐๐	น.	ปีที่ ๔
พฤหัส	เวลา	๑๖.๐๐ – ๑๘.๐๐	น.	ปีที่ ๒

หมายเหตุ การฝึกพลศึกษาตอนเช้าให้นักศึกษาทุก ๆ ปีลงฝึกพร้อมกันตามวันและเวลาดังนี้
วันจันทร์และวันศุกร์ เวลา ๐๖.๐๐ – ๐๗.๐๐ น. ทั้งนี้ให้ประชาชนแผนกมวย ยูโด ฟันดาบ
รักษาระเบียบวินัยและจัดให้ตรงเวลาฝึกตามประกาศนี้โดยเคร่งครัด

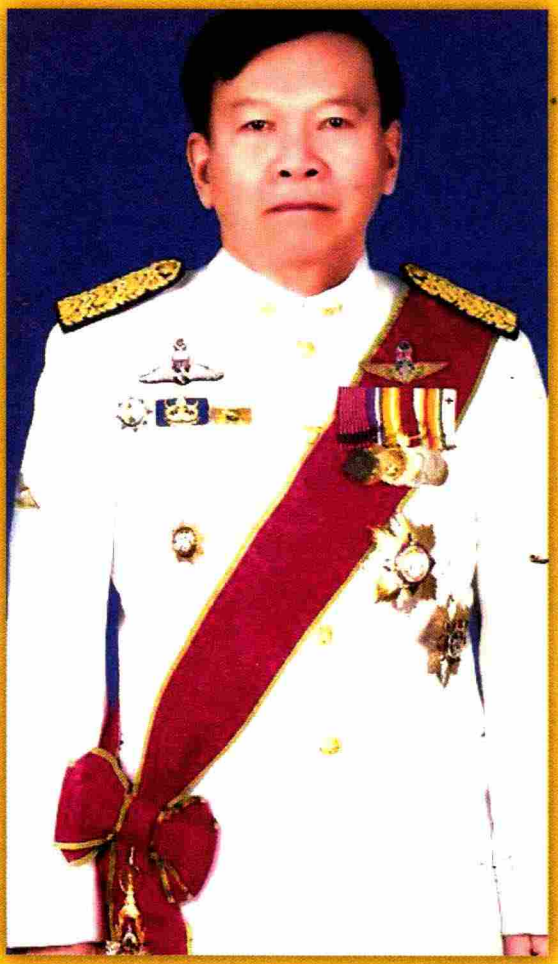

บทสัมภาษณ์พิเศษ

“หลากหลายทัศนะเกี่ยวกับสิงห์แดง”

นายสมบูรณ์ พรหมเมศร์ : อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้แต่งเพลงมาร์ชรัฐศาสตร์

อยากให้พี่เล่าบรรยากาศการเรียน

เป็นคนที่ชอบแต่งเพลง ชอบเล่นดนตรี พอสอบตกก็ไปหาอาจารย์ อาจารย์ก็บอกสมน้ำหน้า เอาแต่เล่นดนตรี เวลาเรียนมีกระดาษอยู่สองแผ่น นั่งข้างหลังที่สุดเท่าที่จะนั่งได้ แล้วก็จด อาจารย์สอนอย่างไรก็จดๆ แล้วก็ม้วนกระดาษค่อยๆ ย่องออกจากห้องไป เราก็ไม่ได้จดหมด พอว่างๆ ก็ขอดูของเพื่อนที่เขาจดไว้ ให้บ้างไม่ให้บ้าง เวลาไปไหนใครๆ ก็เรียกประธานๆ เมื่อก่อนนี้แต่ละคณะก็จะมีประธาน แล้วก็รวมกันเป็นประธานใหญ่ ผมเองก็เป็นรองหัวหน้าคณะนักศึกษา ปี ๓ ปี ๔ และก็มาเป็นประธานดนตรีของคณะ แล้วก็มาเป็นประธานสโมสร

เมื่อสมัยผมเป็นเด็ก คุณแม่พาไปเข้าโรงเรียน ปกติสมัยนั้นต้องอายุ ๗ ขวบ ถึงจะฝากเรียนได้ ตอนนั้นเราก็อายุ ๓ ขวบ แม่ก็พาไปหาอาจารย์ใหญ่เอาไปฝากไว้เรียนชั้น ป.๑ พอเรียนประถม ๑ สอบได้เกรดดีก็เลยเลื่อนไปเรียนชั้น ป.๓ ตอนอายุ ๔ ขวบ จบปริญญาอายุ ๑๙

พี่สมบูรณ์เข้าเรียนรัฐศาสตร์ปีใด

พ.ศ. ๒๔๙๗ สมัยอาจารย์ดิเรก ชัยนาม เป็นคณบดีคณะรัฐศาสตร์

ทำไมพี่สมบูรณ์จึงเลือกเรียนรัฐศาสตร์

ตอนแรกผมเรียนนิติศาสตร์อยู่ คือย้อนประวัติศาสตร์ไป พ่อผมรับราชการเป็นสรรพสามิตอำเภอ ตอนตัวน้อยๆ แม่ก็พาผมไปตลาด แม่ก็กระตุกๆ แขนให้ผมนั่งลง ท่านนายอำเภอมา เห็นท่านใส่เสื้อขาว กางเกงขาว ใส่ถุงเท้าขึ้นมาถึงน่องและถือไม้เท้า และแม่ก็บอกว่าให้กราบท่าน ท่านก็เอาไม้เคาะหัวแล้วก็ถามว่า ไอ้หนูเอ็งไปไหน เราก็ไม่ตอบ เพราะว่าเรากลัว ก็ได้แต่ก้มมองเท้าท่านอย่างเดียว ท่านก็เลยบอกว่าอยากเป็นไหม นายอำเภอน่ะ แล้วก็ไม่ได้พูดอะไรและท่านก็เดินผ่านไป ด้วยความประทับใจที่เห็นนายอำเภอมีคนนั่งกราบเป็นแถว จากนั้นผมก็เรียนอำนวยศิลป์รุ่นเดียวกับบิ๊กจิ๋ว พลเอก สุจินดา พลเอก สะพรั่ง พวกนี้ก็รู้จักกันหมด พวกนี้ก็ไปเข้าทหารกันหมด ด้วยความ

ประทับใจนายอำเภอจึงคิดว่าเราเรียนนิติศาสตร์ดีกว่า แต่เขาบอกว่ามีคณะของรัฐศาสตร์ ผมก็เลยสมัครรัฐศาสตร์ แต่พ่อก็ให้ผมไปสอบแพทย์ ปรากฏว่าได้จึงไปเรียนหมอ แต่ครั้งแรกเขาให้ผมเอากบมาผ่า ผ่ากบดูหัวใจมันเต้น อีกสองเดือนต่อมาก็เป็นกระต่าย รมยาสลบมันเอาขนมันไปฟอก ต่อมาหมอบอกว่าครั้งหน้าต้องเอาหมามาผ่า ผมก็เลยลาออก แม่ผมก็เลยร้องไห้ บอกผมไม่เอาไหน ตอนอยากจะให้เป็นครูก็ไม่เอา ผมก็ไม่ชอบ แต่หมอก็อยากจะชอบ แต่พอมานั่งนึก ถ้าผมเป็นหมอผมก็อาจจะฆ่าคนโดยไม่ตั้งใจ โดยที่ผมอาจจะลืมผ้าก๊อซหรือลืมมีดไว้ในท้องคน

สมัยที่พี่เรียน พี่ชอบวิชาไหนมากที่สุด

อาชญาวิทยา เราต้องรู้จักการป้องกันตัว ศูนย์ฝึกทุกแห่งในประเทศไทยผมไปฝึกมาหมด ผมฝึกจนกระทั่งเฟอร์นิเจอร์ผมเต็มไปหมด จะเป็นคนที่เห่อยศเห่อศักดิ์หรือเปล่าก็ไม่รู้ เราก็ติดไปเยอะๆ แบบนี้

อยากให้พี่เล่าถึงสภาพแวดล้อมในสมัยนั้น

สมัยนั้นมีการลงชื่อเต็มยศ ลงทะเบียนกัน นักศึกษาส่วนใหญ่ก็รู้จักกัน เพราะสมัยนั้นมีเวลาว่างมาก เรียนบ้างไม่เรียนบ้างตามความชอบใจ สมัยนั้นเราจะไปติดสาวบัญชี เอาสมุดไปวางเพื่อจองที่นั่งให้พวกบัญชีเขา แล้วก็หนีไปเล่นดนตรีบ้างอะไรบ้าง ก็สอบตก สอบตกวิชากฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง เมื่อก่อนตกสองคะแนนก็ต้องไปเรียนอีกปีหนึ่ง ผมก็เลยเสียเวลาอีกปีหนึ่ง พอใครถามว่าจบปีไหน ผมก็ถามกลับไปว่ารุ่นเข้าหรือรุ่นออก ผมเป็นนักศึกษารุ่นแรก แต่เป็นรุ่นออกรุ่นที่สอง

พี่คิดว่าจุดเด่นของนักศึกษารัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์คืออะไร

เรารู้สึกเหมือนเป็นฮีโร่ ดูแล้วรู้สึกภูมิใจบอกไม่ถูก สมัยนั้นอะไรต่างๆ รัฐศาสตร์ได้ทั้งหมด สมัยนั้นมีประธานสโมสร เวลามีการประชุม ประธานใหญ่ต้องฟังรัฐศาสตร์ก่อน เพราะฉะนั้นเราจึงมีเข็มว่า เวลาทำอะไรต้องเป็นผู้นำเขาตลอด

ในฐานะที่พี่เป็นสิงห์แดง ในทัศนะของพี่ คำว่า สิงห์แดง คืออะไร

เขาตั้งขึ้นมาว่าสิงห์แดง เราจะต้องต่อสู้ทุกรูปแบบด้วยตัวเราเอง ด้วยความมุ่งมั่นด้วยหัวใจ

บันทึกจากชีวิตจริง ของผู้ว่าราชการจังหวัด

สมบูรณ์ พรหมเมศร์

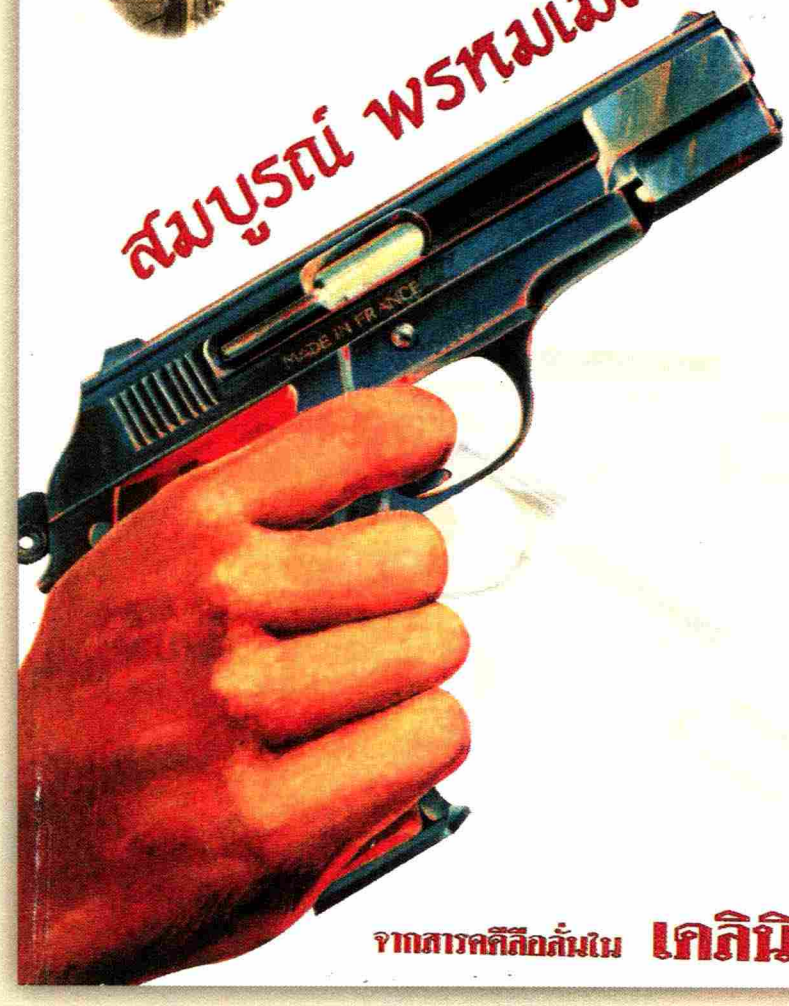

จากสารคดีลือลั่นใน **เคลินิวส์**

เหตุผลที่แต่งเพลงมาร์ชรัฐศาสตร์

พี่มองเห็นว่ารัฐศาสตร์เราก็มีวิชาที่ท่านอาจารย์ดิเรกวางไว้อย่างกว้างขวาง ก็เลยได้แต่งเพลงขึ้นมา ใช้เวลาแต่งไม่นาน เพราะชอบแต่งกลอนอยู่แล้ว

สมัยก่อนคำขวัญคณะยังไม่มี มีแต่เพลงมาร์ชรัฐศาสตร์ โดยมีผู้ร่วมอุดมการณ์แต่ง คือ อาจารย์มนตรี และอาจารย์สังข์

สุดท้ายอยากให้พี่ฝากอะไรให้น้องชาวสิงห์แดง

ในขณะนี้เราก็ใหญ่มากแล้วในทั้งลักษณะ จำนวนก็ตาม อีกอย่างเราก็ไม่เคยทำเสียชื่อเสียง ไม่ว่าด้านหนึ่งด้านใด ส่วนใหญ่เราก็ไม่ค่อยมีเรื่องคอร์รัปชัน ทุจริตเรื่องอะไรต่างๆ เพราะมันมีอุดมการณ์สูงมาก พี่ภูมิใจในตรงนี้ พอเอ่ยชื่อมาจากธรรมศาสตร์ เขาจะไม่พูดถึงเรื่องคอร์รัปชัน มันเป็นมโนธรรมจริงๆ

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายยศภัทร์ อาษารัฐ ผู้บันทึกภาพ
นายกฤชเทพ เนตรอรุณ ชวเลข

บศาสตร์

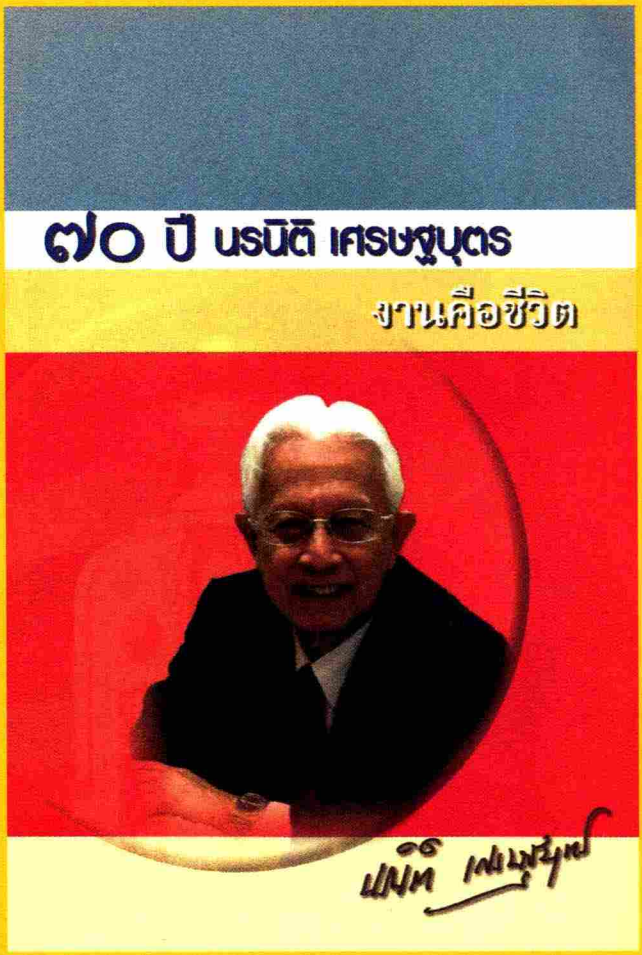

บทสัมภาษณ์พิเศษ

"หลากหลายทัศนะเกี่ยวกับสิงห์แดง"

ศาสตราจารย์นรนิติ เศรษฐบุตร

นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์เรียนรัฐศาสตร์เมื่อปีใด

พ.ศ. ๒๕๐๓

ในสมัยนั้นใครเป็นคณบดี

ศาสตราจารย์ทวี แรงขำ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นปีแรกที่ธรรมศาสตร์เริ่มมีการสอบเข้า แต่รัฐศาสตร์สอบเข้ามานานก่อนหน้านั้นแล้ว

ทำไมอาจารย์จึงเลือกเรียนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

เลือกเรียนรัฐศาสตร์ การทูต เพราะว่าเป็นสาขาใหม่ดี แล้วเราก็อยากไปต่างประเทศ ถามว่าอยากเป็นอาจารย์ไหม ไม่อยาก อยากไปทำงานกระทรวงการต่างประเทศ เพราะอยากไปต่างประเทศ คนเขาก็ใฝ่ฝันอยากไปต่างประเทศ วิธีที่จะไปต่างประเทศก็ต้องสอบชิงทุน โอกาสน้อย คิดว่าทำงานกระทรวงแล้วก็ได้ไปกระทรวงการต่างประเทศ

จุดเปลี่ยนที่ทำให้อาจารย์เบนเข็มมาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในสมัยนั้นถ้าไม่เป็นอาจารย์อาจจะอันตราย เพราะว่าไปเรียนเรื่องคอมมิวนิสต์มา กลับมาถ้าไม่รับราชการคงเป็นปัญหา รับราชการแล้วจะใช้วิชาให้เป็นประโยชน์ก็ต้องมาทำงานมหาวิทยาลัยแบบนี้

ช่วงที่อาจารย์เรียนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ วิชาอะไรที่อาจารย์ชอบที่สุด

พอเรียนปีแรกเราก็ไม่รู้ว่าเราชอบไหม บางคนจะบอกว่าเพราะผมเรียนมาจากโรงเรียนเตรียมฯ เพื่อนๆ หลายคนไปเข้าจุฬาฯ พอเราเรียนปีแรกก็สนุกดี เป็นสิ่งที่เราชอบน่าสนใจ ในหลักรัฐศาสตร์ เรียนเรื่องการเมืองมันสนุก

อยากให้อาจารย์เล่าบรรยากาศในสมัยนั้นว่าคณะเราเป็นอย่างไร

คณะเราสอบเข้า เมื่อก่อนหน้านั้นก็แปลกกว่าคณะอื่นเขา ให้แต่งชุดขาวแล้วก็ผูกเนคไท คนอื่นคณะอื่นเขาแต่งอย่างไรก็ได้ แล้วเขาไม่ได้ผูกเนคไท เขาไม่มี

เครื่องแบบ แต่รัฐศาสตร์มีเครื่องแบบ แล้วคือพวกที่ต้องแต่งเครื่องแบบคือปี ๑ เขาบังคับก็แต่งชุดขาวผูกเนคไท เมื่อก่อนนักศึกษาแต่งชุดขาวมันเปลืองนะ ต้องซัก สกปรกง่าย

สมัยที่อาจารย์เรียนคณะเรามีผู้หญิงเข้ามาหรือยัง

มีแล้ว เพราะว่าการทูตนี่แหละทำให้มีผู้หญิงเข้าเยอะ ผมเป็นทูตรุ่นสอง ทูตรุ่นแรกเข้าเป็นรุ่น ๑๑ รุ่นพี่ที่จบชื่อ อรกิตติ ภูริภัทร รุ่นพี่ทิพาวดี ภาคสุวรรณ พวกนี้ผู้หญิงรุ่นแรก ยังมีอีกหลายคนนะ แต่จำไม่ค่อยได้ พอถึงรุ่นผมนะ ผู้หญิงครึ่งห้อง

สมัยก่อนบริเวณหน้าตึกคณะรัฐศาสตร์เป็นอย่างไร

เหมือนตึกโรงทหารสองชั้นมีหมวก เป็นยอดโดมลดหลั่นลงมา สมัยผมเรียนก็ตึกนั้นนะ ชั้นบนก็เป็นห้องเรียน สองชั้นเท่านั้น แล้วเรามาอาศัยเรียนที่ตึกโดมด้านปลายตึกโดมมันยาวไปกว่านี้นะ มันไปจบใกล้ๆ ตึกรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน แล้วก็ต่อด้วยตึกรัฐศาสตร์อยู่ด้านหลังเป็นตึกโรงทหาร อันนี้เป็นโรงยาว แล้วมันตัดทอนยังไงไม่รู้ เห็นมันสั้น แล้วตึกทำการคณะเป็นตึกเล็กๆ อยู่ติดริมน้ำ หันหน้าเข้ามา เดิมจะหันหน้าลงน้ำ มีทางบันไดลง แล้วลานไม่มีเนิน เป็นลานเรียบ พอต่อมาตึกรัฐศาสตร์สร้างใหม่ก็มีเนิน และในที่สุดก็เอาเนินออก ปีอะไรจำไม่ได้แล้ว ตอนอาจารย์เรียนเป็นตึกเดิม ตอนมาเป็นอาจารย์นี้สร้างช่วงไหนเราไม่รู้ เราไปเรียนต่างประเทศกลับมาเป็นโคกแล้ว แล้วต่อมาก็ราบ พอเราขุดทำใต้ดิน เราพบกำแพงโบราณ เขาก็เลยต้องเอาโบราณวัตถุขึ้นมาข้างบนเอาอิฐมาวางไว้ข้างบน

สมัยที่อาจารย์เรียนมีกิจกรรม กลุ่มกิจกรรมอะไรบ้าง อาจารย์เลือกที่จะทำอะไร

ผมไม่ได้เข้าเชียร์ สมัยนั้นเชียร์รัฐศาสตร์ดังมากเลย ผมไปอยู่ชมรมวรรณศิลป์ตอนนั้นเขาตั้งเป็นชมรม ไปเขียนหนังสือ ผมเคยเป็นรองประธาน นายทะเบียน แล้วก็ออกหนังสือพิมพ์ข้างฝา มีเพื่อนที่ลายมือดีมาคัดให้ แล้วไปติดข้างฝา สมัยก่อนพิมพ์ดีดก็ไม่มี มันแพง เพราะฉะนั้นเราจะพิมพ์ได้อย่างไร เราก็ต้องใช้เพื่อนเป็นคนคัด เพื่อนต้องลายมือดีๆ แล้วก็ปิดข้างฝา ยั่วเย้าคน วิพากษ์วิจารณ์ไปตามเรื่อง

ในทัศนะของอาจารย์คิดว่าการเรียนรัฐศาสตร์สามารถมาบูรณาการกับการทำงานได้อย่างไร

ที่จริงเรียนในมหาวิทยาลัย เรียนอะไรก็ตาม เรียนแล้วทำให้คนเป็นคนประการแรก

คนเป็นคนนี้หมายความว่าสอนเราเพื่อจะให้ไปทำงาน มีความรู้เบื้องต้นเยอะๆ หน่อย เราจะไปทำงานอย่างไรก็ได้ ไม่ได้เป็นวิชาชีพ เป็นวิชาที่กว้างๆ เมื่อก่อนนี้เขาเรียนแล้วก็เข้ากระทรวงมหาดไทย ก็อยากรับราชการเป็นนายอำเภอ แล้วก็เห็นตัวอย่างเยอะ ส่วนพวกผมก็อยากไปทำงานกระทรวงการต่างประเทศ เพราะอยากไปต่างประเทศ

ช่วงที่อาจารย์กลับมาสอนที่นี่ เหตุใดใครๆ จึงบอกว่าอาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านโซเวียต เหตุใดอาจารย์จึงสนใจ

เดิมไม่ได้ตั้งใจไปเรียนโซเวียตหรอก ไปสวิตเซอร์แลนด์ ต้องการไปเรียนอินเตอร์เนชั่นแนลเทรด เพราะเราคิดว่าการค้านี้น่าจะดี เมื่อก่อนไม่ได้ดูความเหมาะสมกับตัวเองนะ อาจจะดูว่าอะไรใหม่ๆ แปลกๆ เขาเรียนการค้า เรียนพาณิชย์ แต่ถ้าอินเตอร์เนชั่นแนลเทรด การค้าระหว่างประเทศ เรียนแล้วเท่ดี โก้ดี ก็อยากไปเรียน แต่ปรากฏว่าเมื่อไปเขาสอนออดิชอยู่แล้ว ไปลงโดยไม่ได้แต้มนี้นะ แล้วเราไปชอบใจเพราะอธิการเป็นคนสอนเอง อธิการของมหาวิทยาลัยนั้นสอนเรื่องคอมมิวนิสต์ อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ท่านเป็นอธิการ เป็นพระนะ เราก็ไปลงเรียน น่าสนใจเพราะอะไร เพราะเราไม่เคย เราอยู่เมืองไทยเขาไม่ให้เราอ่าน เขาไม่ให้เรารู้ เราก็สนใจเรียน ไปเรียนมาเราก็อยากเรียนอันนี้ อันที่จริงผมก็ไม่ใช่คนที่สนใจทางด้านค้าขาย สนใจด้านการเมือง ด้านการปกครอง สนใจทางนิติศาสตร์ ทางกฎหมาย เพราะฉะนั้น พอเราไปเรียนแล้ว การที่เราจะไปเรียนการค้าเราก็ไม่สนใจแล้ว เราก็เลยเปลี่ยนไปเรียนอันนี้ แล้วหลักสูตรก็ไม่ยาวนะ เรารู้ ถ้าเรามีความสามารถเราก็จะเรียน

ต่อไป หมายความว่าตอนนั้นไปเรียนด้วยทุนตัวเอง ไปอยู่สถานทูต ถึงอยากอยู่ เราก็กะเอาที่จบใกล้ๆ กัน ตอนนั้นดูว่าเราจะทำอย่างไรได้ ผมเป็นคนไม่ชอบอยู่เมืองนอก เพราะฉะนั้นอันนี้หลักสูตรประกาศนียบัตร จริงๆ เขาก็เลือกคนนะว่าต้องจบปริญญาตรี ทำไมเขาให้ผมเรียนก็ไม่รู้นะ มันฟลุค จริงอยู่ เราจบเกียรตินิยม แต่ว่าผมคิดว่าถ้าเราเทียบกันแล้วเราก็ไม่ใช่คนเด่น เพราะไปเทียบกับแคนดิเดตที่นั่น แต่เผอิญเพราะเป็นต่างชาติคนไทยคนแรก เขาก็ยอมให้เราเรียน

ช่วงที่อาจารย์สอนในคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ อาจารย์เริ่มสอนปีใด

กลับมาจากสวิตเมื่อปลายปี ๒๕๐๙ ปี ๒๕๑๐ ก็มาเป็นอาจารย์แล้ว จำได้แม่นเลย วันที่เป็น เพราะว่าที่จริงเขาก็รับให้มาทำงานได้เลย แต่ว่าติดปีใหม่ ราชการแทนที่จะรับเรา ๑ มกราคม ก็รับเรา ๓ มกราคม วันที่เปิดทำการ เพื่อที่เขาจะได้ไม่ต้องจ่ายเงินฟรีตั้งแต่วันที่ ๑ วันที่ ๒ เพราะฉะนั้นก็ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐

ช่วงที่อาจารย์สอน ในทัศนะของอาจารย์คิดว่านักศึกษาสมัยนั้นเป็นอย่างไร

ระยะแรกๆ ที่ผมมา รุ่นแรกที่ใกล้ชิดหน่อยก็รุ่นที่ ๑๘ คือรุ่น รมต.เสริมศักดิ์ รุ่นปลัดสุจริตนี้แหละ แล้วรุ่นที่สอนเต็มตัวเลยก็คือรุ่น ๑๙ รุ่นท่านกรรมการ ป.ป.ช. วิสุทธิ์ ท่านปลัดนัที เปรมรัศมี นั้นเป็นรุ่นที่สอน ถามว่าเขาเป็นยังไง ขึ้นอยู่กับในระยะแรกๆ ตอนนั้นก็ยังไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ผมมาเป็นอาจารย์ยังมีการตีกันระหว่างนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์เลย ตั้งแต่รุ่น ๒๐ รุ่นคุณเจริญ รุ่นท่านอาจารย์เสกสรรค์ ประเสริฐกุล รุ่นอาจารย์ขจิต รุ่นอาจารย์สุพิณ การเมืองเริ่มมีการประท้วง เพราะฉะนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละรุ่น สถานการณ์ทางการเมือง ไปดูสถานการณ์การเมืองนอกมหาวิทยาลัย ผมเองเรียนในสมัยจอมพล ป. มีอำนาจ ผมใกล้จบปีที่ท่านจะถึงแก่อสัญกรรม เพราะฉะนั้นจอมพล ถนอมมาก็ปรับไปเยอะ เปิดมากขึ้น เวทีธรรมศาสตร์เปิดกว้างขึ้น ก็ขึ้นอยู่กับช่วงเวลา เราก็เห็นกันมาตั้งแต่ยังไม่ค่อยเปิดจนกระทั่งเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ซึ่งผมไม่อยู่ ผมไปอยู่ต่างประเทศ ผมกลับมาระยะปี ๒๕๑๘ เพราะฉะนั้นผมก็ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจในการสอนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

การสอนหนังสือนี้นะ เราไม่รู้ว่าเราชอบไหม แต่ว่าเมื่อเราสอนแล้วเราชอบและประทับใจ เผอิญผมเรียนจบที่นั่น สอนที่นั่น นักศึกษารัฐศาสตร์ปกติเฮี้ยว แต่ว่าเรา

ได้เปลี่ยน คนที่เขาไปเป็นศิษย์เก่าเพราะเราเป็นรุ่นพี่ ตัวเล็กใหญ่ก็ไม่สำคัญ เพราะเราเป็นรุ่นพี่ ตัวเราไม่รู้ทำอย่างไรให้รุ่นทั้งรุ่นยอมรับ รัฐศาสตร์มีซีเนียริตี้ด้วย เขารับน้องใหม่สมัยผมผมก็ไม่รู้สึกอะไร ก็โอเคนะ แต่ว่าที่นี่คณะอื่นเขาไม่รับเลยนะ เขาก็บอกว่าคณะเราค่อนข้างที่จะล้าหลัง แต่ว่ารับน้องใหม่ เผอิญผมมาจากโรงเรียนประจำ ก็มีรับน้องใหม่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาสามพราน รับน้องใหม่นี้ ถ้าคุมให้อยู่ดีๆ ก็ไม่เสียหาย รับน้องรัฐศาสตร์จะว่าไม่เสียเลยคงไม่ได้ เพราะมีการบังคับให้น้องกินเหล้า เรื่องกินเหล้าก็ไม่ดี แต่ว่าถ้าไม่กินหรือกินไม่เป็นเลยก็จะอันตราย ถ้าเราไปบอกว่ากินดีก็จะโดนด่านะ แต่ว่าพวกรัฐศาสตร์ข้อเสียข้อด้อยตรงนี้ พวกกินเหล้า บางทีก็ไม่รู้จักตัวเอง กินแล้วต้องกินให้เมา แล้วบางคนไปรับราชการ ในที่สุดก็เป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง แต่ถ้ากินเหล้าแล้วยังรู้จักตัวก็ยังโอเค ที่จริงผมก็รู้จักศิษย์เก่ารัฐศาสตร์หลายคน ซึ่งเป็นรุ่นลูกศิษย์ผม เวลานี้เขาก็ได้ดี แต่ตอนนั้นก็เมาเละเลย เพราะฉะนั้นกินเหล้าก็ยังดีกว่าติดอะไรอีกหลายอย่าง คือเราจะไปสอนเขากินเหล้าแล้วดีเป็นไปไม่ได้ แต่ว่าถ้าเด็กไม่มีทางออกเลยก็จะยุ่ง เพราะฉะนั้นเขาก็ต้องดูแล ระมัดระวัง แต่ว่ารัฐศาสตร์สมัยก่อนให้กินเยอะไป เดี๋ยวนี้คงไม่มีปัญหาแล้ว

อยากให้อาจารย์ฝากข้อคิดถึงศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน

ข้อคิดที่สำคัญของรัฐศาสตร์คือ มีคำขวัญดี บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ถามว่าทันสมัยมากไหม ในทัศนะของผม ผมคิดว่าไม่เคยตกสมัย สมัยผม บำบัดทุกข์ บำรุงสุข เพราะเขาเข้าใจว่าพวกนี้จะไปรับราชการ ไปอยู่กระทรวงมหาดไทย แต่เดี๋ยวนี้ไปกระทรวงอื่นด้วย ถ้าเป็นพวกทูตก็ไปอยู่กระทรวงการต่างประเทศ เดี๋ยวนี้รัฐศาสตร์เยอะแยะ ไปอยู่เอกชนก็มากมาย รัฐศาสตร์ที่บุกเบิกเอกชนจนประสบความสำเร็จคือ ท่านสุขวิช รังสิตพล น่าจะรุ่น ๙ ท่านเรียนรัฐศาสตร์การปกครอง แต่ไม่รับราชการ ได้เป็นผู้จัดการใหญ่คาลเท็กซ์ (Caltex) รุ่นพี่อีกคนไปใหญ่ที่ ปตท. ซึ่งเมื่อก่อนน้อยมาก แต่เดี๋ยวนี้ผมเข้าใจว่ามีหลายคนไปอยู่ในภาคธุรกิจ เพราะฉะนั้นคำขวัญที่ว่า บำบัดทุกข์ บำรุงสุข นำไปใช้ได้หมด ไม่ใช่เฉพาะไปอยู่ในราชการ เดี๋ยวนี้เขาใช้คำว่าจิตอาสา คนเราต้องมี คิดง่ายๆ คือ ทำอะไรให้คนอื่นเขาบ้าง ถ้าคิดจะทำให้ตัวเอง เอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง พูดง่ายๆ คือ เห็นแก่ตัว แต่ก็ไม่ได้บอกว่าเราจะต้องเสียสละอะไร แค่คิดทำอะไรให้คนอื่นเขาบ้าง เห็นความสำคัญของคนอื่นเขา ชีวิตก็จะมีจิตอาสาโดยอัตโนมัติ เห็นแก่ส่วนรวม คือไม่ต้องไปคิดไกลว่าเราจะทำอะไรให้กับสังคม นั่นมันตามมาทีหลัง แต่ต้องคิดว่าตัวเรานี้เป็นประโยชน์แก่คนอื่นเขาบ้าง รีเปล่า ผมถึงบอกว่า คำขวัญเดิมที่ว่า บำบัดทุกข์ บำรุงสุข จึงใช้ได้หมด ถ้าเราสามารถที่จะทำให้ทุกข์ของคนอื่นลดลงโดยเราไม่เดือดร้อน เราก็น่าจะทำ ทำให้คนอื่นเขามีความสุขได้โดยเราไม่เดือดร้อน เราก็น่าจะทำ ผมถึงบอกว่าไม่ต้องมีคำขวัญใหม่ คำขวัญเดิมดีอยู่แล้ว และก็จำง่าย ความหมายก็กว้าง เพียงแต่จะพยายามเข้าใจไหม พี่บางคนก็ไปทำงานทางธุรกิจ ไปออกทีวี พูดถึงเรื่องเศรษฐศาสตร์ นั่งวิเคราะห์หุ้น เช่นคุณวีระ ธีรภัทรานนท์ ปัจจุบันตลาดงานอยู่กับภาคเอกชน แปลกที่พวกเราเรียนรัฐศาสตร์แล้วหาตลาดง่าย รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่ดังมากในประเทศไทย ในอเมริกาไม่ดังเท่านี้หรอก วิชาอื่นเขาดังกว่า แต่ที่ประเทศไทย วิชารัฐศาสตร์ดังกว่าวิชาอื่นๆ เพราะเมื่อก่อนเราเรียนไปเป็นนักปกครอง คนเลยแห่กันไปเรียน สำหรับตัวผมบอกว่าศิษย์เก่าเราไปเรียนที่ไหนผมสนับสนุนนะ ไปทำงานที่ไหนผมก็สนับสนุน แต่ผมไม่เคยคิดว่าศิษย์เก่าเราเท่านั้นจะต้องผูกขาดอะไร เราก็คิดฉันเดียวกันว่าไม่ควรเอาสถาบันการศึกษาที่ตนจบไปผูกพันผูกขาดอะไรที่ไหน เราจึงไม่เห็นด้วยกับระบบนี้ การชุมนุมศิษย์เก่าร่วมกันนี้เป็นเรื่องของ

คนโรงเรียนเดียวกัน เวลาทำงานมันคนละเรื่อง ผลประโยชน์ขององค์กรนั้นสำคัญที่สุด และสุดท้ายก็กลายเป็นผลประโยชน์ของสังคม

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายสรัญญู วุฒินิธิกร ผู้บันทึกภาพ
นายนิรุธ ชุ่มประเสริฐ ชวเลข

บทสัมภาษณ์พิเศษ

“หลากหลายทัศนะเกี่ยวกับสิงห์แดง”

นายวิเชียร ชวลิต

ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

พี่เข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ปีใด

สมัยผมเป็นแบบสอบเอ็นทรานซ์เข้า เป็นระบบปี ๑ เรียนรวม ถ้าพูดถึงปี ๒๕๑๖ ทุกคนก็คงรู้ดีว่าเป็นปีแรกที่เรียกว่าวันมหาวิปโยค ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ปี ๒๕๑๖ ผมเข้าเรียนปี ๒๕๑๖ พอดี คิดว่าในช่วงแรกที่เข้าเรียนเป็นการเรียนรวม ซึ่งทุกคนก็ไปเรียนคณะศิลปศาสตร์ แล้วเรียนวิชาพื้นฐาน ตอนผมเข้าเรียนเอ็นทรานซ์เข้าไปเป็นสาย มธ.๒ เพราะว่าคนที่เข้าเรียนก็จะมี มธ.๑ มธ.๒ มธ.๓ เป็น ๓ สายน่ะครับ มธ.๒ นี้คือคนที่จบ มศ.๕ ที่จบสายวิทยาศาสตร์มา ตอนเลือกคณะก็เลือกไปเรียนเศรษฐศาสตร์ ตอนเอ็นทรานซ์เข้าไปแล้วไปเรียนปี ๑ ก็มีเพื่อนจะเป็นกลุ่มเฉพาะ เราก็จะเป็นบุคคลแปลกหน้า คำว่าแปลกหน้าก็คือ ไม่มีเพื่อนไม่มีฝูง เพราะว่ามาจากโรงเรียนบ้านนอกเข้ามาเรียนก็มีอยู่คนเดียวที่เอ็นทรานซ์เข้ามา นอกจากนั้นเขาก็จะมีโต๊ะนักเรียนเก่าที่โน่นที่นี่ แต่เราก็จะตื่นตาตื่นใจ เพราะว่าเราเป็นนักศึกษาเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ ใหม่ๆ ก็จากเดิมที่เป็นนักเรียนโรงเรียนบ้านนอก

พี่เป็นคนพื้นเพที่ไหน

เป็นคนสมุทรสาคร อยู่อำเภอบ้านแพ้ว อยู่ด้านในไม่ติดทะเล อยู่ริมคลองดำเนินสะดวก คนสมุทรสาครและคนราชบุรีจะเป็นคนที่เชื่อมโยงกันเพราะว่าใช้คลองดำเนินสะดวกเป็นตัวเชื่อม ญาติผู้ใหญ่ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ที่อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี แล้วก็อพยพหากินมาตามคลองดำเนินสะดวก ก็เลยมาเกิดที่บ้านแพ้ว สมุทรสาคร แล้วก็เลยเรียนหนังสืออยู่ที่บ้าน พอเอ็นทรานซ์เข้ามา มาเรียนเศรษฐศาสตร์ ปี ๑ ก็มาเจอสถานการณ์ครั้งแรกเลย คือนักศึกษาชุมนุมกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ผมก็ไปนั่งชุมนุมกับเขา นักศึกษาเต็มรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ตอนนั้นความรู้สึกของนักศึกษาก็คือการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ต่อต้านเผด็จการ เป็นบรรยากาศตอนปีแรกที่เข้ามาสัมผัส แล้วพอเรียนจะจบปี ๑ ก็จะต้องยืนยันว่าปี ๒ จะเข้าเรียนคณะไหน

ทำไมจึงเลือกเรียนรัฐศาสตร์

ตอนนั้นเรามีความรู้สึกว่าคณะรัฐศาสตร์เป็นคณะที่ไดโนเสาร์ที่สุดในธรรมศาสตร์ เพราะตอนนั้นมันยุคเสรีภาพ ประชาธิปไตย พวกรัฐศาสตร์จะเป็นพวกที่ยังมีรุ่นพี่รุ่นน้อง คนเขาก็เล่าขานกันในธรรมศาสตร์ว่าเหลืออยู่คณะเดียวที่คณะรัฐศาสตร์ แล้วคณะรัฐศาสตร์จะมีกิจกรรมพิเศษๆ ที่เพื่อนๆ ในมหาวิทยาลัยค่อนข้างจะหมั่นไส้พอสมควร ผมมาเรียนด้วย ๒ เหตุผล เหตุผลที่หนึ่ง เพราะความรู้สึกว่าคณะนี้มีอะไร ทำไมจึงต้องมีรุ่นพี่รุ่นน้อง มีอะไรที่แปลกกว่าเพื่อน แล้วความรู้สึกของนักศึกษาในตอนนั้นเขาเชื่อมั่นในหลักเสรีภาพ ประชาธิปไตย เพราะว่าปรัชญาของอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งตอนนั้นเป็นอธิการบดี ก็มีปรัชญาว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีเสรีภาพทุกตารางนิ้ว เรารู้สึกว่าเราอยากจะเปลี่ยนแปลงก็เลยเข้ามาเรียนรัฐศาสตร์ นี่คือเหตุผลที่ ๑ เหตุผลที่ ๒ ก็คือว่าคุณพ่ออยากให้ผมเป็นปลัดอำเภอ แต่เขาไม่ได้บอกอะไรมาก ไม่ได้ขับเคลื่อนเรามากนักว่าจะต้องไปเรียนรัฐศาสตร์ เขาก็รู้ว่าเราสอบเข้าคณะเศรษฐศาสตร์ แต่พอรู้ว่าเราเปลี่ยนไปเรียนรัฐศาสตร์เขาก็ดีใจ เป็นสองเหตุผล เราก็เลยเปลี่ยนไปเรียนรัฐศาสตร์ ว่าจะเรียนไปเป็นปลัดอำเภอ ความคิดตอนนั้นเป็นแบบนั้น พอปี ๒ ก็เลยเลือกเข้าไปเรียนคณะรัฐศาสตร์ พอไปถึงปรากฏว่านักศึกษาธรรมศาสตร์ที่เข้ารัฐศาสตร์มีอยู่ ๑๕๐ คน เป็นผู้หญิง ๙๙ คน ที่เหลือเป็นผู้ชายอยู่นิดเดียว เพราะฉะนั้นเราเข้าคณะก็จะมีกลุ่มผู้ชายอยู่ไม่มาก ตอนนั้นนักศึกษาจะมีหลายประเภท ประเภทที่ไม่เข้าคณะเลย เขาก็อยู่กลุ่มของเขา อยู่ที่เดิมที่เขาอยู่ปี ๑ เขาก็จะชุมนุมของเขาอยู่ที่เดิม เราเข้าไปอยู่ใหม่ เข้าไปอยู่ที่รัฐศาสตร์ ก็ไปรวมกลุ่ม ตอนนั้นนั่งอยู่ใต้ต้นแสงจันทร์ ก็คือจะไปเจอรุ่นพี่ๆ รุ่น ๒๔ ที่เจอเขาแล้วก็ไปทำกิจกรรมร่วมกัน บรรยากาศตอนนั้นยังมีรวมกลุ่มไปเชียร์ รุ่นพี่ก็มาสอนกระบวนการการไปรับน้อง การดูแลน้อง เราก็เริ่มเรียนรู้ชีวิตในคณะ เราก็ถือเป็นแกนคนหนึ่งที่ทำกิจกรรมสมัยเรียนหนังสืออยู่ ยุคนั้นเป็นกิจกรรมทางการเมืองเสียส่วนใหญ่ มีจัดอภิปรายปิดโปสเตอร์ แล้วผมก็จะทำกิจกรรมของคณะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเชียร์ เรื่องของกิจกรรมอื่นๆ รวมทั้งกิจกรรมทางการเมืองด้วย พอไปเรียนรุ่นพี่ก็จะถ่ายทอด เราก็เริ่มเรียนรู้ไม่กลับบ้าน นอนที่คณะ นอนหลังคณะ มีซุ้มอยู่ รุ่นพี่รุ่น ๒๓ เขาชุมนุมกันอยู่ ก็เริ่มหัดสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า ตอนเป็นนักศึกษาฐานะก็ไม่ค่อยดี เงินไม่พอใช้ แต่ได้เรียนรู้ชีวิตสำหรับอนาคต

หลักการทำงานของพี่เมื่อรับราชการแล้วคืออะไร

คือช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่เราเรียนอยู่นั้น เห็นการต่อสู้กับหลักเสรีภาพก็จะมีการขับเคลื่อนเชิงอุดมการณ์แรงพอสมควรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การสัมผัสกิจกรรมก็เหมือนกับการเตรียมความพร้อมไปทำงานในอนาคต รวมทั้งผมก็เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการออกไปทำค่ายนักศึกษาก็เริ่มตั้งแต่ปี ๒ เข้าไปก็ไปทำงานร่วมกับปี ๓ พอปี ๔ ก็ไม่ค่อยได้ทำ พอปี ๔ ผมตั้งใจว่าจะเรียน ๓ ปีครึ่งจบ แต่ว่าจบไม่ได้เพราะมีเหตุการณ์ทำให้ต้องปิดมหาวิทยาลัยยาว ไปเปิดเดือนมกราคม ตอนนั้นเป็นที่เสียอกเสียใจกันว่าประชาธิปไตยกลับหายไปอีกแล้ว มีการปฏิวัติกัน จริงๆ ตอนนั้นผมกับพี่ชายมาอยู่กรุงเทพฯ กับแม่ ก็จะผลัดกันอยู่กับแม่ ถ้าพี่ไปน้องอยู่ ถ้าน้องไปพี่อยู่ สลับกัน ตอนนั้นพี่เขาไปเราก็เลยไม่ได้ไปเพราะแม่บอกให้อยู่คนหนึ่งก่อนมีเหตุการณ์ก็มาร่วมกิจกรรม แต่วันมีเหตุการณ์ไม่ได้ออกมา เราก็เลยรอดไป จบปริญญาประมาณเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคมก็ไปหางานทำ ไปสมัครงาน ขณะนั้นปลัดอำเภอยังไม่เปิดรับสมัคร แต่กระทรวงมหาดไทยเปิดรับอักษรเลข ก็คือ เลขาฯ ผู้ว่า แต่เรารู้สึกว่าเราพกอุดมการณ์มาว่าเราจะไปช่วยคนในชนบท ไปทำงานให้ชาวบ้าน ก็รู้สึกว่าอักษรเลขไม่ได้ทำงานช่วยชาวบ้าน เราก็เลยไม่สอบ ซึ่งความจริงก็ถ่ายเทคนไปมานะ จนปี ๒๕๒๑ ปลายปีจึงได้สอบปลัดอำเภอ ตอนนั้นเรียนปริญญาโทด้วย แล้วไปทำงานที่องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพฯ ตอนสอบก็ตั้งใจทำ บังเอิญเราเรียนปริญญาโทอยู่ ความรู้ด้านวิชาการเรามีอยู่เต็มเปี่ยม แต่ว่าตอนเราทำข้อสอบเราคิดว่าเรา

อยากทำให้ได้ที่กลางๆ เพราะว่าเราจะได้เรียนจบปริญญาโทก่อน เหลืออีกไม่นานเราก็จะจบปริญญาโทแล้ว จะได้ออกไปทำงานไม่ห่วง พอประกาศมา ได้ที่ ๑ เลย ก็เลยต้องรีบมาทำงาน ลาออกจาก ขสมก. ก็มาเป็นปลัดอำเภอ เขาส่งไปอยู่อำเภอพิมายนครราชสีมา ก็เป็นจังหวัดใหญ่ตอนนั้น ก็ยังไม่ได้โด่งดังอะไรมากมาย เราก็เลยไปทำงานเป็นปลัดอำเภอ ไปช่วยชีวิตคนในชนบท พี่ๆ เขาบอกว่าพอไปอยู่แล้วจะได้กลับเข้ามาอยู่กรม คือคนต้องได้ถ่ายเทนะ พออยู่ได้สักปีกว่า ปีเจ็ดเดือนก็ย้ายเข้ามาอยู่ส่วนกลางเป็นประจำตำแหน่ง นี่ก็คือวิถีของปลัดอำเภอว่า พอไปเป็นปลัดอำเภอก็ต้องกลับมาอยู่ในกรม บางคนก็เป็นปลัดอำเภออยู่ต่างจังหวัด มีลูก มีเมีย เราบ้านอยู่กรุงเทพฯ ก็ไปๆ มาๆ กรมกับต่างจังหวัดก็หมุนเวียนสับเปลี่ยนกัน

การเรียนรัฐศาสตร์มา สามารถบูรณาการกับการทำงานได้อย่างไร

จริงๆ วิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ก็คือวิชาการปกครอง การอะไรต่างๆ ในด้านสังคมก็ถือได้ว่าเราได้ใช้วิชาความรู้ของเรา ใช้ในการทำงานของเรา เพราะว่ายุค ๒๕๒๒ ก็เริ่มมีการเลือกตั้งแบบเต็มที่ เราก็ได้ไปบรรยาย ไปสอนหลักสูตรประชาธิปไตยกับพี่น้องประชาชนจำนวนมาก เราได้ใช้ความรู้อย่างเต็มที่ บรรยายไป สอนหลักการปกครองไป ได้ใช้ในการทำงานอยู่ตลอด ก็ถือได้ว่าความรู้ที่ได้กับชีวิตจริงนี้เดินทางไปด้วยกัน เนื่องจากเดิมก่อนหน้านี้กรมการปกครองรับปลัดอำเภอไม่มาก ตอนหลังรับเยอะ มีภารกิจ มีงานทำมากมายในการออกไปพัฒนาชนบท ได้ใช้ความรู้อย่างเต็มที่ ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ดี

ความประทับใจในสมัยที่พี่เรียนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์คือ

ธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดกว้าง สอนเราเหมือนกับปรัชญาที่เราได้ยินอยู่เสมอว่า **ฉันรักธรรมศาสตร์เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน** ก็คือเราประทับใจตรงที่ว่าเมื่อเรามาเรียนแล้ว เราได้ความรู้แล้ว เกิดจิตวิญญาณในการที่จะดูแลผู้คนที่ลำบากห่างไกลในชนบท เพราะว่าเราก็เป็นคนที่เติบโตมาจากบ้านนอก เราเห็นถึงชีวิตความยากลำบาก เมื่อเรามีบทบาทหน้าที่ เราก็ได้ใช้ก็ถือได้ว่าตรง ทำให้เราได้มีจิตวิญญาณมาจนถึงทุกวันนี้ ในการที่เราจะดูแลผู้คนทั้งหลาย อันนี้ก็คือหลักที่เราได้จากมหาวิทยาลัยและเราก็ยังได้ใช้อยู่ตลอดถึงการทำงาน

อยากให้พี่ฝากข้อคิด

สำหรับคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาทำงาน คนที่เรียนรัฐศาสตร์จะมีหลากหลายสาขา แต่ว่าจิตวิญญาณที่เรามีความรู้ด้านนี้เพื่อไปเปลี่ยนแปลง ไปทำให้สังคมเจริญคงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ถ้าเราละทิ้งอุดมการณ์ตรงนี้เสีย บทบาทหน้าที่ที่เราจะทำ ทำให้สังคมเจริญ บ้านเมืองเจริญ ก็คงจะไม่มีใครช่วยเรามากเท่าตัวเรา จริงอยู่ ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงวันนี้ บทบาทของรัฐศาสตร์อาจถูกการเมืองเปลี่ยน แต่ว่าหลักคิดก็ดี อุดมการณ์ก็ดี ยังมีความสำคัญอยู่เต็มเปี่ยม ถ้าเรามีความรู้ด้านนี้แล้วก็นำความรู้ไปพัฒนาด้วยหน้าที่ที่เรารับผิดชอบอยู่ ไปทำให้บ้านเมืองเจริญ อยากให้ทุกคนช่วยกันสร้างสรรค์วิถีให้บ้านเมืองเจริญ

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายสรัญญู วุฒินิธิกร ผู้บันทึกภาพ

บทสัมภาษณ์พิเศษ

"นานาทัศนะนักรัฐศาสตร์"

พลตำรวจโท ณัฐพงษ์ วัฒนสุคนธ์

กรมวังผู้ใหญ่ในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

พี่เข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ปีใด

พี่เข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ปี ๒๕๑๐

ทำไมพี่จึงเลือกเรียนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

พี่อยากรับราชการ อะไรก็ได้ที่รับราชการ เพราะตระกูลพี่รับราชการหมด ก็มองว่ารัฐศาสตร์นี้เป็นศาสตร์ที่เป็นสายตรงที่จะทำให้รับราชการได้ รัฐศาสตร์ปกครองนะ เป็นทหารก็ได้ เป็นตำรวจก็ได้ ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ก็เลยเข้ามา และความที่ชอบเป็นตำรวจ ชอบยิงปืน ชอบอยู่กับพ่อ ถ้ามาสายรัฐศาสตร์ เห็นรุ่นพี่ที่จบรัฐศาสตร์ไปสามารถจะเป็นตำรวจได้ พอตำรวจเปิดรับคนที่จบคณะรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ พี่ก็ตั้งเข็มเลยว่าจะรับราชการตำรวจ

อยากให้พี่เล่าถึงสภาพคณะสมัยนั้นเป็นอย่างไรบ้าง

พี่เป็นสิงห์แดงรุ่น ๑๙ รุ่นพี่ที่อยู่ในวงราชการที่เป็นอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดตรังก็ อานนท์ มนัสวานิช ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ก็นที เปรมรัศมี นพดล เฮงเจริญ สุวัฒน์ ตันประวัติ ชัยสิริ อมะมาน พวกนี้ที่มีหน้ามีตา แล้วก็รับราชการอยู่ในขั้นระดับสูงของประเทศ

ตอนที่พี่เรียนคณะก็ยังเป็นตึกรุ่นเก่า ๒ ชั้น อยู่ริมเจ้าพระยา มีเจ้าแม่สิงห์อยู่ข้างหน้า เขาเรียกว่าถ้ำสิงห์ ต้องไปกราบไหว้ตลอด พอเรียนมาได้ถึงปี ๓ เขาก็สร้างตึกใหม่เสร็จ ก็เป็นตึกปัจจุบันนี้ที่อยู่ที่ท่าพระจันทร์ เราได้มาเรียนตึกใหม่ตอนปี ๓ ปี ๔ ๒ ปี ข้างหลังคณะก็เป็นสนามบาสเกตบอล แล้วเรามาใช้เป็นที่เตะฟุตบอลเล็กกัน ก็มีการแข่งขันฟุตบอลเล็กกันในหมู่คณะ พี่ก็ชอบเล่นเพราะเป็นนักฟุตบอลสวนกุหลาบมาเล่นตั้งทีมแปดแฉก ฟุตบอลมี ๗ คน เป็นฟุตบอลเล็ก เตะกันข้างๆ คณะ ชิงถ้วยคณบดีกันเป็นประจำ

อยากให้พี่เล่าให้ฟังว่าแปดแฉกนี้คืออะไร

แปดแฉกก็คือดาวสัญลักษณ์ของตำรวจ ดาวตำรวจเป็นดาวเงินที่มี ๘ แฉก ถ้าดาวทหารเป็นดาวทองมี ๕ แฉก ด้วยความที่พี่ฝังใจว่าชอบตำรวจ ก็เลยตั้งทีมว่าทีมแปดแฉก ก็มีเพื่อนเล่นด้วยกัน ก็เตะเป็นทีมหนึ่งในคณะ แข่งกันระหว่างทีม มีทีมเสมา ทีมแปดแฉก ทีมโดมเจ้าพระยา แล้วแต่จะตั้งชื่อกัน

ร้านอาหารที่พี่ไปกินกันประจำคือร้านอะไร

ร้านไอ้กี๊ดอยู่ตรงโรงอาหาร เดี๋ยวนี้เป็นที่ตั้งของคณะสังคมสงเคราะห์ ตรงข้างสนามฟุตบอลใหญ่จะมีโรงอาหารอยู่ และอีกโรงที่นั่งกินคือใต้อาคารริมน้ำเจ้าพระยา มีห้องอาหารรวม จะกินกันอยู่แค่นั้น วันดีคืนดีก็จะข้ามไปกินกันที่ท่าพระจันทร์ มีร้านก๋วยเตี๋ยวเนื้อ ร้านโอ่งที่อยู่ในซอยเล็กๆ มีร้านโอ่งเพราะเขาทำกาแฟใส่โอ่งให้เรากิน เลยเรียกว่าร้านโอ่งกัน

ในสมัยเรียนพี่ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

ตอนเรียนพี่ก็เอาเรื่องเชียร์เป็นหลักเลย รัฐศาสตร์นี้ต้องเป็นเชียร์ เราเริ่มตั้งแต่ตอนพี่เรียน ตอนพี่เข้าไปทุกคนจะต้องเริ่มปี ๑ ที่คณะศิลปศาสตร์ ก็เรียนรวม พอเข้าปี ๒, ๓, ๔ จึงแยกมาที่คณะรัฐศาสตร์ของเรา สิงห์แดงของเราจะต้องเข้มข้นเรื่องเชียร์ เชียร์กีฬาต้องเป็นอันดับ ๑ ทุกปีของมหาวิทยาลัย คู่แข่งของเราก็คือคณะนิติศาสตร์ เสือเหลือง แล้วก็มีการตีกันด้วย ตีกันแบบเอาไม้ไล่ตีกัน เพราะว่าความเข้มของคณะพี่เข้าไปอยู่ปี ๒ ครั้งแรกเข้าเริ่มเชียร์ เราก็บ้าเชียร์ไป มีรุ่นพี่คุม พี่เป็นคนถือธงคณะวิ่งนำแถวเชียร์ เราต้องซ้อมเชียร์ทุกเย็น วิ่งรอบมหาวิทยาลัย รัฐ รัฐ รัฐ รัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐศาสตร์วิ่งพี่เขาก็ถือธงนำ ก็ภูมิใจตรงนี้ แล้วก็เป็นกลุ่มสต๊าฟเชียร์มาตลอด สมัยพี่ พี่ที่เป็นประธานเชียร์คือ พี่จารึก ปริญญาพล พี่อยู่ปี ๒ พี่จารึกปี ๔ พอพี่มาอยู่ปี ๓ ปี ๔ ก็คือพี่ปราโมช อังกูรวิบูลย์ เป็นประธานเชียร์ พอพี่ขึ้นมาปี ๔ ประธานเชียร์พี่ก็คือ วิญญู แจ่มขำ นัที เปรมรัศมี และเทอดชัย โชติพันธุ์ แต่พี่ก็อยู่ในสต๊าฟเชียร์ แล้วพี่ก็เน้นการเล่นฟุตบอลพลาสติกของทีมแปดแฉก

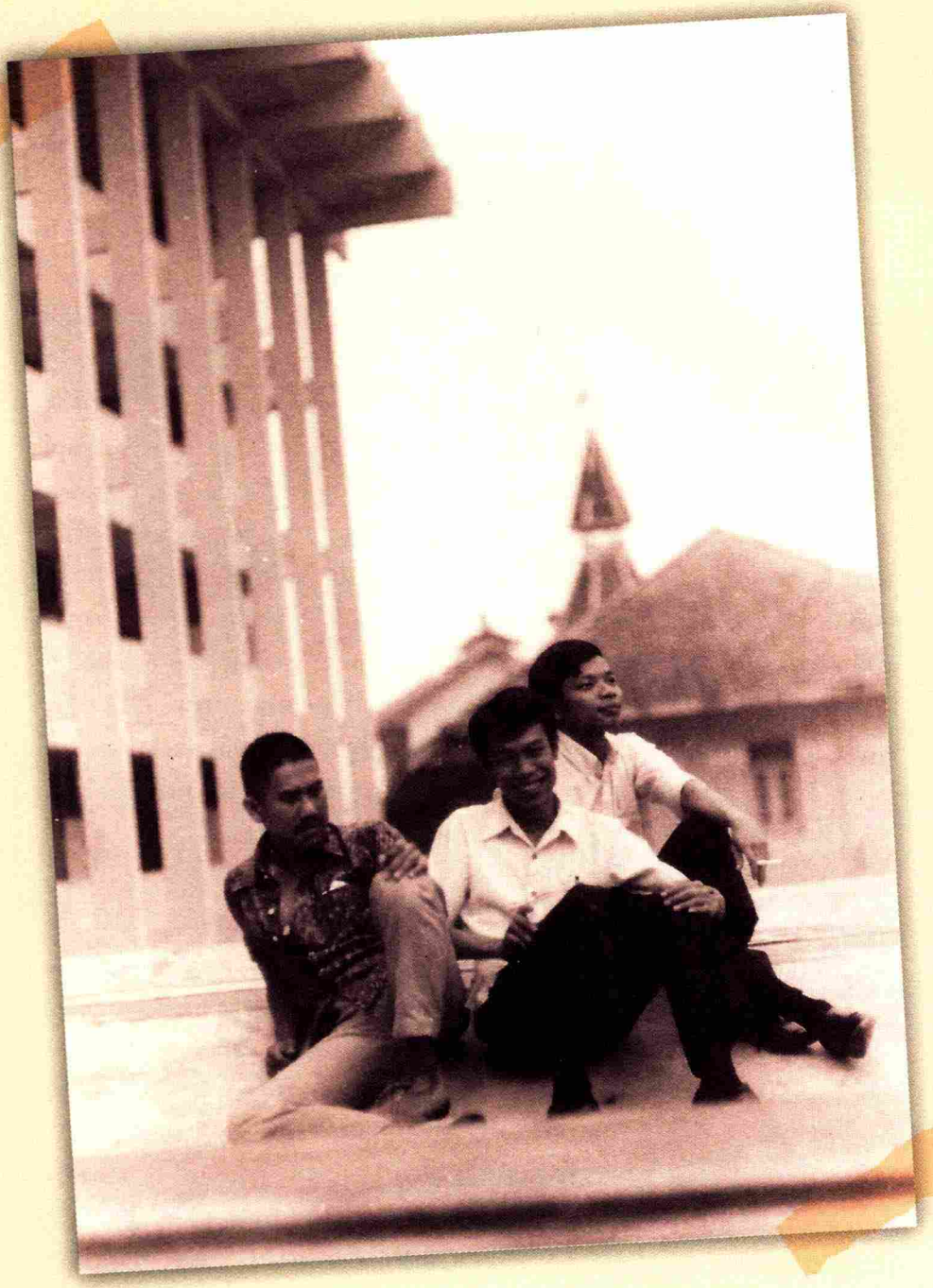

ประวัติการทำงาน

พี่มีความมุ่งมั่นที่บอกให้น้องทราบตั้งแต่แรกคือ พี่อยากเป็นตำรวจ ตั้งแต่เริ่มเข้ามาเรียนก็มุ่งมั่นมาเป็นตำรวจ ในระหว่างที่อยู่ปี ๔ พี่ก็ไปสมัครเข้าเป็นพลตำรวจ ขณะที่ยังไม่ได้รับปริญญาตรี ก็ไปสมัครเป็นตำรวจ คือขอให้ได้เป็นตำรวจไว้ก่อน แล้วพอได้รับปริญญาตรี พี่ก็ไปสมัครเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยอบรม อบรมที่โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน ขณะที่เรียนความที่เราชอบตำรวจ พี่ก็ตั้งเข็มว่าเราต้องสอบให้ได้ที่ดีๆ พอดีพี่สอบออกได้ที่ ๒ ของการอบรมโรงเรียนนายร้อยตำรวจก็มีสิทธิ์เลือกที่ก่อน พี่ก็เลือกลงโรงพักบางซื่อซึ่งเป็นโรงพักที่อยู่ในพื้นที่บ้านพี่ เพราะพี่เห็นตำรวจบางซื่อทำงานอย่างไร พี่ก็ชอบ รับราชการครั้งแรกก็ลงโรงพักบางซื่อ แล้วสักพักเขาก็ปรับย้ายว่ารุ่นนี้ต้องออกชายแดน ก็ออกไปเป็นตำรวจพลร่มที่ค่ายนเรศวร ๒ ปีก็กลับมาใหม่ มาอยู่โรงพักท่าพระฝั่งธนบุรี แล้วก็วนเวียนอยู่ในนครบาลมาตลอดเลย แล้วได้มาอยู่โรงเรียนนายสิบ มาเป็นครูฝึกของตำรวจที่จะไปเป็นนายตำรวจสายปราบปราม อยู่โรงเรียนนายสิบมา ๓ ปี ก็โยกย้ายอยู่ในนครบาลตลอดเลย จนมาโรงพักสุดท้ายคือโรงพักดุสิต มาเป็นสารวัตรปราบปรามโรงพักดุสิต และเมื่อปี ๒๕๓๐ ได้รับพระราชทานพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายตำรวจราชสำนักประจำของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร พอถึงปี ๒๕๔๖ ก็ได้รับพระราชทานพระกรุณาอีกครั้งให้โอนมาเป็นข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ตำแหน่งกรมวังผู้ใหญ่ ทำหน้าที่ดูแลพระราชกิจของทุกพระองค์ในที่ประทับ รวมทั้งการตามเสด็จพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ ไม่ว่าเสด็จส่วนพระองค์หรือตามหมายกำหนดการทั้งในและนอกประเทศ

หลักการทำงานของพี่มีหลักการทำงานอย่างไร

ตั้งแต่เป็นตำรวจมา หลักการทำงานของพี่คือว่า ต้องทำงานให้ต่อเนื่องไม่ว่าจะงานอะไรก็ตาม จริงจัง และทำด้วยตัวเอง ทุกอย่างต้องทำด้วยตัวเองหมด แม้กระทั่งมอบหมายให้ลูกน้องไปทำแล้วก็ต้องเอามาตรวจสอบอีกทีด้วยตัวเองว่าทำตามที่เราบอกหรือเปล่า ให้เหมือนที่เราทำเอง พี่คิดหลักแค่นี้เอง คือว่า จะทำงานอะไรก็ตามต้องทำด้วยตัวเอง งานเล็กงานน้อยก็ทำ งานบางอย่างให้ลูกน้องไปทำก็ต้องมาตรวจสอบให้เหมือนเราทำ เช่นว่า สั่งให้ลูกน้องไปพิมพ์หนังสือมาเราก็ต้องมาดู ให้ทำเหมือนว่าเราทำเอง อาจจะให้ลูกน้องไปค้นคว้า ไปร่างอะไรมาให้เรา แล้วเราก็มาเขียนสรุปใหม่ เขียนด้วยลายมือเราเอง แล้วพี่เป็นพนักงานสอบสวน การทำงานด้วยตัวเองเราก็จะรู้หมดว่าข้อเท็จจริง

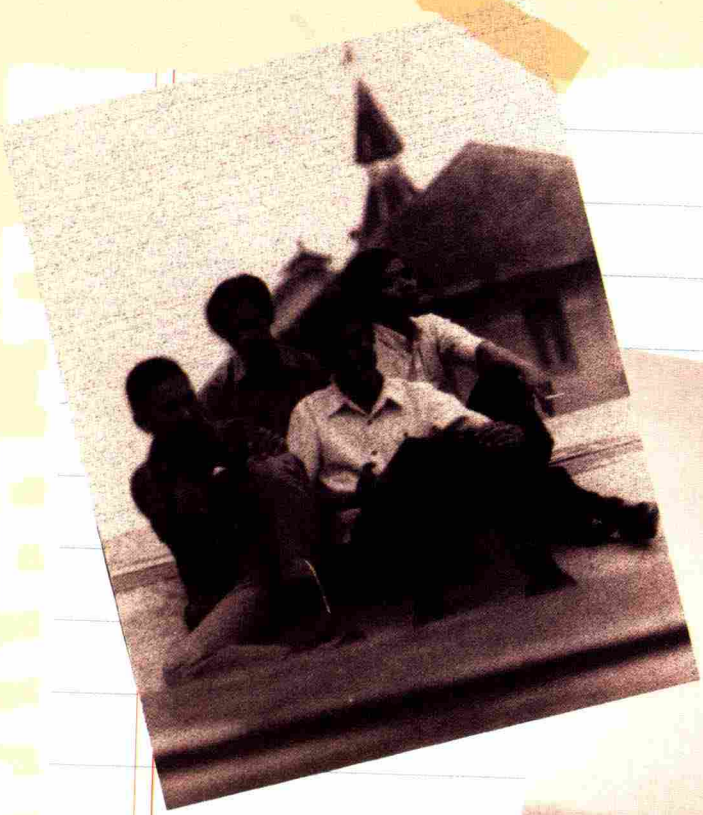

เป็นอย่างไร กลเม็ดของผู้ต้องหาเป็นอย่างไร หลอกลวงเราหรือเปล่า ผู้เสียหายให้การกับเราครบไหม เพราะเราทำด้วยตัวเองเราก็จะรู้ แล้วนายเขาก็จะไม่มาตรวจสอบว่าเรื่องนี้คุณรู้จริงหรือเปล่า แต่เขาเห็นว่านี่เราเขียนเองแสดงว่าเราต้องรู้จริง ขั้นตอนที่นายจะมา

จับผิดหรือจะมาซักถามให้เรื่องยืดยาว เรื่องก็จะลดน้อยลงไป ทำอะไรก็แล้วแต่ขอให้ทำด้วยตัวเองให้หมด ถ้าทำผิดก็ต้องทำด้วยตัวเองนะ จะได้ไม่ต้องโทษใคร

ความประทับใจที่พี่เรียนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

ประทับใจมากเลย แล้วพี่ถูกปลูกฝังมาว่าต้องรับราชการ และคณะนี้เป็นคณะที่เหมาะที่สุดในการรับราชการ ไม่ว่าข้าราชการอะไร แล้วเป็นคณะที่มีซีเนียริตี้ ระบบพี่น้องที่เลือกที่ธรรมศาสตร์เพราะมีสิงห์แดง ถ้าสิงห์แดงไปอยู่ในรามคำแหง ไปอยู่ในจุฬาฯ ไปอยู่ในเกษตร พี่ก็ว่าจะไปตามคณะนะไม่ได้ไปตามมหาวิทยาลัย ตามคำว่าสิงห์แดง สิงห์แดงนี้คือคณะรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เราก็คิดแค่ว่าสิงห์แดงเป็นคณะที่เราถูกใจ ความเข้มข้นมันอยู่ในตัว จะไปอยู่มหาวิทยาลัยไหน จะตามไป คิดแค่นี้พอแล้ว ก็สมใจที่ได้มาอยู่คณะนี้ ได้หมดทุกอย่าง

พี่คิดว่าการเรียนรัฐศาสตร์สามารถมาบูรณาการกับการทำงานได้อย่างไร

นำมาใช้ในการทำงานง่ายๆ ก็คือ ระบบความเป็นพี่เป็นน้องกัน เราอยู่ในคณะนี้เราอยู่แบบพี่น้องกัน แต่ถ้าไม่เคยเห็นหน้ากัน แต่เรารู้ว่าเป็นรัฐศาสตร์ก็จะติดต่องานได้เร็ว แล้วเป็นกันเอง กับมั่นใจว่าคงจะไม่มีการใช้เล่ห์กล ฉ้อฉลอะไร ต้องซื่อตรงต่อกัน เพราะว่าความเป็นรัฐศาสตร์ ความเป็นพี่เป็นน้องกัน จุดหลักคืออันนี้อย่างเดียวแล้วก็จะเปิดใจทำงานกันโดยไม่เคลือบแคลง แม้ว่าไม่รู้จักกันมาก่อน

ความเป็นสิงห์แดงในทัศนะของพี่เป็นอย่างไร

ความเป็นสิงห์แดงคือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วคนเราเมื่อมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว ความแตกแยกจะไม่มี เพราะฉะนั้นการทำงานจะทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้ว่าความคิดจะไม่ตรงกัน แต่ว่าเดี๋ยวก็จะมารวมกันได้ เอาแต่ละที่ที่ไม่ตรงกันมารวมกันก็มาเป็นหนึ่ง

อยากให้พี่ฝากข้อคิดถึงน้องๆ ที่เป็นสิงห์แดง

พี่ก็พูดกับน้องๆ หลายคนที่มาหาหรือพบ บอกว่าให้น้องภูมิใจว่าน้องเป็นสิงห์แดง และเอาความภูมิใจที่ได้เป็นสิงห์แดงไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งชีวิตราชการ ชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว น้องไปเปิดใจให้เขา ไปให้ความจริงใจ ไปแสดงตัว กับพี่หรือน้องก็ตามที่เป็นสิงห์แดง แล้วก่อนที่จะไปติดต่องานอะไรก็แล้วแต่ เช็คเสียก่อนว่ามีสิงห์แดงอยู่ใน

หน่วยงานนี้ไหม ถ้ามีไปหาคนนั้นก่อน อย่าเพิ่งไปตรง สมมุติน้องจะไปหาอธิบดีสักกรมหนึ่ง แต่คนนั้นเราเช็คแล้วไม่ใช่สิงห์แดง แต่มีรองอธิบดีหรือผู้อำนวยการที่รองลงมาเป็นสิงห์แดง ให้น้องไปพบพวกที่เป็นสิงห์แดงก่อน แล้วเขาจะพาน้องไปหาอธิบดีคนที่ไม่ใช่สิงห์แดง แล้วงานน้องก็จะออกมาดีมาก จะไม่มีใครรังเกียจเลยตอนที่น้องเข้าไปพบอธิบดี แต่น้องเริ่มจากพี่ๆ น้องๆ ที่เป็นสิงห์แดงในหน่วยงานนั้นก่อน ยึดหลักอันนี้ไว้ก่อนเลย พี่ทำแบบนี้มาตลอดเลย พี่ไปไหนพี่จะเช็ค พี่ไปต่างประเทศพี่จะเช็คเลย ไปที่ประเทศนี้มีสถานทูตแห่งนี้ใครเป็นสิงห์แดงบ้าง แล้วรับรองว่าต้องมี ไม่สิงห์แดงปริญญาตรี ก็สิงห์แดงปริญญาโท สิงห์แดงปริญญาเอก ต้องมีคำว่าสิงห์แดง ต้องมีบ้าง แล้วเข้าไปเปิดใจพูดง่ายไม่ต้องมีพิธีรีตองหรือทำหนังสือยื่นเข้าไปก่อน ติดต่อผ่านหน้าห้องไปก่อนเลย ยึดหลักอันนี้ไว้

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์

บทสัมภาษณ์

"อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์"

ศาสตราจารย์ ดร. ลิขิต ธีรเวคิน

อาจารย์เริ่มสอนในคณะรัฐศาสตร์ปีอะไรครับ และรับผิดชอบวิชาอะไรครับ

เริ่มสอนเมื่อมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ก่อน ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ได้รับสอนวิชาการพัฒนาการเมือง ส่วนปริญญาโท สอนขอบข่ายวิธีการศึกษาวิชารัฐศาสตร์ สัมมนาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

สภาพคณะในสมัยที่อาจารย์สอน

แบ่งเป็นนักศึกษาและอาจารย์สองกลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่หนึ่ง แบบเรียนรัฐศาสตร์การปกครองเพื่อไปอยู่กระทรวงมหาดไทย การระหว่างประเทศจะไปอยู่ที่กระทรวงการต่างประเทศ บริหารรัฐกิจจะอยู่ในหน่วยงานทั่วๆ ไป มีสาขาหนึ่งเกิดขึ้นคือ สาขารัฐศาสตร์ศึกษา ซึ่งอาจารย์เสน่ห์ จามริก เป็นผู้เขียนขึ้นมา แต่ผลสุดท้ายก็เลียนแบบวิชารัฐศาสตร์ในแบบตะวันตก คือไม่ต้องการไปรับราชการ ซึ่งเรียนเกี่ยวกับทฤษฎีเพลโตและอื่นๆ สมัยใหม่ ระบบการพัฒนาการเมืองที่เป็นวิชาการล้วนๆ ตัวอย่างนักศึกษาพวกนี้คือ อาจารย์เกษียร เตชะพีระ อาจารย์เสกสรรค์ ประเสริฐกุล อาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ซึ่งถูกมองว่าเป็นพวกนักอุดมคติ แต่ผลสุดท้าย ความคิดก็แตกฉาน และในขณะเดียวกันบรรยากาศทางการเมืองในตอนนั้น ต่างประเทศ นิกสันถูกจับผิดว่าแอบไปดูการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เมืองไทยก็เกิดการรัฐประหาร โดยจอมพล ถนอม กิตติขจร รัฐประหารรัฐบาลตนเอง และเป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ทำให้เริ่มมีอาการความรู้สึกไม่พอใจต่อรัฐบาลทหารสมัยนั้น โดยจริงๆ ก็คือ เมื่อจอมพล สฤษดิ์ปฏิวัติ มีการร่างรัฐธรรมนูญอยู่ ๕ ปี เมื่อจอมพล สฤษดิ์ถึงแก่อสัญกรรม ก็ร่างรัฐธรรมนูญต่ออีก ๕ ปี เป็น ๑๐ ปี ก็ประกาศรัฐธรรมนูญออกมา มีการเลือกตั้ง ปี ๒๕๑๑ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยประกอบด้วย ๑๘ สถาบัน เช่น ธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ เกษตร ฯลฯ เพื่อดูแลการเลือกตั้ง หลังจากเลือกตั้งเสร็จก็ไม่ได้ยุบไป จึงยังทำให้มีการตื่นตัวทางการเมืองอยู่ ระหว่างที่จอมพลถนอมเป็นรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร มีการรณรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น รวมทั้งมีการรณรงค์ต่อต้านคำสั่งปฏิวัติ ๒๔๙๙ ซึ่งก้าวก่ายอำนาจของตุลาการ สองเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ และผลสุดท้ายก็มีเรื่องเกิดขึ้นคือ ผลการต่ออายุราชการของจอมพล ประภาส จารุเสถียร

ซึ่งก่อนหน้านั้นก็ต่ออายุราชการของจอมพล ถนอม กิตติขจร มีนักศึกษารามคำแหง ๙ คน ไปเขียนหนังสือพิมพ์ของมหาวิทยาลัยว่า สภาสัตว์ใหญ่ สภาสัตว์ป่าแห่งทุ่งใหญ่ซึ่งมีการล่าสัตว์ในทุ่งใหญ่นเรศวร แต่ผลสุดท้ายเฮลิคอปเตอร์ลงจอดแล้วมีการล่าสัตว์ป่าสงวนคล้ายๆ ว่าเป็นการท้าทายภาครัฐ เมื่อผม อาจารย์สมบัติ จันทรวงศ์ อาจารย์มนตรี จบมาใหม่ๆ ก็ไปที่กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายในไปซื้อทุเรียน ตอนนั้นโลละ ๒ - ๓ บาท ทุเรียนแบบกระดูก ราคาถูกๆ เงินเดือนประมาณ ๒,๔๕๐ บาท

จบปริญญาเอก สิ่งที่เห็นคือคนไทยเข้าแถวเป็นแถวมีปันส่วนข้าวสาร ผมเกิดความรู้สึกว่ารัฐบาลเสียความชอบธรรม ตามวิชาที่เรียนมา เราเป็นประเทศส่งข้าว แต่คนไทยต้องซื้อข้าวกินเอง อยู่ไปๆ ก็ขาดตลาดอีก

พอหลังจากนั้นก็มีเหตุการณ์หนึ่งคือ มีนักศึกษาและนักวิชาการ ๑๐๐ คนเข้าชื่อกันทำหนังสือเรียกร้องรัฐธรรมนูญ หลังจากมีการปฏิวัติแล้ว อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ก็ทำหนังสือมีชื่อสมมุติว่า นายเข้ม เย็นยิ่ง ถึงนายธนุ เกียรติก้อง นายเข้มเป็นชื่อที่จัดตั้งเมื่อก่อตั้งขบวนการเสรีไทย นายธนุ เกียรติก้องก็คือ จอมพล ถนอม กิตติขจร การเข้าชื่อ ๑๐๐ คนหรือการส่งหนังสือของอาจารย์ป๋วยก็ช่วยปลุกกระแสทางการเมือง พอมีข่าวเรื่องสภาสัตว์ป่าแห่งทุ่งใหญ่ก็คัดชื่อนักศึกษาทั้ง ๙ คนออก หมดสภาพความเป็นนักศึกษา ผม อาจารย์สมบัติ และอาจารย์ปราโมทย์ตอนนั้น ไปป้วนเปี้ยนอยู่แถวจุฬาฯ เพราะอาจารย์กลม ศรีวิเชียร พยายามชวนให้ไปอยู่จุฬาฯ ให้คนเก่งๆ มาอยู่ด้วยกัน พอไปวันนั้นอาจารย์ก็ขอใส่ชื่อทำหน้าที่สอน ๙ คนนั้น ตามต้นไม้ ตามร้านกาแฟ ปรากฏว่ารัฐบาลบอกว่ามือที่สามเข้ามายุยงส่งเสริมความกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล ผมก็ตกใจ ยังไม่ทันรับราชการพ้นภายในหนึ่งปีจะหลุดอีกแล้ว ผลสุดท้ายก็มีการชุมนุมของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ประท้วงการคัดชื่อออก ก็มีการเดินขบวนกัน รัฐบาลเห็นท่าไม่ดีเพราะรัฐบาลเองก็มีศัตรูที่เป็นฝั่งตรงกันข้ามอยู่ ด้วยรัฐบาลเองกว่าจะตั้งรัฐบาลตั้ง ครม.ได้ใช้เวลานานมาก และจอมพล ถนอมมีตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีต่างประเทศ ที่เป็นเช่นนี้เพราะตกลงกันไม่ได้ จอมพล ประภาสเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และตอนปฏิวัติเสร็จแล้วกว่าจะตั้งรัฐบาลนั้นได้นาน ผลสุดท้ายพอมีการเรียกร้อง รัฐบาลก็ยอม พอรัฐบาลยอมสถานการณ์ก็พลิกทันที ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาก็มาตรงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ในระหว่างที่เดินทางเข้ามาก็มีสถานที่สำคัญต่างๆ ให้กำลังใจ และผลสุดท้ายมีนักศึกษา ๑๒ คนได้เดินแจกใบปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญแล้วถูกจับทั้ง ๑๒ คน ธรรมศาสตร์ประชุมประท้วงทันที ไปที่กระทรวงเกษตรฯ เพื่อทำหนังสือ และทำหนังสือ

ถึงนายกฯ ปรากฏว่าไม่รับ ตอนนั้นอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัฐบาลก็บอกว่าพวกที่เดินขบวนเป็นกบฏในราชอาณาจักร ธรรมศาสตร์ จุฬาฯ ๑๘ สถาบัน ประท้วงกันทั่วประเทศ นี่คือที่มาของ ๑๔ ตุลา อาจารย์เสกสรรค์ ซึ่งเป็นนักศึกษารัฐศาสตร์ศึกษาก็ประท้วงกันใต้โดม

อาจารย์จบนิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยม แล้วเหตุใดอาจารย์จึงเลือกสอนรัฐศาสตร์

ผมเรียนนิติศาสตร์เพราะว่าน้าผมก็เรียนนิติศาสตร์และตัวผมก็ชอบเองในระดับหนึ่ง แต่ว่าเรียนง่ายมาก ตลอดเวลาผมคิดไกลกว่าที่จะเป็นนักกฎหมาย ผมเห็นตัวอย่างนิติศาสตร์ คืออาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ผมเลยเรียนภาษาฝรั่งเศส และก็อยากไปอังกฤษ แต่อังกฤษไม่มีทุน อเมริกาไม่ค่อยดังในเรื่องนิติศาสตร์ ผมเห็นอาจารย์อดุล วิเชียรเจริญ จบรัฐศาสตร์การทูตระหว่างประเทศ ผมเลยเปลี่ยนใจ ถ้าเรียนอเมริกาก็ไม่เลว ผมก็เลยมองดูอเมริกาเป็นหลัก ผมเองก็ไม่ชอบเพราะกฎหมายต้องท่องจำ ไม่มีความคิดอะไรเลย ผมชอบอ่านหนังสือเยอะ โดยเฉพาะที่เป็นภาษาอังกฤษ เลยคิดอยากจะเรียนอะไรที่กว้างๆ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ จึงเป็นหลักให้ผม ตอนผมอยู่ปี ๓ ก็สอบได้ทุนไปอเมริกา ๓ เดือน ไปดูการเลือกตั้ง ซึ่งทำให้รู้เลยว่าไปแล้วต้องไปใหม่ พอกลับมาก็จบนิติศาสตร์ และมาสอบได้ ๔ ทุน ไปเรียนต่อที่โรงเรียนการทูตของอเมริกา กระทรวงการต่างประเทศส่งไปที่นั่นเลย เพื่อจะให้กลับมาทำงานที่กระทรวง แต่ไม่ใช่ข้อผูกพัน เรียนจนจบ ๒ ปริญญา แล้วไปเข้ามหาวิทยาลัยบราวน์ ไปเรียนรัฐศาสตร์จบโทอีกใบหนึ่ง เป็นสามโท และก็ไปเรียนปริญญาเอก พอจบออกมาก็ไม่คิดจะไปทำอย่างอื่น กระทรวงการต่างประเทศคาดหวังให้ผมไปทำงาน แต่ผมไม่ไป ผมก็มาที่คณะรัฐศาสตร์ เขาก็รับเข้ามา ผมก็มาเป็นอาจารย์สอนรัฐศาสตร์

สมัยก่อนนักศึกษากับอาจารย์มีความสนิทสนมกันไหม

เอาผมเป็นหลักไม่ได้เพราะไม่มีความสำเร็จในเรื่องความสัมพันธ์กับนักศึกษา ผมเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในด้านการสอนหนังสือ คนได้ประโยชน์เยอะ ประสบความสำเร็จมากที่สุด ในด้านผลงานวิจัยทำให้ผมได้รับรางวัลนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ในการเขียนหนังสือผมเขียนหนังสือเยอะ แต่พูดถึงความรับผิดชอบต่อนักศึกษา ด้วยความที่ผมไม่มีเวลา ผมเดินทางต่างประเทศเยอะ เพราะฉะนั้นจึงไม่มีเวลาให้นักศึกษา นี่คือความล้มเหลวในด้านความสัมพันธ์กับนักศึกษา

อยากให้อาจารย์ฝากข้อคิดให้ชาวรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เป็นสถาบันที่เก่าแก่ รัฐศาสตร์สมัยนั้นเป็นพวกที่อยู่หอประจำมหาวิทยาลัย เป็นพวกที่ทำงานอยู่กระทรวงมหาดไทย เป็นปลัดอำเภอ แต่เขาก็เป็นส่วนที่มีบทบาทอย่างมากและมีความสามัคคีเป็นอย่างมาก แต่ประเด็นสังคมโลกมันเปลี่ยนไปเยอะ สังคมไทยก็เปลี่ยนไปเยอะ วิธีการคิดแบบเก่าคงไม่ได้ ในขณะเดียวกันปัญหาสังคมที่อยู่ในทุกสังคม นอกจากทางเศรษฐกิจและทางสังคม ปัญหาเรื่องการเมืองการปกครองมากที่สุด ทุกวันนี้ที่มีความขัดแย้งกันก็เนื่องจากผลประโยชน์ทางการเมือง ไม่ลงตัว วิชารัฐศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถจะหาทางออกของระบบการเมืองการปกครองที่จะทำให้สังคมอยู่ได้โดยสันติ ขณะนี้เท่าที่เป็นอยู่ต้องพูดตรงๆ ว่าวิชารัฐศาสตร์ไม่พัฒนาเลย กฎหมายมหาชนยังพัฒนาไปไกล เช่น เรื่องรัฐธรรมนูญเรื่องอะไรต่างๆ แต่รัฐศาสตร์อยู่กับที่วนไปวนมา ถ้าเป็นปรัชญาก็กล่าวถึงเพลโต อริสโตเติล ทางพัฒนาการเมืองก็วนไปวนมา ไม่ค่อยมีอะไรที่พัฒนาเป็นชิ้นเป็นอัน Public Administration ยิ่งล้าหลัง เอาของฝรั่งซึ่งมีเสรีภาพทางการเมืองแล้วมา ก็ว่าไปตามทฤษฎี ทฤษฎีองค์กร บริหารงานบุคคลเป็นภาคปฏิบัติ วิชารัฐศาสตร์ที่จะเข้าใจอย่างถ่องแท้ต้องผสมผสานกับนิติศาสตร์แล้วก็รู้หลักเศรษฐศาสตร์ อันนี้เราไม่มีวิชาแบบนี้ ส่วนใหญ่ผมคุยกับอาจารย์หลายๆ คน ไม่รู้เรื่องการเมืองไทยเลย ทั้งที่เป็นคนไทยแล้วก็เป็นนักรัฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์จริงจะต้องรู้ว่า หนึ่งเบื้องต้น รัฐคืออะไร การเมืองคืออะไร สถาบันการเมืองมีอะไรบ้าง มีระบบการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันอย่างไร

ผมสอน Public Policy คือการใช้อำนาจรัฐในการกำหนดนโยบายด้วยการใช้ทรัพยากรมนุษย์กำหนดธรรมชาติและวิทยาการเพื่อจะแก้ปัญหาและพัฒนา และแปลว่าขึ้นอยู่กับระบบการเมือง ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ Public Policy เป็นอย่าง Public Policy ระบบฟาสซิสต์เป็นอย่างหนึ่ง ระบบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง ระบบสังคมนิยมอย่างหนึ่ง ไม่ใช่สอนเหมือนกันหมด ข้อที่หนึ่งถ้าไม่รู้วิชารัฐศาสตร์ก็เจ๊งแล้ว เพราะระบบ Public Administration ในจีนไม่เหมือนกับอเมริกา ข้อที่สอง Public Policy นอกจากจะขึ้นกับระบบการเมือง ยังขึ้นกับนโยบายต่างประเทศ ระบบนโยบายเกิดขึ้นมาเองไม่ได้ เพราะฉะนั้นการบรรยายไม่ได้เป็นการให้ข้อมูล ต้องจุดประกายความคิด ยกตัวอย่างการจุดประกายความคิด มีคนเขาถามองค์ดาไลลามะว่าศาสนาอะไรดีที่สุด ท่านตอบว่า ศาสนาที่เข้าถึงพระเจ้าได้ดีที่สุด เข้าถึงพระเจ้าแปลว่าอะไร แปลว่ามีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์

ด้วยกัน รักสันติ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ทุกศาสนาก็เป็นเช่นนี้ ต่อมาคำถามที่สองซึ่งผมใช้สอนนักศึกษา จะต้องระวังอะไรในชีวิตของคนเรา ต้องระวังความคิด เพราะความคิดนำไปสู่คำพูด คำพูดนำไปสู่การกระทำ การกระทำซ้ำๆ จนกลายเป็นนิสัย ทำให้เกิดเป็นบุคลิกและกลายเป็นชะตากรรม ชะตากรรมคือชีวิต ความคิดที่คุณมีคือชีวิตที่คุณเลือก เพราะฉะนั้นความคิดจึงสำคัญ เมื่อความคิดไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ชีวิตก็ต้องทำงาน คุณคิดไม่เคารพตัวคุณเอง ตัวคุณเองไม่มีค่า คุณก็ยกพวกตีกัน แต่ถ้าคุณคิดว่าชีวิตตัวคุณเองมีค่า ความคิดมาจากการอบรมในครอบครัว มาจากการศึกษา มาจากค่านิยมในสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษาไม่ได้สอนให้คนไทยเรารู้จักคิด เพราะฉะนั้นจึงต่างกันมาก เราถูกฝรั่งคุกคามทุกด้าน เมื่ออังกฤษไปยึดอินเดียนั้นคือยึดเป็นอาณานิคมทางการปกครองการบริหาร แต่การไปเรียนหนังสือที่ต่างประเทศซึ่งในส่วนดีก็เยอะ ถ้าเราเรียนแบบไม่อิสระ เราก็ถูกเป็นอาณานิคมทางปัญญา เมื่อเป็นอาณานิคมทางปัญญา เราก็เป็นอาณานิคมทางเศรษฐกิจ ทุกวันนี้มีใครตั้งคำถามไหมว่า ทำไมต้องให้ยูเอสดอลลาร์เป็นศูนย์กลาง ทำไมไม่คิดว่าไม่ได้ นี่เรายอมสยบต่อยูเอสดอลลาร์ ระบบของตะวันตกทั้งหมด แม้กระทั่งค่านิยมความสวยงาม

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายภาคภูมิ พลฤทธิ์ ผู้บันทึกภาพ

บทสัมภาษณ์

"อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์"

รองศาสตราจารย์ ดร. โครินเฟื่องเกษม

อาจารย์มาสอนที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อใดและรับผิดชอบวิชาอะไรบ้าง

"อาจารย์เข้ามาสอนที่นี่ปีแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมอายุราชการ ๔๑ ปี จริงๆ อาจารย์เกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ แต่ได้ต่ออายุราชการอีก ๕ ปี จนถึง พ.ศ. ๒๕๕๔ สำหรับวิชาที่อาจารย์รับผิดชอบตามหลักสูตรใหม่ ก็จะมีหลักการกำหนดนโยบายต่างประเทศ ความสัมพันธ์และนโยบายต่างประเทศ (สอนมาจนเกษียณอายุ เพราะอาจารย์ทำวิจัยไว้มากและมีตำราประกอบอยู่) สัมมนารัฐและสังคมสิงคโปร์ ทฤษฎีการเมืองระหว่างประเทศและเหตุการณ์ปัจจุบัน สัมมนานโยบายต่างประเทศต่อประเทศเพื่อนบ้าน และสัมมนาความขัดแย้งระหว่างประเทศและการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังได้ช่วยสอนที่สถาบันภาษาในรายวิชา การแปลผลงานทางวิชาการจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ๑ และ ๒ และวิชาวิทยานิพนธ์ของโครงการ MIR ภาคค่ำ และโครงการปริญญาเอก"

บรรยากาศที่ท่าพระจันทร์ในความคิดของอาจารย์เป็นอย่างไรบ้าง

"สมัยก่อนการคิดผลการเรียนจะใช้ระบบเปอร์เซ็นต์ ทำให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียนรายวิชาเดียวกัน ห้องเรียนเดียวกัน ทุกคนก็จะรู้จักสนิทสนมกันอย่างทั่วถึง อย่างรุ่นของอาจารย์ สิงห์แดงรุ่น ๑๗ รู้จักกันหมด จนถึงปัจจุบันก็ยังเจอกันบ่อยๆ สำหรับวิชานอกคณะก็จะเชิญอาจารย์มาสอนที่คณะรัฐศาสตร์ ตอนที่อาจารย์มาเป็นอาจารย์ใหม่ๆ ก็ยังใช้ระบบเปอร์เซ็นต์อยู่ การให้เกียรตินิยมก็จะให้เป็นปีๆ หากใครมีผลการเรียนเกิน ๗๕ เปอร์เซ็นต์ก็จะได้รับเหรียญจากนายกสภามหาวิทยาลัย พอเปลี่ยนมาใช้ระบบหน่วยกิต นักศึกษาก็สามารถเลือกวิชาได้ จากบรรยากาศเดิมๆ ที่นักศึกษาเรียนวิชาเดียวกันก็แยกย้ายกันไป มีการเรียนวิชานอกคณะ แต่คณะศิลปศาสตร์และสถาบันภาษาก็มีปัญหา เพราะไม่สามารถรองรับนักศึกษาได้ ทำให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์อ่อนภาษาอังกฤษเพราะต้องไปแย่งที่เรียน สมัยก่อนนักศึกษารัฐศาสตร์เก่งกฎหมายมาก เพราะในหลักสูตรมีวิชากฎหมายมาก แต่ในสมัยต่อมาก็มีปัญหาในการขอโควต้า ทำให้การเรียนกฎหมายอ่อนลง มีปัญหาในการสอบเข้าและตอนทำงาน หากเป็นเด็กไออาร์ ถ้าอ่อนภาษาอังกฤษก็จะมีปัญหาในการสอบเข้ากระทรวงการต่างประเทศ"

ทำไมจึงเลือกมาเป็นอาจารย์ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

"ตอนแรกอาจารย์ไม่ได้ตั้งใจจะเป็นอาจารย์ จริงๆ ตอนที่จบการศึกษาใหม่ๆ มีงาน ๓ งานพร้อมกันที่มีผู้มาเสนอ คือ ผู้จัดการร้านผ้าไหมของคนรู้จัก (รายได้สูงกว่าราชการประมาณ ๓ เท่า) งานธนาคารเมอร์แคนไทล์ ต่อมาศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริกได้มาที่ร้าน และขอให้อาจารย์มาสอบบรรจุเป็นอาจารย์ แต่ก็ไม่ได้สอบ จนศาสตราจารย์เสน่ห์มาที่ร้านอีกครั้งและมาชวนให้สอบบรรจุเข้ารับราชการอีกครั้ง ซึ่งก็สอบได้รุ่นเดียวกับรองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี ที่ตอนแรกไม่อยากเป็นอาจารย์ เพราะอาจารย์พูดไม่เก่ง เสียงค่อย ไม่ถนัดพูด แต่เข้าไปแล้วก็ต้องพัฒนาตัวเอง"

นักศึกษาสมัยก่อนเป็นอย่างไรบ้าง

"ในระบบเก่าที่คิดผลการเรียนเป็นเปอร์เซ็นต์ อาจารย์ผู้สอนจะมีตำราเพียง ๑ - ๒ เล่ม และอ่านให้นักศึกษาฟัง จะมีพวก "หน้าม้า" ที่ตั้งใจเรียนจริงๆ เข้าเรียนเพียงไม่กี่คน แต่นักศึกษาสมัยก่อนยังเรียบร้อยเพราะอาจารย์ส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ แต่จะมีช่วงหนึ่งในทศวรรษที่ ๑๙๗๐ ซึ่งนักศึกษามีความตื่นตัวทางการเมือง นักศึกษารุ่นนั้นจะชาตินิยมสูงและสนใจการเมืองมาก จึงมีกิจกรรมช่วยเหลือสังคม เช่น การออกค่าย เป็นต้น ในช่วงหลังๆ นักศึกษาจะสนใจกิจกรรมบันเทิงมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน นักศึกษาจะมีความกล้าแสดงออกสูงมาก โดยเฉพาะในเวลานำเสนองานซึ่งใช้เทคโนโลยีสูง แต่ก็ยังขาดเรียนเหมือนเดิม ถ้าอาจารย์ไม่เช็คชื่อก็จะไม่เข้าเรียน ยกเว้นช่วงใกล้สอบ สำหรับความสัมพันธ์กับอาจารย์ก็จะขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาและอายุ เมื่ออาจารย์มีอายุมากขึ้นและมีวุฒิการศึกษาสูงขึ้น นักศึกษาก็ยิ่งเกรงใจ ส่วนความเชื่อมั่นของนักศึกษาก็จะขึ้นอยู่กับความชำนาญของอาจารย์"

เมื่ออาจารย์เห็นลูกศิษย์ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน อาจารย์รู้สึกอย่างไร

"ก็มีความภูมิใจ เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๗ สิงหาคมที่ผ่านมา มีการสัมมนาของสภาวิจัยแห่งชาติ เรื่องประชาคมอาเซียน ความจริง ความหวัง ความฝัน ก็มีนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๔ คน (ปริญญาโท ๒ คน ปริญญาเอก ๒ คน) มานำเสนองานวิจัย และมีผู้มีชื่อเสียงมาร่วมฟังเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตที่อื่นๆ จะโดดเด่นมากกว่า นักศึกษาปริญญาตรีที่เข้าไปทำงานในกระทรวงการต่างประเทศ ที่เข้าไปตั้งแต่ระดับต้นๆ (ซี ๓) จะมีความภาคภูมิใจ ยังมีนักศึกษาอีกประเภทซึ่งเป็นพวกผู้บริหารที่ศึกษาในโครงการ EPA และ MPE ก็ได้ไปมีตำแหน่งในวงราชการ โดยเฉพาะภาคการเมือง ซึ่งอาจารย์ก็ภูมิใจ แต่ก็มีบางส่วน เป็นส่วนน้อยที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งพวกนี้ก็ไม่มาให้เห็น เช่นในงานสิงห์คืนถ้ำ พวกที่ไม่ประสบความสำเร็จก็ไม่มา"

ในความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีจุดแข็งที่ต่างจากนักศึกษารัฐศาสตร์ในสถาบันอื่นๆ อย่างไร

"อย่างที่อาจารย์สังเกตจากงานวิจัยที่กล่าวไปของสภาวิจัยแห่งชาติ นักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะเอาจริงเอาจังมาก ซึ่งส่วนหนึ่งก็จะมาจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่ออกมาก็จะมีคุณภาพดี อาจารย์เองก็สังเกตจากที่ไปช่วยงานในมหาวิทยาลัยอื่นๆ บางทีก็ปล่อยทั้งวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ บางทีก็คล้ายกันซับซ้อนกัน ทำให้มีจุดที่ต้องแก้ ความเข้มงวดในคุณภาพของเอกสารทางวิชาการเข้มงวดมาก เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะทำให้ผลงานออกมาดีกว่า นอกจากนี้ นักศึกษารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังมีความมั่นใจและภูมิใจในสถาบันของตน

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจที่สุดตลอดชีวิตราชการ ๔๑ ปีของอาจารย์คืออะไร

"ประทับใจในความเป็นเลิศทางวิชาการของนักศึกษา เวลาไปสัมมนาร่วมกับสถาบันอื่นๆ นักศึกษาและอาจารย์ของธรรมศาสตร์จะมีคุณภาพดี ไม่ด้อยกว่าใคร อาจารย์ก็มีความหลากหลาย ซึ่งปัจจุบันคณะรัฐศาสตร์รับอาจารย์ที่หลากหลายซึ่งจบจากมหาวิทยาลัยต่างๆ และเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาจารย์แต่ละท่านก็มีความเชี่ยวชาญและโดดเด่นต่างๆ กัน ทั้งยังเป็นที่รู้จักในวงสังคม แม้จะไม่ปรากฏตัวตามสื่อต่างๆ แต่ก็มีงานเขียนออกมามากพอสมควร ในส่วนของคณะ อาคารสถานที่ก็มีการปรับปรุง มีการพัฒนาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่ตลอด"

อาจารย์อยากฝากอะไรถึงชาวสิงห์แดงบ้าง

นับแต่อดีตจนปัจจุบัน ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันจะมีความเอื้ออาทรสูงมาก เช่น เวลาไปดูงานตามต่างจังหวัด รุ่นพี่ที่เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอก็จะต้อนรับอย่างดี เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ในขณะเดียวกันไม่ควรเน้นพรรคพวก เพราะจะทำให้เกิดความขัดแย้งไม่สิ้นสุด ในส่วนของนักศึกษาปัจจุบัน ควรอ่านหนังสือให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหา นักศึกษาสมัยนี้ไม่ชอบอ่าน ชอบแต่จะรับความรู้ที่อาจารย์สอน แต่ไม่เคยอ่านเพิ่ม จึงควรอ่านหนังสือให้มากกว่านี้"

นายฉัตรวัฒน์ หวังศิริกำโชค ผู้สัมภาษณ์
นายสมเกียรติ สมคำ ผู้บันทึกภาพ

บทสัมภาษณ์

“อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์”

รองศาสตราจารย์ไชยา ยิ้มวิไล

ช่วงที่อาจารย์สอนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เป็นช่วงปีไหน

๒๕๒๑

ช่วงตอนนั้นอาจารย์ได้รับมอบหมายให้สอนวิชาใดบ้าง

ตอนนั้นได้สอนวิชาด้านการเมืองการบริหารและก็พัฒนามาสู่ในเรื่องนโยบายสาธารณะเบื้องต้น แล้วก็พัฒนาสู่วิชาที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาในเรื่องของการเมืองระดับสูง แล้วถ้าจำไม่ผิดน่าจะไปพูดในเรื่องของบริหารในเชิงระบบราชการ ก็จะไปมุ่งเน้นวิชาของรัฐประศาสนศาสตร์ ตอนนั้นเราใช้ชื่อว่าบริหารรัฐกิจ แล้วก็สอนใน พ.ศ. ๒๕๒๑ - พ.ศ. ๒๕๒๓ พอปี ๒๕๒๔ ก็เดินทางไปศึกษาปริญญาเอกต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ไปอยู่ที่นั่นประมาณสัก ๓ ปี พอใกล้ๆ ๓ ปีก็เดินทางกลับมาสอนต่อสักช่วงอายุ ๓๐ - ๓๑ แล้วก็สอนเรื่อยมา

อยากให้อาจารย์เล่าถึงบรรยากาศการเรียนการสอน นักศึกษาในสมัยนั้นเป็นอย่างไร

คือช่วงนั้นเป็นช่วงที่ผมเข้าไปทำงานด้านการบริหารด้วย นอกเหนือจากการสอนหนังสือที่คณะ ไปเป็นผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายนักศึกษา ซึ่งสมัยนั้นอธิการบดีเป็นท่านอาจารย์ประภาศน์ อวยชัย ก็ไปช่วยบริหารตรงนั้น เผอิญ พ.ศ. ๒๕๒๑ นี้ เป็นช่วงหลังจาก ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ช่วงนั้นก็จะเป็นช่วงการเคลื่อนไหวของนักศึกษาในเรื่องของการเรียกร้อง การให้จัดตั้งองค์การบริหารเกี่ยวกับทางด้านกิจการนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง พูดง่ายๆ ก็หมายความว่าเป็นเรื่องการเคลื่อนไหวของบรรดานักศึกษาที่รวมตัวกันเรียกร้องในเรื่องการมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ การบริหารต่างๆ ในส่วนของมหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นบรรยากาศของนักศึกษาในช่วงนั้นยังคุกรุ่นไม่ถึงขั้นเข้มข้น มีการประท้วงกันบ้าง การทำคัทเอาท์อะไรต่างๆ เผอิญผมเพิ่งอายุได้ ๒๕ - ๒๖ ปีพอดี ในช่วงนั้นก็สามารถเข้ากับบรรดาเด็กๆ ได้ ก็สนทนาพูดคุย บรรยากาศการเคลื่อนไหวทางการเมืองยังมีสูงอยู่ในธรรมศาสตร์ขณะนั้น ส่วนบรรยากาศในเรื่องการเรียนหนังสือ ก็ต้องเรียนตามตรงว่า เด็กสมัยก่อนนี้หรือผมอาจจะยังอายุน้อยอยู่ นักศึกษาค่อนข้างให้ความสนใจในเรื่องของการซักถาม การมีส่วนร่วม การสัมมนาอะไรต่างๆ ก็ค่อนข้างที่จะมีความเข้มข้นในเรื่องของการมีส่วนร่วม

ทำไมอาจารย์จึงเลือกมาสอนที่คณะรัฐศาสตร์

เป็นคำถามที่ดีมาก ไม่ได้เลือกเลย เพียงแต่ว่าเมื่อจบปริญญาโทจากประเทศสหรัฐอเมริกามา ก็ค่อนข้างที่จะยังเบื่ออยู่ ยังเบื่อการศึกษาต่อในขั้นปริญญาเอก ก็กลับมาเมืองไทย พอมากลับมาเมืองไทยก็มาเจอ คุณลุงซึ่งเป็นว่าที่พ่อตา ท่านรู้จักกับท่านอาจารย์ปรีดี เกษมทรัพย์ ท่านก็เลยแนะนำว่ามาอยู่เมืองไทยปีสองปี ทำไมไม่เอาความรู้มาสอนหนังสือดู จริงๆ อยากเป็นตำรวจนะตอนนั้น แต่คิดว่าเรายังไม่จบปริญญาเอก ซึ่งก็ยังไม่ได้ตั้งใจจะเรียนปริญญาเอกจริงๆ จังๆ แต่ก็ลองมาเป็นอาจารย์ดู ตอนแรกมาเป็นอาจารย์อยู่คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สอนอยู่ประมาณ ๔ - ๕ เดือน เผอิญผมจบวิชารัฐศาสตร์ ปริญญาตรี วิชารัฐประศาสนศาสตร์ปริญญาโท ก็มาเป็นอาจารย์เล่นๆ สมัครข้าราชการเลย สมัครไปสมัครมาจบไป ๑ ปี เขาบอกว่าถ้าจะเป็นอาจารย์ก็สมควรที่จะต้องจบปริญญาเอก พอจะลาไปศึกษาต่อปริญญาเอก เขาก็บอกว่าไปไม่ได้ต้องอยู่ ๒ ปี พอครบ ๒ ปีแล้วถึงจะไปศึกษาต่อได้ ผมก็เอา ไหนๆ ก็เป็นอาจารย์ ก็เป็นอาจารย์ตั้งแต่อายุ ๒๕ จนมาถึงตอนนี้อายุ ๖๐ แล้วก็ยังเป็นครูบาอาจารย์สอนหนังสืออยู่ ซึ่งวันนี้ก็สอนทั่วไปหมด มาดูแลหลักสูตรปริญญาโทและก็ปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยศรีปทุม เดี๋ยวจะเล่าให้ฟังเหตุผลเพราะอะไร ในขณะเดียวกันก็เริ่มสอนโรงเรียนผู้กำกับการของตำรวจ โรงเรียนผู้บังคับการของตำรวจมาประมาณ ๑๗ - ๑๘ ปี ประมาณเกือบ ๒๐ ปี โรงเรียนเสนาธิการทหารบกบ้าง บวกกับบรรยายทั่วไปหมดเลย ทั้งสภาผู้แทนราษฎร ทั้งวุฒิสภา หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ภาคเอกชนก็มีบ้าง จัดสอนในวิชาที่เกี่ยวกับเรื่องของระบบราชการ มาสอนถึงเรื่องของการบริหารการจัดการ จนวันนี้สังคมโลกเปลี่ยนแปลงไปมาก จากที่ไปโฟกัสในเรื่องของวิชารัฐประศาสนศาสตร์นี้ ก็หักเหมาทำงานด้านสื่อสารมวลชน ตอนอายุ ๓๔ - ๓๕ ก็เริ่มทำรายการโทรทัศน์บ้าง โดยบังเอิญทั้งสิ้นเลย แล้วก็เขียนบทความลงหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ผู้จัดการ และมติชน จนวันนี้ก็ยังเขียนลงหนังสือพิมพ์มติชนบ้าง สยามรัฐทุกวันจันทร์ ทำรายการวิทยุในเครือข่ายกองทัพบก ๒๐ กว่าปี พูดแทบจะทุกวัน วันอังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ พูดหนึ่งครั้ง ๑๒๖ สถานี ทั่วทั้งประเทศเลย ไปถึงชายแดนลาว พม่า กัมพูชา ได้ยินเสียงผมหมด แล้วก็มาทำรายการโทรทัศน์ ชีวิตก็โลดโผนดี แต่ก็ยังปักหลักเป็นครูบาอาจารย์สอนอยู่ที่คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์มาโดยตลอด บรรยากาศในยุคนั้นจนมาถึงผมอายุได้ ๔๐ กว่าๆ บรรยากาศของครูบาอาจารย์ก็ค่อนข้างที่จะมีความสนิทสนมกันมาก อาทิเช่น ท่านอาจารย์ลิขิต ธีรเวคิน ก็เป็นอาจารย์รุ่นพี่ อาจารย์สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ ก็อายุมากกว่าผม ๕ - ๖ ปี ก็สนิทสนมกันตั้งแต่อายุ ๓๐ กว่าๆ อาจารย์จุลชีพ อาจารย์สุรชัย ซึ่งวันนี้ก็ยังสอนอยู่ อาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ท่านก็เรียกผมพี่ ท่านก็ให้ความกรุณา อาจารย์อัมพร อาจารย์อรทัย พวกนี้

เป็นลูกศิษย์หมดเลย จนวันนี้ก็เป็นรองศาสตราจารย์ อาจารย์อัมพรเป็นศาสตราจารย์แล้ว ก็จะเป็นอาจารย์ซึ่งเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ซึ่งวันนี้เกษียณกันไปเยอะแล้ว

อาจารย์ที่รุ่นราวคราวเดียวกันคืออาจารย์อะไรบ้าง

รุ่นผมก็จะมีอาจารย์จุลชีพ แก่กว่าผมสักปีสองปี อาจารย์สุรชัย อาจารย์ชัยวัฒน์ อ่อนกว่าผมสักสองสามปี ก็ยังอยู่ในรุ่นเดียวกัน อาจารย์สุรินทร์ พิศสุวรรณ ก็จะอยู่ในก๊วนเดียวกัน ที่คบหาสมาคมด้วยกัน ทานข้าวกลางวันด้วยกัน แต่วันนี้ก็แตกฉานซ่านเซ็น ก็จะมีอาจารย์สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ ที่มาช่วยผมสอนที่นี้แล้วก็สอนในหลักสูตรต่างๆ ที่ผมไปบรรยาย อาจารย์จุลชีพก็ยังเจอกันบ้าง อาจารย์อเนก เหล่าธรรมทัศน์ เป็นอาจารย์ที่ตามมาทีหลัง เพราะฉะนั้นบรรยากาศของคณะก็ดี บรรยากาศของนักศึกษาก็ดียังค่อนข้างที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่พอมาระยะหลังๆ ผมมีความรู้สึกว่า หรือเราอายุมากขึ้นก็เป็นไปได้ ไปเจอนักศึกษาที่ไม่ค่อยสนใจศึกษาเรื่องการบ้านการเมืองแล้ว บวกกับคณาจารย์ก็อายุมากกันไปแล้วก็อาจจะทำให้บรรยากาศของคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์เงียบเหงาลง คือตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ แล้ววันนี้เท่าที่ได้ยินมาก็รู้สึกต่างคนต่างอยู่ ความเข้มข้นในการสร้างสายสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมร่วมกันทางด้านวิชาการจะหายไปเยอะ

จุดเด่นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์สมัยนั้นคืออะไร

ก็อย่างที่บอกไว้แล้วคือ ความคุกรุ่นในช่วงของวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ก็ยังกระเพื่อมอยู่พอสมควร กระเพื่อมอยู่หลายปีนะ ความเข้มแข็งของนักศึกษาที่เรียกร้องประชาธิปไตย แต่สภาพในการเมืองไทยขณะนั้นก็ยังมีสภาพทำการรัฐประหารยึดอำนาจอยู่ แต่พอห้วงเวลาในการยึดอำนาจค่อยๆ ยืดไปมากยิ่งขึ้น การเลือกตั้ง ส.ส. การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้ง ส.ว. ผ่านมานี้ก็ทำให้บรรยากาศในการเคลื่อนไหวของนักศึกษานี้ค่อยๆ เบาลง จนในที่สุดแล้วก็เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ ในช่วง ๒๕๓๗ - ๒๕๓๘ เป็นต้นมา จนมาเกิดการรัฐประหารอีกครั้งหนึ่งปี ๒๕๔๙ ที่มีการยึดอำนาจคุณทักษิณ ชินวัตร ก็มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ ซึ่งวันนี้มันก็ยังมีการเคลื่อนไหวว่าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ อาทิ ให้วุฒิสภาต้องมาจากการเลือกตั้งทั้งหมด ก็ถอยไปสู่รัฐธรรมนูญฉบับที่ถูกฉีกทิ้งก่อนปี ๒๕๔๙ เพียงแต่ว่าความเข้าใจของคณาจารย์ก็ดี ความเข้าใจของนักศึกษาก็ดี วันนี้โลกเปลี่ยนแปลงมาก วันนี้ความสัมพันธ์ของโลกในเรื่องของกลุ่มประเทศ สหภาพยุโรป เรื่องสภาวะเศรษฐกิจ ตลอดสภาวะเศรษฐกิจในประเทศ

สหรัฐอเมริกา การรวมตัวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีก ๒ ปี ๔ เดือนข้างหน้า คือโลกเปลี่ยนแปลงไปมากทุกวันนี้ ก็น่าจะสอดคล้องในเรื่องของโซเชียลมีเดีย โซเชียลเน็ตเวิร์ก ที่อาจไปมุ่งเน้นในเรื่องของการติดต่อสื่อสารกันทางขบวนการ ทางอินเทอร์เน็ตบ้าง ทางโน้ตบุ๊คบ้าง ทางคอมพิวเตอร์บ้าง คือโลกมันเปลี่ยนไป

วิธีคิดของนักศึกษาวันนี้ก็อาจไม่ได้มองเพียงสังคมไทยอย่างเดียว ผมก็เห็นด้วย ไม่ควรมองเพียงแค่สังคมไทย เพราะโลกที่เรียกว่าโลกวันนี้มันกว้างใหญ่ไพศาลมาก มันเชื่อมโยงกันทั้งหมด ผมยกตัวอย่างเช่น กลุ่มที่ใช้เงินยูโรโซนทั้ง ๑๗ ประเทศ สหภาพยุโรปมีอยู่ ๒๗ ประเทศ แต่ใช้เงินสกุลยูโรโซน ๑๗ ประเทศ วันนี้ยังไม่มีคำตอบเลยว่าจะยังใช้เงินสกุลยูโรโซนไหม เพราะสภาวะเศรษฐกิจในกรีซก็ยังไม่มีเสถียรภาพ ไม่นิ่ง สเปน อิตาลี อะไรต่างๆ เหล่านั้น บวกกับสภาวะเศรษฐกิจในสหรัฐฯ บวกกับประเทศจีน วันนี้ยิ่งใหญ่มากๆ มีประชากร ๑,๓๐๐ ล้านคน อินเดีย ๑,๑๐๐ กว่าล้านคน วันนี้โลกเปลี่ยนไปมากมาย แล้วความตื่นตัวของนักศึกษาอาจจะไปตื่นตัวทางด้านโซเชียลเน็ตเวิร์ก อาจจะไปตื่นตัวทางด้านวัตถุนิยม แต่ถามว่ายังมีกลุ่มนักศึกษาไหนที่สนใจในเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครอง การบริหารในบ้านเรา ผมเชื่อว่ายังมีอยู่ แต่อาจจะมีจำนวนน้อยและไม่เข้มข้น ไม่มากเท่าในอดีต

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจในการสอนหนังสือที่รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์คืออะไร

หนึ่ง ผมประทับใจนักศึกษา สอนแต่ละครั้ง เคยสอนครั้งหนึ่งในช่วงซัมเมอร์ วิชามนุษยสัมพันธ์ ๒,๐๐๐ กว่าคน ตรวจข้อสอบที อ่านงานที เรียกว่าตาแฉะเลย เป็นวิชาเดียวที่ท่านอาจารย์สุรินทร์ พิศสุวรรณ เป็นผู้ดูแลด้านวิชาการ ประมาณปี ๒๕๒๖ ก็คือให้ผมสอน ๒,๐๐๐ กว่าคน แล้วผมสอนครั้งเดียวในช่วงซัมเมอร์ แต่ที่ประทับใจนอกเหนือจากที่สอนแล้วนั้น ผมมีนักศึกษาที่มาเรียนกับผมเยอะมาก ไม่ต่ำกว่า ๑๒๐ ๑๕๐ ถึง ๒๐๐ คน แทบจะทุกวิชาเลย เหตุผลก็เพราะว่าผมอาจเป็นอาจารย์ที่ใจดี ก็ไม่ได้ปล่อยเกรดนะ นักศึกษาที่เรียนกับผมเรียกผมว่าป๋า เพราะว่าผมจะเป็นผู้ช่วยคณบดีดูแลเรื่องกิจการนักศึกษาด้วย คือจะเข้าได้ดีกับนักศึกษา จนวันนี้นักศึกษาต่างๆ เหล่านั้นที่อยู่ใต้ต้นแสงจันทร์ ก็คงจำกันได้ในยุคนั้น คือจะมีก๊วนเด็กๆ สักประมาณ ๑๐ กว่าคน ๕-๖ โมงเย็นก็จะนั่งกินเหล้า สูบบุหรี่กัน คุยเรื่องการบ้านการเมืองกัน เป็นเด็กที่ค่อนข้างจะเฮี้ยวๆ พอสมควร บวกกับเป็นเด็กที่ค่อนข้างรวมตัวกันแข็งทีเดียว แต่เผอิญผมสนิทกับเด็กเหล่านั้น พอตกเย็นผมกลับบ้านสัก ๖ โมง ทุ่มสองทุ่มแบบนี้ นักศึกษาก็จะเรียกป๋า ขอตังกินเหล้าหน่อยสิ ๒๐๐ บาทบ้าง ๓๐๐ บาทบ้าง แล้วแต่ตามกำลังที่จะมีให้ แต่ว่าไม่เกิน

๕๐๐ บาท เขาก็จะเรียกผมว่าป๋าถ่ายทอดกันมาหลายยุค ในขณะเดียวกันที่เรียกผมป๋าเพราะผมเป็นคนใจดี ผมไม่เคยให้นักศึกษาได้ F เลยสักคนเดียว เพราะผมไม่เชื่อว่าคนจะเก่งหรือไม่เก่งจะอยู่ที่การให้คะแนน ไม่ใช่อยู่ที่การเรียน แต่อยู่ที่อุปนิสัยใจคออยู่ที่พื้นฐานทางสังคม อยู่ที่ปัญหาของแต่ละคน แต่ที่สำคัญอยู่ที่พฤติกรรมในการศึกษาเล่าเรียน เพราะฉะนั้นบรรยากาศในช่วงนั้นๆ ในช่วง ๒๕๓๐ กว่าๆ ค่อนข้างยังสนุกสนานอยู่ แต่พอวันเวลาผ่านไป เกิดความรู้สึกว่าอาจจะเบื่อ เบื่อที่ต้องสอนหนังสือในระดับปริญญาตรี ต้องสอนเทอมหนึ่งกี่ตัวๆ ผมก็เลยลาออกจากราชการในปี ๒๕๔๓ ตอนนั้นอายุ ๔๘ ปี อาจารย์ลิขิตก็เกษียณแล้วตอนนั้น

อยากให้อาจารย์ฝากข้อคิดถึงศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน

คือจริงๆ แล้วสิงห์แดงนี้เป็นสัญลักษณ์ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถามว่าความเข้มข้นของสิงห์แดงวันนี้ยังเข้มข้นอยู่ไหม ผมเชื่อว่าไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาในรุ่นเก่าๆ ที่เป็นศิษย์เก่า บวกกับรุ่นใหม่ๆ ในที่สุดแล้วคนที่อยู่ปี ๑ นี้ก็จะต้องเป็นสิงห์แดงอยู่วันยังค่ำ เพียงแต่ว่าสังคมไทยก็ยังมีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระทรวงมหาดไทย ก็อาจจะมีกันบ้างในเรื่องของสิงห์ดำ สิงห์แดง พอสิงห์ดำขึ้นมาเป็นปลัดมหาดไทยก็จะดันพรรคพวกขึ้นมา จากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ พอสิงห์แดงขึ้นมาเป็นใหญ่เป็นโต ก็จะดันบรรดาพวกสิงห์แดงขึ้นมา ทั้งนี้ก็อยากจะฝากว่า เป็นสิงห์ดำ สิงห์แดง สิงห์ขาว หรือจะสิงห์อะไรก็ตาม จบจากรามคำแหง จบจากเชียงใหม่ จบจากอะไรใดๆ ทั้งสิ้น เราก็คือคนไทยด้วยกัน จบการศึกษามาทางด้านการเมืองการปกครอง การบริหารรัฐกิจเพื่อที่จะมาพัฒนาตนเอง เพื่อที่จะมาพัฒนาหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบ บางคนไปเป็นนายอำเภอ บางคนไปอยู่ภาคเอกชน บางคนไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ก็อยากจะฝากว่าท่านทั้งหลายก็คือคนไทย ท่านทั้งหลายก็คือสิงห์ ท่านทั้งหลายก็คือคนที่จบทางด้านรัฐศาสตร์ มีความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง และทางด้านการบริหาร ก็น่าจะพัฒนาความรู้ตรงนี้เข้าไปสู่การช่วยตนเอง ช่วยชุมชน ช่วยครอบครัว ช่วยสังคม

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายกษิดิ์เดช ดีวงษา ชวเลข
นายสรัญญู วุฒินิธิกร ชวเลข
นายธนภัทร ตระกูลภูชัย ผู้บันทึกภาพ

บทสัมภาษณ์

"อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์"

รองศาสตราจารย์สีดา สอนศรี

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์มาสอนที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อใด และรับผิดชอบวิชาอะไรบ้าง

อาจารย์เข้ามาสอนที่นี่จนถึงปี ๒๕๕๒ รวมเวลาที่สอนอยู่ที่ธรรมศาสตร์ประมาณ ๓๕ ปี ต่อมาอาจารย์ก็ได้รับการสรรหาให้ไปเป็นคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำหรับวิชาที่อาจารย์รับผิดชอบ ก็มีการเมืองการปกครองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความสัมพันธ์และนโยบายต่างประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองและนโยบายต่างประเทศของประเทศฟิลิปปินส์ และความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ทำไมจึงเลือกมาเป็นอาจารย์ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์สอบเข้ามาเป็นอาจารย์รุ่นเดียวกับอาจารย์โครินจึงได้มาเป็นอาจารย์ที่คณะรัฐศาสตร์ และตัวอาจารย์เองก็เรียนจบปริญญาโททางด้าน Asian Studies จาก University of the Philippines ตอนนั้นอาจารย์เป็นนักเรียนทุน SEATO เมื่อประมาณปี ๑๙๗๐ ได้ทุน SEATO ไปเรียนต่อปริญญาโท สมัยก่อนทุนนี้มีการสอบแข่งขันเหมือนทุนแลกเปลี่ยนในปัจจุบัน ซึ่งก็จะมีนักศึกษาปริญญาตรีสมัครสอบเป็นจำนวนมาก แล้วเขาก็จะพิจารณารับนักศึกษาจากเอเชีย อเมริกา ยุโรปไปศึกษาในมหาวิทยาลัยในประเทศต่างๆ

บรรยากาศที่ท่าพระจันทร์ในความคิดของอาจารย์เป็นอย่างไรบ้าง

สมัยก่อนท่าพระจันทร์จะคึกคักกว่าปัจจุบัน หน้าตึกคณะก็จะมีโต๊ะตั้งเรียงกันหลายโต๊ะ ฝั่งตรงข้ามก็จะมีสโมสรนักศึกษา จะมีนักศึกษาทำกิจกรรมกันมาก แล้วอาจารย์ก็จะสนิทกับพวกนักศึกษาที่ทำงานอยู่ในสโมสรนั้น นอกจากนี้ อาจารย์ยังเคยเป็นรองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ด้วย ทั้งฝ่ายวิจัยและฝ่ายบริหาร แล้วก็เป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัยของคณะ ก็จะมีนักศึกษามาปรึกษาอาจารย์ในเรื่องต่างๆ แม้ว่านักศึกษาบางคนจะไม่ใช่นักศึกษาในปรึกษาของอาจารย์ก็ตาม แต่ในปัจจุบัน บรรยากาศที่ท่าพระจันทร์ค่อนข้างเวิ้งว้าง เงียบเหงา เพราะนักศึกษาปริญญาตรีไปเรียนที่รังสิตกันหมด ท่าพระจันทร์จึงเหลือแต่นักศึกษาบัณฑิตศึกษาและโครงการพิเศษ โดยส่วนตัวแล้ว อาจารย์จะคุ้นเคยกับที่ท่าพระจันทร์มากกว่า

นักศึกษาในช่วงที่อาจารย์ทำการสอนอยู่เป็นอย่างไรบ้าง

ตั้งแต่ช่วงที่อาจารย์สอนที่นี่ใหม่ๆ นักศึกษาจะขยันมาก ตั้งใจอ่านหนังสือ เตรียมการเรียนดีมาก มีความอดทน ตั้งใจทำงานดี แต่ในช่วงหลังๆ ก่อนที่อาจารย์จะย้ายไปที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามในปี ๒๕๕๒ สัก ๒-๓ ปี นักศึกษาตั้งใจน้อยลง ขยันเรียนน้อยลง ในช่วงนั้นเอง อาจารย์ก็ได้เปิดหลักสูตรวิชาโทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ก็มีนักศึกษาที่สนใจพอสมควร แต่เปิดได้ไม่นานก็ต้องปิดไป เพราะมีการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ แต่อาจารย์ก็ยังได้รับเชิญให้ไปบรรยายให้กับโครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของคณะศิลปศาสตร์ โครงการปริญญาตรีภาคพิเศษของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และโครงการปริญญาโท เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีจุดเด่นอย่างไร

อาจารย์คิดว่าจุดเด่นของนักศึกษารัฐศาสตร์ คือการมีส่วนร่วมในการเรียน นักศึกษาจะมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนค่อนข้างสูง โดยส่วนตัวอาจารย์ชอบนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้มีการถาม-ตอบ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจที่สุดในชีวิตที่ธรรมศาสตร์คืออะไร

ก็มีสิ่งที่ประทับใจอยู่หลายอย่าง อย่างแรก คือการที่อาจารย์เป็นผู้ริเริ่มให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิจัยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือกลุ่มวิจัยนี้ก็จะมีอาจารย์และนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่หลายท่าน อาจารย์ก็เชิญท่านเหล่านั้นมารวมกลุ่มกัน แล้วก็มอบหมายงานให้ไปศึกษา แบ่งแยกประเทศกันไป อย่างตัวอาจารย์เองก็ศึกษาประเทศฟิลิปปินส์ กลุ่มวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา ทางคณะรัฐศาสตร์เป็นผู้จัดพิมพ์งานวิจัย ซึ่งทุนสนับสนุนการจัดพิมพ์ ส่วนใหญ่ก็จะได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิงห์ ๑๗ ทางกลุ่มวิจัยก็ได้มอบสิทธิในการจัดพิมพ์รวมถึงรายได้โดยไม่หักค่าใช้จ่ายมอบให้คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งหมด แม้ทางกลุ่มวิจัยจะไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ เลย แต่ก็เป็นความภูมิใจร่วมกันที่ได้สร้างสรรค์งานวิจัยให้แก่วงวิชาการทางรัฐศาสตร์ของไทย และที่น่าภาคภูมิใจไม่แพ้กันก็คือ ผลงานหนังสือและตำราที่ทางกลุ่มวิจัยได้จัดทำขึ้น ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอกในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั่วประเทศ อย่างที่สอง

อาจารย์ประทับใจนักศึกษา ซึ่งนักศึกษามีความใกล้ชิดกับอาจารย์ค่อนข้างมาก แม้นักศึกษาบางคน อาจารย์ไม่ใช่อาจารย์ที่ปรึกษาของเขา แต่เขาก็มักจะมาขอคำปรึกษาจากอาจารย์ในหลายๆ เรื่อง เช่น เรื่องการทำงาน การศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ ส่วนใหญ่ก็จะประสบความสำเร็จตามวิถีทางของตนเองกันแทบทุกคน อย่างที่สาม คือบุคลากรและเจ้าหน้าที่ในคณะ อย่างที่กล่าวไปว่าอาจารย์เคยเป็นรองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ ฝ่ายวิจัย เมื่อปี ๒๕๓๙ - ๒๕๔๒ และฝ่ายบริหาร เมื่อปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๙ อาจารย์ก็ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรและเจ้าหน้าที่อยู่มาก อาจารย์เองก็มีความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือพวกเขาทั้งการพัฒนาคนและการจัดสวัสดิการต่างๆ อาจารย์เองก็ได้ริเริ่มให้มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับบุคคลภายนอกด้วย ก็ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่และบุคลากรเป็นอย่างดี และสุดท้าย คือการที่อาจารย์ได้รับการสรรหาให้ไปดำรงตำแหน่งคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ได้ขอลาออกก่อนเกษียณอายุราชการเพื่อย้ายไปดำรงตำแหน่งดังกล่าวนั้น ก็นับว่าเป็นความภาคภูมิใจของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้วย ที่ได้ไปขยายการสอนวิชารัฐศาสตร์ให้กว้างไกล อาจารย์เองก็ไม่ได้ทราบมาก่อนว่าจะต้องไปดำรงตำแหน่งนี้ แต่เมื่อได้รับการสรรหาแล้วก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด จากการที่อาจารย์ได้ไปอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ก็นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการจัดการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เช่น การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑ เมื่อปี ๒๕๕๓ ก็เป็นครั้งแรกที่ได้ไปจัดในพื้นที่ภาคอีสาน หรือการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติและนานาชาติเมื่อเดือนพฤษภาคมปีนี้ ว่าด้วยเรื่องชุมชนและสิ่งแวดล้อม ก็ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยในอาเซียนเป็นอย่างดี

อาจารย์อยากฝากอะไรถึงชาวสิงห์แดงบ้าง

อยากให้ทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันรวมตัวกัน รวมกลุ่มกันทำกิจกรรม เพราะอาจารย์รู้สึกว่าเวลาผ่านไปก็ยิ่งกระจัดกระจาย อยากให้มาทำกิจกรรมที่ท่าพระจันทร์บ้าง เพื่อให้ทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันได้มีส่วนร่วมและได้มาพบปะกัน เหมือนกับว่าเรายังไม่หายไปจากท่าพระจันทร์ เพราะเวลานี้ที่ท่าพระจันทร์ก็ค่อนข้างเงียบเหงา เวิ้งว้าง เหมือนกับไม่มีนักศึกษาอยู่เลย ก็อยากให้นึกถึงท่าพระจันทร์บ้าง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ท่าพระจันทร์จะได้ไม่หายไปจากความทรงจำของเรา

นายฉัตรวัตน์ หวังศิริกำโชค สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

บทสัมภาษณ์

"อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์"

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อำนวย สุวรรณกิจบริหาร

อาจารย์สอนวิชาอะไรในสมัยนั้น

ในระยะหลังผมสอนเรื่อง elite คือเรื่องของผู้นำ แต่ว่าเราไม่ค่อยสนใจกันในเรื่องผู้นำในสังคม ผมเองก็สนใจในเรื่องนี้ว่า สิ่งแรกในเรื่องพัฒนาการของมนุษย์นั้น มนุษย์ต้องมีผู้นำ ฉะนั้นสิ่งที่สำคัญคือพัฒนาผู้นำ การพัฒนาผู้นำเขาเรียกว่า elite development คือการสร้างผู้นำขึ้นมาในสังคม แล้วเราก็จะได้ elite ที่มีความเข้าใจ มีความรู้รอบ แล้วสร้าง elite จากผู้ที่มีความรู้รอบตัว เรียนมาก รู้มาก ประสบการณ์เยอะ เราเอาคนเหล่านี้ขึ้นมาให้เขาเข้าใจในเรื่อง elite เรื่องผู้นำในสังคมจะเป็นอย่างไร และเขาก็จะได้ทำงานในลักษณะที่ว่า สามารถพัฒนาคนให้เป็นผู้นำในสังคมและนำสังคมไปได้ เพราะฉะนั้น elite ในที่นี้หมายความว่า ไม่ใช่นำไปดุ่ยๆ พูดกันง่ายๆ ไม่เอาคนไม่ดีมาเป็นตัวนำในสังคม ผู้นำต้องรู้จักสังคม รู้จักคน และต้องรู้จักให้พัฒนาคนในสังคมเป็นคนดีได้อย่างไร นี่แหละคือสิ่งหนึ่งที่อยากพูดให้เราได้รู้ว่า การพัฒนาผู้นำเป็นเรื่องสำคัญมาก ไม่ใช่ปล่อยให้สังคม คน โตขึ้นมาโดยไม่ได้แนะนำ การศึกษาก็เป็นทางหนึ่งที่จะพัฒนาผู้นำ เพราะฉะนั้นเรื่องการสร้าง elite จึงบิดไม่ได้ เพราะต้องหันมาพูดเรื่องการศึกษา ระบบการศึกษาที่เราวางไว้ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความเป็นไปของบ้านเมืองและสภาวการณ์ของโลก การศึกษาทำให้คนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะฉะนั้นเมื่อเขาจะอยู่ในโลกนี้ต่อไป เขาจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ก็ต่อเมื่อเขารู้เท่าทันความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะฉะนั้นไม่ใช่ปล่อยให้ดุ่ยๆ ลงไปไม่ได้ อันนี้คือสิ่งที่สำคัญที่สุด การศึกษานั้นก็คือ เป็นสิ่งหนึ่งของการสร้างสิ่งที่ผมอยากจะเรียกว่า elite ขึ้นมา เพราะฉะนั้นหลักสูตรในการศึกษาจึงเป็นหลักสูตรที่สำคัญมากที่สุดว่าเราจะให้เขาเรียนรู้เรื่องอะไรบ้าง และเราจะอบรมเขาอย่างไรบ้าง เพราะครูที่จะมาสอน จะมีความสามารถในการให้ความรู้และชักจูงให้เขาไปอบรมและเผยแพร่ความคิดในการที่เราจะสร้างสังคมต่อไป คนควรจะเป็นอย่างไร

ในสมัยก่อนที่อาจารย์สอนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ นักศึกษาเรียนแล้วเกรดตก แต่อาจารย์ก็ช่วยให้เขาผ่าน อาจารย์มีหลักการอย่างไร

หลักการมีอยู่นิดเดียวคือ คนเรานี่สมองไม่เท่ากัน พื้นฐานไม่เท่ากัน ความคิดไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราจะเอาสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาเป็นเครื่องสกัดกั้นไม่ให้เขาเจริญ

ไม่ได้ ลักษณะของการที่ว่า คนจะเกิดมาได้แล้วกว่าพ่อแม่จะเลี้ยงเติบโตขึ้นมาได้ เขาลงทุนเท่าไรมากมายก่ายกอง เพราะฉะนั้นอยู่ๆ เราสอนเขาอย่างไรถึงสอบตก อยู่ๆ เราสอนเขาอย่างไรถึงเกเร อยู่ๆ เรียนไม่จบแล้วก็ออกไป ถามว่าเจ้าสอนอย่างไร ไม่ใช่เกะกะ มาเรียนเพื่อจะหาความรู้ เขามาเรียนเพื่อจะให้เป็นคนดีในสังคม ผมถืออันนี้เป็นหลัก เรื่องคนที่มาเรียนนี้คือ คนที่เป็นคนตั้งใจดีในสังคม ถามว่าทั้งหลักสูตรและผู้สอนเข้าใจไหมว่า อันนี้มีหน้าที่อย่างไร ปั้นคนดีขึ้นมาให้เกิดมาในสังคม ไม่ใช่ปั้นคนไม่ดีขึ้นไป เดี๋ยวนี้แม่เขาสนใจไหม เขาปล่อยให้ทุกอย่างในสังคมเป็นอย่างไร มีแต่คนไม่ดีทั้งนั้น เพราะอะไร เพราะครูบางคนไม่ดี เขาถึงไม่แคร์ ไม่ใช่ลูกเต้าของเขา เขาก็ไม่สนลูกศิษย์ผมทุกคน ผมถือว่าเป็นลูก เมื่อเป็นลูกเราแล้ว เราก็ต้องรักเขาอย่างลูกอย่างที่พ่อแม่รัก และปรารถนาให้เขาได้ดี เพราะฉะนั้นคนที่เรียนกับผมถึงไม่ยอมให้เขาตก ต้องทำทุกประการ ทุกอย่าง ให้เขาจบ เขามีความรู้เป็นพื้นฐาน อย่างน้อยที่สุดก็มีปริญญาบัตรเป็นพื้นฐาน เขาจะได้สามารถเงยหน้าอ้าปากและต่อสู้ในสังคมได้ อันนี้คือจุดของผม ไม่ใช่ปล่อยให้เรียนไม่จบแล้วออกไป เรียนแล้วต้องจบ เมื่อเขาจบเขาต้องมีความรู้และความสามารถ สิ่งหนึ่งที่เราต้องใช้ความรู้วิชาสายสามัญ เพื่อให้เขารู้ว่าเขาเป็นคนที่มีสิทธิ เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ ถ้าไม่รู้อะไรเลย ก็สอนให้เขารู้อะไรสักอย่างหนึ่ง ให้เขาเป็นให้เขาทำอะไรได้ ให้เขาต่อสู้ชีวิตบนโลกนี้ได้ อันนี้คือสิ่งหนึ่งที่ผมตั้งใจให้เรารู้ ว่าเรามีสิทธิที่จะอยู่ในนี้ เมื่อเราไม่รู้เราก็มีสิทธิที่จะรู้ ทวงถามในสิ่งนี้มันคืออะไร เพราะฉะนั้นครูมีหน้าที่ตอบ ระบบการศึกษามีหน้าที่ตอบปัญหาของเด็ก นี้คืออะไร เกิดมาทำไม ทำไมถึงต้องมานั่งเรียน อะไรต่างๆ นานา เขามาเรียนแล้วไม่อยากตก แต่ที่ตกเพราะเขาไม่รู้ แล้วครูสอนอย่างไรถึงไม่รู้ ไม่ใช่ไปโยนว่าเขาโง่เรียนไม่ได้ ไม่ใช่อย่างนั้น

นักศึกษาในสมัยก่อนเป็นอย่างไร

เราต้องถือว่านักศึกษาเหมือนเด็กเกิดใหม่ เด็กเกิดใหม่พูดได้ไหม เราถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูมาใช่ไหม สอนพูดแต่ละคำใช่ไหม แม้แต่จะกินยังต้องสอน ว่าจะกินอย่างไร ต้องตักอย่างไร เพราะฉะนั้นเมื่อก่อนที่เขาจะโต เราเลี้ยงเขาอย่างนี้ มาเรียนก็เพื่อจะเพิ่มความสามารถในด้านการเป็นคนที่จะต่อสู้เพื่อให้อยู่ในสังคมนี้ได้ รู้ว่าอะไรควรกิน จะกินอย่างไร รู้ว่าควรจะอยู่อย่างไร ใครต่อใครเป็นใคร เพราะฉะนั้นการอบรมบ่มนิสัยคนจึงเป็นเรื่องสำคัญ ทำอย่างไรจึงจะอยู่กับเขาได้ ต้องรู้จักพูดให้เป็น ไม่ชอบใจด่าแม่หมดเรื่อง ทำไมไปด่าแม่เขา เขาก็ไม่พอใจ ก็ช่างแม่มันปะไร มันทำไม่ดี ไม่ถูกใจเรา

แล้วมันเรื่องอะไรที่ต้องตามใจมันเสมอไป แต่ว่าไปด่าแม่เขา เขาพอใจหรือไม่ เขาก็ไม่พอใจ เขาก็วางกฎเกณฑ์มาแล้วว่าจะไปด่าใครเขาไม่ได้นะ กฎหมายจะลงโทษเอา เพราะฉะนั้นก็สอนให้เขารู้เอง ไม่พอใจจะไปด่าแม่เขาไม่ได้นะ ด่าแม่เขาแล้วเขาจะชกปากเอา ถ้าเป็นนักมวยมันใหญ่กว่า ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ ตัดคะแนน ๑๐๘ เพราะฉะนั้นการเรียนหรือการอบรมจึงเท่ากับว่าการสอนคนให้อยู่ร่วมกันในสังคม กับเพื่อนมนุษย์ได้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด เพราะฉะนั้นเมื่อเขามาเรียนมาศึกษา จึงหมายความว่าเขาต้องการที่จะอยู่ในสังคมมนุษย์ เราช่วยให้เขาได้อยู่ในสังคมมนุษย์ไหม เราช่วยให้เขาเข้าใจสังคมมนุษย์ไหม เราช่วยให้เขารู้ว่า เขาควรจะทำตัวอย่างไร นี้คือการศึกษา เพราะฉะนั้นเรื่องของการศึกษานั้นเป็นเรื่องที่สังคมวางระเบียบเอาไว้ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว การศึกษาก็คือการอบรมสั่งสอนคนให้รู้จักกับสังคมและอยู่กับสังคมได้ เพราะฉะนั้นเด็กที่เกิดมาใครสอนเขาก่อน พ่อแม่เลี้ยงเขาซะก่อน ให้แข็งแรง ให้ต่อสู้ได้ ให้ร่างกายสมบูรณ์ ให้กินให้อยู่สมบูรณ์ต่างๆ ให้ความรักให้อะไรต่างๆ สร้างความสงบในครอบครัว เพราะฉะนั้นการศึกษาเริ่มต้นที่ครอบครัว ในบ้านเรานี้ตอนนี้เป็นอย่างไรบ้าง เอะอะมะเทิ่งกันใช่ไหม ทั้งเด็กผู้ชายและผู้หญิงไม่รู้เรื่องกันแล้วใช่ไหม เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงทำคนให้เป็นคนที่สามารถอยู่ร่วมในสังคม อยู่ร่วมกับคนอื่นเขาได้ ไม่ใช่การศึกษาไปสร้างสังคมแล้วทำร้ายสังคม การศึกษาจะต้องเป็นไปในทางที่พัฒนาคนในสังคม

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจในการสอนหนังสือที่คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

ตอนหลังจากที่ผมไปเรียนที่อังกฤษ และชีวิตผมก็ระหกระเหินในระหว่างสงคราม ต้องทำงานต่อสู้ใต้ดิน การทำงานระหว่างสงครามเป็นการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตให้ชีวิตเราอยู่รอด เพราะฉะนั้นเราต้องทำทุกอย่าง เรามีความรู้ไหมที่จะสามารถทำทุกอย่างได้ อันไหนไม่รู้ต้องแสวงหาความรู้ เราแข็งแรงพอจะทำอะไรได้ไหม ถ้าเราอ่อนแอเราต้องทำร่างกายของเราให้แข็งแรง ถ้าเราไม่รู้เราต้องหาความรู้ เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงช่วยเราทุกอย่าง เป็นสิ่งที่สังคมขาดไม่ได้ แต่ว่าคนทุกคนจะรู้เสมอเหมือนกันหมด จึงต้องมีคนนำ ต้องมี

คนทำความเข้าใจ ต้องมีคนบอกให้รู้ว่าคืออะไร และจะต้องมีคนที่จะสามารถเรียกคนมาร่วมมือ ผมจึงสนใจจะสอนให้ความรู้ว่าจะทำอย่างไร เราจะสร้างคนให้ได้เป็นผู้นำ เพราะฉะนั้นผมมาธรรมศาสตร์ระยะหลังผมจึงสอนวิชา elite อย่างเดียว

อยากให้อาจารย์เล่าถึงการไปเป็นเสรีไทยตั้งแต่ต้น

คุณต้องรู้ว่าผมเป็นนักเรียนเตรียมธรรมศาสตร์ ก็เท่ากับว่าเป็นลูกหม้อ ตั้งแต่ปี ๒๔๘๑ จบ ม.๖ ก็ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ เรียนเตรียมธรรมศาสตร์ ๒ ปี รุ่น ๒ แล้วก็เริ่มเรียนกฎหมายปี ๒๔๘๓ - ๒๔๘๖ จบธรรมศาสตรบัณฑิต ๔ ปีพอดี สมัยก่อนนั้นโรงเรียนเปิดเดือนมิถุนายน ถึงตุลาคมก็สอบ ผมเรียน ๕ เดือนสอบ สอบได้หมดทุกวิชา เพราะฉะนั้นผมเรียนไม่ตกเลยสักวิชา แล้วก็ที่เราเรียนแล้วในสมัยนั้น มหาวิทยาลัยเปิดในระหว่างสงคราม ก็ได้เปิดแผนกติวและอบรมเพื่อช่วยนักศึกษาในระหว่างสงครามเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนเต็มที่ ผมก็มาเข้าเรียนแผนกอบรม เรียนกฎหมาย สองโมงเช้า สามโมงถึงสิบโมง เสร็จแล้วก็เข้าอบรมเรียนติวพิเศษอันนี้ ถึงสี่โมงเย็นเรียนทั้งภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศส แล้วก็เรียนเรื่องติวกฎหมายพร้อมกันหมด เพราะฉะนั้นจึงได้เปรียบคนที่ไม่เข้าเรียน ได้เปรียบที่ว่า หนึ่ง ตอนที่เราเรียนสี่โมงเย็น วิชาที่เล็คเชอร์ตอนเช้าอาจารย์จะเอาอาจารย์ที่สอนเล็คเชอร์มาติวกับเราในห้อง ที่สอนมาเป็นแบบนี้ และเราก็สามารถสอบถามอาจารย์ได้ โต้เถียงและถกเถียงอาจารย์ได้ เพราะฉะนั้นอันนี้ก็เป็นทางหนึ่งที่ทำให้เราฟังเล็คเชอร์แล้วเราเข้าใจและเราแก้ได้ และในขณะเดียวกันก็เป็นการฝึก อาจารย์ฝึกในแง่ที่โต้เถียงกับเรา จนกระทั่งเรารู้วิธีการที่โต้เถียงและถกเถียงต่ออาจารย์ เพราะฉะนั้นการเรียนแบบนั้น เราจึงได้ประโยชน์มาก เราจึงได้ใกล้ชิดกับอาจารย์ ได้ถกเถียงกับอาจารย์บางครั้งปมถึงกับขนาดหมั่นไส้ ในแง่ที่ว่าอันที่เราให้ว่าเป็นแบบนี้ๆ ผิดหมด เป็นไปอย่างที่ผมว่า อันนี้มันก็ได้ประโยชน์กับเรา เราก็จะได้มีความรู้ และอาจารย์ก็จะได้รู้ตัวด้วยว่าการสอนเราพลาดพลั้งไปได้ อาจารย์ก็รู้จักแก้ไขได้

อยากให้อาจารย์ฝากข้อคิด ถึงศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของคณะรัฐศาสตร์ธรรมศาสตร์

ก่อนอื่นนะ ผมจะต้องขอเตือนพวกเราที่เรียนธรรมศาสตร์ ไม่ใช่เรียนรัฐศาสตร์อย่างเดียวทุกคณะ ว่าวิชาความรู้นั้นมันเปลี่ยนแปลงและขยายอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นการเรียนนั้นต้องอย่าให้นักศึกษายึดติดกับความคิดที่เรียนมาอย่างหัวปักหัวปำ สอนให้เขารู้จักฟังเหตุผลและเปลี่ยนแปลงความคิด ความคิดทุกอย่างมันจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

เพราะฉะนั้นเราอย่าไปเหมาว่าเป็นเช่นนี้แล้วต่อไปมันจะเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ไม่ใช่ ต่อไปมันจึงเป็นอื่น ทำไมผมถึงว่าไม่ใช่ สังคมมันเปลี่ยนไป กฎ ข้อบังคับของสังคมก็เปลี่ยนไปด้วย อะไรคือกฎข้อบังคับของประชาชนของสังคม กิริยามารยาท ความคิดเห็นต่างๆ ของสังคม รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของสังคมมันจะต้องแก้ไขและเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดขึ้นเมื่อไร กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ อะไรต่างๆ ของคนในสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว กฎของสังคมที่ออกมาในรูปกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ก็กลายเป็นขวางความเจริญเติบโต ความคิดของคน เพราะฉะนั้นเราต้องกล้าที่จะสอนนักศึกษาว่า กฎหมายก็เหมือนกับสิ่งที่เราทำในวันนี้ วันนี้เราทำแบบนี้เพราะเราคิดแบบนี้ แต่ถ้าพรุ่งนี้เราไม่คิดแบบนี้เราจะทำอย่างไร มันก็ต้องแก้ไขไป วันนี้เรามากินข้าว แต่พรุ่งนี้ไม่มีข้าวจะกิน มันต้องหาอะไรกินแทนข้าวซิ ข้าวเหนียวมีไหม ขนมอย่างอื่นมีไหม ผักมีไหม เอามาแทนข้าวได้ไหม เพราะฉะนั้นอย่าให้ยึดติด ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการเปลี่ยนแปลงนี้แหละ ที่ทำให้นิสัยใจคอของเรา ความประพฤติเรา เปลี่ยนตามไปด้วย ในลักษณะที่ว่า เรายึดกฎหมายเป็นสรณะ เป็นหลัก หรือเป็นไม้บรรทัด ที่แท้ไม้บรรทัดใช้ไปนานๆ แล้วสึก โค้งงอได้ เพราะฉะนั้น เช่นเดียวกัน กฎหมายก็เหมือนกัน ใช้ไปนานๆ ก็ไม่สอดคล้องกับสังคมแล้วจะสึกหรือจะโค้งงอ และจะกลายเป็นสิ่งที่ขัดขวางสังคม

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายกษิดิ์เดช ดีวงษา ผู้บันทึกภาพ

บทสัมภาษณ์

“อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์”

ศาสตราจารย์ ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์

อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ : รองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรมนุษย์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์เป็นทั้งศิษย์เก่าและอาจารย์ ผมขอถามใน ๒ บริบท ข้อแรกนะครับ ทำไมอาจารย์จึงเลือกเรียนในคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมเลือกเพราะว่าผมมีความสนใจเรื่องการเมือง ผมเป็นนักกิจกรรมช่วงก่อน ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ผมมีความสนใจเรื่องการเมือง การปกครอง ก็คิดว่าเลือกคณะรัฐศาสตร์ก็น่าจะถูกแล้ว ปี ๒๕๒๐ ผมก็มาเรียนที่คณะรัฐศาสตร์

ช่วงที่อาจารย์เรียน วิชาที่อาจารย์ชอบมากที่สุดคือวิชาอะไร

วิชาที่ชอบมากที่สุดคือ วิชาการเมืองไทย คนสอนคือ อาจารย์เสน่ห์ จามริก ผมเรียนวิชาการเมืองไทยกับอาจารย์เสน่ห์ ๒ วิชา วิชาสัมมนาการเมืองไทย อาจารย์เสน่ห์ก็สอนเช่นเดียวกัน อีกวิชาที่สนุกมากคือวิชาของอาจารย์มนตรี เจนวิทย์การ ก็พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์การเลือกตั้ง สนุกมาก อีกวิชาหนึ่งที่ผมยังจำได้ไม่ลืม คือวิชาของอาจารย์วิษณุ สุนทรารักษ์ เกี่ยวกับเรื่องการเมืองของประเทศด้อยพัฒนา

อยากให้อาจารย์เล่าถึงสภาพแวดล้อมในช่วงที่อาจารย์เรียนในช่วงนั้น

สภาพแวดล้อมเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เงียบเหงานะ เพราะว่าหลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ผู้คนมีจิตใจห่อเหี่ยว เพราะว่าธรรมศาสตร์นั้นถูกปราบปราม มีคนล้มตาย บาดเจ็บ บางคนก็เดินทางเข้าป่าไป เพราะฉะนั้นบรรยากาศก็แปลกๆ ยังไงชอบกล ยังไงก็ตาม นักศึกษาเองมีกิจกรรม มีการแข่งขันกันในเรื่องสภานักศึกษา กนศ.ร ส่วนผมเองก็ทำกิจกรรมอยู่สัก ๒ ปี ปี ๓ ก็มาตั้งกลุ่ม ตั้งชมรมอ่านหนังสือกับเพื่อน

ชมรมอะไรครับอาจารย์

ชมรมอ่านหนังสือครับ

ในทัศนะของอาจารย์ จุดเด่นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ของเราคืออะไร

ก็มาจากหลายชนชั้น มาจากครอบครัวฐานะที่หลากหลาย ผมคิดว่าจุดเด่นก็คือบางคนมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี มาจากชนชั้นกลาง เป็นผู้ประกอบการรายย่อย รายน้อย

พ่อแม่เป็นข้าราชการ ที่เด่นคือ มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน มาจากประสบการณ์ของคนหาเช้ากินค่ำ ยากจน มาจากชนบท อะไรต่างๆ ผมคิดว่าเป็นการผสมผสานได้ง่ายดี

เด็กที่มาเรียนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ในยุคนั้น มาจากครอบครัวชนชั้นกลางใช่ไหมครับ

ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชั้นกลาง และเป็นเด็กต่างจังหวัด

เมื่ออาจารย์เรียนที่รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ แล้วทำไมอาจารย์จึงเลือกที่จะมาเป็นอาจารย์สอนรัฐศาสตร์ อะไรคือจุดเปลี่ยน

ปกติผมเลือกเป็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์ก่อน เพราะผมจบตรี ช่วง พ.ศ. ๒๕๒๔ ผมข้ามไปเรียนคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผมจบคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ และจากนั้นผมก็ไปเป็นอาจารย์ที่เชียงใหม่ อยู่ที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ อยู่ที่เชียงใหม่ จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๓๑ ช่วงนั้นเองผมก็กลับมาที่คณะ คือความจริงผมเลือกเป็นอาจารย์ที่ภาควิชาประวัติศาสตร์ที่เชียงใหม่ก่อน ผมมาเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่คณะรัฐศาสตร์ เมื่อมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ผมก็กลับมาที่คณะ ผมคิดว่าผมจะกลับมาเรียนปริญญาเอก ไม่อยากอยู่กับประวัติศาสตร์ไปตลอด

อาจารย์คิดว่านักศึกษาสมัยก่อนกับนักศึกษาสมัยปัจจุบันความแตกต่างอยู่ตรงไหน

ผมว่าชั้นเล็ก ห้องเล็ก คนไม่มาก ทำให้ได้พบนักศึกษากลุ่มเล็กๆ ใกล้ชิด พูดคุยได้ง่าย การสอนในชั้นปัจจุบันมันใหญ่ ส่วนใหญ่มักไม่มีโอกาสได้พูดคุยกันมากนัก

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจในการสอนที่รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมคิดว่าคนที่สอนหนังสือ เมื่อเจอนักศึกษาที่สนใจ ทำให้เรามีชีวิตชีวาที่จะสอนหนังสือต่อไป

อาจารย์คิดว่านักศึกษารัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ แตกต่างจากนักศึกษาที่อื่นอย่างไร

ผมไม่เห็นแตกต่าง อาจแตกต่างที่บางคนชอบวิจารณ์ บางทีผมก็อาจแยกไม่ออก

อยากให้อาจารย์ฝากข้อคิดถึงศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน

เนื่องจากเราเป็นคนชนชั้นกลาง นักศึกษาส่วนใหญ่ของคณะเราผมคิดว่าจะต้องมีการก่อร่างสร้างตัว ทำงาน เพราะฉะนั้นกว่าเขาจะคิดถึงส่วนรวมหรือทำงานสาธารณะได้นั้น ก็ต่อเมื่อคนเหล่านั้นจะต้องมีความพร้อมแล้ว คณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ก็จะมีช่วงที่คนไม่พร้อมอยู่ระยะหนึ่ง แต่สำหรับคนที่พร้อม ผมคิดว่าถ้าถึงเวลาหนึ่ง มีฐานะพอสมควร คงจะหวนกลับมาที่คณะ มาเป็นคณะทำงาน จิตอาสา ช่วยเหลือน้องๆ ผมก็ประทับใจรุ่นพี่หลายคน เมื่อเขามีความพร้อม เขาจะช่วยเหลือน้องๆ และช่วยเหลือคณะ

นายสรัญญู วุฒินิธิกร ผู้สัมภาษณ์
นายสมเกียรติ สมคำ ผู้บันทึกภาพ
นายกฤชเทพ เนตรอรุณ ชวเลข

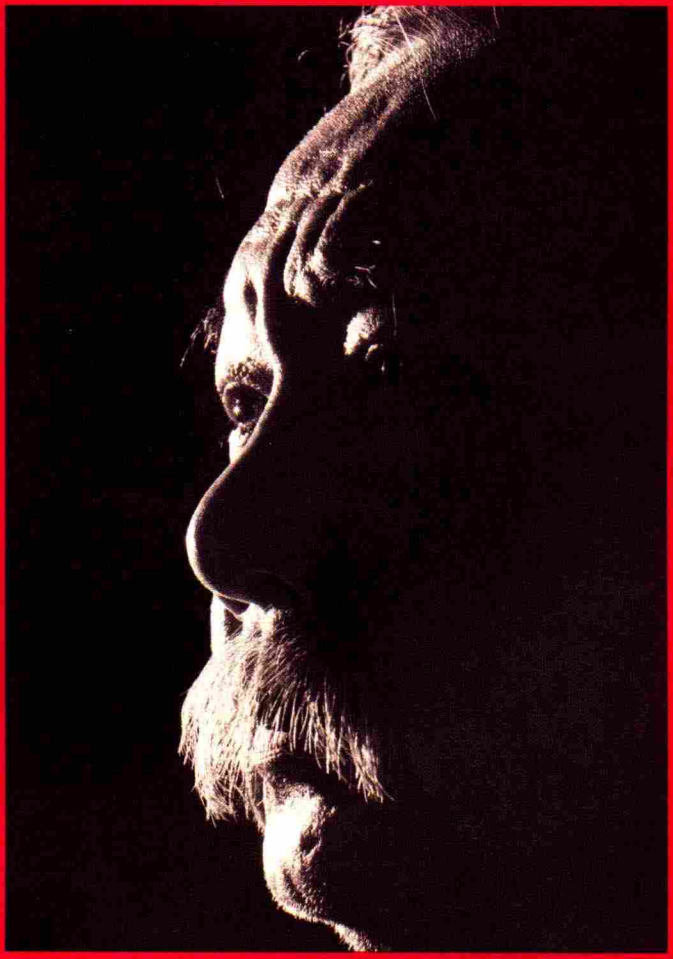

บทสัมภาษณ์

"อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์"

อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์

อาจารย์มาสอนที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อใด และรับผิดชอบวิชาอะไรบ้าง

ผมเริ่มเป็นอาจารย์ที่นี่เมื่อปี ๒๕๓๒ และเกษียณอายุราชการเมื่อปี ๒๕๕๒ วิชาที่สอนเป็นประจำคือ การเมืองการปกครองไทย นอกจากนี้ก็มีวิชาประวัติความคิดทางการเมือง วิชาการเมืองภาคประชาชน วิชาเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ วิชาการเมืองเปรียบเทียบและวิชาชนชั้นนำ โครงสร้างอำนาจ ผู้นำ และอำนาจทางการเมือง ทั้งหมดนี้เป็นการสอนในระดับปริญญาตรี สำหรับระดับปริญญาเอกก็สอนสัมมนาการเมืองการปกครองไทยอยู่หลายปี

เหตุใดอาจารย์จึงเลือกเข้ามาเรียนในคณะรัฐศาสตร์

ผมเป็นคนบ้านนอก นักศึกษาต่างจังหวัดสมัยก่อนเวลาเลือกวิชาเรียนในมหาวิทยาลัยจะเน้นที่การประกอบอาชีพในอนาคต สมัยนั้นคนเรียนรัฐศาสตร์ ถ้าไม่เลือกสาขาปกครองก็ต้องเป็นการทูต ซึ่งหมายถึงว่าเรียนเพื่อเป็นข้าราชการ แต่พอเข้ามาเรียนจริงๆ จึงรู้ว่าเนื้อหาของรัฐศาสตร์กว้างมาก ไม่ใช่แค่สอนคนไปรับราชการ แต่สอนให้เข้าใจปัญหาของบ้านเมืองด้วย ดังนั้น ต่อมาผมจึงเปลี่ยนจุดหมายจากการรับราชการมาเป็นสายวิชาการ แต่เรียนไม่ทันจบก็เบื่อ เลยทิ้งมหาวิทยาลัยไปพักหนึ่ง พอกลับเข้ามาเก็บวิชาที่เหลือก็เกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ พอดี ผมกลายเป็นผู้นำนักศึกษาในเหตุการณ์นั้น ซึ่งทำให้ชีวิตผันผวนไปอีกหลายปี ต้องเข้าไปอยู่ในป่า สู้กับรัฐบาล เมื่อออกจากป่าถึงได้กลับมาเรียนหนังสือต่อจนกระทั่งจบปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยคอร์แนล สหรัฐอเมริกา พอเรียนจบกลับมาเป็นอาจารย์ อายุก็ผ่านมาถึง ๔๐ ปีแล้ว ที่ผมเลือกกลับมาสอนที่ธรรมศาสตร์ก็เพราะผมรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนของที่นี่ ทั้งๆ ที่รายได้จากการเป็นอาจารย์นับว่าน้อยมาก จบปริญญาเอกได้รับเงินเดือนแค่ ๔,๐๐๐ กว่าบาท อันที่จริงตอนนั้นสังคมไทยกำลังเข้าสู่เศรษฐกิจฟองสบู่ ผมสามารถหางานที่มีเงินเดือนสูงได้ในภาคเอกชน แต่ผมก็ไม่เอา เพราะรู้สึกว่าอยากจะทำประโยชน์ให้ธรรมศาสตร์มากกว่า

สิ่งที่อาจารย์ได้จากการที่เข้าไปอยู่ในป่าคืออะไร

ได้หลายอย่าง เช่น บทเรียนชีวิต ความรับรู้เกี่ยวกับปัญหาบ้านเมือง จนถึงการเคี่ยวกรำจิตวิญญาณให้แข็งแกร่ง

สิ่งที่อาจารย์ประทับใจในชีวิตทั้งการเป็นนักศึกษาและเป็นอาจารย์ที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คืออะไร

เป็นเรื่องของความผูกพันมากกว่าความประทับใจ เนื่องจากผมอยู่ที่นี่นานมาก สมัยเป็นนักศึกษาผมใช้เวลาเรียนปริญญาตรี ๘ ปี เป็นอาจารย์อีกกว่า ๒๐ ปี เคยเป็นคณบดีอีกต่างหาก รวมแล้วก็ประมาณ ๓๐ ปี ทุกวันนี้ผมยังคงมีสายใยสัมพันธ์ที่ดีกับคณะยังไปมาหาสู่กันอยู่ ต่อไปเมื่อผู้คนเปลี่ยนหน้าไปเรื่อยๆ คนที่ผมรู้จักก็คงจะน้อยลง ถึงวันนั้นรัฐศาสตร์คงเป็นแค่ความทรงจำ

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จากอดีตถึงปัจจุบันในความคิดของอาจารย์เป็นอย่างไร

แตกต่างจากปัจจุบันมาก สมัยก่อนแม้นักศึกษาจะเป็นคนหนุ่มสาวที่ใช้ชีวิตเฮฮาไปตามวัยบ้าง แต่ก็ไม่เหมือนนักศึกษาในปัจจุบันตรงที่ว่า นักศึกษาสมัยก่อนค่อนข้างตั้งใจเรียนมากกว่า สมัยนั้นคนที่ได้เข้ามหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อย มหาวิทยาลัยของรัฐก็มีน้อย ส่วนมหาวิทยาลัยเอกชนยังไม่มีเลย ด้วยเหตุนี้ใครก็ตามที่เข้ามหาวิทยาลัยได้จึงมีความภาคภูมิใจสูง ส่วนใหญ่มักจะเป็นคนแรกหรือรุ่นแรกของครอบครัวที่ได้เรียนหนังสือในระดับนี้ ดังนั้นต่อให้เกเรเพียงใดก็ต้องเอาธุระเรื่องการเรียน อีกอย่างหนึ่งคือ นักศึกษาในสมัยนั้นไม่ค่อยใช้ชีวิตนอกมหาวิทยาลัยเท่าไรนัก สังคมสมัยก่อนยังไม่ค่อยมีสิ่งเย้ายวนมากนัก ไม่ค่อยมีศูนย์การค้าหรือสถานบันเทิงต่างๆ สำหรับวัยรุ่น ชีวิตส่วนใหญ่จึงอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย เวลาอยากบันเทิงก็จัดงานปาร์ตี้ งานเต้นรำกันกลางสนามฟุตบอล หลังเลิกเรียนก็พักผ่อนหย่อนใจกันอยู่ในมหาวิทยาลัย เช่น พอเลิกเรียน คนที่สังกัดชมรมต่างๆ ก็จะไปชุมนุมกันในสถานที่ของตน บ้างเล่นกีฬา บ้างกินดื่ม บ้างก็ตั้งวงสนทนา เรียกได้ว่าการอยู่มหาวิทยาลัยเป็นวิถีชีวิตที่ครบถ้วน นักศึกษาในสมัยนั้นจึงมีความผูกพันกับมหาวิทยาลัยค่อนข้างสูง อยู่กันจนมืดค่ำค่อยกลับบ้าน

สำหรับเรื่องการเรียนการสอนคงไม่ต่างจากปัจจุบันนัก ส่วนใหญ่ก็แค่ฟังอาจารย์พูด ผมเองจบสาขารัฐศาสตร์ศึกษา อาจจะต่างจากสาขาอื่นๆ สักหน่อย เพราะเน้นเรื่องการแสดงความคิดเห็นและมีเนื้อหาทางวิชาการค่อนข้างมาก คนที่ตั้งสาขานี้ขึ้นมาคือท่านอาจารย์เสน่ห์ จามริก โดยมีเป้าหมายหนึ่งอยู่ที่การสร้างคนไปเป็นอาจารย์และนักวิชาการ ดังนั้นสาขาของเราจึงมีวิธีเรียนตามมาตรฐานสากล บางวิชาต้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษ อีกทั้งรับนักศึกษาจำนวนจำกัดทุกปี อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทางผู้บริหารคณะไม่ค่อยสนับสนุน สาขานี้มีนักศึกษาอยู่ ๓ รุ่นก็ถูกยกเลิกไป ที่รุ่นเดียวกับผมก็มี ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ กับ ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ เป็นต้น

ในความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีจุดเด่นอย่างไร

ตัวนักศึกษาเองอาจจะไม่มีจุดเด่นอะไรเป็นพิเศษ แต่โดยรวมแล้วคณะเราถ่ายทอดองค์ความรู้ที่กว้างขวางกว่าอีกหลายๆ คณะที่เป็นสายวิชาชีพ ดังนั้น ใครที่ตั้งใจเรียนก็อาจจะมีความรอบรู้มากกว่าเพื่อนวัยเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ผมสังเกตเห็นว่าในระยะหลังๆ ความตั้งใจเรียนของนักศึกษาลดลงไปเรื่อยๆ รุ่นแรกๆ ที่ผมสอนยังพูดได้ว่าส่วนใหญ่เข้าห้องเรียนและถือว่าการเรียนเป็นเรื่องสำคัญ พอเวลาผ่านไป ความตั้งใจเรียนของนักศึกษาก็เริ่มลดลง หนีเรียนมากขึ้น วิชาบังคับที่มีคนลงทะเบียนเรียนเป็นร้อยก็อาจจะเข้ามาฟังบรรยายไม่ถึง ๕๐ คน การเก็งข้อสอบก็มีมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วง ๖ - ๗ ปีสุดท้ายของการเป็นอาจารย์ประจำของผม ต้องเจอแต่สภาพเช่นนี้ นับเป็นเรื่องน่าเศร้าที่นักศึกษาซึ่งมีโอกาสสร้างคุณค่าในชีวิตมากกว่าคนอื่นแต่กลับไม่ใช้โอกาสให้คุ้มค่า แต่ก็อีกนั่นแหละ ผมคิดว่าคงไม่ใช่ปรากฏการณ์เฉพาะในคณะเราเท่านั้น มันคงเป็นบรรยากาศที่กำลังเกิดขึ้นทั่วประเทศมากกว่า

อาจารย์มีหลักคิดในการใช้ชีวิตอย่างไร

โดยส่วนตัวแล้วผมเป็นคนที่ไม่ชอบทำอะไรครึ่งๆ กลางๆ ดังนั้นในแง่การสอน ผมทำงาน เตรียมการสอนเต็มที่ และพยายามถ่ายทอดความรู้ของผมไปยังลูกศิษย์ ผมเอาใจใส่เรื่องการสอนค่อนข้างมาก จนได้รับการประเมินผลเป็นอันดับที่ ๑ ในวิชาที่ผมสอนหลายครั้ง ช่วงแรกๆ ที่ผมเข้ามาเป็นอาจารย์ ผมตรวจรายงานแล้วพิมพ์คำวิจารณ์ส่งให้ทุกคน ยิ่งถ้าสอนปริญญาเอกก็จะมีคำวิจารณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้เสมอ แต่ใน

ช่วงหลังๆ นักศึกษาไม่ค่อยร่วมมือในการเรียนการสอน ทำให้ผมไม่รู้ว่าจะสอนอย่างไร เมื่อผู้คนไม่อยากเรียนคนสอนก็จนปัญญา

โดยทั่วไปผมมีปรัชญาในการทำงานไม่ว่างานใดๆ คือ อันดับแรก ผมจะทำเฉพาะงานที่ผมรัก สอง คือทำให้เต็มที่ตามที่สติปัญญาจะสามารถทำได้ ถ้าผลที่ออกมายังไม่ดีหรือไม่ได้ดังใจ ก็จะถามตัวเองว่าผิดพลาดตรงไหน แก้ไขปรับปรุงได้หรือไม่ แต่ถ้างานของเราไม่เป็นที่ต้องการ ผมก็เลิกทำ ถ้าผมทำงานดีที่สุดแล้ว ตั้งใจแล้ว แล้วไม่เป็นที่ต้องการหรือไม่มีคนเห็นคุณค่า ผมก็ต้องเด็ดขาดกับชีวิตด้วยการเปลี่ยนไปทำอย่างอื่นหรือทำงานให้ที่อื่น เหมือนกรณีที่ผมเลิกสอนที่คณะ แต่ยังคงไปช่วยบรรยายให้คนกลุ่มอื่นฟัง ซึ่งบางทีก็เป็นการสอนชาวบ้านธรรมดา หรือสอนคนที่ไม่ใช่นักศึกษา ผมไม่ชอบใช้ชีวิตอย่างหลอกตัวเอง หลักการใช้ชีวิตของผมคือต้องเป็นของแท้ ไม่หลอกตัวเองไปวันๆ ถ้าอะไรไม่ใช่ก็คือไม่ใช่

อาจารย์อยากฝากอะไรถึงชาวสิงห์แดงบ้าง

สำหรับศิษย์เก่าที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมามากแล้ว ผมคงไม่บังอาจแนะนำอะไร สำหรับนักศึกษาปัจจุบันผมคิดว่า ในเวลานี้เราอยู่ในวัยหนุ่มสาว การคิดถูกบ้างผิดบ้างเป็นเรื่องธรรมดา แต่ควรตั้งใจว่าจะหาความดี ความงาม และความจริงของชีวิต ฉะนั้นจงกล้าไปใช้ชีวิตในความเป็นจริง แล้วโลกจะคลี่คลายให้เราเห็นเองว่าความหมายทั้งหมดอยู่ตรงไหน อย่าสร้างตัวตนกลวงๆ ด้วยการเอารูปแบบของคนโน้นคนนี้มาตัดแปะให้ตัวเอง ชีวิตควรต้องเป็นของจริงทั้งหมด แล้วความจริงจะมาหาเราเอง

นายฉัตรวัฒน์ หวังศิริกำโชค ผู้สัมภาษณ์
นายสมเกียรติ สมคำ ผู้บันทึกภาพ
นายภาคภูมิ พลฤทธิ์

บทสัมภาษณ์

“อาจารย์ที่เคยสอนคณะรัฐศาสตร์”

รองศาสตราจารย์ ดร. สุขุม นวลสกุล

อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์เข้าเรียนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เมื่อปีใด

พ.ศ. ๒๕๐๖ เรียนอยู่ที่คณะศิลปศาสตร์ชั้นปีที่ ๑ แล้วก็มาเรียนรัฐศาสตร์ปี ๒ สมัยก่อนปี ๑ ต้องไปเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ก่อน

ทำไมอาจารย์จึงเลือกเรียนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

คือเป็นความตั้งใจ ตั้งแต่ที่คิดว่าไปเรียนตามที่พ่อต้องการไม่ได้ พ่อแม่อยากให้เรียนหมอ แต่พอเราเรียนวิทยาศาสตร์ตอน ม.ปลายเราไปไม่ได้ เพราะเราดีไปทางเรียงความอ่านเอาเรื่อง ภาษาไทยท็อปในโรงเรียน ขนาดผมเรียนวิทยาศาสตร์นะ ผมก็เลยตัดสินใจสอบเข้าในด้านนี้ แล้วก็โชคดีที่สอบได้ เหตุผลที่เลือกรัฐศาสตร์ก็เพราะว่า พ่อผมเป็นนายอำเภอเก่า ตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มานึกถึงพ่อก็เลยเลือกเรียนรัฐศาสตร์

วิชาที่ชอบมากที่สุดและอาจารย์ที่ชื่นชอบมากที่สุดคือใคร

จะว่าชอบมันก็ลำบาก เพราะผมเป็นเด็กกิจกรรม ไม่ค่อยได้เข้าเรียน เพราะฉะนั้นวิชาที่ชอบบอกไม่ถูกนะ แต่ว่าวิชาที่สอบได้ไม่ตกก็คือทฤษฎีการเมือง ไม่ว่าใครๆ จะว่ายากตอนนั้นสมัยก่อนอาจารย์เสน่ห์ จามริก เป็นต้นตำรับ แต่เราก็ไม่เคยตกเลย ถ้าสมัยก่อนวิชาที่ว่าหินๆ กัน ก็มีของอาจารย์พงศ์เพ็ญ คือ หลักรัฐศาสตร์ ท่านออกข้อสอบว่ารัฐศาสตร์เป็นศาสตร์หรือไม่ ก็ตกกันทุกครั้ง และทั้งๆ ที่รู้ว่าต้องมีออกข้อนี้ ก็ตกกันอยู่นั่นแต่ว่าเทอมแรกผมทำได้ ในคำถามที่ถามว่า รัฐศาสตร์เป็นศาสตร์หรือไม่ เราก็ตอบว่าไม่ใช่หวังว่าไอ้การแปลกแยกของเราจะทำให้เป็นที่สนใจของครูบาอาจารย์ ที่ไหนได้ ไม่เป็นท่าเลยเจออาจารย์ท่านบอกว่าแค่เธอตอบว่าไม่ใช่ฉันก็ไม่ตรวจแล้ว

แล้วที่มาเป็นอาจารย์ ตอนนั้นอาจารย์พงศ์เพ็ญท่านสอน ๓ เรื่อง ที่เขาว่ายากกันก็คือ หลักรัฐศาสตร์ กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งสามหลักนั้นผมต้องสอบมากกว่าหนึ่ง แต่ว่าทฤษฎีการเมืองที่เขาว่ายากกัน ทฤษฎีการเมือง ๑ ทฤษฎีเมือง ๒ ผมผ่านหมดทีเดียวเลยทั้งๆ ที่ใช้แบบเรียนด้วยตัวเอง ไม่ได้เข้าห้องเรียนเพราะสมัยก่อนไม่มีการบังคับ

สมัยก่อนคณะเรามีกลุ่มกิจกรรมอะไรบ้างและอาจารย์ทำกิจกรรมอะไรบ้าง

กิจกรรมที่เด่นที่สุดและก็เป็นหลักของคณะคือ กลุ่มเชียร์ที่ผมเป็นประธาน และก็เป็นรองประธาน ผมคลุกคลีกับเชียร์มาตลอด ช่วงเข้ามาใหม่ๆ ก็ทำบันเทิง เพราะเมื่อก่อนนี้ในมหาวิทยาลัยมีกลุ่มบันเทิงก็จะมีการแสดงบนเวทีปีละ ๒ ครั้ง แข่งกับคณะต่างๆ วันสถาปนาทุกคณะต้องจัดการแสดงไป ซึ่งของเราก็ขึ้นชื่อเรื่องลิเก ของเราคนจะคอยดูกันเบียดแข่งกับนิติศาสตร์มาตลอด และก็ตอนท้ายๆ จะมีพวกรายการกุศลและก็แสดงอีกครั้งหนึ่ง จะได้แสดง ๒ ครั้ง และที่หนักตลอดก็คือเชียร์ เพราะเชียร์ของรัฐศาสตร์เริ่มตั้งแต่เปิดเทอม เอานักศึกษามาล้างสมอง มาสร้างให้เป็นคนที่คิดแบบรัฐศาสตร์ เช่น คนเราต้องมีเพื่อน คนเราต้องเรียนรู้ชีวิต คนเราต้องสู้ ต้องหัดกินเหล้า ก็เป็นความเชื่อแบบสมัยก่อน แบบพวกปกครองสมัยก่อน ก็ไม่มีเข็มอื่นเลยนอกจากการจะไปทำงานที่กรมการปกครอง หรืออย่างไออาร์ก็ไปทำงานที่กระทรวงการต่างประเทศ รู้สึกว่าสมัยก่อนแต่ละรุ่นที่จบมาไม่มีใครตกงาน คือถ้าว่างงานต้องหาตัวเลย เพราะสมัยก่อนบริหารรัฐกิจไม่มี วิชาบริหารรัฐกิจได้ถูกเข้ามาแนะนำให้รู้จักตอนผมอยู่ปีที่ ๓ เพิ่งเปิด Introduction to Public Administration ดร. กมล เภาพิจิตร เป็นคนนำมาเปิดเป็นวิชาแรก เพราะตอนนั้นในมหาวิทยาลัยมีการเรียน Public Administration เป็นของปริญญาโท ที่ภายหลังแยกไปอยู่ที่นิด้า ซึ่งเกิดในธรรมศาสตร์ แต่ว่าวิชาบริหารรัฐกิจของคณะรัฐศาสตร์เรียนครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๐๘ เป็นวิชาแรก เปิดระดับปีที่ ๓ ของภาคปกครอง ตอนนั้นถ้าจำไม่ผิด คนเรียนรัฐศาสตร์พอจบแล้วจะอยากเป็น Public Administration ตอนหลังมีอยู่ว่า ถ้าเรียน Public Administration จะเป็นที่ต้องการของตลาดสูง

ตอนนั้นถ้าพูดถึงกิจกรรม มีอยู่ ๒ อย่างที่ค่อนข้างจะมั่นใจก็คือ ของรัฐศาสตร์ชื่อว่า เชียร์ เราชนะเลิศติดต่อกันมา จนกระทั่งมานั่งปลูกฝังกันว่าใครอยู่รัฐศาสตร์แล้วต้องเอาถ้วยเชียร์กลับมาให้ได้ แต่ก่อนคณะมีเชียร์ประกวดตอนแข่งกรีฑาประจำปี มาเริ่มทำเชียร์ตอนปี ๒ เป็นเชียร์ลีดเดอร์ ปี ๓ เป็นรองประธานเชียร์ ปี ๔ เป็นประธานเชียร์คณะ และก็ไปเป็นหัวหน้าเชียร์ลีดเดอร์ของมหาวิทยาลัย

อยากให้อาจารย์เล่าสภาพคณะว่าสมัยก่อนคณะเราเป็นอย่างไร

สภาพของคณะสมัยก่อนเป็นตึกเก่า จะมีสนามเล็กๆ อยู่สองสนาม พวกเราก็จะอยู่กันแถวๆ นั้น และอีกด้านของตึกก็จะเป็นสนามบาสตรงกำแพงที่สมัยก่อนเลี้ยวออกทางโรงยิม สนามบาสก็เป็นสนามบอลเล็กของพวกเรา ก็เตะบอลกันอยู่ตรงนั้น ผลัดกันเล่น ผลัดกันลงมาเล่น พูดกันจริงๆ แล้วการใช้ชีวิตแบบสมัยก่อนแคบไป

หน่อย คือเราจะคบ มั่วสุมอยู่เฉพาะรัฐศาสตร์ด้วยกัน จนเป็นที่เขม่นของคณะอื่น และเราก็ถูกปลูกฝังให้เห็นว่าคณะเรามีระเบียบวินัย เรารักกัน คณะเราเป็นที่หนึ่ง เพราะว่าสามัคคี บางทีนั่งๆ อยู่ รุ่นน้องไปมีเรื่องกับคณะอื่นแถวท่าพระจันทร์ พวกพี่ก็ไม่ฟังอะไรแล้ว ก็ยกพวกไปตามล่า เป็นคณะที่คนอื่นเขาไม่ค่อยชอบ บางทีก็ผิดหลักปกครอง เพราะหลักปกครองต้องทำให้เป็นที่รัก แต่ในสมัยนั้นเรามองคนละแบบกัน จะปกครองเขาต้องเหนือกว่าเขา สมัยก่อนคณะรัฐศาสตร์เป็นคณะเดียวที่สอบคัดเลือก ก่อนที่ธรรมศาสตร์จะเป็นมหาวิทยาลัยปิด แต่ก่อนคณะอื่นเป็นตลาดวิชาหมด รัฐศาสตร์รับจำนวนจำกัดเพราะมีสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ แต่ก่อนคณะรัฐศาสตร์เป็นคณะเดียวที่แต่งชุดขาว ผูกเนคไทมาเรียน มีหอพัก เพราะเราเรียนไปเพื่อจะไปเป็นผู้ปกครอง

แต่ก่อนคณะรัฐศาสตร์ก็มีการล้างสมอง อาทิตย์แรกของการเข้ามาเรียนทุกเย็นจะถูกจับเข้าห้องเชียร์ ร้องเพลงเชียร์ แล้วก็จะมีรุ่นพี่ผลัดเปลี่ยนกันมาเล่าความเข้มข้นของคณะเรา เช่น พวกพี่ประมวล รุจนเสรี อนันต์ แจ้งกลีบ อนันต์ อนันตกูล ที่เป็นนายอำเภอคนแรก

อาจารย์คิดว่าจุดเด่นของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ในยุคปัจจุบันเป็นอย่างไร

ความสามัคคี ที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับในมหาวิทยาลัย

อาจารย์มีวีรกรรมอะไรบ้างในมหาวิทยาลัย

ก็ชนะเลิศเชียร์มาตลอด แล้วก็มีเรื่องล้อมคณะ ตอนนั้นผมเป็นรองประธานเชียร์ คือเราไปเชียร์แล้วแข่งกีฬาแพ้เขา เพราะคนน้อยก็เลยหงุดหงิด พอเจอเพลงเชียร์บางเพลงตอนหลังก็มีห้ามร้อง อย่างเศรษฐศาสตร์เขามีอยู่เพลงหนึ่ง “กุ๋ยๆๆ เขาคุยว่าตัวเขาเก่ง ไหนๆๆ คนเก่งที่เขาว่า” อะไรประมาณนี้ มันก็ยั่ว ผมจำได้ตอนนั้นผมเป็นรองประธานเชียร์ คุมอัฒจรรย์เชียร์ ก็ตั้งใจเลยว่าถ้าแข่งกับเศรษฐศาสตร์ เขาร้องเพลงนี้เมื่อไรจะแปลอักษรว่า ส้นตีน เตรียมไว้เลย เสร็จแล้วเพื่อนผมที่เตรียมป้ายไว้ก็มากระซิบ “เตรียมมาแล้วนะมึง ไม่ใช้แล้วเหรอวะ” ผมก็บอกว่า “เอาซิ” มันก็เลยยกคำว่าส้นตีน เท่านั้นแหละเขาก็ขึ้นเพลง พวกเราก็ถือโอกาสกระโดดลงอัฒจรรย์ไปไล่ตี สมัยก่อนนั้นคณะอื่นๆ เขาเกรงคณะรัฐศาสตร์ แต่พอมารุ่นผมไม่ใช่แบบนั้น คือรุ่นผมอยู่ปี ๑ เรียนที่ศิลปศาสตร์มาด้วยกัน ก็ไม่เกรง เพราะฉะนั้นก็มีกระทบกระทั่ง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เล่นฟุตบอลกับนิติศาสตร์สองข้างก็ด่ากันไปด่ากันมา คืนนั้นพวกผมกลับมาคณะแล้ว นิติศาสตร์ก็เดินกลับบ้านผ่านมาคณะเรา วันนั้นเราก็แพ้อีก เขาก็เดินร้องเพลงไป พวกผมเมาพอดีก็เลยออกไปตีกับเขา แล้วเศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ก็กระทบกระทั่งกันอีกวันหนึ่ง คืนนั้นเราตีกับเขา ปรากฏว่าประธานเชียร์นิติโดนตีแตก พอเช้าเขาก็เอาเสื้อที่เปื้อนเลือดเวียนไปตามคณะต่างๆ ว่าโดนคณะรัฐศาสตร์รังแก เขาก็เลยยกพวกมาล้อมคณะ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๐๘ พอล้อมก็ออกไม่ได้ ตำรวจก็เลยเข้ามาช่วย เลยขนพวกมาที่บ้านปีนั้นก็เลยไม่มีประกวดเชียร์งดไปหนึ่งปี แต่ถ้ามองย้อนหลังไปต้องยอมรับว่าพวกเราผิด เที่ยวไประรานเขาจนกระทั่งเขาเก็บๆ ไว้ พอถึงวันนึงมีคนไปปลุกใช่ไหม เขาก็มากัน ก้อนหิน ก้อนอิฐ ขนาดเขาปาๆ กันยังมีคนอารมณ์ขันยกป้ายว่าที่นี้มีอิฐหักขาย ผมยืนอยู่ข้างหน้ากับอาจารย์พงศ์เพ็ญ เพราะว่าผมดังพวกนั้นรู้จักก็เลยเกรงใจ อาจารย์ไตรรงค์นี่แหละขว้าง อาจารย์ไตรรงค์ชี้หน้าผม "หลบๆ หลบๆ กูจะขว้าง"

สมัยอาจารย์มีที่เล่นกันประจำไหมครับ

ตรงบันไดที่หนึ่ง แล้วก็ตรงสนาม มุมตรงนั้นผู้หญิงไม่กล้าผ่าน

สมัยอาจารย์มีค่ายอะไรบ้าง

ค่ายอาสาพัฒนามาเริ่มตอนผมอยู่ปี ๓ แต่ของรัฐศาสตร์ไม่มีนะ เป็นค่าย ๕ มหาวิทยาลัย ให้ผมเป็นหัวหน้าค่าย ผมก็เลือกแต่รัฐศาสตร์ไป ไปออกค่ายที่แม่ฮ่องสอน สมัยก่อนไปแม่ฮ่องสอนออกเที่ยงคืนถึงห้าโมงเย็น ทางก็เป็นดิน สมัยก่อนติดหล่มก็ต้องใช้รอกดึง

การเริ่มบุกเบิกมหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่จริงผมไม่เคยคิดจะเป็นอาจารย์ โดยวัยวุฒิ คุณวุฒิ โดยอะไรต่างๆ ไม่ใช่คนตั้งใจเรียน พูดตรงๆ ไม่อายคือ ผมเรียนจบเพราะอาจารย์ช่วย ตอนผมอยู่ปี ๕ ยังตกภาษาอังกฤษปี ๒ ผมก็ขึ้นไปรอสอบ ก็ไปเจอ ดร. กมล เภาพิจิตร สามีของอาจารย์มัลลิกา ท่านมาท่านใจดี สอบกับท่านไม่เคยตก ท่านมาหาภรรยา เห็นนักศึกษารอสอบกันเยอะ พอดีท่านรู้จักผม "เอ้าขุมนี่เธอเอง ยังตกปี ๒ อีกเหรอ" ท่านนึกอย่างไรไม่รู้หันไปบอกภรรยาท่าน นี่พวกเก่าๆ ผมสอบให้เอาไหม ภรรยาท่านก็โอเค พวกผมก็เลยขึ้นไปสอบกับท่าน ท่านก็บอกเอ้าเร็วๆ เลยนะเข้ามาทีละ ๒ คน ผมก็ชวนเพื่อนเข้าไป ท่านก็ให้ถามตอบกันคนละประโยค ถ้าถามตอบเป็นภาษาอังกฤษได้ให้ผ่าน ท่านก็หยิบ

รูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เสด็จฯ มาพระราชทานปริญญาบัตรที่ธรรมศาสตร์ ถามคำถามเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับรูปนี้กับเพื่อน ผมก็ชี้ในหลวง Who is this man? เพื่อนตอบ The King. ทีนี้เพื่อนก็ถามเราบ้าง ถ้าเพื่อนถามได้อาจารย์ให้ผ่านเลย เพื่อนก็ไม่กล้าชี้ในหลวง ก็ชี้ธงชาติ แล้วถามว่า What is this? ถามเราก็ตอบ The flag. ก็ผ่าน ผมก็เรียน ๕ ปีไม่คิดจะเป็นอาจารย์เลย และตอนหลังก็เจอเพื่อนอีกคนหนึ่ง เขาเป็นรุ่นน้อง เป็นเพื่อนกับแฟนผม เขาชวนไปเรียนเมืองนอก ผมคิดยังไงไม่รู้ ก็ขอพ่อไปเรียน ภาษาไม่ดี ต้องไปเรียนภาษาใหม่อีกปี ผมเลยไปเรียนปริญญาโท ใช้เวลามากถึง ๓ ปี พอไปเรียนที่ต่างประเทศก็ตั้งใจเรียน ได้คะแนนดี ผมก็คิดว่าคนคงไม่ค่อยเชื่อว่าผมเรียนจบ ต้องเป็นอาจารย์ให้เขาเห็นว่าเรามีความรู้ ผมก็เลยอยากมาเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไปเจอ ดร. บรรจบ ก็ฝากบอกว่าอย่ากลับมาเลย ผมก็เลยต้องไปสมัครเป็นอาจารย์ที่รามคำแหง ทีนี้อยู่รามคำแหงก็อยากเป็นอาจารย์ ไม่ได้คิดอะไรมาก จนกระทั่งพอเข้าไปอยู่ในรามคำแหง พอวันปฐมนิเทศ ดร. ศักดิ์ ก็เป็นอาจารย์รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์เก่า บอกถึงจุดหมายของตลาดวิชา บอกถึงความสำคัญของตลาดวิชา ฟังแล้วรู้สึกว่าเราทำหน้าที่ยิ่งใหญ่ที่จะทำให้นักศึกษาทุกคนมีโอกาส นี่คือสิ่งที่เกิดจากวันแรกที่เข้า นี่คือแรงบันดาลใจที่ทำให้ทำไมจึงตัดสินใจเป็นอาจารย์ตลอด ครั้งแรกสุดนี้คิดว่าจะเป็นอาจารย์อยู่สักพักหนึ่งเพื่อพิสูจน์ว่าเราเรียนมา เสร็จแล้วพอไปเข้าถึงสิ่งที่เรียกว่าจุดมุ่งหมายหรืออุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย ท่านพูดถึงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์สมัยก่อนว่าทำให้คนได้มีโอกาส ท่านเองทำงานด้วยเรียนด้วย ผมก็เลยเกิดความประทับใจ แล้วก็มาเจอ พ.ศ. ๒๕๑๖ ก็เลยมองเห็นพลังนักศึกษาอะไรต่างๆ ก็เลยอยู่ที่รามคำแหง พยายามที่จะสนับสนุนหลักการในเรื่องนักศึกษา เสรีภาพ โอกาส เพราะฉะนั้นผมได้อะไรมากจากธรรมศาสตร์ แต่ว่าในเวลาเดียวกันผมได้ทำอะไรมากในรามคำแหง

อาจารย์สอนวิชาอะไรที่รามคำแหง

ครั้งที่เข้าไปนี้คือวิชาทฤษฎีการเมือง พอดี ดร. ศักดิ์ถูกขบวนการนักศึกษาไล่ เพราะไปขวางการเดินขบวนนักศึกษาไล่รัฐบาล ผมก็เลยได้มีโอกาสมาสอนแทนท่าน วิชาการเมืองการปกครองไทยเป็นวิชาที่ทุกคณะต้องเรียน ผมก็เลยกลายเป็นคนที่มีโอกาสสอนนักศึกษา

อาจารย์คิดว่าการที่อาจารย์เรียนรัฐศาสตร์จะสามารถนำมาบูรณาการกับการทำงานได้อย่างไร

แน่นอนที่สุด เรื่องการทำงานร่วมกับคนอื่น เพราะรัฐศาสตร์เราทำงานแบบกิจกรรม ชนิดที่ว่าเป็นทีมจริงๆ หมายถึงทุกฝ่ายร่วมกัน ที่รัฐศาสตร์ไม่มีวันแมนโชว์ เราอาจจะเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง แต่อย่างไรก็ต้องอาศัยเพื่อน เพราะฉะนั้นเราก็ต้องพยายามดึงคน ดึงอะไรต่างๆ นานาออกมา ซึ่งอันนี้ก็ไปได้ตอนเราทำงานในอีกระดับหนึ่ง เราก็สามารถเป็นคนที่คล้ายๆ ดึงคนเข้ามาร่วมช่วย เพราะว่าผมเป็นอธิการที่น่าภาคภูมิใจที่เข้ามาจากการเลือกตั้ง คนทั้งมหาวิทยาลัยเลือกเราก็เพราะว่าเขายอมรับเรา เราก็ได้เป็น ๒ สมัย ก็เหมือนเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า เขาไม่เลือกเพราะเขาอยากลองอย่างเดียวนะ แต่เราทำมาแล้วประสบความสำเร็จ เขาจึงได้เลือกเราซ้ำอีก

ในทัศนะของอาจารย์ คำว่าสิงห์แดงคืออะไร

ก็ง่ายๆ ตอนนั้นคือ เรานึกถึงกระทรวงมหาดไทย เราเรียนไปเพื่อรับใช้ประชาชน คำขวัญของมหาวิทยาลัยก็เป็นคำขวัญเดียวกับกรมการปกครองที่ว่า บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ตอนนั้นคือพูดกันตรงๆ คือเรียนไปเพื่อหวังเป็นข้าราชการ หวังเป็นข้าราชการปกครองเป็นหลัก คำว่าสิงห์แดงเราหมายถึงพวกนี้

อยากให้อาจารย์ฝากข้อคิดถึงศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และรุ่นน้อง

คนเรียนรัฐศาสตร์ต้องเปลี่ยนความคิด อย่าคิดแคบไปแค่กรมการปกครอง กระทรวงการต่างประเทศ วันนี้แล้วจริงๆ ต้องคิดถึงเรื่องสากล ทำงานเอกชนต้องคิดถึงเรื่องบริษัทข้ามชาติ แต่สิ่งสำคัญที่ไม่ควรลืม เราควรจะพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะอยู่ในส่วนไหน การที่เราเรียนรัฐศาสตร์ ก็คือมาพัฒนารัฐให้ดีขึ้น

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายสรัญญู วุฒินิธิกร ผู้สัมภาษณ์
นายธนภัทร ตระกูลภูชัย ผู้บันทึกภาพ
นายกฤชเทพ เนตรอรุณ ชวเลข

บทสัมภาษณ์

นานาทัศนะนักรัฐศาสตร์

พันโท กมล ประจวบเหมาะ

อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด, อดีตอธิบดีกรมราชทัณฑ์,
กรรมการ ป.ป.ช., นายกสมาคมนักปกครองแห่งประเทศไทย

พี่มีภูมิลำเนาที่ไหน

พี่เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด เกิดที่ตำบลตลาดพลู อำเภอธนบุรี จังหวัดธนบุรี (สมัยก่อนยังไม่รวมเป็นกรุงเทพฯ) พ่อเป็นข้าราชการคือหลวงประจักษ์สรรพากร (โกย ประจวบเหมาะ) มารดาคือนางประจักร สรรพากร (สมัย ประจวบเหมาะ) ตอนเด็กๆ พ่อพี่เป็นข้าราชการเลยต้องย้ายไปดำรงตำแหน่งในพื้นที่ต่างๆ จึงทำให้ได้เข้าศึกษาอยู่หลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนมหาวชิราวุธ สงขลา โรงเรียนอำนวยศิลป์ ธนบุรี โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

พี่เข้าเรียนรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นอะไร

พี่เข้าเรียนรัฐศาสตร์ รุ่นที่ ๖

ผมอยากให้พี่เล่าประสบการณ์ช่วงรับราชการ

พี่ได้ก้าวสู่การเป็นทหารเพื่อรับใช้ชาติ เป็นนายทหารสังกัดศูนย์การทหารราบลพบุรี เมื่อปี ๒๕๐๑ - ๒๕๐๒ นายทหารข่าวกรอง กองการข่าว กองวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร พี่ก็สอบชิงทุนของทางราชการต่อ ไปศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ หลังจากนั้นพี่ก็กลับมาใช้ความรู้ความสามารถในขณะที่ยศร้อยเอกในราชการสนามในประเทศลาว เป็นกองกำลังไทยไปร่วมกับกองกำลังสัมพันธมิตรประเทศเวียดนาม จนได้เลื่อนยศเป็นพันตรี จนได้เหรียญสดุดีต่างๆ เช่น เหรียญชัยสมรภูมิ เครื่องหมายเปลวระเบิด เหรียญพิทักษ์เสรีชน เหรียญราชการชายแดน เหรียญเชิดชูเกียรติของสหรัฐอเมริกา และในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๐ พี่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายทหารติดต่อประสานงานกับองค์การ ส.ป. (SEATO) และได้เลื่อนยศตามลำดับเป็นพันโท

ต่อมาพี่ได้โอนมารับราชการฝ่ายพลเรือนในตำแหน่งหัวหน้ากองการข่าวและการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย จนเลื่อนขั้นมาเป็นลำดับในตำแหน่งรองผู้ว่าราชการนครปฐม ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ตามลำดับ

หลังจากพี่พ้นจากการรับราชการแล้วได้เข้าสู่หลักสุจริตและเที่ยงธรรม โดยได้รับความไว้วางใจจากวุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่ง “กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะแรก

เวลาที่เราเรียนไปแล้วทำกิจกรรมไป พอในวันหนึ่งเราไปทำงาน เราจะรู้จักการทำงานมากขึ้น

เวลาเราทำงาน เราต้องทำงานอย่างจริงจัง ตรงไปตรงมา เดี๋ยวนี้เราเป็นนายกสมาคมนักปกครองแห่งประเทศไทยปีที่ ๑๒ แล้วนะ เราก็ขอลาออก บอกให้คนอื่นเขามาเป็น ก็ไม่มีคนมาแทน ที่สมาคมนักปกครองมีทุกสิงห์ทุกสีอยู่ที่นี้ มี ๔๐ - ๕๐ กรม สมาชิกทั้งหมดร่วมๆ ๓๐,๐๐๐ คน เราพยายามต่อสู้เพื่อกระทรวงมหาดไทย เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน เพราะกระทรวงมหาดไทย ๑. ดูแลประชาชน “บำบัดทุกข์บำรุงสุข” ๒. ดูแลพื้นที่ จะต้องรู้หมดเลย อย่างคนเสพยาเสพติดนะ ถ้าให้ทหารตำรวจไปปราบไม่มีทางสำเร็จ การปราบปรามต้องเริ่มตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล คนในพื้นที่รู้เลยคนไหนเสพ คนไหนขาย เมื่อก่อนนี้ การคุมกำเนิดเขาต้องมาให้มหาดไทยทำ การคุมกำเนิดจึงสำเร็จ เขารู้เลยบ้านนี้มีกี่คน จะต้องใช้ถุงยางอนามัย งานทั้งหลายที่เกี่ยวกับคนต้องกระทรวงมหาดไทย

แล้วผมไปอยู่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์มา ๒๐ ปี ผมทำงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นนายกสมาคมนักปกครองแห่งประเทศไทยมากว่า ๑๐ ปี เดี๋ยวนี้ก็ยังเป็นแต่ก็ยังอยากจะทำงานที่เกิดประโยชน์ อย่างงานสมาคมรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผมแก้กฎหมายเรื่องกำนันผู้ใหญ่บ้าน เมื่อก่อนนี้พอมีเทศบาลนคร จากเทศบาลตำบลพอยกเป็นเทศบาลเมืองจะไม่ให้มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน กฎหมายเดิม กฎหมายเทศบาลสมัยผมเป็นประธานคณะกรรมการกฎหมายปกครองสมาชิกวุฒิสภา ผมทำอย่างไรรู้ไหม ผมจะเสนอเรื่องนี้มานานแล้วนะ ผมอยู่สมาคมนี้มา ๖ - ๗ ปี เสนอเรื่องออกมา บอกว่าไม่ได้ ออกไม่ได้ มันคนละเรื่องกัน กำนันผู้ใหญ่บ้านอยู่ท้องที่ เทศบาล อบต. อยู่ท้องถิ่น ทำไมมาเกี่ยวอะไรกันกับมีเทศบาลเมืองแล้วไม่ให้มีกำนันผู้ใหญ่บ้าน คนละเรื่องคนละหน้าที่ กำนันผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ช่วย นายอำเภอนั้นผู้ช่วย

สิ่งที่พี่ประทับใจในการเรียนรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความเป็นพี่น้องของเราชาวรัฐศาสตร์ที่ยังรักและเหนียวแน่นจนถึงปัจจุบัน

สิ่งที่พี่อยากจะฝากถึงน้องๆ ชาวรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พี่อยากให้น้องๆ ชาวสิงห์แดงรัฐศาสตร์มีความรักกัน สามัคคีกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน ที่สำคัญ "ความซื่อสัตย์ สุจริต" เราต้องมีในชีวิตการทำงาน ตลอดจนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในการดำเนินชีวิตในสังคม ดังคำขวัญที่ว่า "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข"

บทสัมภาษณ์พิเศษ

นานาทัศนะนักรัฐศาสตร์

คุณจันทนี ธนรักษ์

รองราชเลขาธิการ

พี่เข้ามาเรียนที่คณะรัฐศาสตร์เมื่อปีอะไร และในเวลานั้นใครเป็นคณบดี

พี่เข้ามาเรียนที่นี่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ สมัยท่าน ศ. ดร. ปกรณ์ อังศุสิงห์ เป็นคณบดีค่ะ

ทำไมพี่จึงเลือกเรียนที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมัยก่อน การสอบเข้ามหาวิทยาลัยจะสามารถเลือกได้ ๕ อันดับ อันดับแรกที่เลือกไว้ตอนนั้นคือ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี เพราะตอนนั้นอยากเรียนบัญชี แต่เนื่องจากไปพลาดที่คณิตศาสตร์ จึงต้องเลื่อนลงมาที่อันดับสอง คือคณะรัฐศาสตร์ แต่จริงๆ ตอนนั้นมีความรู้สึกว่า เรียนอะไรก็ได้ เพราะแม้เราจะเรียนอะไรมาก็สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้ เพียงแต่ว่าเราถนัดทางไหน ตอนพี่สมัครสอบเลือกธรรมศาสตร์หมดเลยนะ ยกเว้นอันดับสุดท้าย พี่เลือกคณะโบราณคดีของมหาวิทยาลัยศิลปากร แต่สุดท้ายก็มาได้ที่รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ สาขาการเมืองการปกครอง เป็นผู้หญิงคนเดียวในรุ่น ๒๑ ที่เรียนสาขานี้

บรรยากาศของคณะรัฐศาสตร์สมัยที่พี่เรียนอยู่เป็นอย่างไรบ้าง

ในเรื่องของการเรียน ตอนปี ๑ ก็ต้องไปเรียนที่คณะศิลปศาสตร์ พอปี ๒ จึงแยกมา ตอนปี ๑ บอกตามตรงว่าชอบทำกิจกรรม ไม่ค่อยได้เรียนเท่าไหร่ พอปี ๒ ก็เข้ามาเรียนที่คณะรัฐศาสตร์ สมัยก่อนนี้พอเวลามีงานฟุตบอลประเพณีจุฬาฯ - ธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์มักจะได้รับเลือกให้ไปทำหน้าที่เป็น “การ์ดสนาม” ก็ภูมิใจที่ได้แต่งตัวอย่างทะมัดทะแมง ไม่ว่าจะหญิงหรือชายก็ไปเป็นการ์ดสนาม นอกจากนี้ก็มีงานเชียร์ คณะรัฐศาสตร์เป็นคณะเดียวที่มีระบบอาวุโส รุ่นพี่ที่เป็นประธานเชียร์ก็จะอบรมรุ่นน้อง สมัยนั้นสโมสรยังเป็นห้องเปิดโล่ง ก็สามารถซื้อของจากเรือที่พายมาตามแม่น้ำเจ้าพระยาได้ นอกจากนี้ก็มีกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบท สมัยนั้นต้องหาเงินเอง เช่น จัดการแสดงดนตรีที่สังคีตศาลา ตรงสนามหญ้าใกล้ๆ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ก็ขายตั๋วเอามาเป็นค่าใช้จ่ายในการออกค่าย หรือไม่ก็ทำของขายที่ตลาดนัดสนามหลวงในวันเสาร์ - อาทิตย์ พวกที่เดินๆ ขายตอนนั้น ตอนนี้ก็เป็นผู้ใหญ่ในบ้านในเมืองกันหมดแล้ว เพราะว่าคณะไม่มีเงินสนับสนุน

กิจกรรมนักศึกษา ขอสปอนเซอร์ก็มีบ้าง แต่สมัยนั้นคนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา เรื่องเรียน สมัยก่อนยังคิดผลการเรียนเป็นเปอร์เซ็นต์ ไม่ใช่หน่วยกิตเช่นปัจจุบัน เวลาสอบก็คาดหวังว่าเอาแค่พอผ่าน ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ไม่ใช่ว่าต้องได้เกียรตินิยม แต่เอาประสบการณ์ให้ได้มากที่สุด ทำงานเพื่อสังคม วกกลับมาเรื่องการหาเงินออกค่าย กิจกรรมอีกอย่างหนึ่งก็คือชมรมวรรณศิลป์ของคณะรัฐศาสตร์ ก็มีกิจกรรมโต้วาที เขียนกลอน บรรยากาศการเรียนก็ค่อนข้างใกล้ชิด พวกเราก็จะใกล้ชิดกับอาจารย์ เช่น อาจารย์นรนิติจะใกล้ชิดกันมาก แต่ในสมัยนั้นความสมัยใหม่ก็เริ่มเข้ามา เป็นยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ ก็เรียนบ้าง เล่นบ้าง ทำงานบ้าง หรือกิจกรรมกีฬาสีของคณะ สนุกสนานมาก

สมัยที่พี่เรียน พี่เลือกทำกิจกรรมอะไรบ้าง

ค่ายอาสาพัฒนาชนบท ชมรมวรรณศิลป์ แล้วก็กิจกรรมพัฒนาวัด อย่างเวลาวันเฉลิมพระชนมพรรษา ก็ไปพัฒนาวัด กวาดวัด ถอนต้นไม้ ขุดลอกคลอง เก็บขยะ สมัยก่อนจะเชิญชวนกันไป วันเฉลิมพระชนมพรรษาก็ขึ้นรถไปกัน ไปตามวัดแถวๆ ละแวกนี้เยอะมาก ก็ไปทั้งวัน ปีหนึ่งๆ ก็มีหลักๆ ๒ หน คือ ๕ ธันวา ๑๒ สิงหา ซึ่งก็ไม่ใช่แค่คณะเรานะคะ มีคณะอื่นด้วย ก็ทำให้ได้เพื่อนใหม่อีกมาก เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกัน วัดก็สะอาด สวยงาม เป็นการเข้าถึงพระสงฆ์อีกทางหนึ่ง

สมัยที่พี่เรียน พี่ชอบวิชาอะไรและมีอาจารย์ท่านใดที่พี่ประทับใจบ้าง

ที่ประทับใจมากคือวิชาของอาจารย์นรนิติ คือการเมืองการปกครองรัสเซีย ตอนที่พี่สอบก็เกือบจะตกด้วย ยากมาก แต่ก็เป็นวิชาที่น่าสนใจ แล้วก็อาจารย์สุเทพ อัตถากรจะสอนคล้ายๆ กับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แล้วท่านก็จะสอนเรื่องการเมืองการปกครองต่างประเทศด้วย แล้วก็อาจารย์โครินสอนบทเรียนที่เป็นภาษาอังกฤษ พอเข้ามานักศึกษาก็นึกว่าเป็นอาจารย์ต่างชาติ เราก็ทักทายเป็นภาษาอังกฤษเลย ยังมีอีกท่านหนึ่งคือ อาจารย์อนันต์ เกตุวงศ์ ก็ประทับใจหลายท่านค่ะ

จุดเด่นของนักศึกษารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในความคิดเห็นของพี่คืออะไร

อย่างแรกเลยคือความสามัคคีกลมเกลียว ก็จะมีการทำกิจกรรมร่วมกัน พอมีเหตุการณ์ต่างๆ ก็จะรวมตัวกัน ผู้หญิงก็ค่อนข้างแข็งแกร่งพอสมควร นอกเหนือจากเรื่อง

ความสามัคคีก็ยังมีเรื่องการประยุกต์ใช้วิชาความรู้ สามารถเติบโตได้ในหน้าที่การงานทั้งวงราชการ วงการเมือง ไม่ว่าจะขั้วไหนสีไหน เพราะทุกคนมีจุดยืนว่า อาจารย์สอนมาให้รู้จักคิด อาจจะแตกต่างกันได้ แต่ไม่คิดแตกแยก และก็น่าภูมิใจว่า ทุกวันนี้ เวลาออกไปข้างนอก เช่น กระทรวงมหาดไทย พี่ๆ ดูแลดี แต่ก็ทำให้เกิดการแบ่งสีโดยอัตโนมัติเช่นกัน แต่จริงๆ แล้วไม่ว่าจะเป็นสิงห์สีอะไรก็ตาม ควรจะยึดมั่นในหลักการเมืองการปกครองเพื่อช่วยกันรับใช้ประเทศชาติ และมุ่งที่จะพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนโดยตั้งมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม ทุกคนทุกสิงห์ต้องมุ่งเน้น

ก่อนที่พี่จะมาเป็นรองราชเลขาธิการ พี่มีประสบการณ์การทำงานอย่างไรบ้าง

พอพี่เรียนจบเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ก็ไปทำงานที่ธนาคารกรุงเทพอยู่ ๑๐ เดือน อยู่ฝ่ายการพนักงาน แล้วก็ลาออกไปเรียนต่อปริญญาโทที่อเมริกา กลับเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๒๐ แล้วก็มาสอนที่เอแบค สมัยนั้นยังเป็นวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ ก็สอนอยู่ปีหนึ่ง แล้วก็มาสอบเข้ารับราชการที่สำนักราชเลขาธิการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒ แล้วอยู่ที่นี่ตลอด ก็รับราชการที่นี่มาประมาณ ๓๔ - ๓๕ ปี

จากการที่พี่ได้เรียนรัฐศาสตร์ พี่คิดว่าสิ่งที่เรียนมาสามารถนำมาบูรณาการกับการทำงานได้อย่างไร

ทุกวันนี้พี่ก็ใช้วิชารัฐศาสตร์ในการบริหารงานของตัวเอง เช่น Chain of Command หรือการที่จะใช้คนให้เหมาะกับงาน (Put the right man on the right job) ถ้าเราใช้คนนี้ในทางที่เขาไม่ชอบ งานก็จะออกมาไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ในขณะเดียวกันเขาก็ต้องรู้จักเรียนรู้งานอย่างอื่น ไม่ใช่เขาชอบงานอย่างนี้ก็ส่งเขาไปทำแต่งานอย่างนี้ เพื่อให้เขาเติบโตได้อย่างกว้างขวางในหลายๆ งาน ที่สำคัญต้องฟังความคิดเห็นจากคนอื่น พี่ก็จะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความเห็น เช่นพอเขาเสนอแฟ้มขึ้นมา พอเราบอกว่าอันนี้ผิด เจ้าหน้าที่อาจจะบอกว่าข้อมูลที่เรารู้มันไม่ใช่ ข้อมูลอาจจะเปลี่ยน ก็สามารถชี้แจงได้ ก็มีหลายครั้งที่เป็นเช่นนี้ เราก็ให้ผ่าน เพราะข้อมูลเราอาจจะไม่อัพเดตเพราะเราไม่ได้ประสานงานโดยตรง บางทีผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะประสานงานโดยตรง ข้อมูลจะใกล้ชิด ก็จะมาบอกเราว่าข้อมูลเปลี่ยนไป ฉะนั้นวิธีการนำเสนอหรือวิธีการเขียนก็จะเป็นอีกแบบ ถ้าเราไม่เปิดโอกาสให้เขาอธิบาย งานจะออกมาผิดๆ และเราก็ต้อง “แน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด” คือยอมรับว่าอะไรผิดเราก็ต้องแก้ไข และพร้อมที่จะก้าวไปพร้อมๆ กับผู้ใต้บังคับบัญชา

ในการที่จะทำงานให้ถูกต้อง เพราะงานทุกชิ้นเป็นเรื่องที่เราจะต้องถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และเจ้านายทุกๆ พระองค์ ท่านทรงสั่งงานอะไรมาเราก็ต้องสนองพระราชประสงค์ เพราะสิ่งที่ทรงสั่งเป็นเรื่องที่ทรงทำเพื่อประชาชน เช่นการกลั่นกรองฎีการาษฎร ก็จะมีทั้งที่ส่งทางไปรษณีย์และมาส่งด้วยตัวเอง วันๆ หนึ่งก็จะมีฎีกาเข้ามาเยอะมาก เราก็ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อน จากนั้นทางหน่วยงานที่ปวารณาตัวกับทางสำนักราชเลขาธิการก็จะมาช่วยดูแล หรือบางทีก็ทรงรับบุคคลนั้นไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ก็ได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงานทั้งภาคราชการและเอกชน เป็นงานที่ทำแล้วก็รู้สึกว่าได้กุศล ได้ช่วยคน คนที่ไม่รู้จักและเดือดร้อน และยังเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณเจ้านายด้วย ท่านทรงช่วยประชาชนเยอะเหลือเกิน หรือการที่ทรงส่งพระราชโทรเลขไปแสดงความเสียพระราชหฤทัยยังเหตุการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ในต่างประเทศ ทรงตามข่าวเร็วมาก บางครั้งก็พระราชทานความช่วยเหลือทั้งเงินทั้งสิ่งของด้วย เวลามีคนป่วยคนเจ็บคนตาย สำนักราชเลขาธิการก็ต้องตาม แล้วกราบบังคมทูล บางทีทรงงานเองแล้วทรงพบเข้าก็พระราชทานพระราชกระแสลงมาให้สำนักราชเลขาธิการดำเนินการเรื่องพระราชโทรเลขแสดงความเสียพระราชหฤทัย ก็เป็นเรื่องของพระราชไมตรีที่ทรงมีต่อกันกับประมุขของประเทศต่างๆ เราอยู่ในสำนักราชเลขาธิการก็ต้องมีหน้าที่ทำถวาย และส่วนหนึ่งก็มาจากการที่พระองค์ทรงติดตามข่าวสารบ้านเมืองทั้งในและต่างประเทศอย่างใกล้ชิด แล้วท่านก็ทรงนิตยสารต่างๆ สำนักราชเลขาธิการก็ต้องซื้อนิตยสารถวาย บางทีก็เป็นหนังสือ ถ้าต้องพระราชประสงค์หนังสือหรือบทความใดๆ ทางสำนักราชเลขาธิการก็ต้องจัดหามาถวายสนองพระราชประสงค์

จากวันนั้นถึงวันนี้ สิ่งที่พี่ประทับใจในความเป็นสิงห์แดงคืออะไร

ความประทับใจอย่างแรก พี่ก็ภูมิใจที่ได้เรียนจบจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีจุดแข็งเรื่องวิชาการ การสร้างคน ซึ่งไม่ได้สร้างให้รวย แต่สร้างให้มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ก็เป็นความภูมิใจที่ได้เป็นสิงห์แดง อีกประการหนึ่งก็คือการที่ได้เข้ามาทำงานถวายเจ้านาย ได้ทำงานถวายใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท และได้รับพระมหากรุณาเป็นอย่างมากจริงๆ ก็เป็นความภูมิใจสูงที่สุดในชีวิตแล้ว และการที่ได้ทำงานทุกวัน ช่วยกลั่นกรองเรื่องของราษฎรถวาย เราเป็นเพียง “บุรุษไปรษณีย์” เรื่องผ่านมือเรา จริงๆ ก็เก็บไว้ได้ แต่ไม่ทำอย่างนั้น ต้องถวายถึงพระเนตรพระกรรณให้ทรงทราบว่าประชาชนเดือดร้อน เขาเดือดร้อนอย่างไรและจะทรงช่วยอย่างไร เจ้านายทุกพระองค์ทรงพระเมตตาเหลือเกินและทรงรักประชาชนชาวไทยจริงๆ

อยากให้พี่ฝากข้อคิดถึงน้องๆ ในรุ่นหลังๆ

ก็ขอฝากไว้ว่าวิชาความรู้ที่เราได้ศึกษานั้น จะเกิดประโยชน์สูงสุดก็ต่อเมื่อเรานำมาประกอบสัมมาอาชีพ ขอให้เดินในทางที่ถูกที่ควร อย่าหลงไปกับสิ่งเย้ายวนภายนอก ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินเงินทอง ขอให้ตั้งมั่นในความเป็นนักรัฐศาสตร์ซึ่งต้องปกครองบ้านเมือง หรือทำงานเกี่ยวกับบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นการทูต การปกครอง หรือการบริหาร ขอให้ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมในการที่จะนำความรู้มาใช้ในการทำงานรับใช้ประเทศชาติและประชาชน ถ้าทำสิ่งที่ถูกที่ควรก็ขอให้ใช้ดุลยพินิจของตัวในแต่ละสถานการณ์ บางคนก็คิดว่าอันนี้ถูกต้องสำหรับเขา แต่อาจจะไม่ถูกต้องสำหรับคนอื่น เขาคิดว่าเขาถูกแต่ต้องดูตามตัวบทกฎหมายประกอบ เราเป็นนักรัฐศาสตร์ เราเรียนทั้งการปกครองและกฎหมาย เราจะรู้ทั้งสองอย่าง รู้อย่างใดอย่างหนึ่งไม่พอ แต่เราต้องรู้จักเรียนรู้คนแล้วไปนั่งในใจเขา รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเป็นนักรัฐศาสตร์ที่ดีคือต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้ว่าเขาคิดอย่างไร เราควรทำตัวอย่างไร จึงจะทำให้งานของเรามีอุปสรรคน้อยที่สุด การดำเนินชีวิตและการทำงานในปัจจุบันเต็มไปด้วยปัญหาและอุปสรรค และต้องรู้จักตั้งมั่นในอารมณ์ที่เผชิญหน้ากับปัญหาอย่างมีเหตุมีผล และขอให้ตั้งมั่นในหลักพระพุทธศาสนา พรหมวิหาร ๔ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ขอให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรม คนเราจะเจริญรุ่งเรืองได้ต้องมีศีลอยู่ในใจ กรรมมีจริง ใครทำกรรมใดไว้ย่อมได้รับผลกรรมนั้น ไม่สามารถแก้กรรมได้ เราต้องรับกรรมนั้น กรรมนั้นจะมาเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับกรรมนั้นหนักหรือเบา เปรียบเสมือนเราโยนก้อนหินลงมาจากฟ้า ก้อนหินนั้นหนัก ก็ตกลงมาเร็ว เหมือนกับกรรมหนัก แต่ถ้าเราโยนขนนกลงมา มันเป็นกรรมเบา กว่าจะตกถึงพื้นก็ช้า กรรมนั้นจะส่งผลช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับว่าหนักหรือเบา ทุกคนต้องรับกรรมของตัว และทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด

บทสัมภาษณ์

คุณกฤตวิทย์ ศรีพสุธา

รองกรรมการผู้จัดการบริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด

ทำไมพี่จึงเลือกเรียนรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่เลือกเรียนคณะรัฐศาสตร์นี้ ก็ตั้งแต่ตอนเด็กตั้งใจไว้ว่า โตขึ้นอยากจะทำงานในสองลักษณะ หนึ่งคือครูบ้านนอก สองคือนักปกครอง ที่จะได้มีโอกาสใกล้ชิดประชาชน เพราะว่าทั้งสองอาชีพนี้มีโอกาสอยู่กับเด็กๆ กับประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นอาชีพที่เราใฝ่ฝันที่อยากจะเป็น เพราะฉะนั้นพอตอนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัย หลังจากที่เรียนจบ สมัยก่อนเรียกว่า ม.๘ แล้ว เลือกอยู่สองคณะ ตอนนั้นคณะครุศาสตร์ไม่มี เลยเลือกสอบคณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ แล้วทางธรรมศาสตร์ ผมก็ไปชอบตรงคำขวัญหน้าคณะ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข พอสอบเข้าคณะรัฐศาสตร์ ปรากฏว่าติดทั้งสองคณะ แต่วันที่สอบสัมภาษณ์เป็นวันเดียวกัน ก็เลยต้องตัดสินใจว่า ระหว่างครูกับนักปกครองจะไปทางไหน ก็ตัดสินใจระหว่างครูกับนักปกครองนั้น ครูอาจต้องอยู่กับที่ไม่ค่อยได้ไปไหน แต่นักปกครองมีโอกาสที่จะหมุนเวียนไปทั่วประเทศ ก็เลยเลือกสอบเข้าคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งสมัยนั้นรับกันปีหนึ่งไม่เกิน ๖๐ คน เพราะว่าหอพักนอนได้แค่ ๕๐-๖๐ คนต่อชั้นเรียนเท่านั้น มาสอบประมาณ ๒ พันกว่าคน คัดเลือกเหลือ ๖๐ คน ก็สอบได้ ก็ได้เข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ สมความหวัง

อยากให้พี่เล่าบรรยากาศในช่วงที่พี่เรียนในช่วงรุ่น ๑๐ รุ่น ๑๑

รุ่น ๙ รุ่น ๑๐ รุ่น ๑๑ นี่นะ ตั้งแต่รุ่น ๗ พี่ประทิน ก้อนแก้วก็คือพลตำรวจเอกประทิน สันติประภพ พี่รักษาเหล่านี้ ตอนนั้นเรายังอยู่หอกันอยู่ รุ่น ๑๐ เป็นรุ่นสุดท้ายที่มีโอกาสได้อยู่หอ การอยู่หอเป็นสิ่งที่ดีมากอย่างหนึ่ง เพราะว่าเหมือนครอบครัวเดียวกันจริงๆ เราอยู่ด้วยกันฉันพี่น้อง เช้ากินข้าวด้วยกัน เสร็จแล้วก็แต่งตัวแล้วก็เดินสวนสนามแต่งชุดขาว เนคไทดำ เท่เลย สวนสนามรอบสนามฟุตบอล แล้วค่อยต่างคนต่างแยกชั้นที่เรียนกัน บรรยากาศช่วงนั้นเราอยู่กันเหมือนครอบครัวจริงๆ ในช่วงเรียนอาจารย์ ก็อยู่ใกล้ชิด เราอยู่ใกล้ชิดกัน ก็ดีครับพี่ๆ น้องๆ เรามีปัญหาอะไรช่วยกันแก้ตลอดเวลา

ช่วงที่พี่เรียนทำกิจกรรมอะไรบ้าง

เยอะมาก เนื่องจากว่าคณะรัฐศาสตร์มีคนน้อย ในด้านกีฬาเราก็ต้องแข่งกับเขา แล้วปรากฏว่านักกีฬาของเราค่อนข้างหายาก แต่เราก็ลงแข่งกีฬามหาวิทยาลัย ผมเลยเป็นนักกีฬาหลายประเภท ตั้งแต่บาสเกตบอล มาถึงรักบี้ แล้วก็แบดมินตัน ปิงปอง แล้วบางครั้งต้องเป็นฟุตบอลตัวสำรองด้วย เวลาเดียวกันตัวเองก็ได้รับการคัดเลือก อาจเป็นเพราะเป็นคนที่ชอบคุยกับคนนี้คนนั้น ไม่ว่าในคณะหรือต่างคณะ ก็ได้รับการคัดเลือกเป็นประธาน ๒ ชมรมด้วยกัน คือประธานชมรมโต้วาทีกับประธานชมรมกีฬาที่นี่รัฐศาสตร์ไม่มีผู้หญิง ไม่มีนักศึกษาฝ่ายผู้หญิง เวลาแข่งเราต้องมีบาสเกตบอลหญิง แบดมินตัน ปิงปองเหล่านี้ ผมก็เที่ยวไปจีบผู้หญิงมาเล่นให้เรา เช่น คุณวิไล โตประเสริฐ คุณเทพี ชาริกานนท์ พวกนี้เอามาเป็นทีมรัฐศาสตร์ทั้งหมด ไปชนะคณะอื่นเขา ตอนที่เราเรียนอยู่ก็ทำกิจกรรมหลายอย่าง ในขณะเดียวกันคณะรัฐศาสตร์มีนักศึกษาน้อย ไม่มีสำนักพิมพ์ไหนพิมพ์ตำราให้พวกเราได้เรียนกัน อาจารย์ก็เลยให้ผมทำโรเนียวตอนกลางคืน แล้วก็แจกให้กับเพื่อนๆ พี่ๆ เป็นคู่มือในการเรียน ตอนนั้นมีแค่ ๕๔ คน พ่อค้าก็เลยไม่พิมพ์ตำราให้ เราก็พิมพ์ของเราเอง ก็ดี สนุกดีครับ

ในสมัยที่พี่เรียน พี่ชอบอาจารย์ท่านไหน วิชาไหนมากที่สุด

ที่เรียนแล้วก็ชอบไม่เบื่อ ชอบที่สุดคือวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งดำเนินการสอนโดยศาสตราจารย์พันตรี หม่อมเจ้าลักษณเลิศ ชยางกูร แล้วก็ยอมรับว่ารักและชอบวิชานี้มาก จึงทำตำราออกมาได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ผลสุดท้ายปรากฏว่าคณะรัฐศาสตร์สมัยก่อนถ้าปี ๑ สอบไม่ได้หมดทุกวิชา พอขึ้นปี ๒ ถึงแม้จะสอบได้อีกกี่วิชาก็ถือว่าตกหมด ใช้วิธีการอย่างนี้ ผมอยู่ปี ๑ วิชาอื่นสอบได้หมด แต่ติดวิชาเดียวคือวิชาประวัติศาสตร์ ปี ๒ ก็เหมือนกัน ชักไม่ไหวแล้ว ผมก็เลยท้อ ผมก็เลยถามอาจารย์หม่อมว่า ขนาดปี ๒ ผมเป็นติวเตอร์นะแล้วทำไมผมตก อาจารย์หม่อมก็พูดง่ายๆ นะ ถ้าเธอไปแล้วใครจะเขียนตำราให้ฉันล่ะ ในเมื่อเวลาเรียนก็หวังจะให้ดีที่สุด ทุกคนย่อมหวังเกียรตินิยม ก็ต้องผ่านทั้ง ๔ ปี ในเมื่อผมสิ้นหวัง ปี ๓ ผมก็เลิกเรียน ก็เลยหนีไปเป็นครูบ้านนอกที่ระนอง ไปสมัครเป็นครูประถมที่ระนอง หนีไปสุดกู่ที่ระนองเลย อาจารย์หม่อมก็ไม่ยอมนะ พยายามตาม แล้วก็ให้เลขาฯ คณะ อาจารย์ชโนดสมัครสอบให้ผมทุกครั้ง ถึงแม้ว่าผมจะไม่มาสอบก็ตาม ผลสุดท้ายปี ๓ ผมทิ้งไป ปี ๔ ผมก็จำเป็นต้องกลับมาสอบ ที่นี้ต้องสอบ

ทีเดียวรวดเลยนะครับ ปี ๒ ปี ๓ ปี ๔ เลยได้หมด ตกวิชาเดิม ผมก็เลยไปซื้อหนังสือของทางนิติศาสตร์มาอ่านเพื่อสอบ เพราะไม่ได้มาเรียน ไปติดวิชากฎหมายระหว่างประเทศคดีเมืองของอาจารย์ธิดา ก็ปีสุดท้าย ๔ ปี ปีที่ ๕ ก็ต้องมาสอบ อาจารย์ไม่เคยเห็นหน้าผม ผมก็ไม่เคยเห็นหน้าอาจารย์ อาจารย์ธิดาจบปริญญาเอกจากฝรั่งเศส ยังเด็กมาก อาจารย์มองหน้าผม ผมก็มองหน้าอาจารย์จนผมรำคาญ ผมเลยควักเงิน ๕ บาท ให้ไปซื้อบุหรี่กรองทองให้ซองนึง ปรากฏว่าน้องๆ ตกใจว่าผมใช้อาจารย์ไปซื้อบุหรี่

ไปซื้อไหม

ซื้อครับ ผมให้อาจารย์ไป ๕ บาท บอกช่วยซื้อบุหรี่ซองนึง นึกว่าอาจารย์เป็นเด็กคุมสอบ อาจารย์ก็บอกว่าเห็นเธอกำลังสอบเดี๋ยวซื้อมาให้

ไม่เคยเห็นหน้าอาจารย์มาก่อนเหรอ

ไม่เคยเห็นหน้า อาจารย์ก็ไม่เคยเห็นหน้าผม ผมไม่ได้มาเรียนนี่ ผมเรียนโดยให้อัดเทป เทปเป็นตั้งเลย ฟังเทปเอา ผมก็มาสอบ ก็จบด้วยอาจารย์หม่อมนั่นแหละ เพราะว่าพอสอบเสร็จ ผมก็เล่าให้อาจารย์ชโนดฟังว่า ผมใช้อาจารย์ไปซื้อบุหรี่ ผมไม่รู้จักอาจารย์ธิดา อาจารย์มาจ้องผม ผมกำลังทำข้อสอบ ผมก็เลยใช้อาจารย์ไปซื้อบุหรี่ พอดีอาจารย์ธิดาเดินผ่านมา อาจารย์ชโนดก็บอกอาจารย์ธิดาว่าผมติดวิชาเธออยู่วิชาเดียว เขาไม่รู้จักอาจารย์ก็เลยใช้อาจารย์ไปซื้อบุหรี่ อาจารย์ธิดาเลยให้ไป ๖๐ คะแนน ผมก็รู้ว่าผมจบ แต่ตอนมาสอบสัมภาษณ์ก่อนจบมีอาจารย์ ๒ คนคือ อาจารย์หม่อมกับอาจารย์ศักดิ์ ปรากฏว่าแบ่งเวลาสัมภาษณ์คนละครึ่งชั่วโมง อาจารย์หม่อมคุยคนเดียวจบ แล้วก็บอกว่าศักดิ์ อั๊วใช้เวลาไปหมดแล้ว ไม่ต้องคุยแล้วกัน นี่คือเรื่องตลกในระหว่างเรียน แต่ก็ดีเพื่อนๆ ก็ติดต่อประสานกันตลอดเวลา ถึงแม้ว่าผมจะไปเป็นครูบ้านนอกอยู่ปีนึง ปีสุดท้ายผมก็มาเรียน

หลักการทำงานคืออะไรบ้าง

การทำงานกับการเรียนรู้ทิ้งไปไม่ได้ ตอนที่เราเรียนอยู่มหาวิทยาลัยทำให้เราเรียนรู้ว่า เราจะศึกษาเพิ่มเติมเอาไปใช้ได้อย่างไร แต่เวลาออกมาทำงาน ในงานที่เราทำ อาจไม่ใช่สายตรงเท่าไรนักกับที่เราเรียนมา มันหลากหลายใช่ไหมครับ เราต้องเรียนรู้เพิ่มเติม เรียนไปก็ทำไปต้องศึกษา พูดง่ายๆ คือการทำงานก็ต้องการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม

ในสิ่งที่เราทำตลอดเวลาให้ทันต่อเหตุการณ์ และอะไรที่จะมาถึงเราต้องสามารถประเมินสถานการณ์ตลอดเวลาว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้น เราจะไปอยู่ตรงไหน ที่สำคัญ เราต้องเป็นเจ้าแรกก่อนได้ไหม อย่างพี่ไปอยู่ที่ไหนก็ตาม พี่มักจะทำอะไรก่อนคนอื่นทำ แม้กระทั่งคิดว่าตัวเองกำลังพักผ่อนแล้ว ก่อนที่จะมาอยู่ที่บริษัทวิริยะประกันภัย ผมก็ต้องศึกษาเดี๋ยวนี้ เราต้องเป็นเจ้าแรกๆ มิฉะนั้น ผมก็ไม่สามารถจะนำพาวิริยะประกันภัยจากบริษัทเล็กๆ ในปี ๒๕๓๒ เบี้ยประกันประมาณ ๕๐๐ ล้านบาท แต่มาในบัดนี้ น่าจะไม่ต่ำกว่า ๒ หมื่น ๗ พันล้านใช่ไหมครับ เราต้องเป็นเจ้าแรก ต้องก้าวก่อนเพื่อน ถ้าเราตามหลังคนอื่นไม่ทัน คือทำอย่างไรที่จะต้องมีวิสัยทัศน์มองอนาคตให้ชัดเจน แล้วก็รู้ทันการเปลี่ยนแปลง แล้วก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ทัน การทำงานจะต้องเรียนรู้อยู่ตลอด อะไรกำลังมาถึงธุรกิจของเรา มาถึงตัวเรา ฉะนั้น หลักการทำงานก็คือ การทำงาน และเวลาเดียวกันก็ต้องเรียนรู้ ยึดหลักความเป็นธรรม ความรัก ความสามัคคี ส่วนตัวเองต้องซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน รู้จักแบ่งปัน ก็ดำเนินงานอย่างนี้มาตลอด

พี่วางแผนอนาคตในการทำงานอย่างไร

ในช่วงอีก ๒ ปีพี่ก็จะวางมือแล้ว อีก ๒ ปีก็จะ ๗๕ แล้ว จริงๆ ลาออกตั้งแต่อายุ ๖๐ จนบัดนี้ ๑๓ - ๑๔ ปี เขาก็ไม่ยอมให้ลาออก พี่คิดว่าจะวางมือให้น้องๆ หมดแล้วให้น้องๆ ขึ้นมาเป็นรองกรรมการผู้จัดการ อีกหนึ่งคน มารับผิดชอบงานที่ผมรับผิดชอบอยู่แล้วผมจะใช้เวลาอีก ๒ ปีในการพัฒนาคนให้ทันต่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

ตลาดแรงงานกว้างขึ้นใช่ไหม

สิ่งที่ผมเกรงขณะนี้คือ กลัวในด้านการแย่งชิงประชากร ถึงตอนนั้นต่างชาติเข้ามา เงินเข้ามา เทคโนโลยีเขามี แต่คนเขาเข้ามาคัดคน ถ้าไม่รีบสร้างความผูกพันกับพนักงานของเรา ความแข็งแกร่งให้กับพนักงานของเรา ว่าเราพร้อมจะแข่งขันกับต่างประเทศได้ ถึงตอนนั้นอาจจะยิ่งลำบากเข้าไปใหญ่

การที่เราเรียนรัฐศาสตร์ เราสามารถนำมาบูรณาการในการทำงานได้อย่างไร

ได้มาก เพราะว่าสมัยที่ผมเรียนมีทั้งประวัติศาสตร์ กฎหมาย ทฤษฎีการเมืองปกครอง ศาสนาทั้งหมด จิตวิทยา ทั้งหมดคือพื้นฐานการดำรงชีวิตทั้งนั้น เพราะเวลาทำงานเราสามารถ ใช้เหล่านี้ในการทำงานได้ ผมว่าเราเรียนเยอะ เรียนเข้ม เราอยู่หอด้วย เรียนอย่างเข้มข้น เรียนอย่างรู้จริง เพราะฉะนั้นเวลาทำงานอะไรก็ตาม ขอให้เรารู้จริง เอามาทำงานจริง มันอยู่ในจิตวิญญาณอยู่แล้ว

อยากให้พี่เล่าประสบการณ์ในการทำงาน อยากทราบว่าอะไรคือจุดเปลี่ยนที่ทำให้มาอยู่สายเอกชน

จุดเปลี่ยนที่ทำให้มาอยู่ในสายเอกชน ก็บอกแล้วตอนแรกสองอาชีพที่ผมเลือก ๑. คือครูบ้านนอก ๒. นักปกครอง ในเมื่อตอนปี ๓ ผมก้าวเข้ามาในอาชีพความเป็นครูแล้ว พอจบช่วงนั้นถ้าจะสอบปลัด ต้องคอยจังหวะที่เขาสอบ ก็กลับไปสอนหนังสือ ก็สอนหนังสือมาตลอดตั้งแต่จบแล้ว จนกระทั่งหันเหอาชีพคือในปี ๒๕๐๙ ในขณะนั้นผมมาสอนอยู่ที่สุราษฎร์ธานี พอผมมาสอนชั้นมัธยม แล้วคาดว่าลูกศิษย์ผมในรุ่นนั้นมีโอกาสที่จะสอบเข้ามหาวิทยาลัยในกรุงเทพคือจุฬาฯ และธรรมศาสตร์ได้หลายคน แล้วพอปีนั้นลูกศิษย์คนหนึ่งที่ผมหมายมั่นปั้นมือมาก เขาจะต้องสอบติดใน ๕๐ สมัยก่อนนั้นมีสอบระดับ ๑ ถึง ๕๐ มีอยู่วันหนึ่ง เขาขึ้นมาหาผมร้องไห้ บอกว่าเขาสอบไม่ได้แล้ว พ่อเขาสิ้น สิ่งนั้นทำให้ผมคิดว่า ถึงแม้วันนี้ผมจะเป็นครู แต่ผมคงจะช่วยเขาไม่ได้ ก็นึกถึงอาชีพที่มีโอกาสรับใช้ประชาชน ก็คือตัวแทนประกันชีวิต เพราะถ้าวันนั้นหัวหน้าครอบครัวคนนี้มีกรมธรรม์ ถึงแม้พ่อเขาจะเสียก็มีโอกาสเรียนต่อ ก็เลยหันเหชีวิตตัวเอง มาเป็นตัวแทนขายประกันชีวิตในปี ๒๕๑๐ จากนั้นมาก็ตั้งหลักที่จะยึดมั่นในเรื่องของประกันภัย จากนั้นมาอยู่ในวงเวียนของประกันภัยมาตลอด ในปี ๒๕๑๐ เป็นตัวแทนอยู่ ๔ ปีก็ได้รับการทาบทามจากบริษัทให้เป็นผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ให้มาสอนคนทางการตลาด จนปี ๒๕๑๗ ลาออกจากเอไอเอมาตั้งบริษัทฝึกอบรมนักขาย แล้วก็กลับไปช่วยบริษัทประกันชีวิตอีก ๒ - ๓ แห่ง ทำจนสำเร็จ จากนั้นตัวเองก็มาเป็นบริษัทที่ปรึกษา จนกระทั่งเข้ามาช่วยวิริยะประกันภัย ชีวิตก็หมุนเวียนอยู่เรื่องของประกันภัยมาตลอด ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ เป็นต้นมา บัดนี้ ๔๕ ปีแล้ว

แล้วตอนปี ๒๕๔๐ ที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ มีผลกระทบไหม

ปี ๒๕๔๐ นี้ ผมต้องมารับผิดชอบในหน้าที่ที่ผมเบื่อที่สุดก็คือ ในด้านของบัญชีการเงิน ผมเป็นนักการตลาด ผมเป็นนักขาย นักบริหาร แต่ในปี ๒๕๔๐ ท่านกรรมการผู้จัดการขอให้ผมมาเป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ดูแลด้านบัญชี ด้านลงทุน ในปี ๒๕๔๐ ต้องยอมรับ ตอนนั้นเราไม่มีเงินเพราะว่าเจอต้มยำกุ้ง ตอนนั้นลดค่าเงินบาท เงินหายไปครึ่งหนึ่ง เงินขาดแคลนไปหมด งานตอนนั้นหนัก วิริยะก้าวขึ้นมา ๗ - ๘ พันล้าน เบี้ยประกันก็หายไป ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ทางวิริยะไม่เอาคนออก บริษัทอื่นเอาออกบ้างเพื่อลดต้นทุน แต่ผมบอกว่าเราอยู่กันเหมือนครอบครัว เราทิ้งกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นผมก็

ไม่ให้คนออก แต่ผมก็ไม่อยากให้มาแล้วไม่มีงานทำ ผมทำโครงการธรรมะวิริยะ ผมส่งพนักงานหมุนเวียนคนละ ๒ อาทิตย์ ทางใต้ไปสวนโมกข์ ทางเหนือภาคกลางก็ขึ้นไปเชียงใหม่วัดอุโมงค์ กรุงเทพฯ อีสาน ภาคตะวันออกก็ไปที่ปัญญานันทาราม ตรงคลอง ๖ ไปโครงการธรรมะวิริยะ ๒ อาทิตย์ ขณะเดียวกันเจอทางโตโยต้า เขาให้ทำงาน ๔ วัน

๔ วันได้รับเบี้ยเลี้ยงแค่ ๔ วันใช่ไหม

ไม่ใช่ ให้เต็ม แต่ทำแค่ ๔ วัน เพราะเขาบอกว่าถ้ามาทำงานกันแล้วไม่มีงานทำมันเบื่อ เพราะฉะนั้นให้อยู่บ้าน แต่มาทำงาน ๔ วัน แต่เวลามาก็ทำงานเต็มที่นะ เพราะฉะนั้นเวลาฟื้นปั๊บ ผมก็ฟื้น ในปี ๒๕๕๑ เรามีการเตรียมความพร้อม ทั้งแฮมเบอร์เกอร์ ทั้งวิกฤติการเมือง งานเราก็อย่างเก่า สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ งานของเราเพิ่ม แต่คนไม่ค่อยเพิ่ม เพราะพยายามพัฒนาบุคลากรและการทำงาน ผมพยายามฝึกให้คนไม่ใช่เป็นคนที่ทำงานซ้ำๆ เดิมๆ คือให้ทุกคนเป็นคนที่สามารถทำงานทุกอย่างร่วมกันได้ เปลี่ยนกันได้ สามารถหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันได้

ตอนนี้พี่เกือบจะเป็นฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัทเลยหรือเปล่า

เกือบจะเป็น ตอนที่ทำวิริยะต้องดูแลทุกอย่าง ตอนที่ผมยื่นคำขาดจะลาออกจากกรรมการผู้จัดการ ผมขอพักแล้ว เขาบอกต้องสร้างอย่างผมขึ้นอย่างน้อย ๔ คนเป็นตัวแทนผม ส่วนใหญ่เราเป็นกันเอง ทำงานมีความสุข

ที่กลัวคือปี ๒๕๕๘ หรือเปล่า กลัวประชาคมอาเซียนที่จะเกิดหรือเปล่า

จริงๆ ถามว่าอาเซียนตอนนี้ สิ่งที่สำคัญของอาเซียนมีใครพูดบ้าง พูดไปถึงโน่นนี่นั่น ตอนนี้ผมทำงาน คนในกลุ่มอาเซียนมีจิตสำนึกความเป็นอาเซียนมากน้อยเพียงใด มันยังไม่เป็นเจ้าของอาเซียน คือจิตวิญญาณของความเป็นอาเซียนตรงนี้ไม่มีอันตราย สิงคโปร์ไม่มีทางเอาที่อื่นมาลงทุนแข็งแกร่งกว่าเขา ถ้าความเป็นอาเซียนคุณต้องรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน คุณต้องมีสำนึกความเป็นอาเซียน ๒ ภาษายังพูดกันไม่รู้เรื่องเลย อย่าว่าแต่ภาษาเลย ตอนนี้ประเทศไทย คนแข็งแรงมีเยอะ คนเมืองไทยเยอะนั่นล่ะเป็นโอกาส แต่อีก ๙๕ เปอร์เซ็นต์ ไม่ใช้โอกาส ก็มีคนมาถามว่าจะไปต่างประเทศไหม ตอนนี้เราก็พูดถึงวิริยะ ไม่ใช่แค่หนึ่งในประเทศ แต่ต้องเป็นหนึ่งในอาเซียน

สุดท้ายอยากให้พี่ฝากข้อคิดถึงน้องๆ

คืออย่างนี้นะครับ คงไม่มีอะไรมาก ขอให้เราทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำต้องจริง เรียนรู้ต้องเรียนรู้จริง สิ่งที่สำคัญที่สุด อันหนึ่งที่ผมอยากจะฝากกับเยาวชนรุ่นหลังนี้ เพราะหลังจากเราไปสัมพันธ์กับเยาวชน เราหลงอยู่ในทุนนิยมค่อนข้างมาก ผมอยากให้ทุกคนยึดอยู่ ๒ อย่างในการดำรงชีวิต ก็คือหลักธรรมกับเศรษฐกิจพอเพียง จริงๆ แล้วหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งดีที่สุด เพราะพูดถึง ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขแล้วแน่นอน ๓ ห่วงนั้นคือ พอประมาณ ก็คือ ถ้าคนเรารู้จักพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ในขณะเดียวกันตรงนั้นคือทางที่จะไม่ทำให้เราใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เราก็คงที่จะสำคัญที่ตัวเอง สองก็คือ ๒ เงื่อนไขนั้นคือความรู้ พระองค์ท่านหมายถึงรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง คุณธรรมหมายถึงซื่อสัตย์ สุจริต ขยันอดทน และแบ่งปัน ถ้าเราดำรงชีวิตโดยมีพื้นฐานอย่างนี้ เราอยู่ตรงไหนก็ได้ แล้วก็ขอให้มีการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง เพราะคนเราอยู่ในสังคมธุรกิจหรือในอะไรก็ตาม เราไม่พยายามแข่งกับคนอื่นหรอกครับ เราพยายามแข่งกับตัวเอง แล้วจะอยู่อย่างสบาย

บทสัมภาษณ์

นานาทัศนะนักรัฐศาสตร์

พลตำรวจเอก ประทิน สันติประภพ

อดีตอธิบดีกรมตำรวจ

พี่เข้าเรียนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นอะไร

ผมสิงห์แดง รุ่นที่ ๖ ครับ

ทำไมพี่จึงเลือกเรียนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ที่เลือกเรียนรัฐศาสตร์เพราะตั้งใจจะเป็นตำรวจ เรียนรัฐศาสตร์ ๔ ปี จบมาเป็นว่าที่ร้อยตำรวจโท แต่นายร้อยตำรวจเรียน ๓ ปี จบมาเป็นว่าที่ร้อยตำรวจตรี ผมก็มาเรียนรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ในรุ่นนั้นเป็นนักเรียนประจำ มีหอพักกินนอนอยู่ที่หอพักในธรรมศาสตร์ มีการฝึกวิชาทหารอยู่พอสมควร แล้วมี study out หมายถึงพอตกเย็นตั้งแต่ทุ่มนึง อาจารย์ผู้ปกครอง พันตำรวจโท นิติพงศ์ พงศ์สวัสดิ์ ท่านก็สอนวิชาสืบสวนสอบสวนก็เข้าท่าดี ผมก็เลยตัดสินใจมาเรียนรัฐศาสตร์ รุ่น ๕ รุ่น ๖ ก็ดีต้องสอบเข้า ถ้าคะแนนไม่ถึง ๖๐ เปอร์เซ็นต์ก็ไม่ได้ รุ่นแรกรุ่น ๕ มี ๒๕ คน รุ่นผมมีอยู่ ๓๕ คน

สมัยที่พี่เรียนทำไมจึงจบมาเป็นว่าที่ร้อยตำรวจโท เป็นนโยบายของใคร

เป็นนโยบายของท่านอธิบดีกรมตำรวจเผ่า ศรียานนท์ ท่านเป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือตามเงินเดือนเราจบมาสมัยก่อนเราได้ ๑๒๐ บาท ถ้าเรียกเป็นเงินเดือนก็ ๘๐๐ บาท แต่เป็นตำรวจได้ ๙๐ บาท เทียบเป็นเงินก็ ๗๕๐ บาท ก็คิดว่าเราพอมีสตางค์ เรียนได้ ก็เลยมาเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แล้วที่สำคัญการเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เราจะเรียนกับนักศึกษาด้วยกันหลายคณะ เราไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวเหมือนโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ที่ออกไปอยู่ต่างจังหวัด มีแต่คนเรียนนายร้อยตำรวจในที่เดียวกัน คนอื่นเขาเรียนนายร้อยตำรวจกันหมด แต่เราเรียนธรรมศาสตร์ เราคลุกคลีกับเพื่อนหลายแผนก ทั้งบัญชี เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เพราะจะทำงานเพื่อสังคมไง ต้องมีการติดต่อประสานงาน แล้วสังคมนักศึกษาทุกแผนกได้ประโยชน์มากๆ

ผมอยากให้พี่เล่าถึงสภาพแวดล้อมของคณะสมัยที่พี่เรียน เด็กนักศึกษาในรุ่น ๕ - ๖ เป็นอย่างไรบ้าง

โดยเฉพาะรุ่น ๕ - ๖ อยู่ประจำกินนอน ใกล้ชิดกันมาก สมัยที่เราเรียนหนังสือนี่มีอาจารย์ผู้ปกครองอยู่ด้วย เรามีความรักใคร่สามัคคีกันดี ถ้ามีปัญหาด้านการเรียนอาจารย์ผู้ปกครองให้ความรู้กับเราได้ ในขณะนั้นนักศึกษาโดยทั่วไปรักใคร่กลมเกลียวกัน มีความสามัคคีกัน ถึงแม้ว่าจะอยู่ต่างคณะกัน เมื่อมีกีฬาแต่ก่อนเล่นกันอย่างจริงจัง สนุกสนานกันจริงจัง อย่างรัฐศาสตร์ไม่มีผู้หญิง รุ่นเราต้องไปยืมตัวผู้หญิงจากคณะบัญชีมาแข่งในกีฬาประเภทผู้หญิง เราก็สู้ บัญชีเขาก็มา เรายืมตัวเขามาเล่นหลายประเภท เช่นเทนนิสเดี่ยว หญิงคู่ เทนนิสคู่ต้องไปยืมตัวคนอื่นมาเล่น เพราะเราไม่มีผู้หญิงเล่น

สมัยที่พี่เรียน มีกลุ่มกิจกรรมอะไรบ้าง พี่ทำกิจกรรมอะไรบ้างในคณะและมหาวิทยาลัย

ส่วนมากผมจะเล่นกีฬาฟุตบอล รักบี้ แล้วก็กรีฑา ผมเล่นกรีฑา วิ่ง ๑๐๐ เมตร ๔ x ๑๐๐ เมตร ๒๐๐ เมตร ผมเป็นเจ้าของสถิติ ๑๐๐ เมตรของประเทศไทย ๔ x ๑๐๐ เมตร ตอนอยู่ปี ๔ เป็นเจ้าของสถิติตลอด ชนะทหารบก เรือ อากาศตลอด ทำเวลาได้ตลอด ชนะทุกเหล่า แล้วผมก็เป็นนักรักบี้ทีมชาติ

ในช่วงสมัยนั้น จุดเด่นของคณะรัฐศาสตร์ของเราคืออะไร

จุดเด่นของคณะเรา คือคณะอื่นๆ ต่างคนต่างกลับบ้านนอนหลังเลิกเรียนแล้ว แต่รัฐศาสตร์รุ่น ๕ - ๖ ทุกคนกินนอนในหออยู่ด้วยกัน จึงมีความรักใคร่ ใกล้ชิดกันมาก เป็นจุดเด่นของนักเรียนประจำ ผมเป็นนักเรียนประจำตั้งแต่อยู่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน จนถึง ม.๘ แล้วก็มาเป็นนักเรียนประจำที่ธรรมศาสตร์อีก เพื่อนฝูงไม่มีห่างไกลกันเลย ใกล้ชิดกันมาก รักกันเหมือนพี่น้อง แล้วจะสามัคคีกัน อย่างผมไปซ้อมกีฬา เพื่อนจะติวกัน เขาจะคอยผมก่อน ให้ผมกินข้าวกินปลาเสร็จก่อนแล้วค่อยติวกัน มีจิตใจเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มีความหวังดีต่อกันตลอด

ช่วยเล่าประสบการณ์การทำงานเมื่อจบจากรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

ผมจบคณะรัฐศาสตร์ปี ๒๕๐๐ ผมก็ไปเป็นนายทหารนักเรียน สังกัดศูนย์การทหารราบที่ลพบุรี พอจบหลักสูตรผู้บังคับกองหมวด ผมก็ถูกคำสั่งทางราชการ สมัยนั้น

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ท่านเป็นนายกรัฐมนตรี สั่งผมทางวิทยุให้มาเป็นตำรวจอยู่สันติบาล ยศว่าที่ร้อยตำรวจโท ผมก็รับราชการอยู่ที่สันติบาลตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ ถึงปี ๒๕๑๘ ผมก็ไปเป็นรองผู้กำกับการที่กองปราบปราม ก็เป็นรองผู้กำกับการที่กองปราบปรามจนถึงปี ๒๕๒๔ เป็นผู้การตำรวจทางหลวงปี ๒๕๒๗ แล้วก็มาเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ปี ๒๕๒๘ เป็นรองผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ปี ๒๕๓๐ ก็มาเป็นผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ปี ๒๕๓๑ ก็เป็นผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ แล้วก็มีการปฏิวัติกันประมาณ ปี ๒๕๓๓ นี่ครับ เป็นรองอธิบดีกรมตำรวจแล้ว ปี ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ

พี่มีหลักการทำงานอย่างไร

หลักการทำงานของผม เราเป็นตำรวจต้องมีความเข้มแข็งอดทน เราต้องตั้งเป้าหมายว่า เราจะทำประโยชน์ให้กับประชาชน เป็นที่พึ่งของประชาชน หลักที่สำคัญของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์คือ พิทักษ์ความเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตต่ออำนาจหน้าที่ของเรา ทำอย่างจริงจัง ทำให้เป็นตัวอย่าง มิเช่นนั้นเราจะอบรมผู้ใต้บังคับบัญชามิได้ ถ้าเราเป็นคนที่พูดอย่างทำอย่าง ไม่สามารถเป็นผู้นำได้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ผมทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ใต้บังคับบัญชาตั้งแต่สมัยเป็นนายร้อยแล้ว ไปอยู่เวร ไปด้วยกัน ไปเฝ้าคนร้าย ก็ไปอยู่เวรผลัดกันอยู่จนเป็นผู้กำกับก็ยังทำอยู่ สมัยนั้นเวลารับผู้ว่าราชการจังหวัด เบี้ยเลี้ยงได้เท่าไหร่ก็ใส่กองกลาง ตั้งตำรวจชั้นประทวนเป็นหมวด หมู่อะไรก็แล้วแต่ผู้บังคับหมู่ หรือ จ.ส.ต. อะไรอย่างนี้ เป็นคนถือเงิน แล้วเรากินอยู่ด้วยกัน กินเหมือนๆ กัน เงินเหลือก็ให้เขาแบ่งกัน เราไม่ต้องแบ่งกับเขา อันนี้ชนะใจผู้ใต้บังคับบัญชา ทำงานได้ดีมาก เพราะผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมือดีมาก งานที่ได้รับมอบหมายเกือบไม่เคยบกพร่องเลย งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงเพราะผู้ร่วมงานนี้ล่ะครับ

ในทัศนะของพี่ การที่เราเรียนรัฐศาสตร์ สามารถนำมาบูรณาการกับการทำงานของเราได้อย่างไร

อันนี้เป็นเรื่องที่กว้างมากๆ เลย เรื่องที่เป็นประโยชน์ที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า เราเรียนอยู่มหาวิทยาลัยนี้ เราได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนต่างคณะของมหาวิทยาลัย เราย่อมรู้นิสัยใจคอของประชาชนทั่วๆ ไป จากนักศึกษาที่เราเรียนอยู่ เมื่อเราจบไปแล้วการประสานงานกันนี่ ระหว่างทางวิชาชีพกับทุกคนที่ไหน ไม่ว่าขั้นไหนก็ปรึกษาหารือกันได้ เป็นคนรุ่นเดียวกัน ได้ประโยชน์มาก ก็ทำให้จิตใจเราไม่แคบ ไม่ใช่เอาแต่สุขอย่างเดียว จะใช้อำนาจบาตรใหญ่ไม่ใช่อย่างนั้น ทำให้เราเป็นคนสุภาพอ่อนโยน สามารถ

เข้ากันได้ สิ่งที่ผมเรียนรู้จากรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย ที่มีเพื่อนอยู่ต่างคณะนี่นะครับ ทำให้เวลาผมเข้ากับประชาชน รู้สึกว่าเราเป็นเหมือนกับประชาชน ไม่ใช่ว่าเราเป็นคนที่มีอำนาจมียศอะไรต่างๆ ที่จะไปดูถูกอะไรเขา เวลาตอนที่ผมทำงาน เอาตอนที่ผมเป็นรองผู้กำกับการกองปราบปราม ผมได้รับคำร้องเรียนคำร้องทุกข์ต่างๆ จากชาวบ้านในต่างจังหวัดที่เดินทางไปรถไฟ ส่วนมากเดินทางโดยรถไฟ รถทัวร์ยังไม่ค่อยมี เวลามาหาผม ตอนเที่ยงผมจะบอกว่า ลุงหรือพี่กินข้าวก่อน เพราะมีโรงอาหารที่กองปราบปราม ให้ตำรวจพาไปเลี้ยง มีโอเลี้ยงข้าวแกงข้าวอะไรต่างๆ กินอิ่มแล้วค่อยมาคุยกัน เราให้ความสะดวกเต็มที่ เขาดีใจ ไม่ใช่เขามาหาเราเวลากินข้าว บอกว่าเดี๋ยวก่อนนะกินข้าวอิ่มแล้วกลับมา ไม่มีในนิสัยผมเลย เวลาจะกลับ รถผมว่างอยู่ก็ให้ตำรวจขับไปส่งที่หัวลำโพง มาคราวหน้าเอาไข่ไก่เอาไก่มาฝาก เข้าใจกันดี จนกระทั่งผมเป็นผู้อำนวยการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า พอเขารู้ เขาก็กระซิบเขียนจดหมายบอกเลยว่าจังหวัดนั้น สุโขทัย แพร่ ลำปาง เชียงใหม่ อะไรแถบนั้น หรือชุมพร หรือตรงไหนที่มีการตัดไม้ทำลายป่า จะส่งคนลงไปสืบสวนก่อน ตอนหลังไม่ต้องส่งคนไปสืบสวนเลย แค่บอกปั๊บจู่โจมเข้าจับได้เลย อย่างที่ชุมพร ผมไปจับไม้ฝังดินได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ถามว่าคุณรู้ได้อย่างไรว่าไม้ฝังดินอยู่ มันมาจากความเชื่อใจที่ประชาชนไว้ใจผม เขาบอกมา ทำแผนที่ส่งมาด้วย เราจับได้เลยเท่านั้น พื้นที่หลวงที่ไม่มีโฉนดหรือมีโฉนดบ้าง ไม่มีโฉนดที่เขาครอบครองกันเองถึง ๒๗๐,๐๐๐ ไร่ ผมอยู่ช่วยอธิบดีแล้วก็ได้เงินจากการจับไม้ของกลางตั้ง ๙๐๐ กว่าล้าน ทั้งเครื่องไม้เครื่องมือ รถต่างๆ อีกประมาณ ๓๐๐ กว่าล้าน เราทำการจับกุม เมื่อเราทำการจับกุมจริงๆ แล้ว ไม่มีเรื่องทุจริต ผู้สื่อข่าวทั้งทีวี ทั้งหนังสือพิมพ์ เข้าขึ้นมาก็ลงข่าวออกทีวีแล้ว ประชาชนก็เฮให้ความร่วมมือก็เลยเห็นผล จับผู้ต้องหา ๓,๖๐๐ คน ไม่มีใครปริปากว่าผมทุจริตเลย แล้วก็มีเหตุการณ์ที่จังหวัดแพร่ ที่ผมไปตรวจแล้วก็จับเรียบร้อย จะขึ้นเฮลิคอปเตอร์กลับ มีประชาชนรอรับ ๒๐๐ คน มาร้องขอผม ประเดี๋ยวผมมา ผมก็ไป ตำรวจอยู่ข้างนอก เอาปืนผาหน้าไม้ออก เขาก็จำไม่ได้ เวลาทำงานชุมชนอย่าพกปืนอะไรต่างๆ ไป อาจถูกแย่งปืนได้ คุณจะยังทำอะไรเขาไม่ได้เพราะว่าอยู่ใกล้ชิดติดตัวจนเกินไป ผมก็ไป แล้วก็พูดให้ฟังว่า การตัดไม้ทำลายป่า เห็นความเสียหายที่พิปูน นครศรีธรรมราช แล้วหน้าศาลากลางที่ประชาชนนอนหลับกันอยู่เพราะน้ำป่าไหลหลาก พัดบ้านเรือนไปตามน้ำ คนที่หลบหนีไม่ทันก็ตาย เมื่อ ๒ ปีที่แล้วจำได้ไหม ที่ผมมานี่ก็ต้องการมาจับกุมผู้ตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดอัคคีภัย ผมถามชาวบ้านว่าเห็นไหมเมื่อก่อนจังหวัดแพร่ฝนตกน้ำไม่ท่วมเลย ทำไมเดี๋ยวนี้ฝนตก

ครึ่งชั่วโมงน้ำก็ท่วมแล้ว พวกคุณแต่งชุดเป็นทหาร เป็นทหารจริงหรือเปล่า ถ้าเป็นทหารจริง คุณต้องมีจิตใจรักชาติบ้านเมืองมากกว่านี้ หากใครสงสัยอะไรถาม ไม่สงสัยก็เงียบ ต่างคนต่างแยกย้าย ผมก็ขึ้นเฮลิคอปเตอร์กลับ ก็ไม่เห็นมีอะไร ถ้าเราพูดเป็นรู้ข้อเท็จจริง เราสามารถทำให้ทุกอย่างซาลงได้ เมื่อคนเข้าใจ การเล่นงานจะลดลงไป ไม่มีเหลือ เราต้องเป็นคนพูดเรื่องจริง ผลงานของเราต้องมีจริง ประชาชนถึงจะเชื่อถือ

สิ่งที่พี่ประทับใจตอนเรียนที่รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ คืออะไรบ้าง

ความประทับใจคือ เรามีกันอยู่ ๒ รุ่น ที่อยู่ประจำกินนอน เรามีความกลมเกลียวกันที่ผมประทับใจมากในระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องคืออันที่หนึ่ง อันที่สองผมเล่นกีฬา ทั้งกีฬาคณะก็ดี มหาวิทยาลัยก็ดี ทำให้เรารู้จักเกือบทุกคณะเลยนะครับ แล้วทุกคนรู้สึกเป็นเพื่อนกันหมด ไม่ใช่มาแข่ง มาเอาเป็นเอาตายกัน แข่งกีฬาคือกีฬา แต่มีความรักใคร่สามัคคีกันที่สำคัญ พอบ้านเมืองบริหารไม่ว่ารัฐบาลชุดไหนก็ตามหรือว่ากระทรวงไหนทำไม่ดี อาจารย์หยิบข้อมูลมาศึกษากัน แล้วก็เล่าให้นักศึกษาฟัง นักศึกษาเห็นว่าไม่ดี แล้วไม่ถูกต้อง จึงมีการรวมตัวกัน เป็นเรื่องที่ดี ไม่เหมือนปัจจุบัน เมื่อก่อนนักศึกษาเป็นพลังในการต่อต้านการทุจริตก็ดี ต่อการทำงานไม่เอาไหนไม่ว่าเรื่องใดๆ ของรัฐบาลก็ดี กระทรวงที่ทำการทุจริตต่างๆ เราต้องคุ้ยเขี่ยขึ้นมา นักศึกษาถึงจะเรียนหนังสือ แต่มีความคิดถึงเรื่องบ้านเมือง จะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันสิ่งที่ไม่ดีออกไปให้พ้นจากวงการได้

วิชาที่พี่ชอบมากที่สุดตอนเรียนและอาจารย์ที่พี่ชอบ พอจำได้ไหม

ผมชอบเรียนกฎหมาย ผมชอบ ดร. หยุด แสงอุทัยมาก แล้วก็ ดร. ขุนศรียาภัย ท่านสอนกฎหมายอาญา ดร. อดุลย์ กาญจนอนุสรณ์ ท่านสอนกฎหมายปกครอง ดร. ชำนาญ ยุวบูรณ์ ท่านสอนกฎหมายปกครองท้องที่ ท่านสอนดีมากเลยครับ สิ่งนี้เรานำมาใช้กับราชการดีมาก หลวงประจักษ์ท่านสอนกฎหมายแพ่ง แล้วเราก็มีความรู้มาถึงทุกวันนี้ หรือไม่ก็รู้พอสมควร กฎหมายอาญาของ ดร. ขุนศรียาภัย ใช้เป็นประจำ ตลอดชีวิตราชการตำรวจ ปัจจุบันก็ยังมั่นคง รู้และปรับใช้กฎเกณฑ์กับชีวิตได้ ใช้กับคนที่เขามาหรือเขามาขอความเห็นต่างๆ ได้ ผมก็เป็นกรรมการและประธานกรรมการสืบสวนสอบสวนเรื่องทุจริตหลายเรื่อง หลายเรื่องที่มีข่าวโครมๆ ก็ทำไป สมาชิกวุฒิสภาก็สอบสวนเรื่องทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ของผม ซึ่งศาลฎีกาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ตัดสินจำคุกคนละ ๒ ปี แต่ลดโทษให้รอลงอาญา

ที่เป็นโรงเรียนกินนอน (คณะรัฐศาสตร์) มีแค่สองรุ่นใช่ไหม

มีรุ่น ๕ - ๖ รู้สึกเสียใจจัง จำได้ก็รุ่น ๕ รุ่น ๖ นี่ล่ะ ต้องขอบคุณท่านเผ่า ศรียานนท์ เพราะว่าท่านปรัชญาดีมาก คิดดูสิ ตั้งแต่ตั้งคณะรัฐศาสตร์ มีประจำกินนอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และสร้างตึกให้ตึกหนึ่งให้อยู่กัน เพราะท่านหวังประโยชน์ว่า ถ้าสองคนไปเป็นนายอำเภอ เป็นผู้กอง อยู่ในอำเภอเดียวกัน ให้รักใคร่สามัคคีกัน ตำรวจจับ ตำรวจปราบ ฝ่ายปกครองพัฒนา บ้านเมืองก็เจริญ สุขสงบเรียบร้อยดี พี่ว่าอันนี้ดี ถ้าทุกอำเภอสงบสุขนะ และมีความเจริญ มันก็มีความสุข

พี่มีรูปตอนที่เรียนแบบผูกเนคไทไหม

ไม่มี ผมไม่ได้เก็บไว้ พอผมจบคณะรัฐศาสตร์ ก็ไปเป็นนายทหารนักเรียนอยู่ลพบุรี ก็ต้องอยู่ประจำ ไม่ได้เอาอะไรไปเลย เหรียญทองกีฬาต่างๆ ให้กับภารโรงไป เสื้อผ้าก็ให้ไป ไม่ได้เอาอะไรไปเลย ผมไปเล่าให้ลูกฟัง เพื่อนก็เล่าให้ลูกฟังว่า พ่อเป็นนักกีฬาของธรรมศาสตร์ ลูกผมกลับมาขอดูรูปที่พ่อถ่ายตอนเล่นกีฬาที่ธรรมศาสตร์ ผมไม่มีให้ดู พอดีตอนนั้นมีการแสดงเรื่องราวต่างๆ ของธรรมศาสตร์ ปรากฏว่ามีรูปผมขึ้นแท่นรับรางวัลที่ ๑ เจ้าของสถิติของประเทศไทย ทีมชาติ ลูกชายคนที่สองมาบอกพี่น้อง บอกว่ามีจริงๆ พ่อเป็นนักกีฬา อย่างนี้เป็นต้น ลูกผมที่เรียนเศรษฐศาสตร์ก็เรียนภาคภาษาอังกฤษ แล้วก็จบตอน ๑๘ ปี ๖ เดือน ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง สอบชิงทุนอานันทมหิดล ได้ไปเรียน โท - เอก ที่ฮาร์เวิร์ด จบปริญญาเอกอายุ ๒๕ ปีเท่านั้น คนโตก็เป็นด็อกเตอร์ทางคอมพิวเตอร์ซายส์ เป็นคณบดีที่เอแบค อายุ ๒๗ ปีเท่านั้น เป็นอยู่ ๑๐ ปีก็ให้เพื่อนเป็น ตอนนี้เป็นหัวหน้าภาควิชาที่เอแบค ลูกสาวจบหมอศิริราชเหรียญทอง เสร็จก็ไปเรียนที่ชิคาโก แล้วได้ไปศึกษาเฉพาะทางที่มหาวิทยาลัยซิตี้เนตี้ ทางด้านเอ็นโดรคลาย ตอนนี้เป็นหมอที่ศิริราช เรื่องลูกเต้าผมสบายใจ ไม่เสียสักบาทเดียว ได้ทุนรัฐบาลทั้งหมด

ข้อสุดท้ายครับ ผมอยากให้พี่ฝากข้อคิดแก่ศิษย์เก่ารุ่นน้องๆ และศิษย์ปัจจุบัน

อยากฝากน้องๆ ที่เรียนรัฐศาสตร์เป็นข้อคิดไว้ว่า เรามีหน้าที่ในฝ่ายปกครอง มีหน้าที่พัฒนานะครับ คนที่เป็นตำรวจมีหน้าที่ปราบปราม หน้าที่ของเราสำคัญมาก ที่จะต้องทำด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงตรง

นายสมเกียรติ สมคำ ผู้สัมภาษณ์
นายสรัญญู วุฒินิธิกร ผู้บันทึกภาพ
นายญาณวัฒน์ ชูดวง ชวเลข

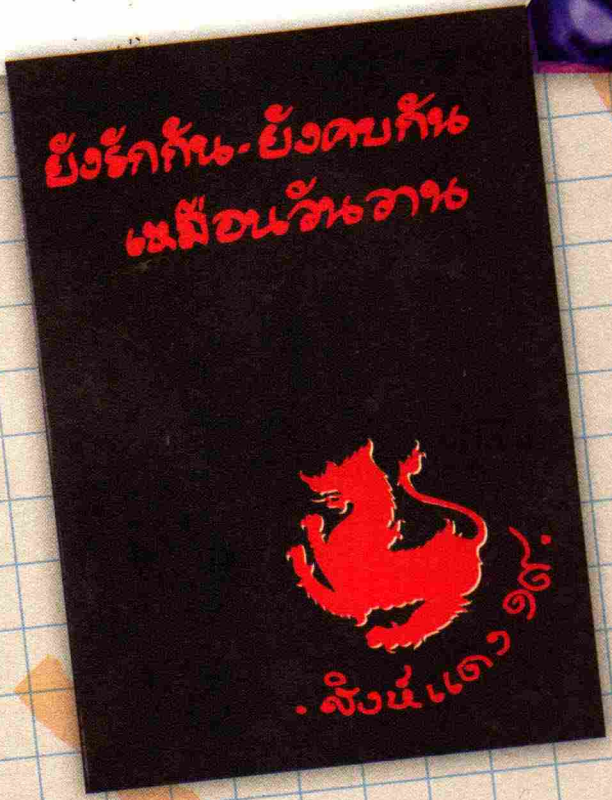
ยังรักกัน-ยังคบกัน
เหมือนวันวาน
สิงห์แดง ๑๕

ทำเนียบ

สิงห์นก

2492 – 2520

เพลงพระราชนิพนธ์ยูงทอง

แหล่งศึกษาร่มเย็นเด่นริมสายชล เราทุกคนรักดุจหัวใจ
ปลูกยูงทองไว้เคียงโดม มุ่งประโลมโน้มใจรัก
ธรรมจักรนบบูชาเทิดไว้ เหลืองแดงแสงธรรมศาสตร์วิไล
ปกแผ่ไปในทุกทาง สัญลักษณ์ดีเด่นเห็นกระจ่าง
อย่าจืดจางรักร่วมทางกันไป

ทรงธรรมปานดังตราชูเด่น ทรงเป็นดวงธรรมนำทางให้
พิทักษ์รักษาเชิดชูไว้ อบอุ่นใจไปทุกกาล
พระธรรมสถิตร่วมจิตสมาน ปฏิญาณรักสามัคคี
รักยูงทองงามเด่นเหนือนที ส่งศักดิ์ศรีไว้ให้ยิ่งยืนนาน

เพลงพระราชนิพนธ์ **ธรรมศาสตร์**

เพลงพระราชนิพนธ์ลำดับที่ ๓๑ ทรงพระราชนิพนธ์ใน พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ทรงดนตรีทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ให้ อาจารย์ นักศึกษา ข้าราชการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฟังครั้งแรก ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ **"ธรรมศาสตร์"** ที่มีคำร้องสมบูรณ์ เพื่อเป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๖ และได้ทรงปลูกต้นหางนกยูง ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นที่ระลึกอีก ๕ ต้น

เพลงประจำมหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

(ทำนองมอญดูดาว)

สำนักไหนหมายชูประเทศชาติ (ซ้ำ)
ด้วยอำนาจปกครองให้ผ่องเฟื่องเอย
เอ๋ยเราเป็นไทยเรารักไทยบูชาไทย
ไม่ยอมให้ใครผู้ใดมาล้างเสรีไทย
สำนักนั้นธรรมศาสตร์และการเมือง (ซ้ำ)
ก่อรุ่งเรืองสมบูรณ์เขตประเทศไทยเอย
เอ๋ยธรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์การเมือง
ไทยจะเฟื่องไทยจะรุ่งเรือง
ก็เพราะการเมืองดี
เหลืองของเราคือธรรมประจำจิต (ซ้ำ)
แดงของเราคือโลหิตอุทิศให้เอย
เอ๋ยเหลืองกับแดง เหลืองกับแดง
เหลืองกับแดง ทุกๆ แห่ง ทุกๆ แห่ง
แต่ล้วนเหลืองกับแดง
ชื่อว่าธรรมแล้วเราเทิดให้สมไทย (ซ้ำ)
ทุกอย่างไปงานหรือเล่นต้องเป็นธรรมเอย
เอ๋ยใครรักชาติใครรักธรรมเหมือนกับเรา
จงเข้ามาและโปรดเอาใจช่วยเหลืองกับแดง

โดมในดวงใจ

ฟากฟ้าครามงามประกายเฉิดฉายโดม
รับแสงโสมส่องหล้ารุ่งราศี
เหนือลำน้ำเจ้าพระยาพาชีวี
เริงฤดีคลื่นกล่อมยิ่งน้อมใจ
ทิวสนมวลล้วนสล้างเป็นทางแถว
ลมกระซิบเสียงแผ่วกิ่งก้านไหว
คำรำพัน นั้นว่าโดมในดวงใจ
ยืนยงไปตราบสิ้นสุดดินฟ้า
โดมดำรงคงไว้ในดวงจิต (ลา...)
ชั่วชีวิตรักจะมั่นสุขหรรษา (ลา...)
มอบดวงใจให้แก่กันนิรันดร์มา
โดมคู่ฟ้า รักจะอยู่คู่ดวงใจ...

มาร์ช มธก.

อันธรรมศาสตร์สืบนามความสามัคคี
ร่วมรักในสิทธิ์ศรี เสรีชัย
สัจธรรมนำเราเร้าในดวงใจ
โดมดำรงธงชัยในวิญญาณ
โดมดำรงคงจิตหาญดวงมาลย์มั่น
สถิตในธรรมล้ำบันลือชัย
เร็วมา (เร็วมา) จะช้าอยู่ไย (จะช้าอยู่ไย)
เร็วมา (เร็วมา) จะช้าอยู่ไย (จะช้าอยู่ไย)
ร่วมใจ ร่วมใจ เชิดชัยเหลืองแดง
ร่วมแรงสำแดงกำลัง
อันธรรมศาสตร์ยืนยงคงฟ้าและดิน
ใจรักไม่สิ้นสรรพ์นิรันดร์มา
เกียรติคุณนานเนาว์เร้าใจศรัทธา
เทิดนามมาสมไทยเกรียงไกรนาม
รวมพลังตั้งจิตรักสมัครอยู่
จะสู้เพื่อธรรมนั้นนิรันดร
เราเดิน (เราเดิน) เผชิญโชคชัย(เผชิญโชคชัย)
เราเดิน (เราเดิน) เผชิญโชคชัย(เผชิญโชคชัย)
หน้าเดิน หน้าเดิน เผชิญโชคชัย
เกรียงไกร ในชัยชโย ชโย ชโย

มาร์ชรัฐศาสตร์

เรารัฐศาสตร์ เปรื่องปราชญ์ในสรรพวิชา
มานะเรียนในการศึกษา เพื่อความก้าวหน้าของประชาชาติไทย
เรารัฐศาสตร์ องอาจไม่หวาดใดๆ
การปกครองของชาวประชา แม้ยากนานา เราจะฟันและฝ่าไป
การทูตผูกพัน เจริญสันถวไมตรีทั่วไป
นำประชาชาติไทย ก้าวหน้าไปไกลสู่ความรุ่งเรือง
เรารักสมัครสมาน ร่วมประสานเทิดเกียรติให้ประเทือง
ธรรมศาสตร์และการเมือง เฟื่องฟุ้งรุ่งเรืองตราบชั่วฟ้าดินสลาย

วิมานข้าหลวง

พี่อยู่แดนสิงห์ อาศัยพักพิงเป็นบ้าน
สบายเหมือนอยู่สถาน วิมานของท่านข้าหลวง
ไม่เคยนึกห่วง หวนหาดวงสุดาหนใด
อยากจะรัก เอ๊ยชักจะใคร่กับสาวทุกคน
น้ำใจพี่ไม่สัปดน อยากมีแฟนอยู่บัญชี
ถ้าจะให้ดีต้องอยู่สังคม เศรษฐศิลป์นี่ละหวา
น้องเอยอย่ามาเล่นตัว น้องเอยอย่าคิดว่ามั่ว
อยากมีครอบครัว สิงห์แดงหัวเราะชอบใจ

สิงห์คำราม

มาเถิดมาพวกเราร่วมร้องเฮฮา
ร่วมนาวาเกรียงไกรธงชัยชาญ
เด่นอย่างสิงห์ระบิลเกริกก้องสื่อนาม
สิงห์คำรามไม่ครั่นคร้ามไม่ขามผู้ใด
หากใครหาญราญรอนเริงรุกราวี
ร่วมไมตรีชีวีนิรันดร
จักประจันฟาดฟันราญฤทธิรอน
สิงห์คะนองสิงห์ลำพองผยองมีชัย
สุขประชารักษายิ่งดวงใจ
สร้างชาติไทยไตรรงค์คงยืนนาน
นี่แหละคือรัฐศาสตร์ชาติชายชาญ
ธำรงนามระบิลไกล เชิดชัย ชโย

๖๐ ปี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

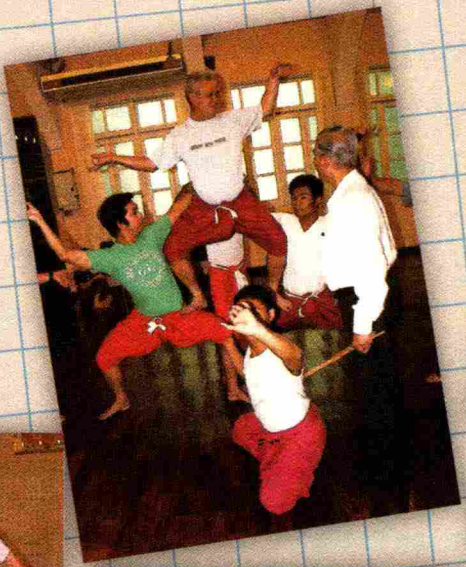

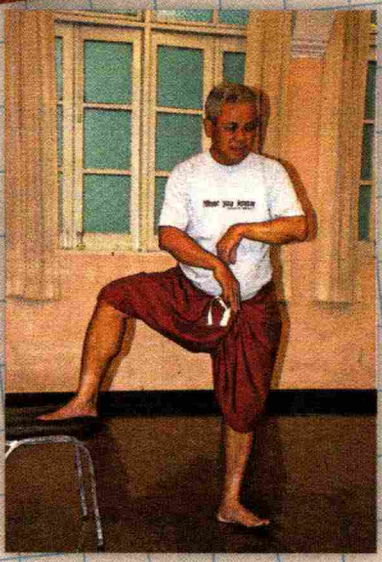

โขน ๖๐ ปี รัฐศาสตร์

โขน ๖๐ ปี รัฐศาสตร์

โดย นายนันที เปรมรัศมี นายกสมาคมรัฐศาสตร์
แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ คนที่ ๑๗
แสดงเป็นสุครีพ

๖๐ ปี รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์
ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

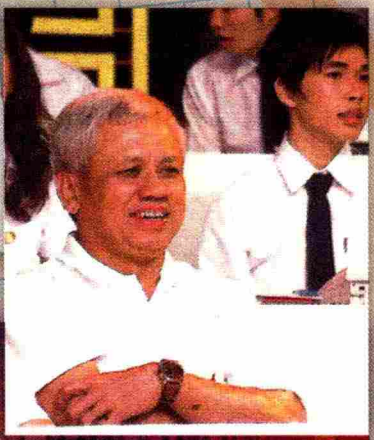

๖๐ ปี รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์

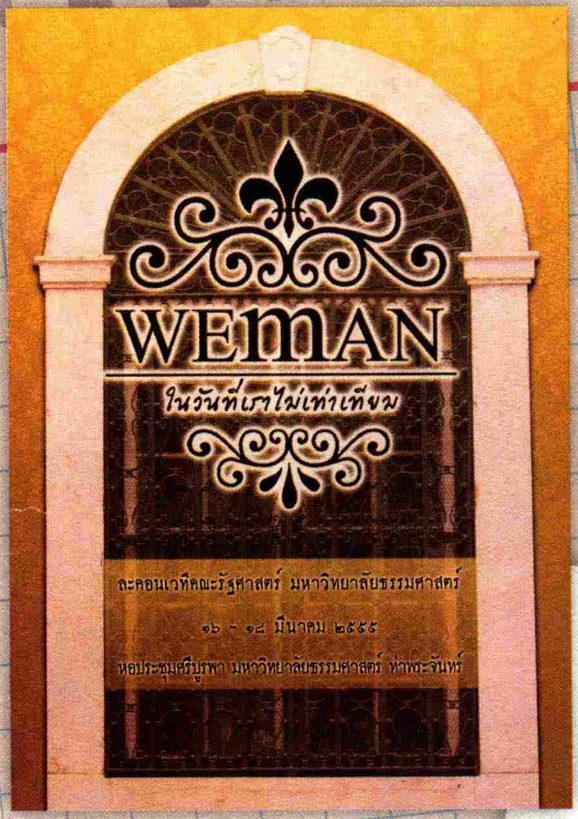

ละคอนเวที
๖๐ ปี รัฐศาสตร์

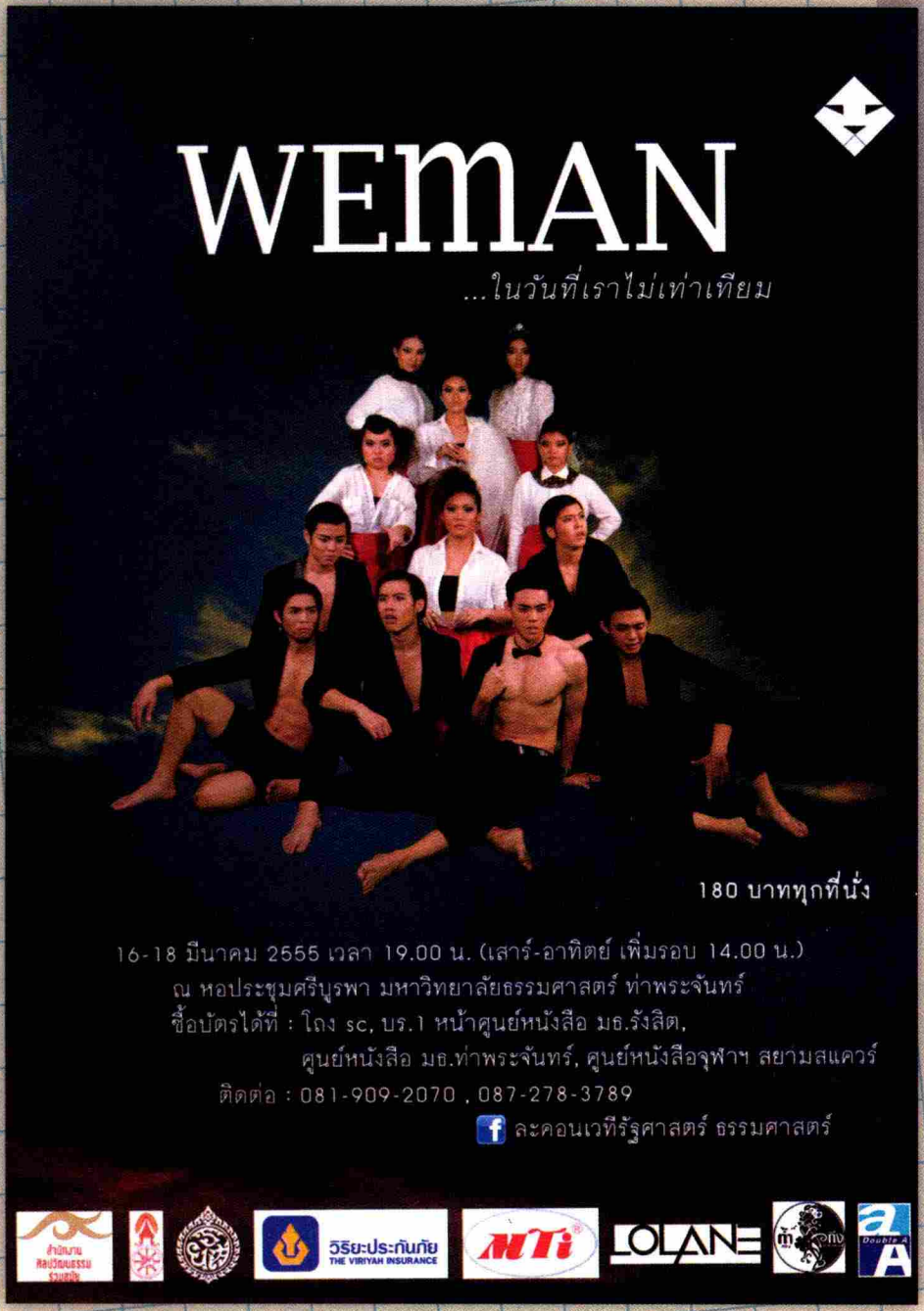
WEMAN
...ในวันที่เราไม่เท่าเทียม
180 บาททุกที่นั่ง
16-18 มีนาคม 2555 เวลา 19.00 น. (เสาร์-อาทิตย์ เพิ่มรอบ 14.00 น.)
ณ หอประชุมศรีบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์
ซื้อบัตรได้ที่ : โถง sc, บร.1 หน้าศูนย์หนังสือ มธ.รังสิต,
ศูนย์หนังสือ มธ.ท่าพระจันทร์, ศูนย์หนังสือจุฬาฯ สยามสแควร์
ติดต่อ : 081-909-2070 , 087-278-3789
ละคอนเวทีรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์
วิริยะประกันภัย
THE VIRIYAH INSURANCE
MTI
LOLANE
Double A

บรรยากาศแห่งสิงห์

สิงห์แดง ๓๒

สิงห์แดง ๒๘

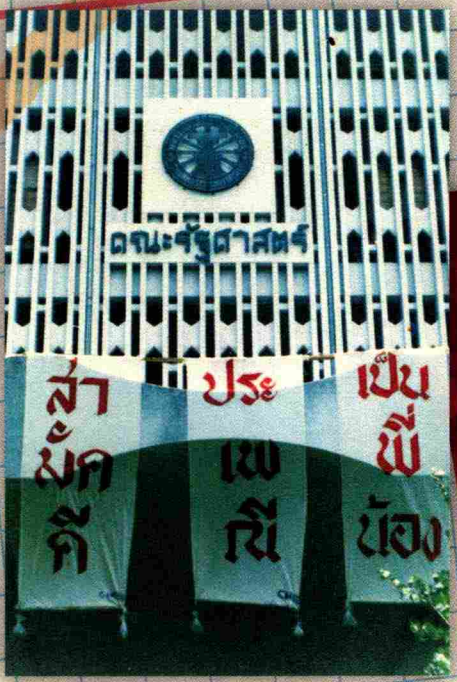
คณะรัฐศาสตร์
สา
มัค
คี
ประ
เพ
ที
เป็น
พี่
น้อง

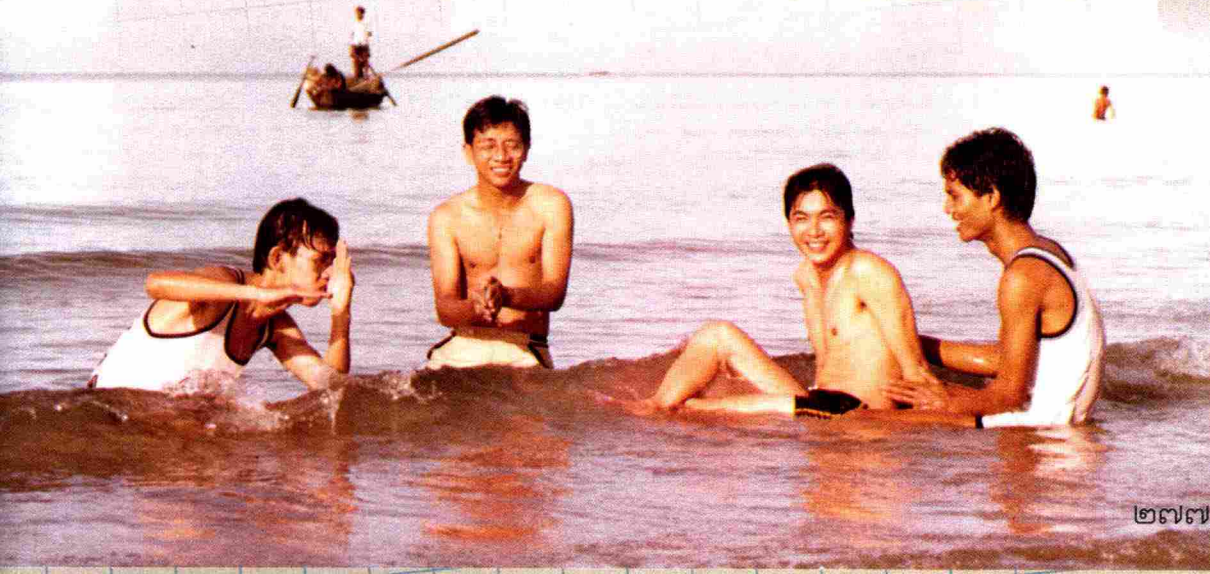

บรรยากาศแห่งสิงห์

ภาพจาก: รองศาสตราจารย์สุขุม นวลสกุล
อดีตประธานเชียร์สิงห์แดง

คำสั่ง
สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์
ที่ ๑๐๑/๒๕๕๕
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือสิงห์แดง

ด้วยสมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จะดำเนินการจัดทำหนังสือสิงห์แดง เพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สิงห์แดง) ให้นักศึกษา ศิษย์เก่า และผู้สนใจได้ศึกษา ใช้ประโยชน์ และเพื่อเผยแพร่เกียรติภูมิของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้เป็นที่ประจักษ์และคงไว้ซึ่งข้อมูลที่สำคัญส่งต่อความภูมิใจแก่สิงห์แดงรุ่นหลังสืบต่อไป

เพื่อให้การจัดทำหนังสือดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิผล และบรรลุวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำหนังสือสิงห์แดง โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ นายจิรายุ นันท์ธราธร	ประธานคณะทำงาน
๑.๒ นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา	คณะทำงาน
๑.๓ นายธวัชชัย จันทร์ไพศาลสิน	คณะทำงาน
๑.๔ นายนพพร บุญแก้ว	คณะทำงาน
๑.๕ นายยศสันธ์ เรืองสรรงามสิริ	คณะทำงาน
๑.๖ นางสาวสุชีรา สามกษัตริย์	คณะทำงาน
๑.๗ นายสรัญญู วุฒินิธิกร	คณะทำงาน
๑.๘ นายฉัตรวัฒน์ หวังศิริกำโชค	คณะทำงาน
๑.๙ นายกฤชเทพ เนตรอรุณ	คณะทำงาน

๑.๑๐ นายภาคภูมิ พลฤทธิ์	คณะทำงาน
๑.๑๑ นายธนภัทร ตระกูลภูชัย	คณะทำงาน
๑.๑๒ นายสมเกียรติ สมคำ	คณะทำงานและเลขานุการ
๑.๑๓ นายนิรุธ ชุ่มประเสริฐ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๑๔ นายกษิดิ์เดช ดีวงษา	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

๒.๑ พิจารณาศึกษา รวบรวมข้อมูล และดำเนินการจัดทำหนังสือสิงห์แดง

๒.๒ รายงานผลการดำเนินงานให้สมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ทราบเป็นระยะๆ

๒.๓ ดำเนินการอื่นๆ ตามที่นายกฯ หรือสมาคมรัฐศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

(นายวิเชียร ชวลิต)
นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะทำงานจัดทำหนังสือสิงห์แดง
"รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติตระการ"

นายจิรายุ นันท์ธราธร
ประธานคณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๓๒)

นางลินดา อิศรางกูร ณ อยุธยา
คณะทำงาน

นายธวัชชัย จันทร์ไพศาลสิน
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๔๑)

นายนพพร บุญแก้ว
คณะทำงาน

นายยศสันธ์ เรืองสรรงามสิริ
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๔๘)

นางสาวสุชีรา สามกษัตริย์
คณะทำงาน

นายสรัญญู วุฒินิธิกร
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๖๑)

นายฉัตรวัฒน์ หวังศิริกำโชค
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๖๒)

นายกฤชเทพ เนตรอรุณ
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๖๔)

นายภาคภูมิ พลฤทธิ์
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๖๑)

นายธนภัทร ตระกูลภูชัย
คณะทำงาน
(สิงห์แดงรุ่น ๖๔)

นายสมเกียรติ สมคำ
คณะทำงานและเลขานุการ
(สิงห์แดงรุ่น ๖๑)

นายนิรุธ ชุ่มประเสริฐ
คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
(สิงห์แดงรุ่น ๖๔)

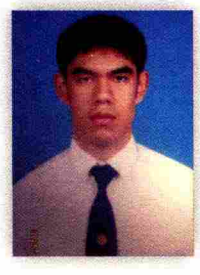

นายกษิดิ์เดช ดีวงษา
คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
(สิงห์แดงรุ่น ๖๔)

บรรยากาศคณะทำงานออกสัมภาษณ์ลงหนังสือ

“รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติตระการ”

ผศ.ดร.อำนวย สุวรรณกิจบริหาร
รัฐศาสตร์
ธรรมศาสตร์

ขอขอบพระคุณ

ผู้สนับสนุนในการจัดทำหนังสือ
"รัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เกียรติตระการ"

คุณเสาวนีย์ กมลบุตร
(สิงห์แดง ๒๓)
รองปลัดกระทรวงการคลัง
ประธานกรรมการธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๓๗๖ ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๔๒๒ ๙๐๐๐ โทรสาร ๐ ๒๔๓๓ ๒๗๔๒

"สามัคคี ประเพณี เป็นพี่น้อง"

คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์